

Σχοδιαστής

ΤΕΥΧΟΣ 67, 13 ΜΑΪΟΥ 1988, ΔΡΧ. 200

**ΜΑΗΣ
68**

Ο Μάης δεν ήταν μόνο το Παρίσι, έστω κι αν εμφανίζεται έτσι είκοσι χρόνια μετά. Ο ροσκοφόρος του εξεμφύλλου είναι κάποιος εξεγερμένος Γάλλος, αλλά η διαδήλωση με τις κόκκινες σημαίες στη μικρή φωτογραφία είναι από το γαπωνέζικο '68.

2 Πολιτικά σχόλια

4 Γ. Ιωάννου: ΚΡΑ

- 5 ΜΑΗΣ '68, 20 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ:** Για έναν ολόκληρο μήνα το '68 ξαναζεί μέσα από τις σελίδες των εφημερίδων και των περιοδικών· η ιστορία του ξαναγράφεται και το διάβημα των «λυσσασμένων» αποκρυπτογραφείται σαν η νομοτελειακά προορισμένη να σβήσει έκρηξη των εξεγερμένων μικροαστών. Μήπως, όμως, ο Μάης δεν άρχισε, αλλά, κυρίως, δεν τελείωσε στο Παρίσι; Τα τέσσερα κείμενα εκείνης της εποχής που δημοσιεύουμε δείχνουν, το καθένα με τον τρόπο του, πως το '68 δεν παρέλυσε μόνο τη Γαλλία, αλλά τάραξε και την ησυχία των Γερμανών, των Ιταλών και των Αμερικανών. Ο Ρούντι Ντούτσκε, ο Ορέστε Σκαλτσόνε, ο Μαρκ Κόμφορτ κι ο Ζεσμάρ με τον Σοβαζό και τον Καστρό γράφουν για τέσσερις διαφορετικούς Μάηδες που διατηρούν ακόμη την επικαιρότητά τους

- 11** Γ. Μητραλιάς: Μια γενική δοκιμή
13 Γ. Βότσης: Ο αφελληνισμός της Κύπρου
14 Χ. Μαχαίρας: Χθесινή — Scripta manent
16 Θ. Τσεκούρας: Απόστρατοι - στρατευμένοι
18 Χ. Ζαφειρης: Οι μαγγανειες του ΠΑΣΟΚ
20 Ο. Κρητικός: Εμπορικές σχέσεις Ελλάδας - Ισραήλ
24 Κοινωνικά σχόλια

- 26 ΟΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ:** Οι κινητοποιήσεις των καθηγητών της μέσης εκπαίδευσης και η απόφασή τους να απεργήσουν την περίοδο των εξετάσεων δεν απασχόλησαν μόνο τους άμεσα ενδιαφερόμενους, τους γονείς και τους μαθητές. Τάραξαν, επίσης, τα λιμνάζοντα ύδατα του συνδικαλιστικού κινήματος, μια και μπόρεσαν μέχρι στιγμής να ξεπεράσουν το συμβιβασμό που φαινόταν να μεθοδεύει η ηγεσία τους. Η Μαλβίνα Παπαδάκη μίλησε με διάφορους συνδικαλιστές του κλάδου και κατέγραψε τη διάθεση που υπάρχει στον καθηγητικό κόσμο να μη σημάνει η παραίτηση Τρίτση την αναστολή των κινητοποιήσεων

28 Μ. Φολίσι: Οι γαλλικές εκλογές

- 29 Ο ΚΙΤΡΙΝΟΣ ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ:** Το πρόγραμμα των εκδηλώσεων που μπορείτε να παρακολουθήσετε αυτό το δεκαπενθήμερο, Κλαμπ, Ελληνικοί και ξένοι Δίσκοι, Βιβλία, Έντυπα, Σινεμά, Θέατρο, Ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές επιλογές, Εκθέσεις, Παρουσιάσεις συγκροτημάτων...

- 41** ΜΙΚΡΕΣ ΑΓΓΕΛΙΕΣ - ΜΙΚΡΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ
45 Σχόλια των αναγνωστών
47 Γ. Χατζάκος: Τσόντες
48 Θ. Πλατής: GATE 48
50 Κραυγή από τις φυλακές
51 Θ. Τσεκούρας: Ο ανταγωνισμός μετά το Νταβός
53 Τ. Σαρής: Η συμφιλίωση Αραφάτ - Άσαντ

- 54 ΝΕΑ ΖΗΛΑΝΔΙΑ, ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΜΥΘΟΥ:** Σ' αυτό το άρθρο, που έγραψε ειδικά για το ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ ο πρώην ευρωβουλευτής των Πρασίνων Φρανκ Σβάλμπα Χοτ, παρουσιάζεται το πολιτικό παράδοξο μιας εργατικής κυβέρνησης με ενεργό αντιπυρηνική πολιτική στην περιοχή του Ν. Ειρηνικού, που ταυτόχρονα ακολουθεί μια θασσερικής έμπνευσης πολιτική λιτότητας. Στις ίδιες σελίδες δημοσιεύεται και μια εικονογραφική αναπαράσταση του σαμποτάζ που έκαναν οι Γάλλοι πράκτορες στο πλοίο Rainbow Warrior, οι οποίοι πρόσφατα επέστρεψαν στη Γαλλία στα πλαίσια των προεκλογικών κινήσεων του Ζακ Σιράκ

- 58** Π.Μ. Λιουκ: Οι Μαλβίνες έξι χρόνια μετά
61 Αρκάς: Ο Παντελής και το Λιοντάρι
62 Πολιτιστικά Σχόλια
64 Α. Τύρος: Οι αυτοκρατορίες αντεπιτίθενται;
65 Η. Πετρόπουλος: Μπαίνω στο 151
69 Θ. Δρατζίδης: Το τέλειο έγκλημα

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ...

ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 8 ΕΝΤΑΥΘΑ

Καλὸ Week-end ΚΥΡΙΕ ΜΑΣΣ

Αγαπητέ Γιώργο,

Είμαι ένας φανατικός θαυμαστής σου. Σε διαβάζω ανελλιπώς κάθε μέρα. Και σου ομολογώ ότι με συγκινείς βαθύτατα...

Καταφέρνεις, πάντα, με τα γραπτά σου, να δίνεις με γλαφυρό τρόπο τη λογική ενός, όχι μόνο σπάνιου, αλλά εντελώς ανύπαρκτου είδους: του μέσου κοινωνικού ανθρώπου. Απ' αυτή την άποψη, είσαι ένας μεγάλος δημιουργός. Ένας αληθινός καλλιτέχνης. Και όλα αυτά χωρίς ιδεολογικές τσιριτσάντζουλες. Εύγε!

Με αυτό τον τρόπο γίνεσαι ο εκφραστής του νέου πολιτικού ήθους που έχει ανάγκη ο τόπος για να πάει μπροστά.

Πήρα το θάρρος να σου γράψω αυτή την επιστολή, επειδή τον τελευταίο καιρό έχω μπερδευτεί λιγάκι.

Σκέφτηκα, πώς εσύ, ένας δηλωμένος σοσιαλδημοκράτης, θαυμαστής του ήθους του Καραμανλή, πήρες την πρωτοβουλία μαζί με τον Αρσένη, το δημιουργό του μασονικού πεντοχίλιарου, για την ενότητα της Αριστεράς;

Στην αρχή απόρησα. Μετά όμως διάβασα την επιστολή σου στο Χαρίλαο και το Λεωνίδα και ανησυχώ.

Γιατί αυτά που προτείνεις να γίνουν, προϋποθέτουν να έχει ήδη ενωθεί η Αριστερά. Δηλαδή προτείνεις τα αδύνατα... Οπότε κατάλαβα. Είσαι κι εσύ μέλος του σατανικού σχεδίου «2 + 1» για τη λεηλασία και τη δυσφήμιση της Αριστεράς. Έτσι εξηγούνται όλα.

Γιατί, αλήθεια, τι άλλο να υποθέσει κανείς όταν ένας σοσιαλδημοκράτης, θαυμαστής του Καραμανλή, παίρνει πρωτοβουλίες για την ενότητα της Αριστεράς με έμβλημα την πεντάλφα...

Αυτά μόνο νοσηροί εγκέφαλοι, ορμώμενοι εκ Καστρίου μπορούν να τα σκεφτούν.

Αγαπητέ Γιώργο,

Πρόσχει! Το γρανάζι δεν έχει διπλό διαφορικό. Μην έχεις αυταπάτες για τις προθέσεις του Αντρέα. Προσπαθεί να σε εκμεταλλευτεί. Όσο για την ενότητα της Αριστεράς, δότω και αν είναι σκληρό, πρέπει να το ομολογήσουμε.

Μόνο η Πολιτεία και οι συνδυαζόμενες της ενδιαφέρονται ειλικρινά και όλοια.

Με αγάπη και θαυμασμό
Μιχάλης ΑΥΓΗΡΙΔΗΣ

Υ.Γ.: Αν συναντήσεις πάλι τον Πρόεδρο, δώσ' του ένα φίλημα από μένα.

ΣΧΟΛΙΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Καραντίνα

Μπορεί το Νταβός να υποδεικνύει νέες κατευθύνσεις στο χειρισμό μερικών ζητημάτων που άπτονται των ελληνοτουρκικών σχέσεων, το πνεύμα του, όμως, δεν φαίνεται προορισμένο να φωτίσει τους αρμοδίους όλων των κρατικών υπηρεσιών.

Μια τέτοια περίπτωση ήρθε πρόσφατα στην επικαιρότητα, μετά από επερώτηση που κατέθεσε ο βουλευτής της ΕΑΡ Αντώνης Μπριλλάκης. Σύμφωνα μ' αυτή, το ΔΙΚΑΤΣΑ αρνείται να αναγνωρίσει πτυχία Τούρκων της μειονότητας της Δυτικής Θράκης και αποφεύγει να απαντήσει ευθέως στις ενστάσεις που προσβάλλουν το αποτέλεσμα.

Παρόλο που το υπουργείο Παιδείας αντιμετώπισε τις αλλεπάλληλες κρούσεις των ενδιαφερομένων με τη διαβεβαίωση ότι η αναγνώριση των τίτλων σπουδών γίνεται μόνο με ακαδημαϊκά κριτήρια, η κατάσταση δεν φαίνεται να αλλάζει.

Πρωτομαγιάτικα πυρά

Υπήρχε ή όχι απουσιολόγιο την Πρωτομαγιά στο Πεδίο του Άρεως; Δεν ξέρουμε ποιος ήταν ο επιμελητής, αλλά η προσωπική παρουσία τόσοων και τόσων υπουργών, υφυπουργών, γενικών γραμματέων υπουργείων και κάθε είδους και λογής κυβερνητικών στελεχών του ΠΑΣΟΚ μάς κάνει να πιστεύουμε ότι η «μαζική εικόνα» της συγκέντρωσης (έτσι κι αλλιώς για δύο τρεις χιλιάδες άτομα μιλάμε, σε σχέση όμως με τους περσιούς τρακόσιους!) φαντάζουν υπεραρκετοί! μόνο με «πειθαρχία ανώτερου τύπου» επιτεύχθηκε. Κάπως έτσι διασώθηκαν τα προσχήματα απέναντι στους αναμφισβήτητα πιο πολλούς συγκεντρωμένους στην Πλατεία Συντάγματος.

Σχεδόν όλοι οι «εργατολόγοι» α-

ΑΛΛΑ ΛΟΓΙΑ Ν' ΑΓΑΠΙΟΜΑΣΤΕ

Συμπαράταξη σημαίνει...

Σωστά παρατηρεί ο Άγγελος Ελεφάντης στο 2ο τεύχος μηδέν της ΕΠΟΧΗΣ πως «συμπαράταξη σημαίνει συμμαχία με το ΠΑΣΟΚ». Την ίδια περίπου παρατήρηση είχε κάνει ο Χρήστος Μαχαιράς στο προηγούμενο τεύχος του ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ, αναφορικά με την κυσοφορούμενη συνεργασία ΚΚΕ-ΕΑΡ-ΕΣΚ που φαίνεται να ευλογεί κάποια μερίδα του ΠΑΣΟΚ.

Το ζητούμενο ωστόσο σήμερα δεν είναι τόσο η καταγγελία της συμπαράταξης, καταγγελία που θα έπρεπε να θεωρείται αυτονόητη τουλάχιστον στο συγκεκριμένο χώρο της Αριστεράς. Αυτό που χρειάζεται μάλλον να μας απασχολήσει είναι το πώς θα απειμπλακει η συζήτηση για τη σύγκλιση των αριστερών δυνάμεων — σύγκλιση που συμπεριέλαβε το ΚΚΕ εσ. - Α.Α. στους προγραμματικούς στόχους του — από τα κοινοβουλευτικά συμπλέγματα που κυριαρχούν τόσο στο ΚΚΕ όσο και στην ΕΑΡ.

Και για να μπορέσει κάποτε να συμβεί κάτι τέτοιο, πρέπει να παραδεχτούμε πως κάθε κίνηση ενότητας που προέρχεται από το χώρο του ΚΚΕ δεν είναι κατ' ανάγκην συμπαράταξη. Όπως ξεκάθαρα δεν ήταν συμπαράταξη το κοινό πλαίσιο του Πολυτεχνείου '87 που ψηφίστηκε, ενώ διαρκούσαν οι καταλήψεις, από την ΠΣΚ, το Δ.Α. και τις Συσπειρώσεις.

Το δίλημμα δεν βρίσκεται στην

«από τα πάνω» ή «από τα κάτω» ενότητα ούτε στη διάκριση διαδικασιών «βάσης» και «κορυφής». Η πραγματικότητα είναι πως υπάρχουν σήμερα δύο ριζικά διαφορετικές πολιτικές για την ενότητα της Αριστεράς. Και είτε μας αρέσει είτε όχι, οι πολιτικές αυτές υπάρχουν λιγότερο ή περισσότερο συνειδητά και μέσα στο ΚΚΕ.

Η μια πολιτική είναι η συμπαράταξη που, συμφωνούμε πως, οδηγεί μαθηματικά στην αγκαλιά του ΠΑΣΟΚ, όχι μόνο μετά, αλλά και πριν από τις εκλογές, μέσω του δολώματος της απλής αναλογικής. Η άλλη πολιτική στηρίζεται στην αντιπολιτευτική συσπείρωση της Αριστεράς και προσβλέπει στη δημιουργία ενός μπλοκ που θα μπορεί να αμφισβητεί έμπρακτα τις εκάστοτε κυβερνητικές επιλογές, είτε αυτές προέρχονται από το ΠΑΣΟΚ είτε μεθ' ύμιο από τη Νέα Δημοκρατία.

Νομίζω πως είναι φανερό ότι η δεύτερη πολιτική θα κερδίζει σταθερά έδαφος και στο εσωτερικό του ΚΚΕ, στο βαθμό που αποδεικνύονται ατελέσφορα ή αποτυγχάνουν τα πειράματα των κάθε είδους συμπαράταξεων. Προϋπόθεση όμως γι' αυτό είναι να γίνει ορατή στην Αριστερά η σημερινή πόλωση και οι προσπάθειες σύγκλισης σε αντιπολιτευτική βάση να φανούν, πέρα από το επίπεδο των διακηρύξεων, και στην καθημερινή πράξη.

Κώστας ΒΟΥΡΝΑΣ

πρωτομαγιάτικες συγκεντρώσεις. Και υπάρχουν άνθρωποι που αναρωτιούνται αν «η Αριστερά θέλει να ρίξει το ΠΑΣΟΚ». Ακόμα και σαν ενδόμυχη σκέψη να υπήρχε τέτοιο ενδεχόμενο, δεν θα φρόντιζαν τουλάχιστον οι ηγέτες του ΚΚΕ στην «παγκόσμια μέρα της εργατικής τάξης» να κινητοποιήσουν τον κόσμο τους και με άλλους πολιτικούς στόχους, εκτός απ' αυτόν του εκδημοκρατισμού του συνδικαλιστικού κινήματος;

Φαίνεται, όμως, ότι κυρίαρχη λογική στα κόμματα της Αριστεράς δεν είναι άλλη απ' αυτή της άχρωμης, άνευρης και αμυντικής «συμπαράταξης». Η ρήξη με το φορέα της Αλλαγής παραμένει έγκλημα καθοσίωσης...

Τάσος ΚΑΤΙΝΤΣΑΡΟΣ

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΚΑΣΔΑΓΛΗΣ

Παρότρυνσις προς διάπραξιν κακουργήματος

Στις 31 του μηνός δικάζεται στο 2ο Τριμελές Πλημμελειοδικείο ο συγγραφέας του βιβλίου «Απολύομαι και τρελαίνομαι» Χριστόφορος Κάσδαγλης και ο εκδότης του περιοδικού ΠΑΡΑ ΠΕΝΤΕ Γιώργος Μπαζίνας. Και οι δυο αντιμετωπίζουν την κατηγορία της «οχλήσεως προς διάπραξιν αδικήματος υπό των Ελλήνων στρατιωτών, δια της παροτρύνσεως και ψυχικής τονώσεως των όπως διαπράξουν το υπό της διατάξεως του άρθρου 63 του Στρατιωτικού Ποινικού Κώδικος προβλεπόμενον κακούργημα της στάσεως». Ζητήσαμε από τον Χριστόφορο Κάσδαγλη να μας εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους κατηγορείται.

Σ.

■ Από τον Ιούνιο του 1986, άρχισε να δημοσιεύεται στο περιοδικό ΠΑΡΑ ΠΕΝΤΕ το οδοιπορικό της θητείας του Χρήστου Καστανά, με τον τίτλο ΦΥΛΛΟ ΠΟΡΕΙΑΣ. Η στήλη αυτή δημοσιευόταν συνεχώς επί 18 μήνες, μέχρι το Δεκέμβριο του 1987, και τον Ιανουάριο του 1988 εκδόθηκε σε βιβλίο από τις εκδόσεις ARS LONGA με τον τίτλο ΑΠΟΛΥΟΜΑΙ ΚΑΙ ΤΡΕΛΑΙΝΟΜΑΙ. Στο μεταξύ όμως είχαν μεσολαβήσει ορισμένα εξαιρετικά γεγονότα:

● Τον Απρίλιο του 1987, ο Μάριος Ραζής, ταξίτζης και επισημναγός ε.α. καταγγέλλει με τηλεγράφημά του προς όλη τη στρατιωτική και πολιτική ηγεσία «ότι στο τεύχος Απριλίου, το περιοδικό ΠΑΡΑ ΠΕΝΤΕ περιέχει αναλυτική συνταγή για ανταρσία - αιματοκύλισμα Ενόπλων Δυνάμεων, Σωμάτων Ασφαλείας, λαϊκών μαζών» και κρούει τον κώδωνα του κινδύνου.

Επρόκειτο για δυο χιμαιρικά κείμενα, για δυο εφιάλτες, που περιέγραφαν μια ειρηνική και μια βίαιη εξέγερση των φαντάρων.

● Το Μάιο, η καταγγελία δημοσιεύεται στην εφημερίδα Μεσημβρινή και γίνεται «θέμα», με τον τίτλο «Μαθήματα δικτατορίας από ένοστολο πολίτη». Η εφημερίδα επιχειρεί να βγει από αριστερά.

● Στις 10 Ιουνίου πέντε βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας απευθύνουν σχετική ερώτηση στον υπουργό Εθνικής Αμυνας. Χωρίς να παγιδευτούν στην προβοκάτσια της Μεσημβρινής, θέτουν το θέμα σε άλλη βάση: «άρθρα ανατρεπτικού περιεχομένου».

● Το ΓΕΕΘΑ όμως δεν έχει χάσει τον καιρό του. Από τις 2 Ιουλίου έχει ζητήσει ήδη την παρέμβαση του εισαγγελέα πρωτοδικών. «Αναρχικός σκεπτικισμός, παρότρυνση για διάπραξη κακουργημάτων».

● Τον Αύγουστο του '87, με απόρρητο σήμα απαγορεύεται η κυκλοφορία στο στρατό του ΠΑΡΑ ΠΕΝΤΕ και του ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ, όπως καταγγέλλθηκε χωρίς να υπάρξει διάψευση.

● Τον Οκτώβριο του '87 διατάσσεται προανάκριση και, μετά την ολοκλήρωσή της, πριν ένα μήνα το θέμα παραπέμφθηκε στο ακροατήριο. Στις 31 Μαΐου, ο Χρήστος Καστανάς ή Χριστόφορος Κάσδαγλης και ο Γιώργος Μπαζίνας, ο εκδότης του ΠΑΡΑ ΠΕΝΤΕ, θα κληθούν να αποδείξουν ότι δεν «επέδωξαν να εξερεθίσουν τους στρατιωτικούς ώστε να διαπράξουν τα κακούργηματα της βλάβης στρατιωτικών πραγμάτων, της ανυπακοής και της βιαιοπραγίας κατ' ανωτέρας». Ελπίζουμε να τα καταφέρουμε. Εκείνο που δε θα μπορέσουμε είναι να φανταστούμε ένα στρατό χωρίς εφιάλτες, χωρίς αναμονή του απολυτηρίου, χωρίς αποξένωση από τη ζωή και την κοινωνία. Θα διατηρήσουμε ωστόσο το κουράγιο μας. Μπορεί να πάσχουμε από «σκεπτικισμό», δεν χάσαμε όμως ακόμα την αίσθηση της πραγματικότητας και του χιούμορ, σαν κάτι άλλους...

Χριστόφορος ΚΑΣΔΑΓΛΗΣ

Μπορεί ο Μιχάλης Μαργακάκης να ανάγκασε την κυβέρνηση να εγκαταλείψει την άκαμπτη στάση που κρατούσε και τις εφημερίδες να ανακαλύψουν τους αντιρρησίες συνείδησης, θα ήταν όμως άστοχο να θεωρηθεί πως το ζήτημα της εναλλακτικής κοινωνικής θητείας μπήκε σ' ένα δρόμο που εξασφαλίζει τη βέβαιη ρύθμισή του. Οι οργισμένες αντιδράσεις διάφορων ανησυχούντων με την ενδεχόμενη κατοχύρωση του δικαιώματος δείχνουν ότι οι αντιρρησίες και οι συμπαραστάτες τους έχουν πολλά ακόμη να κάνουν μέχρι να δικαιωθούν.

8η Μαΐου 1945-1987

Στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας θα γίνουν και πάλι συζητήσεις για την ημέρα αυτή. Άλλοι —οι δεξιοί— θα μιλήσουν για τη «συνθηκολόγηση» κι άλλοι —οι αριστεροί— θα αναφερθούν στην «απελευθέρωση του γερμανικού λαού από το φασισμό».

Μ' αυτή την ευκαιρία θα θέλαμε να τονίσουμε απλώς τα παρακάτω: Το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου έφερε τη δύση των ιμπεριαλιστικών δυνάμεων και την παγκόσμια βορειοαμερικανική επικυριαρχία. Στην Ελλάδα, την ίδια εποχή, επικράτησαν οι πολιτικές δυνάμεις που μέχρι την τελική έκβαση του πολέμου απέρριπταν σθεναρά κάθε ιδέα ενεργού αντίστασης κατά των ναζιστών, περιμένοντας, σε περίπτωση νίκης τους, να συνεργαστούν στα πλαίσια της «νέας Ευρώπης του Χίτλερ». Πέρα απ' αυτούς, στον ελληνικό κρατικό μηχανισμό επέπλευσαν και δυνάμεις που συνεργάστηκαν ανοιχτά με τους κατακτητές. Φιλοαξονικοί και φιλοσυμμαχικοί βρέθηκαν μαζί για να υπερασπίσουν το πανάγαθο κοινωνικό σύστημα που πίστευαν ότι θα ανέτρεπε το ΚΚΕ.

Αλλά και στην Ο.Δ. Γερμανίας, όλος σχεδόν ο κρατικός μηχανισμός του Χίτλερ πέρασε στην υπηρεσία

του «κράτους δικαίου και πρόνοιας» του Αντενάουερ, ενώ τα περισσότερα στελέχη των χιτλερικών μυστικών υπηρεσιών στρατολογήθηκαν από τη CIA. Σιγά σιγά, όπως παλιότερα το σύνολο σχεδόν του επιστημονικού κόσμου και της διανοήσης της Ελλάδας θαύμαζε την οικονομική και κοινωνική πολιτική του Χίτλερ, έτσι συνέβη και μεταπολεμικά με το «νέο γερμανικό θαύμα».

Αυτό, όμως, που δεν πέτυχε ο Χίτλερ —δηλαδή να φύγουν караβάνια Ελλήνων εργατών για να δουλέψουν στη γερμανική βιομηχανία— το πέτυχαν τελικά ο Αντενάουερ και ο Καραμανλής. Πέτυχαν όμως και κάτι άλλο: Τα αναγκαστικά δάνεια που είχαν πάρει οι ναζί από την Τράπεζα της Ελλάδας (2 δις δολάρια), και των οποίων την επιστροφή ζητούσαν ακόμη κι ο Τσολάκογλου με τον Ράλλη, χαρίστηκαν στην Ο.Δ.Γ. από τους «εθνικοφρονες-δημοκράτες» για ν' αποσπάσουν γερμανικά δάνεια με τόκο 6,5%. Το αναφαίρετο δικαίωμα του ελληνικού λαού γι' αποζημιώσεις (11 δις δολάρια αξίας του 1938) ουσιαστικά απεμπολήθηκε με τη Συμφωνία του Λονδίνου που έγινε το 1953.

Αλλά θα επανέλθουμε...

Α. ΚΟΥΤΣΟΜΗΤΟΠΟΥΛΟΣ

■ Η απόφαση του ιδρυτικού συνεδρίου της ΕΑΡ να εξορίσει το Κ από τον τίτλο του νέου κόμματος, είχε θεωρηθεί από πολλούς σαν ένα κλείσιμο του ματιού προς τους «συντρόφους της άλλης πλευράς». Ένα χρόνο μετά, τα ίδια τα στελέχη της ΕΑΡ επιβεβαιώνουν την «κακοπιστία» όσων διέδιδαν παρόμοιες απόψεις. Στη συζήτηση που έγινε την περασμένη εβδομάδα στην Κ.Ε. του κόμματος, ο δήμαρχος Θήβας κ.

Κουρκούτης επισήμανε, ότι «από τη στιγμή που η ΕΑΡ έχει υπερβεί το κομμουνιστικό παρελθόν της, δεν έχει τίποτα να φοβηθεί από ένα διάλογο με το ΚΚΕ και δεν πρέπει να αποκλείει καμιά εξέλιξη από έναν τέτοιο διάλογο, που ίσως φτάσει και στην εκλογική συνεργασία». Αυτό άλλωστε δεν ζητούσε παλιότερα και το ΚΚΕ από την «αναθεωρητική ομάδα» για να συζητηθεί μαζί της;

ΣΙΑΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΡΑ

20 YEARS OLD

Τα στεφάνια, οι πανηγυρικοί ύμνοι και οι αναμνήσεις ταιριάζουν στις κηδείες. Όμως ο Μάης του '68, παρά τη φιλότιμη προσπάθεια των μαζικών μέσων ενημέρωσης και των διαχειριστών της πολιτικής εξουσίας, δεν λέει να πάρει το δρόμο προς το κοιμητήριο. Αναγκασμένοι λοιπόν να ζουν με το σκιάχτρο του Μάη, φρόντισαν να το μετατρέψουν σε οικόσιτο μύθο. Είναι, λένε, ο Μάης σαν το καλό γαλλικό κρασί. Όσο παλιώνει, τόσο μεγαλώνει η αξία του. Η δική μας γνώμη είναι ακριβώς αντίθετη. Η αξία του Μάη μετριέται με το γεγονός ότι, παρά τα είκοσι χρόνια, βρίσκεται πολύ κοντά μας. Προτιμήσαμε, λοιπόν, αντί για τις συνηθισμένες εκ των υστέρων (και εκ του ασφαλούς) αναλύσεις, να παρουσιάσουμε τέσσερα κείμενα γραμμένα «εν θερμώ», μέσα στην ακμή της εξέγερσης. Όχι για να αναπολήσουμε τα «παλιά καλά χρόνια», αλλά για να αποδείξουμε πόσο σημερινά είναι τα μεγάλα θέματα του Μάη. Η επιλογή είναι αναγκαστικά αυθαίρετη και απλώς ενδεικτική.

ΡΟΥΝΤΙ ΝΤΟΥΤΣΚΕ

Το αντιαυταρχικό κίνημα και ο ιμπεριαλισμός

Ο Ρούντι Ντούτσκε, σε άρθρο που δημοσιεύτηκε το 1968 στο περιοδικό «Φοιτητική Εξέγερση», στέκεται κριτικά απέναντι στην αντιιμπεριαλιστική δράση του γερμανικού κινήματος. Ο ηγέτης του S.D.S. (Γερμανική Σοσιαλιστική Φοιτητική Ένωση) είναι ένας από τους πρωταγωνιστές του «Ευρωπαϊκού '68», που δεν βρίσκονται πια στη ζωή. Πέθανε στις 24 Δεκεμβρίου 1979 στη Δανία.

■ Η επίσκεψη του Αμερικανού αντιπροέδρου Χάμφρεϊ στο Δυτικό Βερολίνο, στις 6 Απριλίου 1967, δεν μπορούσε παρά να θεωρηθεί σαν ανοιχτή πρόκληση από την πλευρά των αντιαυταρχικών φοιτητών και εκείνου του τμήματος των μισθοσυντηρητών μαζών που είχαν ήδη συμπαραταχθεί με τους φοιτητές στις διαδηλώσεις για το Βιετνάμ. Τότε, όμως, όπως και τώρα, ήμαστε «μια μειοψηφία». Ποιο κόμμα μπορεί, ωστόσο, να κινητοποιήσει χιλιάδες ανθρώπων για μια πολιτική-απελευθερωτική υπόθεση, στο Δυτικό Βερολίνο; Πριν ακόμα από τη διαδήλωση κατά του Χάμφρεϊ, έγιναν συλλήψεις διαφόρων από την SDS (σοσιαλιστική γερμανική φοιτητική ομοσπονδία), οι οποίοι «*συνελήφθησαν επ' αυτοφώρω*» από την ασφάλεια ενώ κατασκεύαζαν καπνογόνο και βόμβες πουτιγκας κατά του Χάμφρεϊ.

Όπως και να γίνει, οι βόμβες ναπάλμ δεν είναι καπνογόνα, ενώ η χρήση της πουτίγκας σαν βόμβα δεν μπορεί να ταυτιστεί με τους εκατοντάδες τόνους βομβών που ρίχνονται καθημερινά στο Βιετνάμ. Για να συκοφαντηθούν όμως οι φοιτητές που ασκούν κριτική, μπροστά στα μάτια του λαού και στις ομάδες των ενδεχόμενων υποστηρικτών τους, τα πάντα είναι θεμιτά: καταφεύγουν στα ολοκληρωτικά ψέματα· ούτε ίχνος αλήθειας δεν αφήνουν. Έτσι οι εφημερίδες — πρόκειται και πάλι κυρίως για τις εφημερίδες του συγκροτήματος Σπρίνγκερ — βοήθησαν και συνέβαλαν τον Απρίλιο ώστε να εμπεδωθεί αυτή η ατμόσφαιρα και το κλίμα του πογκρόμ που εφαρμόστηκε από την πλευρά της αστυνομίας στις 2 Ιουνίου.

Δεν πρέπει να παραληφθεί το γεγονός ότι στις 6 Απριλίου χρησιμοποιήθηκαν για πρώτη φορά από την αστυνομία πολυάριθμες, ειδικές μονάδες εναντίον των διαδηλωτών. Η αποστολή τους ήταν να συλλαμβάνουν μέσα στις ομάδες των διαδηλωτών τους δραστήριους και ηγετικούς φοιτητές και εργάτες και να παρεμποδίσουν τη μαζική ενεργητικότητα.

Το ζήτημα της βίας και της δολοφονικής απόπειρας τέθηκε εκ νέου στις 2 Ιουνίου, με αφορμή την επίσκεψη του Σάχη της Περσίας. Οι Πέρσες σύντροφοι και φίλοι μας, οργανωμένοι στην Ιρανική Συνομοσπονδία (CISNU), είχαν α-

Ο Ρούντι Ντούτσκε στην πρώτη αλυσίδα της διαδήλωσης για το Βιετνάμ τον Οκτώβρη του 1967.

ναπτύξει σ' ολόκληρη την Ομοσπονδιακή Γερμανία και το Δυτικό Βερολίνο κατά τις παραμονές της επίσκεψης του Σάχη μια εξαιρετική διαφωτιστική καμπάνια, με βαθιά απήχηση, σχετικά με τη δικτατορία στην Περσία. Ο Μπαμάν Νιρουμάντ, που είχε έναν ιδιαίτερο ρόλο στις διαφωτιστικές αυτές καμπάνιες, είχε ήδη καταδείξει τις αποφασιστικές δομικές αδυναμίες του δικτατορικού συστήματος και είχε επιμείνει στην αναγκαιότητα της επαναστατικής ανατροπής στην Περσία με το βιβλίο του «Περσία, χώρα-μοντέλο». Ο μηχανισμός «προστασίας» του δικτάτορα, που αναπτύχθηκε κατά τις ημέρες της σαχικής επίσκεψης, αποτέλεσε το σημείο εκκίνησης ενός πανγερμανικού κυνηγητού εναντίον των αριστερών μειονοτήτων. Από τη φιλόφρονα περιήγηση με χειραφτίες και παραμυθένιες εντυπώσεις, εξελίχθηκε μια συστηματικά κατευθυνόμενη και ενισχυμένη άσκηση αντιμετώπισης έκτακτων καταστάσεων της δυτικογερμανικής και δυτικοβερολινέζικης αστυνομίας.

Εκείνες τις ημέρες ζούσαμε έντονα την προβληματική του Τρίτου Κόσμου. Αλλά κανείς δεν

είχε διανοηθεί απόπειρα κατά του Σάχη σε συνεργασία με τις περσικές μαχητικές οργανώσεις. Η τυραννοκρατία αποτελεί βέβαια εδώ και αιώνες γνωστή και εφαρμοσμένη μορφή της λαϊκής αντίστασης ενάντια σε μια απάνθρωπη εξουσία μιας κλίκας. Στην εποχή της οργανωμένης καταστολής και του συντονισμένου ιμπεριαλισμού, ωστόσο, μια απόπειρα είναι σωστή και έχει νόημα μόνο όταν αποτελέσει το σημείο εκκίνησης της κοινωνικής επανάστασης, του άμεσου στρατιωτικού αγώνα κατά του καθεστώτος. Δεδομένου ότι τον Ιούνιο του '67 οι μαχητικές οργανώσεις των Περσών αγροτών δεν ήταν τόσο ισχυρές ώστε να μετατρέψουν μια επιτυχημένη απόπειρα σε απαρχή κοινωνικής επαναστατικής ανατροπής, οποιαδήποτε απόπειρα δεν θα ήταν παρά ένα σε τελευταία ανάλυση αντεπαναστατικό εγχείρημα. Σ' αυτή τη νέα και οξύτερη ακόμα πρόκληση της Αριστεράς από μέρους της εξουσίας, απαντήσαμε με μια σειρά διαδηλώσεων. Και πάλι όμως φάνηκε ότι το αντιαυταρχικό στρατόπεδο, που τότε αποτελούνταν βασικά και κατά κύριο λόγο από φοιτητές, ήταν ελάχιστα σε θέση να οργα-

νωθεί, να αναζητήσει τις μορφές αντίστασης που θα μπορούσαν να αντιπαραταχθούν αποτελεσματικά στην οργανωμένη καταστολή.

Έτσι, μετά τις 2 Ιουνίου, μετά την εκτέλεση του Μπένο Όνεζοργκ από τον αστυνομικό Κούρας προέκυψε μια επιδεινούμενη κατάσταση, χωρίς οι φοιτητές να είναι σε θέση να την εκμεταλλευτούν. Ο θάνατος του Μπένο Όνεζοργκ, η βάνανση επίθεση της αστυνομίας, οι κυνικές τοποθετήσεις της τοπικής βουλής και πολλά άλλα ακόμα, προκάλεσαν μεν την αγανάκτησή μας και το πάθος μας, δεν οδήγησαν ωστόσο σε οργανωμένη αντίσταση. Λίγο πολύ συνθηκολογήσαμε στις 3 Ιουνίου μπροστά στην υπεροπλία της αστυνομίας, ούτε καν τολμήσαμε να αναπτύξουμε τη δική μας κοινωνική βάση, το πανεπιστήμιο, που τότε ήταν συμπαγές μαζί μας, σε μια ανατρεπτική μαχητική βάση. Αφήσαμε την πρωτοβουλία στον αντίπαλο και α-

γνοήσαμε έτσι τον πρώτο, το στοιχειώδη κανόνα που μάθαμε από τον Μάο Τσε Τουνγκ, τον Γκεβάρα και τον Φανόν από τον Τρίτο Κόσμο. Με την παράδοση της πρωτοβουλίας στους άλλους εμφανίστηκε μια στάση απογοήτευσης και παθητικότητας, που διατηρήθηκε και στις επόμενες βδομάδες και μήνες. Φτάσαμε να εκλογικεύουμε την ίδια μας την αδυναμία, μετατραπήκαμε σε Εβραίους, εκλογικεύοντας την ανικανότητά μας να στραφούμε προς τις μάζες και να δράσουμε — με βάση μας το πανεπιστήμιο — με εξωστρέφεια, διαφωτιστικά και με συγκεκριμένες ενέργειες.

Ωστόσο, δεν υπάρχει αμφιβολία, πως η 2 Ιουνίου του '67 θα μπει στην ιστορία των γερμανικών πανεπιστημίων και της γερμανικής μεταπολεμικής κοινωνίας. Είναι η πρώτη φορά κατά την οποία πλατιά στρώματα του φοιτητικού κόσμου κινητοποιήθηκαν ενάντια στην αυταρχι-

κή δομή αυτής της κοινωνίας. Οι φοιτητές αυτοί βίωσαν χειροπιαστά τούτη την παράλογη εξουσία πάνω στα σώματά τους κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων. Στις βδομάδες και τους μήνες μετά τις 2 Ιουνίου πραγματοποιήθηκε πλατιά κινητοποίηση φοιτητών, νέων εργατών, υπαλλήλων και μαθητών, ακριβώς στη βάση των εμπειριών της 2ας Ιουνίου και στις λοιπές εμφανίσεις του Σάχη στη Δυτική Γερμανία. Προέκυψε μια μεταβολή στη στάση της «κοινής γνώμης». Αναγκάστηκαν να παραδεχτούν πως οι διαμαρτυρίες των φοιτητών δεν στερούνταν κάποιες δικαιολογημένης βάσης, πως η αταξία που προέκυψε από τις διαμαρτυρίες είναι θεμιτή. Σε πολλά πανεπιστήμια σχηματίστηκαν αυθόρμητα νέες οργανώσεις της SDS και ενισχύθηκαν στο σύνολό τους οι αριστερές οργανώσεις στα πανεπιστήμια.

Ρούντι ΝΤΟΥΤΣΚΕ

ITALIA

ΟΡΕΣΤΕ ΣΚΑΛΤΣΟΝΕ

Η κατάληψη του Πανεπιστημίου

Από το φθινόπωρο του 1967 μέχρι την άνοιξη του 1968 σημαντικές φοιτητικές κινητοποιήσεις συγκλονίζουν την Ιταλία. Στη Ρώμη γίνονται πολυάριθμες συγκρούσεις με την αστυνομία γύρω από τις κατειλημμένες σχολές, με αποκορύφωμα την οδομαχία της Valle Giulia στις 29 Φεβρουαρίου. Σ' αυτές τις συγκρούσεις τραυματίζεται ο Ορέστε Σκαλτσόνε, ηγετικό στέλεχος του φοιτητικού κινήματος και ιδρυτής δυο χρόνια αργότερα του "Potere Operaio". Το άρθρο που δημοσιεύουμε γράφτηκε εκείνες τις μέρες της εξέγερσης και επιχειρεί να αναλύσει τις πολιτικές τάσεις του κινήματος.

■ Να ορίσουμε το ρόλο του φοιτητικού κινήματος: αυτή είναι η πρωταρχική ανάγκη που επιβάλλεται στην κατάληψη των πανεπιστημιακών σχολών.

Καθώς ερευνούμε τις τάσεις που εκδηλώνονται απέναντι στα φοιτητικά προβλήματα, μπορούμε να διακρίνουμε σχηματικά τις ακόλουθες θέσεις:

A) Μια πρώτη γραμμή βασίζεται στην πολιτική ανάλυση ορισμένων αντικειμενικών δεδομένων: την περασμένη χρονιά, η αμφισβήτηση της γενικής γραμμής του Ι.Κ.Κ. ήταν έργο ενός σχεδόν αποκλειστικά φοιτητικού «κύκλου».

Από αυτό προκύπτει ο πειρασμός να θεωρηθεί ο σχηματισμός μιας φοιτητικής πολιτικής βάσης ως αναγκαίος όρος και σημείο αφετηρίας ενός καινούργιου επαναστατικού κινήματος. Η Ρώμη (με την ιδιαιτερότητά της λόγω της απουσίας μιας οργανωμένης εργατικής τάξης) έμοιαζε πρόσφορο έδαφος για την προπαγάνδη μαρκουζιανών ιδεών, οι οποίες — χάρη σε μια αναλογική μεταφορά, λαθεμένη κατά τη γνώμη μου, και σε αστήρικτες γενικεύσεις — φαινόταν να επιβεβαιώνονται από την αντικει-

μενική κατάσταση.

Η μαρκουζιανή προβληματική (ικανότητα των σύγχρονων κοινωνιών να αφομοιώνουν τις αντιπολιτεύσεις: δυνατότητα ή αδυναμία για μια μη αφομοιώσιμη αντιπολίτευση: αναγκαιότητα ή όχι πολιτιστικής ενσωμάτωσης: δυνατότητα ή όχι μιας επαναστατικής κουλτούρας: σχέση ανάμεσα στη δράση της αμφισβήτησης και στην επαναστατική δράση: δυνατότητα και αδυναμία να χτυπηθεί η λογική του συστήματος και κοινωνική ομάδα ικανή να το προκαλέσει) παρείχε τις θεωρητικές βάσεις για το εγχείρημα αυτό.

Προκύπτουν απ' αυτή τη λογική ορισμένες θέσεις:

— Η εργατική τάξη είναι αντικειμενικά ενσωματωμένη στο σύστημα.

— Το φοιτητικό κίνημα είναι εν δυνάμει λιγότερο ενσωματωμένο στο σύστημα.

— Οι φοιτητές είναι μια τάξη.

— Οι φοιτητές είναι μια τάξη εν δυνάμει επαναστατική.

— Το φοιτητικό κίνημα μπορεί να έχει έναν πολιτικό ρόλο κινήτήριο και ηγεμονικό.

B) Η άλλη γραμμή αντικρούει αυτές τις θέσεις που προέρχονται από παραδείγματα ξένα και μεμονωμένα και αποδεικνύει τον επιφανειακό χαρακτήρα τους. Στη βάση μιας ανάλυσης που επισημαίνει τη θεμελιώδη διάκριση ανάμεσα στον αντικειμενικό χαρακτήρα της αντίφασης εργάτη και κεφαλαιού και τον επαγωγικό χαρακτήρα της αντίφασης φοιτητή και σχολικών δομών, αυτή η δεύτερη γραμμή αναγνωρίζει την εργατική τάξη ως τη μόνη κοινωνική ομάδα που μπορεί να γίνει ηγεμονική δύναμη σε ένα επαναστατικό κίνημα. Η ενσωμάτωση της εργατικής τάξης μέσα στο σύστημα, η αφομοίωση από το σύστημα των διεκδικήσεων, των μεθόδων, των οργανώσεων και των στόχων της δεν είναι ένα γεγονός αντικειμενικό και τετελεσμένο.

Αυτή η ενσωμάτωση οφείλεται, αντίθετα, στις ρεβιζιονιστικές λεγόμενες πολιτικές διεκδικήσεις, διατυπώσεις και θέσεις, οι οποίες μέσω γραφειοκρατικών διαμεσολαβήσεων παρουσιάζονται ως μορφές της πάλης των τάξεων (η οποία δεν μπορεί να υπάρξει εκτός πάσης ιδεολογίας σαν ένα αντικειμενικό πολιτικό δε-

δομένο, εφόσον δεν προϋποθέτει από τις μορφές που λαμβάνει, ούτε από τους τύπους σχέσεων που αποκαθιστά με το σύστημα. Μ' άλλα λόγια, αν η εργατική τάξη αποδεικνύεται «ενσωματώσιμη», αυτό οφείλεται σε πολιτικούς λόγους και εξηγείται με συγκεκριμένες επιλογές: Η εργατική τάξη, έλεγε ο Λένιν, τείνει αυθόρμητα στη σοσιαλδημοκρατία αν στερείται μιας επαναστατικής πρωτοπορίας).

Κατά συνέπεια: η εργατική τάξη είναι η επαναστατική τάξη. Οι φοιτητές δεν είναι μια αντικειμενικά επαναστατική τάξη. Το φοιτητικό κίνημα δεν μπορεί να διεκδικήσει ηγεμονική λειτουργία μέσα στο επαναστατικό κίνημα.

Μπορούμε να διαπιστώσουμε την αναλογία μεταξύ αυτής της σειράς θέσεων και τις διάφορες τοποθετήσεις στις καταλήψεις των πανεπιστημιακών σχολών. Ένα σημείο νομίζω ότι έχει ήδη κατακτηθεί: Είναι αδύνατο να χτίσουμε ένα πανεπιστήμιο αληθινά διαφορετικό στο εσωτερικό του συστήματος. Κανείς δεν πιστεύει στη δυνατότητα μιας «κόκκινης» νησίδας, απομονωμένης από την υπόλοιπη κοινωνία. Ένα πράγμα είναι λοιπόν καθαρό: ο πραγματικός αντίπαλος είναι η πολιτική εξουσία κι αυτόν πρέπει να αντιμετωπίσουμε.

Μ' αυτή την αφετηρία, τα διάφορα ιδεολογικά ρεύματα καταλήγουν σε διαφορετικούς και αντιτιθέμενους προσανατολισμούς. Ας δούμε τις ομάδες θέσεων στις οποίες οδηγούν οι διαφορετικές αναλύσεις:

α) Υπάρχουν διαφορετικές κουλτούρες. Μια επαναστατική κουλτούρα μπορεί να επιδράσει

πάνω στις κοινωνικές δομές. Προκαλώντας την έκρηξη των εσωτερικών αντιφάσεων του πανεπιστημίου, μπορούμε να βάλουμε σε κίνηση μια διαδικασία, η οποία, με δεδομένη τη στενή αλληλεπίδραση μεταξύ των δομών του πανεπιστημίου και των δομών της κοινωνίας, μπορεί να επιταχύνει σε τελευταία ανάλυση την κρίση της κοινωνίας και να πυροδοτήσει τις αντιφάσεις της, γεννώντας μια επαναστατική διαδικασία.

Αυτή είναι η γραμμή της φοιτητικής εξουσίας, που στηρίζεται στα συνθήματα της αυτοδιαχείρισης και του πανεπιστημίου ως εστίας κρίσης του συστήματος και ικανού να προκαλέσει σε μόνιμη βάση σοβαρές δυσκολίες.

β) Λόγω της ισχνής πολιτικής σημασίας ενός αγώνα που περιορίζεται στο πανεπιστήμιο, το φοιτητικό κίνημα οφείλει να συσπειρώνεται γύρω από θέματα γενικής πολιτικής. Το φοιτητικό κίνημα **καθεαυτό** έχει την ικανότητα να διεξάγει μια επαναστατική πολιτική μάχη. **Πρόκειται για την «γκεβαρική» γραμμή.**

γ) Το φοιτητικό κίνημα διαμορφώνει, διαπαιδαγωγεί και σκληραγωγεί στελέχη που θα βοηθήσουν στη συνέχεια να ξεμπλοκάρει η πολιτική κατάσταση. **Αυτή είναι η υστερόβουλη σκέψη όλων των φοιτητικών τάσεων.** Οι διαφοροποιήσεις ξεκινούν μόλις περάσουμε στη δράση.

δ) Το φοιτητικό κίνημα θεωρούμενο ως ένα αυτόνομο και ειδικό πολιτικό γεγονός πρέπει να βρει τη δική του διάσταση, το πεδίο δράσης και την αποτελεσματικότητά του χάρη σ' ένα

σύνολο διαμεσολαβήσεων ανάμεσα στη δική του οργάνωση και τις σημερινές οργανώσεις του εργατικού κινήματος (κόμματα και συνδικάτα). Το φόντο αυτών των σχέσεων θα του επιτρέψει να παίξει έναν πολιτικό ρόλο.

Αυτή είναι η θέση της Ομοσπονδίας των Κομμουνιστικών Νεολαίων και των «εισοδιστών».

ε) Η κουλτούρα καθεαυτή είναι μια συσσωρευση παραπλανήσεων που στόχο έχουν να διαιωνίσουν το ισχύον καθεστώς (βλ. Μάλκολμ Χ και Καρμάικλ). Δεν υπάρχει επαναστατική κουλτούρα. Η κουλτούρα, ως στοιχείο του εμποικοδομήματος, είναι προϊόν της οικονομικής και κοινωνικής βάσης και δεν μπορεί να επιδράσει επάνω της.

Οι πανεπιστημιακές δομές αντανακλούν με μηχανικό τρόπο τη φυσιογνωμία του συστήματος. **Αυτή είναι η θέση εκείνων που αναφέρονται στις έρευνες των περιοδικών «Classe Operaia» και «Quaderni Rossi».**

«Σε τι χρησιμεύει η κατάληψη των πανεπιστημιακών σχολών; Ακόμα κι αν χρησίμευε μόνο για να μετρήσουμε τις δυνάμεις μας, αλλά και να κάνουμε τους φοιτητές να αγαπήσουν ένα άλλο μοντέλο πανεπιστημίου, να νιώσουν πόσο αδύνατο είναι κάτι τέτοιο, να καταλάβουν τους λόγους και ν' αντιταχθούν σ' αυτούς, βάζοντας άμμο στα γρανάζια. Και όχι λάδι». (Από τη θέση των Σκαλτσόνε, Μαρτίνι, Γκανς, Φούκας, Σακόνι, Φοσέτι, κλπ., 7 Φεβρουαρίου 1968).

Ορέστε ΣΚΑΛΤΣΟΝΕ

ΓΑΛΛΙΑ

Α. ΖΕΣΜΑΡ – Ζ. ΣΟΒΑΖΟ – Ο. ΚΑΣΤΡΟ Υπάρχει ιδανικό Πανεπιστήμιο;

Στις 17 Μαΐου 1968, μέσα στα γεγονότα, τρία βασικά στελέχη της παρισινής εξέγερσης εξηγούν τις θέσεις τους σε τρογγυλό τραπέζι που οργάνωσε το «Radio Luxembourg» και συντόνισε ο Ζαν Καρλιέ. Ο Αλέν Ζεσμάρ (από το Συνδικάτο Ανώτερης Εκπαίδευσης), ο Ζακ Σοβαζό (της Εθνικής Ένωσης Φοιτητών) και ο Ο. Καστρό (από το Κίνημα 22 Μαρτίου).

Το «ιδανικό» πανεπιστήμιο

ΚΑΣΤΡΟ: Δεν νομίζουμε πως είναι δυνατόν να οριστεί ένα ιδανικό πανεπιστήμιο. Κριτικάροντας αυτό που υπάρχει, θα ορίσουμε σταδιακά το περίγραμμα του ιδανικού πανεπιστημίου. Ξέρουμε ότι το πανεπιστήμιο δεν είναι κάτι αποκομμένο από την κοινωνία στην οποία ζούμε. Αντίθετα, αποτελεί μέρος της. Το πανεπιστήμιο δεν μπορεί να αλλάξει, χωρίς να αλλάξει η κοινωνία στην οποία είναι προσαρμοσμένο. Πιο λειτουργικές σχέσεις πανεπιστημίου και κοινωνίας είναι πράγματι δυνατόν, όμως θα πρόκειται για καλύτερα προσαρμοσμένα πανε-

πιστήμια, όχι για ιδανικά...

ΣΟΒΑΖΟ: Το «ιδανικό πανεπιστήμιο» είναι λάθος έκφραση. Πολύ συγκεκριμένες προτάσεις για τα πιο διαφορετικά θέματα έχουν προκύψει από τις σημερινές συζητήσεις. Για τις εξετάσεις π.χ., ή για ακόμα πιο σημαντικά ζητήματα όπως οι Γκραντ Εκόλ. Το πρόβλημα δεν είναι να κατασκευάσουμε μια ουτοπία, αλλά να αντιμετωπίσουμε τις πρακτικές συνέπειες μιας κατάστασης. Το ζητούμενο είναι η κριτική ανάλυση και η επεξεργασία προτάσεων που να σχετίζονται με την πραγματικότητα.

Οι φοιτητές έχουν δύο ειδών προτάσεις: αυτές που αναφέρονται πώς θα τελειώσει η φετι-

νή χρονιά, στις εξετάσεις και τα αποτελέσματα. Τα προβλήματα αυτά πρέπει να λυθούν με συγκεκριμένα μέτρα. Και ακόμα υπάρχουν προτάσεις που αγγίζουν γενικότερα προβλήματα χωρίς ιδανικές λύσεις προς το παρόν: ποιος πρέπει να είναι ο στόχος της εκπαίδευσης; Ποιο το περιεχόμενο των σπουδών; Οι φοιτητές προσπαθούν με τις σημερινές τους συζητήσεις να θεμελιώσουν ένα νέο πανεπιστήμιο. Μην τους ζητάτε όμως έτοιμες απαντήσεις, γιατί η εποικοδομητική φάση μόλις έχει αρχίσει (ό,τι δεν έγινε σε 10 χρόνια δεν μπορεί να γίνει σε λίγες μέρες). Και προπαντός επειδή όλες οι λύσεις στα βασικά ακαδημαϊκά προβλή-

ματα θέτουν σε συζήτηση το περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργεί το πανεπιστήμιο.

ΖΕΣΜΑΡ: Εδώ και πολύ καιρό έχουμε κάνει μια κριτική ανάλυση της κατάστασης των πανεπιστημίων και θέμα του τελευταίου μας συνεδρίου ήταν η προσπάθεια αλλαγής της πανεπιστημιακής πρακτικής. Προχωρήσαμε σε αρκετά ζητήματα, όπου φτάσαμε να προτείνουμε λύσεις: από την κριτική της κατάτμησης των γνώσεων στα πλαίσια των παλιών δομών του χωρισμού σε σχολές, προχωρήσαμε στην πρόταση τμημάτων που θα περιέχουν πολλές ειδικότητες και επιστημονικά αντικείμενα. Το πρόβλημα της έλλειψης διεξόδου για τους σπουδαστές μας οδήγησε στην πρόταση διαφοροποιημένων δομών που να μας δίνουν τη δυνατότητα να παρέχουμε επαγγελματική κατάρτιση. Ζητήσαμε ακόμα μεγαλύτερη αυτονομία των ιδρυμάτων ανώτερης εκπαίδευσης, την αλλαγή της πολιτικής προσλήψεων στην ανώτερη εκπαίδευση και τη δημιουργία επιτροπών σπουδαστών-καθηγητών. Όλα αυτά πριν από δύο χρόνια και ακόμα περιμένουμε απάντηση.

Ο δρόμος μας ήταν φραγμένος με διπλά τείχη. Μια χούφτα μανδάρινοι απέρριπταν κάθε αλλαγή στο πανεπιστήμιο, ενώ η κυβέρνηση προσπαθούσε να εξορθολογίσει το σύστημα χωρίς να το αλλάξει. Θεωρούμε ότι η σημερινή γενικευμένη συζήτηση είναι πάρα πολύ σημαντική και θα τη συνεχίσουμε στη διάρκεια του αγώνα μας. Αλλά βλέπουμε ακόμα μακρύτερα: οι σημερινοί μας απόφοιτοι βρίσκονται σε απελπιστική κατάσταση, χωρίς διέξοδο στην κοινωνία. Από την άλλη, έχουμε παρατηρήσει πως οι φοιτητές που τελειώνουν το πανεπιστήμιο και παίρνουν υπεύθυνες θέσεις, όσοι δηλαδή μπορέσουν να βρουν δουλειά, ενσωματώνονται στο σύστημα σε σημείο που δεν το αμφισβητούν πια.

ΚΑΣΤΡΟ: Δεν είμαστε συνδικαλιστικό κίνημα. Δεν μας απασχολούν μόνο τα προβλήματα που σχετίζονται με το πανεπιστήμιο, αλλά πολύ περισσότερο αυτά που σχετίζονται με την κοινωνία. Μετά από μια ήρεμη και θεμελιωμένη πολιτική ανάλυση, καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι η μόνη ενδιαφέρουσα αλλαγή είναι η επαναστατική αλλαγή στο επίπεδο της κοινωνίας. Από τη στιγμή που βρισκόμαστε στα πανεπιστήμια, αγωνιζόμαστε μέσα σ' αυτά, όμως γνωρίζουμε ότι τα πάντα είναι αλληλένδετα. Η κριτική που ασκούμε στο πανεπιστήμιο οδηγεί αναγκαστικά στην κριτική της κοινωνίας, εξού και η αναγκαιότητα να επεκτείνουμε τη δράση μας πέρα από τα πανεπιστημιακά πλαίσια.

ΣΟΒΑΖΟ: Πιστεύω ότι η σημερινή δράση φαίνεται όλο και πιο πολιτικοποιημένη εξαιτίας των γεγονότων της περασμένης εβδομάδας. Η προσφυγή στην αστυνομία και η στάση των υπουργών Παιδείας και Εσωτερικών βάζουν το πρόβλημα με όρους πολιτικούς. Η εκπαίδευση αποκτά σήμερα πρωταρχική σημασία για την ανάπτυξη κάθε οικονομικού συστήματος. Είτε μας αρέσει είτε όχι, κάθε στόχος που βάζουμε σήμερα μας οδηγεί στην πολιτική. Όμως εδώ διαφωνώ με τον Καστρό: για την UNEF η πολιτική πάλη στο πανεπιστήμιο κατευθύνεται ενάντια σε μια συγκεκριμένη πανεπιστημιακή πολιτική. Φυσικά αυτή η πάλη δεν περιορίζεται μέσα στο πανεπιστήμιο, αλλά για μας, για την UNEF, το ακαδημαϊκό πεδίο πάλης είναι το βα-

Ο Αλέν Ζεσμάρ, ο Ζακ Σοβαζό και ο Ντανιέλ Κον Μπεντίτ σε συνέντευξη Τύπου σ' ένα καφενείο το βράδυ της 10 Μαΐου ζητούν ν' ανοίξει η Σορβόνη. Είναι το βράδυ που επέρχεται η οριστική ρήξη φοιτητών και κυβέρνησης.

σικό, γιατί αγωνιζόμαστε μέσα στα πανεπιστήμια.

ΖΕΣΜΑΡ: Μέχρι τώρα προτεínαμε λύσεις χωρίς να παίρνουμε απάντηση, όμως σήμερα έχουμε την εντύπωση ότι βρισκόμαστε σε θέση ισχύος. Εξάλλου η πείρα των τελευταίων 20-30 χρόνων εργατικών και συνδικαλιστικών αγώνων στη Γαλλία έχει αποδείξει ότι όταν εγκαταλείπεις μια θέση ισχύος δεν κερδίζεις τίποτα με τις διαπραγματεύσεις. Όσο για το τι συμβαίνει στα πανεπιστήμια, μερικά πράγματα είναι χωρίς επιστροφή. Φοιτητές και καθηγητές κατέβηκαν μαζί στα οδοφράγματα και είναι πια αδύνατον να αποτραπεί η φοιτητική συμμετοχή στην επεξεργασία των νέων πανεπιστημιακών δομών. Ίσως πήγαμε πολύ μακριά, ποτέ όμως δεν κατακτήσαμε αυτά που ζητούσαμε με κανένα άλλο μέσο.

Το πρόβλημα των εξετάσεων

ΖΕΣΜΑΡ: Υπάρχουν δύο προβλήματα σχετικά με τις εξετάσεις. Το μακροπρόθεσμο πρόβλημα της ριζικής αμφισβήτησης του εξεταστικού συστήματος: οι εξετάσεις δεν ανταποκρίνονται στην πραγματική αξία των υποψηφίων, παραποιούν το πανεπιστημιακό σύστημα, το οποίο αναγκάζεται να στηριχτεί στην προετοιμασία γι' αυτές τις εξετάσεις κι όχι στη μετάδοση γνώσεων ή μεθόδων σκέψης. Υπάρχει από την άλλη ένα πολύ πιο άμεσο πρόβλημα, το πώς θα τελειώσει δηλαδή η φετινή πανεπιστημιακή χρονιά χωρίς να χαθεί για όλους. Ζητάμε μια παράταση.

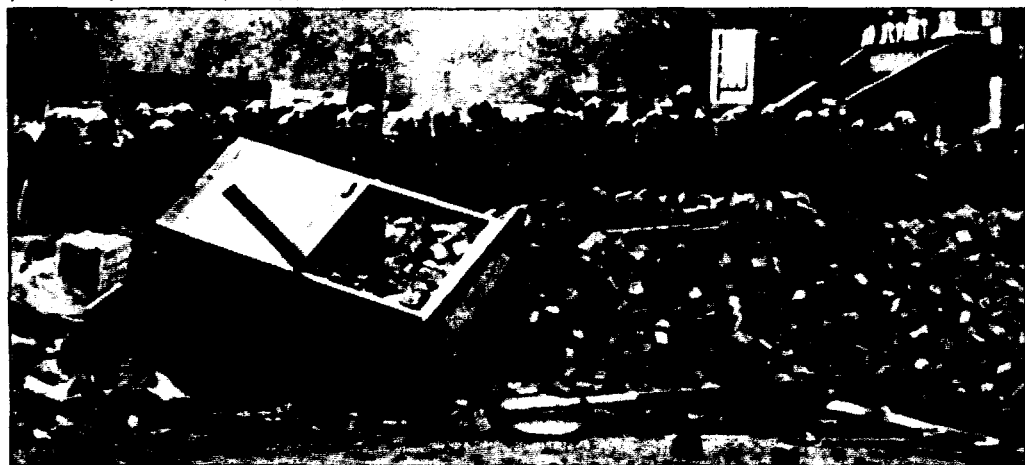
Συμφώνησα να ανακοινώσω στους σπουδαστές εκ μέρους των καθηγητών ότι σε καμιά περίπτωση δεν θα χάσουν τη χρονιά, ότι θα βρούμε έναν τρόπο να αξιολογήσουμε τις γνώσεις

τους, ώστε να μπορέσει να γίνει μια προσωρινή απονομή πτυχίων φέτος. Δεν νομίζω ότι αυτό αποτελεί αντίφαση. Αλλά θα θέλαμε αυτή η προσωρινή λύση να αποτελέσει το πρώτο βήμα για την οριστική.

ΣΟΒΑΖΟ: Η θέση μας για τις εξετάσεις είναι θέση αρχής και ήταν πάντα καθαρή. Είμαστε εναντίον του εξεταστικού συστήματος και το θεωρούμε μέσο επιλογής και κοινωνικού διαχωρισμού. Οι επιτροπές μας σήμερα οραματίζονται μεταρρυθμίσεις στον τρόπο αξιολόγησης της γνώσης, στο περιεχόμενο των σπουδών και στον τρόπο μετάδοσης των γνώσεων. Όσο για φέτος, δεν πρέπει να υπάρξουν διακρίσεις εναντίον των αγωνιστών που πήραν μέρος στο κίνημα. Οι φοιτητές μόνοι τους πρέπει να βρουν τον τρόπο που θα γίνουν οι εξετάσεις σε κάθε επιστημονικό αντικείμενο.

Θεωρούμε επίσης θετικές τις διακηρύξεις αυτονομίας που έκαναν πρόσφατα τα πανεπιστήμια, παρόλο που κάτι τέτοιο θα μπορούσε να δώσει στην κυβέρνηση την ευκαιρία να πετύχει αυτό που θέλει: ένα σύστημα ανταγωνιζόμενων πανεπιστημίων. Για να αποφύγουμε μια τέτοια εξέλιξη, έχουμε ορίσει σαφείς στόχους ως προς αυτό το ζήτημα. Ενδιαφερόμαστε για την αυτονομία στο βαθμό που εξασφαλίζει τη νομιμοποίηση των αποφάσεων που παίρνουν φοιτητές και καθηγητές. Απαιτούμε:

- (1) Οι φοιτητές να συζητήσουν τη διαδικασία απονομής και το σύστημα των πτυχίων.
- (2) Να αλλάξει το περιεχόμενο των διαγωνισμάτων. Όχι πια γραπτές εξετάσεις, αλλά συζητήσεις και ομαδικές εργασίες.
- (3) Να συμμετέχουν οι φοιτητές στη βαθμολόγηση και στις τελικές αποφάσεις.

ΜΑΡΚ ΚΟΜΦΟΡΤ

Ποια είναι τα λυσσασμένα σκυλιά;

Γεννημένος στο Νότο, ο Μαρκ Κόμφορτ ήταν ένας από τους ηγέτες του "Black Panthers Party for self defence" (Κόμμα των Μαύρων Πανθήρων για αυτοάμυνα) και πρόεδρος της «Επιτροπής Άμεσης Δράσης του Όκλαντ». Ήταν ένας από τους είκοσι τρεις αγωνιστές που στις 2 Μαΐου 1967, οπλισμένοι με μυδράλια, κατέλαβαν το Δημαρχείο του Σακραμέντο. Το κείμενο που ακολουθεί είναι μια συνέντευξη - αυτοπαρουσίαση.

■ Ονομάζομαι Μαρκ Κόμφορτ. Με άλλους πέντε, το 1965, σχημάτισαμε την Επιτροπή Άμεσης Δράσης του Όκλαντ για να δράσουμε στο εσωτερικό της μαύρης κοινότητας, να ορίσουμε τα προβλήματά της και να καθορίσουμε αυτά που πρέπει να κάνουν οι Μαύροι για να τα λύσουν. Το 1966 δεν είχαμε χρήματα για να διατηρήσουμε το κτίριο όπου είχαμε εγκαταστήσει το γενικό αρχηγείο μας. Από τότε ο ρόλος μας είναι να αγωνιζόμαστε ενάντια στην αστυνομική βία με θύματα Μαύρους και ενάντια στις αυθαιρεσίες στον τομέα της κατοικίας, του σχολείου και σε καθετί του θίγει την καθημερινή ζωή των Μαύρων στο Όκλαντ.

Κάθε φορά που επιχειρήσαμε να αποκτήσουμε ένα καινούργιο κτίριο, η αστυνομία προσπάθησε να μας εμποδίσει. Υποχρεωθήκαμε να διασκορπιστούμε. Μόνο τηλεφωνικά, απ' το σπίτι μου συγκεντρώνω τους ανθρώπους μας, αλλά δεν μπορούμε να κάνουμε πολλά πράγματα σήμερα. Τέρμα πια στα sit-in, οι ειρηνικές διαμαρτυρίες. Εδώ και τέσσερα χρόνια με χώνουν στο φρέσκο για τις ίδιες μη βίαιες διαδηλώσεις. Βαρέθηκα πια: δεν καταφέραμε τίποτα —ή σχεδόν τίποτα— και παρά όλες αυτές τις διαδηλώσεις η κατάσταση έμεινε ίδια. Το μόνο που έγινε είναι να πέσουν μερικοί φραγμοί, αλλά δεν μπορούμε ακόμα να φωνάξουμε «νίκη». Γι' αυτό ετοιμάζεται σήμερα μια θύελλα που θα συγκλονίσει όλη την Αμερική. Μόλις κοπάσει αυτή η θύελλα, τότε ίσως οι Μαύροι κι οι φτωχοί αυτής της χώρας θα ζουν μια πιο εύκολη ζωή. Για την ώρα ακούμαστε να καταγράφουμε αυτά που συμβαίνουν για να αποκομίσουμε ένα ρεαλιστικό συμπέρασμα.

Το Όκλαντ αριθμεί 135.000 Μαύρους και 40.000 Μεξικανούς, πάνω από ένα τρίτο του συνολικού πληθυσμού. Οι αστυνομικές δυνάμεις περιλαμβάνουν 900 μπάτσους και μεταξύ τους 20 Μαύρους και τρεις Μεξικανούς. Οι λευκοί

μπάτσοι προέρχονται κυρίως απ' τη Φλόριντα και άλλες Πολιτείες του Νότου. Η μόνη τους δουλειά είναι να κοπανάνε τους νέγρους, γιατί μόνο έτσι παίρνουν προαγωγή. Αποτέλεσμα: οι Μαύροι έχουν πια βαρεθεί να τις τρώνε. Οι Μαύροι έχουν βαρεθεί να ζουν σε ετοιμόρροπες παράγκες και να αποκρούουν τις επιδρομές των ποντικών. Οι Μαύροι έχουν βαρεθεί να στέλνουν τα παιδιά τους σε σχολεία όπου τα σωριάζουν 40 ή 50 μαζί στην ίδια τάξη — πράγμα που σημαίνει ότι δεν μαθαίνουν τίποτα. Και εξάλλου οι Μαύροι —όχι όλοι, αλλά η μεγάλη πλειοψηφία— έχουν βαρεθεί να ψηφίζουν γιατί κάθε φορά εκλέγεται Λευκός και τίποτα δεν αλλάζει.

Δεν μπορούμε να ακούμαστε πάντα σε ψιχουλά. Όταν τα πράγματα πάνε άσχημα, ο Λευκός κερδίζει χρόνο περνώντας κάποιο ασήμαντο νόμο που δεν λύνει κανένα πρόβλημα. Για όλους αυτούς τους λόγους, οι Λευκοί σε λίγο θα πρέπει να αντιμετωπίσουν την επανάσταση. Σήμερα δεν είμαστε παρά στο στάδιο της εξέγερσης, όμως στο Ντιτρόιτ έγιναν πραγματικές οδομαχίες.

Στο Όκλαντ υπήρξαν μικρές αναφλέξεις, όχι τίποτα πραγματικά σοβαρό, αλλά αρκετό για να δείξουμε στο Λευκό τις ικανότητές μας. Ασφαλώς, μέσα σε έξι χρόνια, χορηγήθηκαν 46 εκ. δολάρια απ' το Κράτος στην πόλη του Όκλαντ. Όμως δεν πήγαν στους φτωχούς αυτά τα χρήματα. Τα τσέπωσαν οι κακοποιοί που ζουν στους λόφους σε ωραίες βίλες και τώρα αρχίζουν να νιώθουν το φόβο.

Σήμερα στους δρόμους του Όκλαντ βρίσκονται 15.000 νέοι Μαύροι άνεργοι. Μας βρίσκουν 5.000 θέσεις απασχόλησης με 1,36 δολάρια την ώρα και νομίζουν ότι αυτό αρκεί. Ο Σεπτέμβρης πλησιάζει, τέρμα οι δουλειές: το πρόγραμμα βοήθειας τελειώνει.

Σήμερα, μόνο όσοι συνεχίζουν να ασχολούνται με το κίνημα για τα Πολιτικά Δικαιώμα-

τα πιστεύουν ότι έχουν το δικαίωμα να ονομάζονται μαύροι ηγέτες. Οργανώνουν πορείες, συνέχεια πορείες, όμως οι Μαύροι που κάπως αγωνίζονται δεν χρειάζονται τόσο πολύ να περπατάνε. Στο τέλος γυρίζουν σπίτι με τρύπες στα παπούτσια τους και δεν έχουν πεντάρα να αγοράσουν καινούργια.

Όπως έλεγε ο Μάλκολμ Χ, όταν πληρώνεις συνεχώς χωρίς να παίρνεις κανένα αντάλλαγμα, αυτό οδηγεί στην επανάσταση. Διαβάστε τις εφημερίδες: ένα εκατομμύριο συμπληρωματικοί φόροι για την Καλιφόρνια. Όμως όταν ο Ρίγκαν ήταν ακόμα υποψήφιος (κυβερνήτης) μας υποσχόταν οικονομικές ελαφρύνσεις.

Στην πραγματικότητα οι Λευκοί δεν μπορούν να προκαλέσουν ένα αντι-αντάρτικο, να γκρεμίσουν τα σπίτια και να χρησιμοποιούν φλογοβόλα — γιατί ζούμε μέσα στις πόλεις τους και θα κινδύνευαν να σκοτώσουν δικούς τους. Έχουν ν' αντιμετωπίσουν έναν πόλεμο που δεν μπορούν να διεξάγουν για την ώρα. Για να μας «ησυχάσουν» περνάνε ορισμένα διατάγματα και κάποιους συμπληρωματικούς νόμους ενώ ταυτόχρονα φωνάζουν: «Δεν θα επιτρέψουμε τη σύρραξη στους δρόμους. Οι σιτιστές είναι κοινοί εγκληματίες. Και θα του μεταχειριστούμε ανάλογα...» Κανείς όμως πια δεν υπολογίζει αυτό το «Δεν θα επιτρέψουμε...»

Υπάρχουν μερικοί, όπως ο Ρίγκαν, που απειλούν με δολοφονία: «Αυτούς τους λυσσασμένους σκύλους που ξεχύνονται στους δρόμους δεν τους θέλουμε στην Καλιφόρνια». Όμως ποιοι είναι οι λυσσασμένοι σκύλοι; Ο Τζόνσον είναι ένας λυσσασμένος σκύλος. Αυτός είναι ο πιο λυσσασμένος σκύλος. Πώς αντέχει να κομάται τη νύχτα; Πώς μπορεί να κοιμάται ήσυχος όταν τα άθλια ναπάλμ του ψήνουν τα παδιά στο Βιετνάμ; Ο Τζόνσον θα 'πρεπε να 'χει εφιάλτες, ναι.

Μαρκ ΚΟΜΦΟΡΤ

Μια γεννική δοκιμή για την εποχή μας

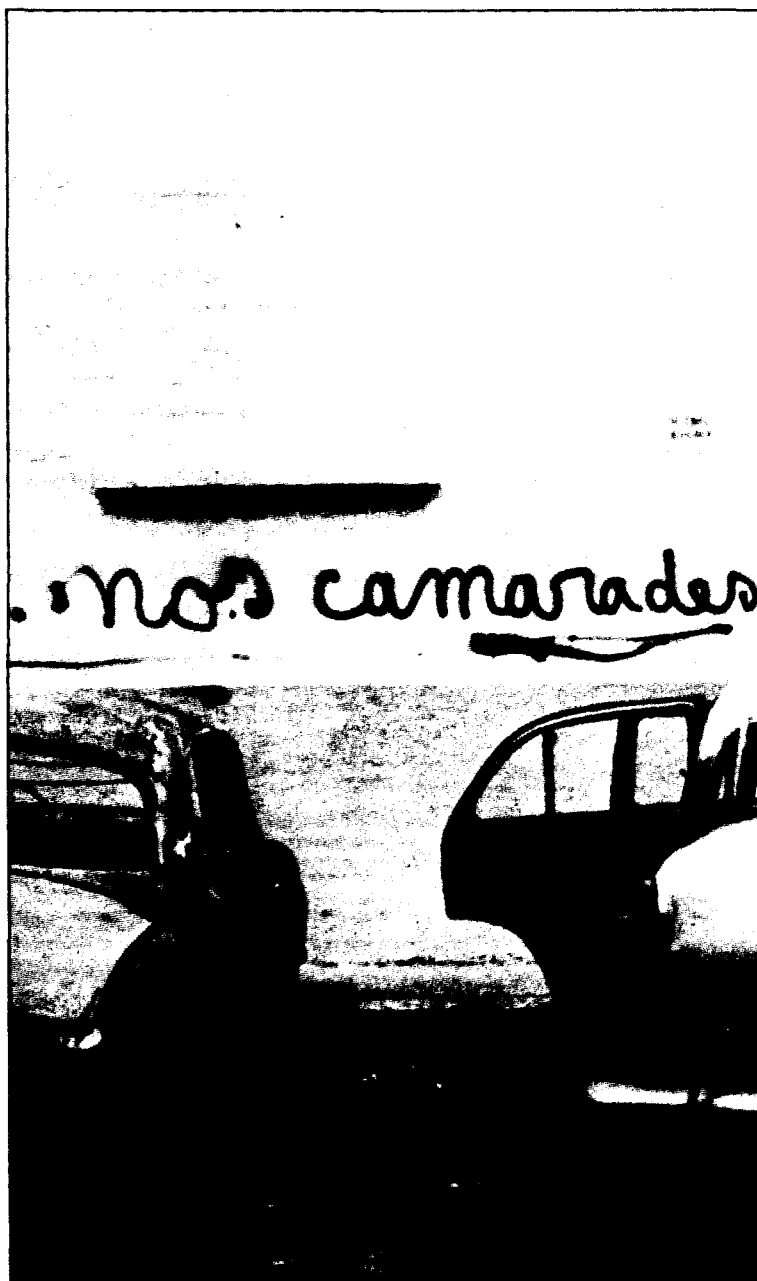
■ Τι ήταν ο Μάης του '68; Επικαλούμενοι τα είκοσι χρόνια που πέρασαν από τότε και υπολογίζοντας ότι έχει πια παραγραφεί η ιστορική αλήθεια, κάθε λογής «σχετικοί» και άσχετοι θεωρούν ότι έφτασε η ώρα τους για να μας βομβαρδίσουν με τη δικιά τους αποστειρωμένη «αλήθεια». Όμως, ο δικός τους εύπεπτος Μάης δεν έχει καμιά σχέση με την πραγματικότητα. Είναι η άρνησή του.

Ο Μάης δεν είναι μερικές σκόρπιες γραφικότητες που συνέλεξε ο τουρίστας που έκανε τότε μια βόλτα στο Καρτιέ Λατέν. Δεν είναι οι ποιητικές «παραδοξολογίες» κάποιων νεαρών που είχαν μπουχτίσει με την καταναλωτική κοινωνία. Δεν είναι ούτε καν η περίφημη σύγκρουση των γενιών, η εξέγερση του γιου κατά του πατέρα. Δικαίωμα καθενός να απαγγέλλει τη μαγιάτικη εκδοχή του (από τις εφημερίδες, τα περιοδικά και την τηλεόραση) μεταξύ τυρού και αχλαδιού. Όμως, δικαίωμα και καθήκον δικό μας να μην ξεχνάμε τα απλά γεγονότα: τα ρόπαλα και τα όπλα με τα οποία προτιμούσαν τότε να αντιμετωπίζουν την εξέγερση πολλοί από αυτούς που σήμερα την ευνουχίζουν στα ακαδημαϊκά τους σχόλια...

Και, πριν απ' όλα, ο Μάης δεν ήταν ούτε μόνο γαλλικός ούτε μόνο φοιτητικός. Χωρίς τον πόλεμο της Αλγερίας και την ανάδειξη της πρώτης διεθνιστικής επαναστατικής πρωτοπορίας που προκάλεσε, δεν θα υπήρχε η μαγιά των αγωνιστών που δημιούργησαν τα «γκρουπούσκουλα» και το Κίνημα της 22 του Μάρτη, που πυροδότησαν την κρίση. Χωρίς τον πόλεμο του Βιετνάμ και την επίθεση του Τετ των Βιετκόγκ, δεν θα υπήρχε το μαζικό κίνημα των μαθητών και φοιτητών που χτυπιόταν με τους φασίστες της «Νέας Τάξης» και της «Δύσης» φωνάζοντας «το ΕΑΜ στη Σαϊγκόν». Χρειάστηκαν — με άλλα λόγια — σχεδόν δέκα χρόνια υπομονετικής δουλειάς (που ειρωνεύονταν και πολεμούσαν οι τοτινοί και οι σημερινοί «αναλυτές» μας) μερικών δεκάδων ακροαριστερών αγωνιστών που είχαν διαγραφεί από το Γαλλικό Κ.Κ., για να φτάσουμε στα πρώτα οδοφράγματα.

Ωστόσο, ο Μάης δεν εξαντλείται στη φοιτητική εξέγερση, που τον περιορίζουν σήμερα οι αερολογούντες καλοθελητές. Πριν απ' όλα, ήταν και παραμένει το μεγαλύτερο απεργιακό κίνημα στη μεταπολεμική Ευρώπη! Δέκα εκατομμύρια εργάτες που απεργούν για βδομάδες και που

Ανεπανάληπτος ο Μάης του '68; Σίγουρα ναι, μας λένε όσοι τον μυθοποιούν για να τον ευνουχίσουν καλύτερα. Όμως, οι σημερινές εξελίξεις πείθουν για το αντίθετο. Η εποχή μας δεν υπόσχεται έναν, αλλά πολλούς «Μάηδες». Και μάλιστα βελτιωμένους...

καταλαμβάνουν σε πάρα πολλές περιπτώσεις τα εργοστάσιά τους, δημιουργώντας ντε φάκτο μια εμβρυώδη διπλή εξουσία, δεν είναι μια «λεπτομέρεια» που μπορούμε να ξεχάσουμε τόσο εύκολα!...

Κυρίως όμως, ο Μάης ήταν διεθνής. Η ίδια η προετοιμασία του θα ήταν αδύνατη χωρίς τις συντονισμένες διεθνιστικές πρωτοβουλίες των πρωτοποριών της Γερμανίας, της Ιταλίας, της Γαλλίας, του Βελγίου ή

της Βρετανίας. Ακόμα και το περίφημο ιδιαίτερο «χρώμα» των διαδηλώσεων στην αριστερή όχθη του Σηκουάνα (κόκκινες σημαίες, αλυσίδες περιφρούρησης, ευφάνταστα συνθήματα και ξεχασμένα επαναστατικά τραγούδια) δεν έπεφτε από τον ουρανό και δεν οφειλόταν αποκλειστικά και μόνο στους αυτοσχεδισμούς της στιγμής. Είχε ήδη προετοιμαστεί και δοκιμαστεί στην πράξη στις διεθνείς συναντήσεις στη Ρώμη, στις Βρυξέλλες και στο Λονδίνο και, κυρίως, στο Δ. Βερολίνο λίγους μήνες πριν το Μάη!

Ο Μάης του '68 δεν μπορεί να εξαντληθεί στη γαλλική προεπαναστατική κρίση. Στην πραγματικότητα, υπήρξε επειδή συνυπήρξε με πολλές άλλες εξεγέρσεις και κρίσεις σε όλο τον κόσμο. Δεν ήταν, σε τελευταία ανάλυση, παρά μια «στιγμή» ενός γενικότερου επαναστατικού γίγνεσθαι, που περιλάμβανε στις πιο θεαματικές του εκδηλώσεις τη βιετναμική αντίσταση στον αμερικάνικο πόλεμο οδοστρωτήρα, τις μεγάλες φοιτητικές κινητοποιήσεις στη Βαρσοβία, την Άνοιξη της Πράγας, τον «έρποντα Μάη» της Ιταλίας, την εξέγερση και την ομαδική σφαγή (650 νεκροί) των φοιτητών στην πόλη του Μεξικού λίγο πριν από την Ολυμπιάδα του 1968! Το τεράστιο αντιπολεμικό κίνημα, τους Μαύρους Πάνθηρες και την εξέγερση του Νιούαρκ στις ΗΠΑ, τα αντάρτικα κινήματα στη Βενεζουέλα, στη Βραζιλία και στη Βολιβία (Τσε Γκεβάρα), τους Πρόβος του Άμστερνταμ ή, ακόμα, και την Πολιτιστική Επανάσταση στην Κίνα! Θα πήγαινε πολύ να λέγαμε ότι όλα αυτά δεν ήταν παρά ξεκάρφωτα γεγονότα ή απλές συμπτώσεις...

Τότε και τώρα

Ας μη νομιστεί ότι στις 30 Απριλίου 1968 ο κόσμος κράταγε την ανάσα του περιμένοντας αυτό που σήμερα ονομάζουμε «Μάη του '68». Η αλήθεια είναι, μάλιστα, ότι όλοι οι τότε ειδήμονες (κοινωνιολόγοι, πολιτειολόγοι, κ.λπ.) δεν μιλούσαν (ακόμα και δυο τρεις μέρες πριν από τις νύχτες των οδοφραγμάτων) παρά για την ανυπόφορη παθητικότητα της νεολαίας, το τέλος του προλεταριάτου, τη μικροαστικοποίηση των εργαζομένων και το ξεπέρασμα των παλιών ιδεολογικών διαχωρισμών που είχε προκαλέσει... η καταναλωτική κοινωνία! Αριστεροί, δεξιοί και «ουδέτεροι» διανοούμενοι έβλεπαν τα βιβλία τους να γίνονται μπεστ-σέλερ μόνο επειδή απέκλειαν κατη-

γορηματικά κάθε κοινωνική έκρηξη στις ιμπεριαλιστικές (τουλάχιστον) μητροπόλεις! Κι όλα αυτά στα τέλη του Απριλίου του '68!...

Αυτή η σύντομη υπενθύμιση μας εισάγει ευκολότερα στο σήμερα. Έχοντας μυθοποιήσει και απονεκρώσει το Μάη του '68, οι σημερινοί «αναλυτές» του έχουν για μόνιμο μέλημα να παρουσιάσουν το τώρα σε αντιδιαστολή με το τότε. Τότε ήμαστε νέοι — τώρα είμαστε πιο «ώριμοι». Τότε η εργατική τάξη πίστευε σε κάτι — τώρα δεν πιστεύει σε τίποτα. Τότε οι νέοι ήταν ιδεαλιστές — τώρα είναι καριέριστες, κ.λπ. κ.λπ. Κι όλα αυτά με τη συνοδεία των επισημονικοφανών παρατηρήσεων περί πληροφορίας, κομπούτερ και άλλων τινών θαυμάτων της τεχνικής, που μετέβαλαν τόσο πολύ τον κόσμο μας, ώστε να απέχει πια έτη φωτός από τις κοινωνίες του 1968!

Στην πραγματικότητα, ελάχιστα πράγματα έχουν αλλάξει από τότε. Φυσικά, οι περίοδοι «κοινωνικής γαλήνης» είναι όπως πάντα οι ίδιες, δηλαδή ο κανόνας. Όμως, ο Μάης δεν ήταν ο κανόνας. Ήταν η εξαίρεση, δηλαδή η σύντομη φάση της ιστορίας όπου σπάει η συναίνεση και βγαίνουν με εκρηκτικό τρόπο στο φως της ημέρας όλες οι κοινωνικές και πολιτικές αντιθέσεις! Κατά συνέπεια, αν πράγματι θέλουμε να συγκρίνουμε ό,τι μπορεί να συγκριθεί, θα ήταν προτιμότερο να μιλήσουμε για την εποχή μας, όχι σε αντιδιαστολή με το Μάη του '68, αλλά π.χ. με το Μάη του... '67!

Αντίθετα από την αντίληψη που φαίνεται να κυριαρχεί στις μέρες μας, ο σημερινός κόσμος μάς φαίνεται πολύ πιο εκρηκτικός από τότε, αρχής γενομένης από την ίδια την οικονομική του κατάσταση, που σημαδεύεται τώρα από ένα ολόκληρο κραχ που είχαμε να δούμε από το 1929!

Ωστόσο, δεν είναι μόνο η οικονομική αβεβαιότητα που γεννάει τις κοινωνικές εκρήξεις. Στην εποχή μας τείνει να αλλάξει ριζικά η *βασική παράμετρος των πιο ουσιαστικών διεθνών εξελίξεων*: το άλλο μισό του κόσμου, δηλαδή αυτό που έως πρότινος ήταν το σκιάχτρο του υπαρκτού σοσιαλισμού! Για να πούμε μάλιστα την αλήθεια, αυτή ακριβώς η κοσμογονική αλλαγή έχει πολλαπλασιάσει τον αριθμό των κοινωνιών που θα μπορούσαν να γνωρίσουν μια βελτιωμένη έκδοση του παλιού Μάη. Αν το 1967 οι ανυπόμονοι επαναστάτες έψαχναν (και μερικές φορές έβρισκαν) τη δρόση που ονειρεύονταν στη μακρινή Νότια Αμερική, τώρα ίσως να μην τους χρειάζεσαι να κάνουν τόσο μακρινά ταξίδια: οι εστίες της επαναστατικής κρίσης είναι μέσα στην Ευρώπη και, πριν απ' όλα, στο ανατολικό της τμήμα!

Και πάλι, όμως, δεν θα λέγαμε όλη την αλήθεια αν δεν τονίζαμε ότι αυτή τη φορά δεν είναι η Βαρσοβία, η Πράγα ή η Βουδαπέστη που θα σηκώσουν μόνες τους για πολλοστή φορά το βάρος των απελπισμένων ε-

ξεγέρσεων τους. Η καθοριστικής σημασίας διαφορά έγκειται στο ότι, το 1988, ο άνεμος των πιο ελπιδοφόρων εξελίξεων πνέει στην ίδια τη Μόσχα! Και μόνο αυτή η διαπίστωση θα αρκούσε για να αλλάξει εντελώς όχι μόνο το διεθνές πολιτικό τοπίο, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο μπορούμε πια ν' αντιμετωπίσουμε το μέλλον...

Πιο συγκεκριμένα, νομίζουμε ότι η πορεία των σοβιετικών εξελίξεων και η ραγδαία ριζοσπαστικοποίηση της σοβιετικής κοινωνίας που προκαλούν θα έχει πολλαπλάσια ωστική δύναμη για τις δυτικές (και ανατολικές) πρωτοπορίες απ' ό,τι είχε πριν από είκοσι χρόνια το παράδειγμα των Βιετναμέζων αγωνιστών! Παράλληλα, σε αντίθεση με τότε, θα απελευθερώσει (και ήδη αρχίζει να γίνεται) τεράστιες δυνάμεις μέσα στο ίδιο το δυτικοευρωπαϊκό εργατικό κίνημα, και μάλιστα πολύ πέρα από τα παραδοσιακά Κομμουνιστικά Κόμματα. Όποιος δεν το βλέπει, είναι τυφλός. Κι όποιος το βλέπει και δεν βγάζει όλα τα πρακτικά συμπεράσματά του, είναι οριστικά ξοφλημένος για το εργατικό και σοσιαλιστικό κίνημα.

Όλα αυτά δεν συνιστούν πια μια μακρινή προοπτική. Πρόκειται για το αύριο, για τα αμέσως προσεχή χρόνια, αν όχι για τους επόμενους μήνες!

Θα μπορούσαν, όμως, να μας αντικρούσουν με την (αναπόφευκτη) αναφορά στην περίφημη «κρίση των ιδεολογιών». Σύμφωνα με αυτή την επιχειρηματολογία, τότε υπήρχε τουλάχιστον πίστη, βεβαιότητες, ενώ τώρα τα πάντα αμφισβητούνται. Η διαπίστωση μπορεί να περιέχει μια δόση αλήθειας. Είναι, όμως, λειψή και καταντάει καθαρή απάτη όταν προέρχεται από τους απογοητευμένους τώως απολογητές των κάθε λογής «πατερούληδων των λαών» και νυν υπερμάχους του πιο αγριανθρωπικού καπιταλισμού. Στην πραγματικότητα, αυτή η «κρίση των ιδεολογιών» δεν είναι παρά η ανατροπή των μύθων του υπαρκτού σοσιαλισμού σε όλες τις σταλινικές παραλλαγές του. Και σ' αυτό το σημείο γεννιέται το εύλογο ερώτημα: σε ποιο βαθμό βοήθησε όλο αυτό το παραμύθι την υπόθεση της παγκόσμιας χειραφέτησης των εργαζομένων; Πότε και πού διευκόλυνε η καρικατούρα του σοσιαλισμού την απελευθέρωση της εργατικής τάξης και την ανάδειξη των ουσιαστικών ανθρωπιστικών χαρακτηριστικών της επανάστασής της; Πότε και πού έθελε τις μεγάλες λαϊκές μάζες, ώστε να τις κάνει να στραφούν αποφασιστικά προς τον αντικαπιταλιστικό αγώνα;

Την απάντηση δεν μας τη δίνει μόνο η τραγική ιστορία των δεκάδων «προδομένων επαναστάσεων». Μας την προσφέρει έμμεσα και η κατάσταση που έχει δημιουργήσει διεθνώς μέσα σε ελάχιστο χρόνο η νέα σοβιετική ηγεσία. Άρκεσαν μερικά δειλά ανοίγματα του Γκορμπατσόφ

για να ξαναβρεθεί η Μόσχα στο επίκεντρο του διεθνούς ενδιαφέροντος και για να γίνει ο ηγέτης της περσεστρόικα ο πιο δημοφιλής πολιτικός των καιρών μας! Αν, όμως, η γκλάνοσοτ προκαλεί στη Δύση τόσο συμπάθεια, τι άραγε θα προκαλούσε στο δυτικό εργατικό κίνημα η εγκαθίδρυση στη Σοβιετική Ένωση μιας αυθεντικής προλεταριακής δημοκρατίας;

Κι ως τελειώσουμε με την ίδια τη Δύση, αρχίζοντας από την ιμπεριαλιστική μητρόπολή της, τις Ηνωμένες Πολιτείες. Το τέλος του 1988 βρίσκει τις ΗΠΑ να διαφεύδουν κατηγορηματικά εκείνους που έσπευσαν να θεωρήσουν το ρεγκανισμό σαν το μέλλον των καπιταλιστικών κοινωνιών. Αποτελεί μάλιστα μοναδική ευνοϊκή συγκυρία το γεγονός ότι όχι μόνο ο ρεγκανισμός αποτελεί πια μια μακρινή ανάμνηση, αλλά και το ότι το τέλος του συνοδεύεται από μια σειρά σημαδιακών κοινωνικοπολιτικών εξελίξεων που υπόσχονται πολλά για το προσεχές μέλλον (βλέπε την κοινωνική συμμαχία που αναδείχτηκε μέσα από την καμπάνια του Τζάκσον). Αντίθετα απ' ό,τι συνέβαινε το 1968, όταν η αμερικανική δύναμη κρούσης ήταν σχεδόν άθικτη, σήμερα έχει υποστεί τόσο φθορά, ώστε δεν είναι σε θέση να επιβληθεί ούτε καν στην «αυλή» της, στην Κεντρική Αμερική.

Και η Δυτική Ευρώπη; Μήπως δεν αληθεύει ότι εδώ και μια δεκαετία έχουμε μια γενική αντεπίθεση των συντηρητικών — και, σε ορισμένες περιπτώσεις, των πιο αντιδραστικών — πολιτικών δυνάμεων; Μήπως, αντί για το Μάη του 1968, το σημερινό Παρίσι δεν «γιορτάζει» την άνοδο του νεοφασισμού του Λε Πεν;

Ο Λε Πεν είναι γεγονός και θα ήμασταν οι τελευταίοι που θα αρνιόμασταν τη σημασία του. Όμως, ακόμα και στη Γαλλία — που αποτελεί μια εντελώς ακραία περίπτωση — δεν έχουμε ακόμα κάποια οριστική, μεγάλη ήττα του εργατικού κινήματος. Υπάρχει αναμφισβήτητη μια υποχώρηση, αλλά η αναμέτρηση δεν έχει ακόμα κριθεί. Κάτι ανάλογο συμβαίνει και στη Βρετανία, παρά τα αλληπάλληλα πλήγματα που έχει καταφέρει στο συνδικαλιστικό κίνημα η κυβερνητική θάτσερ.

Ωστόσο, αυτό που έχει τώρα σημασία δεν είναι τόσο αυτού του είδους οι διαπιστώσεις, όσο ο εντοπισμός των τάσεων που διαγράφονται για το προσεχές μέλλον. Έτσι, το πρώτο πράγμα που χτυπάει στο μάτι σ' αυτή την περίοδο δεν είναι η κάποια δήθεν εμπέδωση αυτής της συντηρητικής κυριαρχίας στην πλειονότητα των δυτικοευρωπαϊκών χωρών, αλλά η πρωτοφανής ρευστότητα (για τα δεδομένα της περιοχής) των πολιτικών και κοινωνικών εξελίξεων. Από αυτή την άποψη, η Γαλλία όχι μόνο δεν διαφεύδει, αλλά μάλλον επιβεβαιώνει θεαματικά την παρατήρησή μας.

Και πράγματι, για πρώτη φορά μετά από αρκετά χρόνια, το εργατι-

κό κίνημα σε πολλές και μεγάλες χώρες (Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία, Βέλγιο, Δανία και Γερμανία) δείχνει να ξαναβρίσκει το δρόμο των μεγάλων κινητοποιήσεων. Σε μερικές μάλιστα περιπτώσεις (Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία και Δ. Γερμανία) δεν πρόκειται πια για καθαρά αμυντικούς αγώνες. Περνάει στην αντεπίθεση, εφευρίσκει νέους τρόπους οργάνωσης και αυτοοργάνωσης (Ιταλία και Δ. Γερμανία), ξαναβρίσκει τη συνδικαλιστική του ενότητα (Ισπανία και Πορτογαλία), σπάει κάθε προηγούμενο ρεκόρ απεργιακών κινητοποιήσεων(!) τουλάχιστον σε μερικούς αποφασιστικούς τομείς. Δεν πρόκειται για αμελητέα φαινόμενα. Αντίθετα, μάλιστα, όλα δείχνουν ότι το φετινό φθινόπωρο θα είναι από τα πιο θερμά και θα αποτελέσει την αφετηρία μιας ταχύτατης — και ίσως ποιοτικά ανώτερης — ανασύνταξης των δυνάμεων του ευρωπαϊκού προλεταριάτου!...

Παρά τα είκοσι χρόνια που πέρασαν από τότε, ο Μάης του 1968 δεν λέει να λησμονηθεί. Παρ' όλο που δεν πρόλαβε να δώσει παρά μια μικρή γεύση των δυνατοτήτων του, ο Μάης εξακολουθεί να ζει στη συλλογική μνήμη των λαών και να σκάβει τα λαγούμια των κάτω από την αλλοτρίωση της κατακερματισμένης καθημερινότητάς μας. Ποιος άραγε ο λόγος που κάνει εχθρούς και φίλους να τον θυμούνται; Τι κάνει το Μάη ν' αντιστέκεται στη φθορά του χρόνου;

Σε τελευταία ανάλυση, η δύναμη του Μάη θα πρέπει να οφείλεται στο ότι άφησε δεκάδες εκατομμύρια ανθρώπους να γευτούν, έστω και για λίγο, έναν τρόπο ζωής που δεν γνώριζαν και δεν είχαν τολμήσει να ονειρευτούν ούτε στα πιο τολμηρά τους όνειρα. Μισανόγοντας την πόρτα του επίγειου «παράδεισου», ο Μάης απέδειξε έμπρακτα πως μια άλλη ζωή είναι δυνατή. Εκπληκτοι και συχνά μεταμορφωμένοι, όλοι αυτοί οι μέχρι πριν λίγο αγχωμένοι και αδιάφοροι άνθρωποι (που τόσο μοιάζουν με τους σημερινούς γείτονές μας) ανακάλυψαν μέσα σε λίγες μέρες ότι δεν ήταν καταδικασμένοι εφ' όρου ζωής στη μετριότητα του άβουλου πολίτη. Ότι είχαν ικανότητες και, κυρίως, μια απέραντη δημιουργικότητα, που ανυπομονούσε να εκδηλωθεί.

Αυτό το θαύμα, που μεταμορφώνει τον απλό εργαζόμενο σε ενεργό πολίτη, ικανό να πάρει στα χέρια του τις τύχες της κοινωνίας, δεν γίνεται συχνά σ' έναν αιώνα. Αρκεί, όμως, μια από αυτές τις σπάνιες εκρήξεις για ν' αλλάξει το υποσυνείδητο της ανθρωπότητας. Τελικά, τίποτα δεν πάει εντελώς χαμένο. Έστω και κρυμμένη βαθιά μέσα στη μνήμη και στους πόθους των καταπιεσμένων, αυτή η μοναδική σπίθα περιμένει υπομονετικά την ώρα της για να λαμπαδιάσει τα εύφλεκτα υλικά των μίζερων κοινωνιών του τελευταίου τέταρτου του αιώνα μας.

Γιώργος ΜΗΤΡΑΛΙΑΣ

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΟΤΣΗ

Σε κάθε επίσκεψη στην Κύπρο ανακαλύπτεις και μια ή περισσότερες άγνωστες σου πτυχές του Κυπριακού, που δίνουν πρόσθετη διάσταση στο πολυσύνθετο πρόβλημα. Αυτό το τόσο οικείο, υποτίθεται, πρόβλημα, για το οποίο η πλειονότητα στην Ελλάδα έχει μια παραμορφωτικά απλουστευτική εικόνα.

Το πρώτο ερέθισμα υπήρξε πριν τέσσερα χρόνια, όταν μια ομάδα Αθηναίων δημοσιογράφων βρεθήκαμε στη Λευκωσία — στις εκδηλώσεις για τα δεκάχρονα από το χουντικό πραξικόπημα και την τουρκική εισβολή. Στην Πύλη της Αμμοχώστου η προβολή φωτογραφικών και κινηματογραφικών ντοκουμέντων από την ιστορική εξέλιξη της Κύπρου ως τον «Αττίλα» συνοδευόταν από ένα σχόλιο (με προέλευση από κρατική υπηρεσία, ασφαλώς) όπου για πρώτη φορά άκουσα να γίνεται λόγος για το «κυπριακό έθνος με την τριχιλιετή ιστορία...». Κάτι είχα ακούσει ή είχα διαβάσει ως τότε για μεμονωμένες φαμεραϊκού στυλ απόπειρες να αμφισβητηθεί ιστορικά ο ελληνισμός της Κύπρου και για δειλά προβαλλόμενες ιδέες για την ανάγκη να δημιουργηθεί κυπριακό έθνος, αν η Κυπριακή Δημοκρατία θέλει να επιβιώσει μελλοντικά. Αλλά δεν είχα συνειδητοποιήσει ότι πρόκειται για συντονισμένες είτε συγκλίνουσες προσπάθειες, που κατατείνουν στην αλλοίωση (την ιστορική πλαστογράφηση, καλύτερα) της εθνολογικής και πολιτισμικής ταυτότητας του κυπριακού ελληνισμού.

Την περασμένη εβδομάδα, που ξαναβρέθηκα στο νησί, ανιχνεύοντας αυτόν τον εκ των έδων κίνδυνο σταδιακού αφελληνισμού απευθύνθηκα και στον Πρόεδρο Γιώργο Βασιλείου — για να διαπιστωθεί από πρώτο χέρι κατά πόσον αυτές οι υπόγειες κινήσεις μπορεί να έχουν και επίσημη προέλευση ή ενθάρρυνση.

Στην καθησυχαστική απάντησή του ήταν κατηγορηματικός:

«Τέτοιες θεωρίες και αν ακόμη υπήρχαν είναι ανόητες. Το θεωρώ τόσο ανεδαφικό, όσο να προσπαθώ να πείσω κάποιον ότι η Ελλάδα δεν είναι στη Μεσόγειο, αλλά στον Ειρηνικό Ωκεανό. Η Κύπρος είναι τόσο ελληνική, όσο είναι και η Κρήτη και η Ελλάδα. Κι εμείς είμαστε τόσο Έλληνες, όσο και οι υπόλοιποι Έλληνες... Δεν θα κερδίσουμε τίποτα με το να προσπαθήσουμε να ξεχάσουμε τις εθνικές μας ρίζες. Αντιθέτως, θα βλάψει...»

Το «αν υπήρχαν» στην απάντησή του νέου Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας σημαίνει ότι αμφισβητεί την ύπαρξη τέτοιων θεωριών. Αλλά, βεβαίως, υπάρχουν:

- Υποστηρίζοντας τη «διαφοροποιημένη ελληνικότητα» των Ελληνοκυπρίων από την αρχαιότητα ακόμη ο δημοσιογράφος Κώστας Γραικός («Τα Κυπριακά», Λευκωσία 1978) ισχυρίζεται ότι «η μόνη ταύτιση του κυπριακού ελληνισμού με την Ελλάδα έγινε την εποχή του Ευαγόρα, χωρίς όμως να δημιουργηθεί τίποτα το ουσιαστικό, γιατί ακολούθησαν οι ελληνιστικοί χρόνοι, που επανέφεραν τα πράγματα στην παλιά τους τάξη...» (την επισήμανση δανείζομαι από το αφιερωμένο στο Κυπριακό πρώτο τεύχος των «Τετραδίων»).

- Στον ιδρυμένο το 1975 «Νεοκυπριακό Σύνδεσμο» και τους καλούμενους «Νεοκυπρίους», που προέρχονται από ποικίλους πολιτικούς χώρους και αναπτύσσουν αξιοσημείωτη δραστηριότητα, αποδίδουν πολλοί το συντονισμό ενεργειών και την πλατιά διάδοση ιδεών ανθελληνισμού και αφελληνισμού. Απαντώντας στις επικρίσεις με ένα μανιφέστο από τις στήλες της μεγαλύτερης κυπριακής εφημερίδας («Φιλελεύθερος», 25-27/2/88) ο Νεοκυπριακός Σύνδεσμος δεν μιλάει, βέβαια, για κυπριακό έθνος. Αλλά εκφράζει ανησυχίες «για την αναβίωση του εθνικισμού, που ξανάφερε στο προσκήνιο την ενωσιολογία». Χαρακτηρίζει το αίτημα της αυτοδιάθεσης «αυτή τη στιγμή επικίνδυνο, αποπροσανατολιστικό και ίσως καταστροφικό». Και ζητεί να επέμβει η... Εισαγγελία εναντίον εκείνων, που «υπονομεύουν το κυπριακό κράτος».

- Απροκάλυπτα η ανάγκη για τη δημιουργία «κυπριακού έθνους» προβλήθηκε στην Αθήνα — χωρίς μάλιστα να υπάρξει αντίλογος και να προκληθούν αντιδράσεις. Στο επιστημονικό συμπόσιο για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, που οργάνωσε τον Ιούλιο 1986 το Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών, η διευθύντρια του τμήματος Κοινωνιολογίας και Πολιτικής Επιστήμης του ιδρύματος Αδωμαντία Πόλλης, στην εισήγησή της με τίτλο «Μακροπρόθεσμες προοπτικές επιβίωσης της Κυπριακής Δημοκρατίας», υποστήριξε ευθέως: «...Αναμφισβήτητα οι ρίζες της Κύπρου προέρχονται από τον ελληνικό πολιτισμό, αλλά πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι ιστορικά η Κύπρος ποτέ δεν ήταν ένα ενσωματωμένο μέρος της Ελλάδας. Έχει την εμπειρία ηγεμονίας ξένων κατακτητών και ο πληθυσμός της έρχεται από αποίκους από διάφορες εθνικές

Φαινόμενα αφελληνισμού στην Κύπρο

της και θρησκείες. Λαοί και κουλτούρες απορροφήθηκαν στην Κύπρο και παρ' όλο που τα ελληνικά πολιτιστικά στοιχεία κυριάρχησαν, η Κύπρος εξελίχθηκε σ' ένα *ξεχωριστό αμάλγαμα*...» «...Είναι φανερό ότι αφ' ενός είναι δυνατόν να επιλέξουμε από την κυπριακή ιστορία στοιχεία, πάνω στα οποία να βασίσουμε μια αξίωση για την ελληνική εθνότητα του πληθυσμού στο νησί. Αφ' ετέρου, είναι εξίσου δυνατό να επιλέξουμε στοιχεία, τα οποία δείχνουν τη διαφοροποίηση του κυπριακού λαού και του κυπριακού ιστορικού παρελθόντος από τα ελλαδικά...» «...Οι ελληνοκυπριακές αξιώσεις για ένα βιώσιμο κυρίαρχο κράτος πρέπει να νομιμοποιηθούν με την αξίωση για την ύπαρξη κυπριακής εθνότητας και κυπριακού έθνους...» «...Θα ήταν χρήσιμο να γραφτεί μια εκλαϊκευμένη ιστορία της Κύπρου, που ενώ θα αναγνωρίζει τις ελληνικές ρίζες και καταβολές της, θα έδινε έμφαση στην ιδιόμορφη εξέλιξη, την κουλτούρα και την κοινωνία της. Με αυτό τον τρόπο θα μπορούσε να διαδοθεί και μεταξύ των Κυπρίων και των ξένων η ιδέα του κυπριακού έθνους...» (όσοι θέλουν ολόκληρη την εκπληκτική αυτή εισήγηση θα τη βρουν στην ειδική έκδοση του Ιδρύματος Μεσογειακών Μελετών για το προαναφερόμενο συμπόσιο).

Ο γλωσσικός δεισμός που επικρατεί σήμερα στην ελεύθερη Κύπρο είναι ένα δεύτερο σημαντικό στοιχείο για τον κίνδυνο σταδιακού αφελληνισμού. Μετά 29 ολόκληρα χρόνια, αφότου οι Άγγλοι έφυγαν (όσο έφυγαν) από το νησί, η διαδεδομένη επίσημη χρήση της αγγλικής γλώσσας παραμένει ως το σημαντικότερο από τα κατάλοιπα της αποικιοκρατίας. Στα δικαστήρια η ακροαματική διαδικασία διεξάγεται και οι αποφάσεις εκδίδονται στην αγγλική γλώσσα. Ανώτερες σχολές (σχολή αξιωματικών της αστυνομίας, ανώτερο τεχνολογικό ινστιτούτο κ.ά.) λειτουργούν στην αγγλική γλώσσα. Μόλις πέρσι ψηφίστηκε από την κυπριακή Βουλή νόμος για την υποχρεωτική χρήση της ελληνικής γλώσσας από τις δημόσιες υπηρεσίες — αλλά οι περισσότερες χρησιμοποιούν ακόμη στα έγγραφά τους την αγγλική. Η Αγγλική Σχολή είναι το καλύτερο σχολείο μέσης παιδείας και σκαλοπάτι για τα αγγλικά πανεπιστήμια, όπου η κυρίαρχη κάστα εκπαιδεύει τους βλαστούς της, που επανδρώνουν και θα επανδρώσουν τον κρατικό μηχανισμό. Στις ζωηρές συζητήσεις, που γίνονται χρόνια τώρα και εντάθηκαν τελευταία, για το υπό

Συντονισμένες προσπάθειες αλλοιώνουν την ταυτότητα του κυπριακού ελληνισμού

ίδρυση κυπριακού πανεπιστήμιο είναι πολλοί, που υποστηρίζουν ότι θα πρέπει να λειτουργεί και με ισότιμη την αγγλική γλώσσα — αν όχι αποκλειστικά στην αγγλική. Μικρό δείγμα για τις συνέπειες όλων αυτών παρέχει το γεγονός ότι στην ελεύθερη Κύπρο τα αγγλόγλωσσα βιβλία (όταν υπάρχουν και σε αγγλική και σε ελληνική μετάφραση) έχουν τριπλάσια κυκλοφορία από τα ελληνικά.

Δεν χρειάζεται να διακατέχεσαι από τουρκοφαγικές σωβινιστικές διαθέσεις για να ευαισθητοποιηθείς απέναντι σ' αυτά τα φαινόμενα. Ούτε να σου θολώνει την κρίση η συναισθηματική φόρτιση — γιατί μερικά σαρανταοκτάωρα πριν είχες έντονα ερεθίσματα: Να πίνεις, ας πούμε, τον καφέ σου στο Καίμακλί, πλάι στην «πράσινη γραμμή» και οι ριπές από τα τουρκικά οπλοπολυβόλα να ταραίζουν τη γαλήνη του απομεσήμερου. Είτε, να σκαρφάζεις στις ταραχές της Δερύνειας, μαζί με τους ξεριζωμένους με τα κόκκινα από το κλάμα μάτια και ν' αγναντεύεις την κατεχόμενη Αμμόχωστο.

Τρεφόμενος και από το κλίμα αμοιβαίας καχυποψίας Ελλαδιδών και Ελληνοκυπρίων, ο διάβρωτικός αφελληνισμός της ελεύθερης Κύπρου είναι ίσως πιο φοβερός και από τον εποικισμό της κατεχόμενης. Ο κίνδυνος δεν είναι ορατός — προ των πυλών. Ελλοχεύει εντός των τειχών...

Γ.Β.

■ Ενώ η ρύθμιση της αποζημίωσης που ζητάει η **ΑΥΓΗ** για τις ζημιές που της προκάλεσε η χούντα λέγεται ότι βρίσκεται στην τελική ευθεία, μια τοποθέτηση του κοινοβουλευτικού εκπροσώπου του ΚΚΕ έβαλε σε σκέψεις τους υπεύθυνους της εφημερίδας. Την περασμένη βδομάδα, στη συζήτηση που έγινε για τη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων, ο κύριος Κάππος τόνισε στην αγόρευσή του, ότι θα ήταν δικαίο να μην επωφεληθεί από την προβλεπόμενη οικονομική ενίσχυση μόνο η ΕΑΡ αλλά και το ΚΚΕ εσ.-Α.Α., αφού ο Λεωνίδας Κύρκος είχε εκλεγεί βουλευτής με το ψηφοδέλτιο του ενιαίου ΚΚΕ εσωτερικού. Όσο κι αν οι δυο υποθέσεις φαίνονται άσχετες μεταξύ τους, στην ΕΑΡ άρχισαν να προβληματίζονται, μήπως το όψιμο ενδιαφέρον του ΚΚΕ δεν προσιωνίζει μόνο μια αντίστοιχη υποστήριξη των ενδεχόμενων αξιώσεων του ΚΚΕ εσ.-Α.Α. για την *Αυγή*, αλλά προετοιμάζει το έδαφος για να προβάλλει και κάποιες δικές του.

■ Αφού τα 65 εκατομμύρια δραχμές που δαπανήθηκαν για διαφήμιση πριν από την έκδοση του **ΧΡΟΝΟΥ** δεν μπόρεσαν να του εξασφαλίσουν μια κυκλοφορία μεγαλύτερη από τα υπόλοιπα πολιτικά έντυπα (γύρω στις 10.000), ο Αλ. Φιλιππόπουλος αποφάσισε να πάρει το περιοδικό στα χέρια του. Ο νέος **ΧΡΟΝΟΣ**, που υποσχεται ότι θα κάνει τον αναγνώστη του νικητή (!) εγκατέλειψε την προσπάθεια να δημιουργηθεί το ελληνικό **TIME** και παρουσιάστηκε μ' ένα εντελώς διαφορετικό πρόσωπο, που μοιάζει πολύ με αυτό των **ΕΙΚΟΝΩΝ**.

■ Από τις 8 Μαΐου η **ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ** εκσυγχρονίστηκε. Άλλαξε σχήμα, χαρτί και εκτύπωση και

παρουσίασε τις **ΣΕΛΙΔΕΣ**, ένα ιδιαίτερα επιμελημένο ένθετο-περιοδικό που διανέμεται μαζί με την κυριακάτικη έκδοσή της. Αφού για ένα αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα οι υπεύθυνοι της «Γραμμής» προφύλαξαν την **ΚΑΘΗ-**

ΜΕΡΙΝΗ από τον τεχνολογικό αέρα της Παλλήνης — διατηρώντας και το παραδοσιακό αναγνωστικό κοινό της — δημιούργησαν μια νέα σύγχρονη εφημερίδα που φιλοδοξεί να γίνει ένας υπολογισμός ανταγωνι-

στής του **ΒΗΜΑΤΟΣ**.

■ «Η γαλλική ΕΑΡ δεν έκανε την έκπληξη. Τα ποσοστά του Ζυκέν, γύρω στο 2%, ήταν τα αναμενόμενα», γράφει μεταξύ άλλων ο Φώτης Γεωργελάς στο άρθρο του για τις γαλλικές εκλογές που δη-

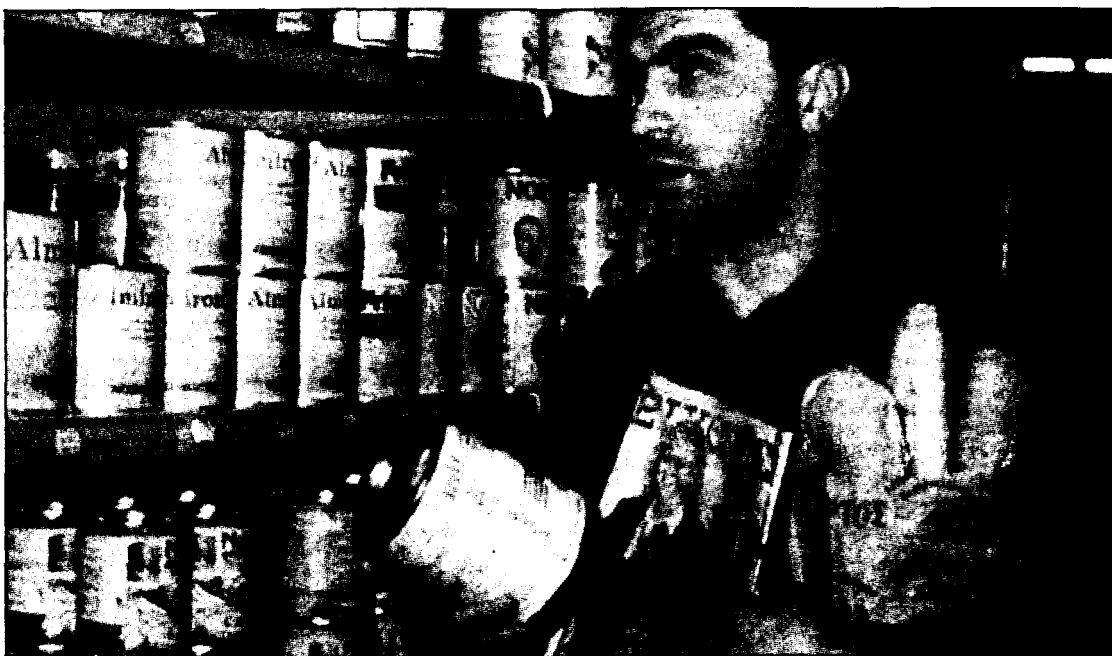
μοσιεύτηκε στον **TAXYΔΡΟΜΟ** της περασμένης βδομάδας. Ζυκέν, ίσον ΕΑΡ λοιπόν. Σίγουρα! Όσο το **ΚΛΙΚ** είναι το **ACTUEL** της Ελλάδας...

SCRIPTA MANENT

Του ήθους και του ύφους

Τελικά, οι μόνοι ευχαριστημένοι από το περίφημο ταξίδι στη χώρα του μεγάλου τιμονιέρη πρέπει να είναι ο Αντώνης Τρίτσης και οι άνθρωποι του Τύπου. Ο πρώτος, γιατί μπόρεσε λίγες μέρες πριν ξαναγράψει ιστορία να γνωρίσει από κοντά το πνεύμα του Κομφούκιου, και οι δεύτεροι γιατί κατόρθωσαν να ξεπλύνουν τις επανειλημμένες προσβολές με τις οποίες τους είχε φιλοδώρησει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Βέβαια, στο περιθώριο των εκδικητικών ρεπορτάζ που κάλυψαν όσα περιπετειώδη διαδραματίστηκαν στην Κίνα, ευδοκίμησε και η αρθρογραφία διάφορων θεραπόντων του «ήθους και του ύφους», που επί του προκειμένου φαίνεται πως εγκατέλειψαν τις αρχές τους. Έτσι λοιπόν, όταν αποκαλύφθηκε ότι ο Χ. Σαρτζετάκης δεν αρνήθηκε να συνταξιδεύσει με τους δημοσιογράφους, ούτε δήλωσε ότι δεν τους θέλει μαζί του κατά την επιστροφή στην Ελλάδα, κανείς από αυτούς που ανατρίχιαζαν εγγράφως με τις υποτιθέμενες ενέργειές του δεν θεώρησε σκόπιμο να επιδιορθώσει τα γραπτά του. Το αντίθετο. Η διάψευση

θεωρήθηκε σαν ευκαιρία για να αποδειχτεί ότι ακόμη κι αν ο ανώτατος άρχοντας δεν έκανε όσα του καταλογίστηκαν... είναι σαν να τα έκανε! Η συλλογιστική ήταν απλή. «Θα άξιζε να ζητήσουμε συγγνώμη», γράφει στην **ΑΥΓΗ** της 27ης Απριλίου ο Δ. Ψυχογιός, «αν δεν είχαν μεσολαβήσει οι δηλώσεις που εξεφώνησε επί του πατρίου εδάφους, με τις οποίες κατήγγειλε τα 'χαλκευμένα ψευδολογήματα' των εφημερίδων». Δεν τη ζητάμε όμως, συμπληρώνει, επειδή «ο Πρόεδρος όφειλε να αναρωτηθεί γιατί ολόκληρος ο αθηναϊκός Τύπος πίστεψε και δημοσίευσε την 'είδηση'». Αλλά και ο Χ. Μπουσμπουρέλης κινείται στην ίδια γραμμή στο άρθρο του στο **ΒΗΜΑ** (30/4): «Το θλιβερό δεν είναι ότι μεταδόθηκε μια ψεύτικη είδηση που αφορούσε τον Πρόεδρο», γράφει, «το θλιβερό είναι πως δεν βρέθηκε ένας που να μην την πιστέψει». Νόμιμη, λοιπόν, η παραπληροφόρηση, μια και η κοινωνική αποδοχή που βρίσκει αναγορεύεται σε μοναδικό κριτήριο. Δε συνορεύει λίγο αυτή η λογική με κάποια άλλη που ευδοκίμοις προ εικοσαετίας και που ισχυριζόταν ότι δικαίως οι εφημερίδες δεν έγραφαν τίποτα για τη χούντα, αφού ο λαός δεν διαμαρτυρόταν για τα έργα της;

Μ' ένα σμπάρο, δυο τρυγώνια

Η φωτογραφία είναι από ρεπορτάζ του ΕΘΝΟΥΣ (5/5) για τα μολυσμένα γάλατα. Ο κύριος που εικονίζεται δήλωσε, γράφει η λεζάντα, πως «το 'Απαμίλ' μου το σύστησε ο γιατρός». Τις **ΕΙΚΟΝΕΣ** τις βρήκε στο σαλόνι του, ενώ περίμενε για την εξέταση.

ΚΟΝ ΜΠΕΝΤΙΤ ΚΑΙ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

■ Μπορεί να μην έγινε ο Νοέμβρης για τον Καραμανλή, όπως φώναζαν τα μπλοκ της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς στους πρώτους γιορτασμούς του Πολυτεχνείου, τελικά, όμως, φαίνεται πως έγινε ο... Μάης.

Αλλά ας πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά.

Στα εικοσάχρονα του Μάη του '68, ο Τύπος είχε να διαθέσει έναν από τους δυο δοκιμασμένους τρόπους που, συνήθως, χρησιμοποιούνται για να αντιμετωπιστεί μια επέτειος: τη μέθοδο-φωτογραφία και τη συνταγή λάστιχο. Στην πρώτη, αναπαριστάμε τα γεγονότα, κάνοντας αν θέλουμε μοντάζ στις λεζάντες. Στη δεύτερη, τραβάμε τόσο «το νόημα» του τιμώμενου γεγονότος, ώστε, αφού το ξεχειλώσουμε, μπορούμε να το εντάξουμε στη στάση που κρατήσαμε τότε και στις προτάσεις που διατυπώνουμε σήμερα.

Ας δούμε ένα παράδειγμα: Τι ήταν αυτός ο περίφημος Μάης, αναρωτιέται η **ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ** στη συζήτηση που διοργάνωσε μεταξύ κάποιων τυχαία επιλεγμένων αυτοπτών μαρτύρων. «Παρέα, έρωτας και δημιουργία», ισχυρίζεται ο Γιάγκος Ανδρεάδης, συμπληρώνοντας ότι ο σπόρος του δεν χάθηκε με την απόσυρση των οδοφραγμάτων, αλλά παρέμεινε «σ' αυτά που ονειρεύτηκε ο Ντεγκόλ λίγες μέρες πριν τον γκερέμισουν». Γι' αυτό, άλλωστε, σύμφωνα με τη μαρτυρία που καταθέτει στην ίδια συζήτηση ο βουλευτής της Ν.Δ. Βασίλης Κοντογιαννόπουλος, «ο Καραμανλής έβλεπε το Μάη σαν ένα φαινόμενο που πρέπει να το προσέξει η κάθε πολιτική ηγεσία», προσθέτοντας μάλιστα, ότι του ζήτησε να γράψει μια έκθεση με τις απόψεις του, «οι οποίες», όπως αναφέρει, «ήταν σαφώς επηρεασμένες από το ξέσπασμα...»

Έτσι, λοιπόν, η κάλυψη του '68 όχι μόνο δεν δημιούργησε προβλήματα, αλλά έδωσε την ευκαιρία σε πολλά κυριακάτικα φύλλα να προσφέρουν ευχάριστα αναγνώσματα στο κοινό τους: αρθρογραφία που αποκρυπτογραφούσε βαρύγδουπα τη νομοτελειακή κατάληξη του Ντανιέλ Κον Μπεντίτ, απόψεις που εκθειάζαν τον έρωτα και τη δημιουργία που απελευθερώθηκε στο παρισινό χάπενινγκ, αφίσες που μπορούσαν να διαβαστούν όπως ήθελε ο καθένας, συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης που δοκίμαζαν να ανασυνθέσουν τις μνήμες των τυχερών που έζησαν το πανηγύρι από κοντά.

Υπήρξαν, βέβαια, και σοβαρότερες προσεγγίσεις, όπως αυτή που δοκίμασε να κάνει το **ΒΗΜΑ**. Ξαναγράφοντας, άλλωστε, την ιστορία, δεν έχει νόημα μόνο να την αποφορτίσεις αποσιωπώντας ή παραλλάσσοντας το ενοχλητικό υλικό που τη συνοδεύει. Οφείλεις να επισημάνεις την προσφορά της σ' αυτά που θέλησε να ανατρέψει, να ανακαλύψεις τις σημερινές αναλογίες της στα έργα που υπηρετείς, να υποδείξεις μαρξιστικά, για το φόβο των Ιουδαίων, τον ανεπανάληπτο χαρακτήρα της.

Έτσι κι αλλιώς, το '68 δεν μπορεί να τοποθετηθεί έξω από την εποχή του παρά μόνο σαν καρικατούρα. Ο Μάης στις εφημερίδες και στα περιοδικά μοιάζει με τον Τσε στα μπλουζάκια και με την αγωνιστική τοίκνα της Στουρνάρα. Από εκεί, όμως, μέχρι να βγάλουμε τους «λυσασμένους» προάγγελους της «γενιάς των Τίμπερλαντ» υπάρχει μια μικρή διαφορά...

«Ανάμεσα στους φοιτητές υπήρχε ένας ενθουσιασμός για ριζικές αλλαγές», σημειώνει η **ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ** κάτω από τη φωτογραφία. Ότι υπήρχε είναι βέβαιο. Όχι όμως ανάμεσα στους εικονιζόμενους, γιατί απλούστατα αυτοί είναι από τη δεξιά κινητοποίηση του '68, τη γνωστή σαν «διαδήλωση των βρυκολάκων».

Τη γνωστή αφίσα του Μάη δημοσιεύουν σε δυο παραλλαγές το **ΒΗΜΑ** και το **ΤΕΤΑΡΤΟ**. Σύμφωνα με την εφημερίδα η αφίσα σημαίνει «Τα σκατά σκύλου είναι αυτός». Σύμφωνα με το περιοδικό «Ο σκυλοκαβγάς είναι αυτός». Η λέξη chienli! δεν προέρχεται όμως από το chien, όπως φαντάζονται οι έγκυροι αναλυτές, και δεν έχει κατά συνέπεια καμιά σχέση με το σκύλο, είτε στη μία είτε στην άλλη εκδοχή. Προέρχεται από την έκφραση chier en li (χέζω στο κρεβάτι) και σημαίνει μια βρωμερή αποκριτική μάσκα, και μεταφορικά «αταξία». Ο Ντεγκόλ δεν είναι δηλαδή ούτε «σκυλοκαβγάς» ούτε «σκατά σκύλου». Είναι «σκατόφατος» και «καρναβάλι».

«Αστοί, δεν καταλάβατε τίποτα», λέει η αφίσα. Μόνο που το **Τέταρτο** θεωρεί καλό να παραληφθούν απ' τη λεζάντα οι αστοί.

Απόστρατοι και στρατευμένοι στη Μεγάλη Ιδέα

■ Μήπως θα πρέπει ο κόσμος της Αριστεράς ν' αρχίζει να προβληματίζεται έντονα — να «επαγρυπνεί», για να χρησιμοποιήσουμε μια επίκαιρη έκφραση — για την πληθώρα πρωτοβουλιών, κινήσεων, φόρουμ, κλπ. που αναπτύσσονται τον τελευταίο καιρό με αφορμή την επίσημη ελληνοτουρκική προσέγγιση, που καταγγέλλουν την «ελληνική προδοσία»; Σίγουρα ναι, καθώς τα όρια της γραφικής και φαιδρής παρλάτας, που έδιναν το νόημα ανάλογων κινήσεων στο παρελθόν, σήμερα τείνουν να ξεπεραστούν, παίρνοντας διαστάσεις επικίνδυνου πολιτικού φαινομένου.

Μέσα σ' ένα σύνολο αλληλοσυσχεπόμενων και επικαλυπτόμενων σχημάτων, φαίνεται να έχει ωριμάσει η ιδέα της οργάνωσης ενός «αντι-Νταβός» ρεύματος με γενικότερο στόχο την απόκρουση του «τουρκικού επεκτατισμού». Σ' αυτή την κατεύθυνση επίσημο ρόλο αναλαμβάνει να παίξει η «Επιτροπή πολιτών για τα εθνικά θέματα», που σχηματίζεται από «επιώνυμα» στελέχη όλων των χώρων της επίσημης Αριστεράς (πλην του ΚΚΕ) και άλλες ανένταχτες... πατριωτικές δυνάμεις.

Πρόβα τζενεράλε του περάσματος από τις συσκέψεις και τις ανακοινώσεις στις αγωνιστικές πρακτικές αποτέλεσαν οι κινητοποιήσεις για την επίσκεψη του δημάρχου Κωνσταντινούπολης Νταλάν, στην Αθήνα. Η κορύφωση της «επαγρύπνησης» αναμένεται στην επίσκεψη του Τ. Οζάλ τον προσεχή Ιούνιο.

Εδώ να είμαστε σαφείς εξαρχής. Το ερώτημα δεν είναι αν χρειάζονται ή όχι οι κινητοποιήσεις, αλλά στη μορφή και στο περιεχόμενο που παίρνουν...

Η αποτροπή της επίσκεψης του εκπροσώπου της δικτατορίας στην Τουρκία Τ. Οζάλ ή οι μαχητικές διαμαρτυρίες για την επίσκεψή του, αν τελικά γίνει, θα 'πρεπε να αποτελούν καθήκον και υποχρέωση των δυνάμεων της Αριστεράς και στοιχειώδη διεθνιστι-

κή συμπαράσταση στους Τούρκους συντρόφους, που απολαμβάνουν σήμερα στις φυλακές τον εκδημοκρατισμό και την εκσυγχρονιστική ανάπτυξη της τουρκικής χούντας.

Κάτι τέτοιο βέβαια δεν σηκώνει εθνικούς ύμνους ούτε συνθήματα του τύπου «Έξω οι Τούρκοι από την Ελλάδα», «Έξω οι φιλότουρκοι» και άλλα εθνικιστικά παρालηρήματα.

Γιατί χρειάζεται ασφαλώς μεγάλη πολιτική μυωπία για να ταυτιστεί η επίσκεψη των εκπροσώπων της χούντας με αυτή του Αζίζ Νεσίν π.χ. ή εκπροσώπων της τουρκικής Αριστεράς. Είναι προφανές ότι αυτοί οι διαχωρισμοί

πρέπει να γίνονται απ' όσους ενδιαφέρονται για την ανάπτυξη της συνεργασίας με το αριστερό κίνημα της Τουρκίας, το φυσικό και απαραίτητο σύμμαχο της ελληνικής Αριστεράς. Σε κάθε άλλη περίπτωση, ανοίγεται διάπλατα ο δρόμος για την επικράτηση της εθνικιστικής κουρελαρίας και στις δυο πλευρές.

Κύριο χαρακτηριστικό των πρόσφατων κινήσεων είναι ο πολυσυλλεκτικός χαρακτήρας που επιδιώκεται να έχουν. Στελέχη και «προσωπικότητες» της Αριστεράς, δίπλα δίπλα με δηλωμένους πολέμαρχους, ακροαριστεροί συμπαραταγμένοι με ορκισμένους στρατοκράτες, συνταξιούχους

πρεσβευτές, απόστρατους στρατιωτικούς, που δυστυχώς δεν αποτελούν το φολκλόρ της ιστορίας.

Μήπως πρόκειται για καινούργια εκδοχή της «εθνικής συμφιλίωσης» Αριστεράς και Δεξιάς, όπου τώρα πρωτοστατούν τα άκρα των δυο παρατάξεων;

Ειλικρινά, θα θέλαμε μια άλλη εξήγηση της συμμετοχής στις κινητοποιήσεις ακροδεξιών και ημιφασιστικών ομάδων (Δράσις-ΚΕΣ, π.χ.), παλαίμαχων αγωνιστών της ΕΟΚΑ Β, ατόμων που ανοιχτά και δημόσια θεωρούν τους Τούρκους... μογγολική φυλή, ή της αποδοχής συνθημάτων του στυλ «Έξω οι φιλότουρκοι από την Ελλάδα», «Να τος, να τος ο αρχηγός» για την εμφάνιση στην πορεία του «στρατηγού» Ματαφιά και για πολλά άλλα όχι και τόσο ευτράπελα.

Όσο κάτι τέτοιο δεν γίνεται, θα έχουμε κάθε δικαίωμα να ψέγουμε όσους, συνεχίζοντας να αναφέρονται στην Αριστερά, πριμοδοτούν το κλίμα ανάλογων πρωτοβουλιών, για υπερβολική αναισθησία.

Οι «Έλληνες» από τη μια και οι «δήθεν Έλληνες» από την άλλη. Στη συμπαρατάξη των «Ελλήνων» και των ελληνοφρόνων, λοιπόν, η έννοια της Αριστεράς δεν φαίνεται να έχει κάποιο νόημα. Άλλωστε η «χρόνια μορφωτική και παιδευτική της υπανάπτυξη δεν την άφησε να αντιληφθεί τη σημασία του εθνικού θέματος». Η αντίστοιχη υπερανάπτυξη των απόστρατων στρατοκρατών «επαγρυπνούων» φαίνεται ότι δεν αντιμετώπισε τέτοια προβλήματα.

Η «υπερανάπτυξη», λοιπόν, οδήγησε πολλούς «εθνοπολίτες» όλη την προηγούμενη περίοδο στην αγκαλιά της εθνικά «υπερήφανης» πολιτικής του ΠΑΣΟΚ και του Α. Παπανδρέου, καθώς μαζί έδιναν μάχες στην πρώτη γραμμή για την προάσπιση των εθνικών μας θεμάτων. Άλλοι από τις κεντρικές σελίδες των εφημερίδων, άλλοι πραγματικά στην πρώτη γραμμή (του στρατού εννοούμε, ό-

Η Επιτροπή, το Έθνος, ο Στρατός...

Έντονα δραστηριοποιημένη τον τελευταίο καιρό η «ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΟΛΙΤΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ».

Σε συνέντευξη Τύπου που δόθηκε στις 5 Μαΐου, ανακοίνωσε τον κατάλογο αυτών που υπογράφουν την ιδρυτική της διακήρυξη.

Απ' αυτόν φαίνεται ότι «συνυπάρχουν» όλες οι τάσεις της επίσημης Αριστεράς και άλλες «εθνικές δυνάμεις».

Στη συνέντευξη Τύπου που δόθηκε, ανακοινώθηκαν και οι προτεραιότητες της Επιτροπής για την επόμενη περίοδο, που είναι η οργάνωση «φόρουμ» στην Πάντειο για όλο το πλέγμα των ελληνο-τουρκικών σχέσεων και η προετοιμασία μαζικών κινητοποιήσεων για την καταγγελία της επίσκεψης Οζάλ στην Αθήνα, «μέσα στα πλαίσια του δημοκρατικού πολιτεύματος πάντα», όπως δήλωσαν επίσημα τα μέλη της Επιτροπής. Εδώ όμως δεν πέρασε απαρατήρητη η δράση «ελευθερών σκοπευτών» που ανήκουν στην Επιτροπή, σαν τη «γραφική» (;) φιγούρα απόστρατου αξιωματικού του ναυτικού, που σε στιγμή εθνικής έξαρσης προεξόφλησε τη συμμετοχή στις κινητοποιήσεις και εν ενεργεία αξιωματικών της αστυνομίας και του στρατού, που έχουν συγκινηθεί από το «εθνεγερτήριο» κάλεσμα της Επιτροπής.

Τέτοιες τοποθετήσεις, όμως, δεν εκφράζουν το σύνολο της Επιτροπής, τουλάχιστον δημόσια, ίσως λόγω του περιοριστικού χαρακτήρα του τίτλου της. Σκέψεις για μετονομασία ή διεύρυνση σε «Επιτροπή Πολιτών - Στρατιωτικών...» για τη λύση του προβλήματος προς το παρόν δεν ακούστηκαν.

Στην Εκτελεστική Γραμματεία που εξέλεξε η Επιτροπή συμμετέχουν οι Γ. Ανδρεάδης, Γ. Δολιανίτης, Δ. Καλουδιώτης, Φ. Κουβέλης, Α. Μπαχαριάν, Α. Μπίστης, Α. Ξύδης, Β. Οικονομίδης, Α. Ρήγος, Δ. Τζουβάνος.

χι της Αριστεράς), «μορφωτικά και παιδευτικά», αλλά και πρακτικά έδειχναν στον ελληνισμό τι θα πει... βερίκοκο, δηλαδή υπερήφανη εξωτερική πολιτική και «αξιόμαχο» του στρατού, στις προσταγές του Μεγάλου Ηγέτη, Βενιζέλου ή Καντάφι ανάλογα με τις ιδιαίτερες κλίσεις του καθενός.

Και ήρθε η ώρα εκεί στο μακρινό Νταβός (δίπλα στη Ζυρίχη, είχαν οι πιο υπερανπτυγμένοι «μορφωτικά και παιδευτικά»), που ο εθνικισμός τους αισθάνθηκε προδομένος. Οζάλ - Αντρέας - Συμμαχία κι εμείς διαδήλωση πορεία, θα σκέφτηκαν. Και με την ορμή του προδομένου οπαδού, έφτασαν και στα «εθνικά μετερίζια» των Προπουλαίων.

Είναι προφανές ότι ο σκληρός πυρήνας του εθνικισμού επ' ουδε-

νί λόγω μπορεί να γίνει συνομιλητής της Αριστεράς. Στα Προπούλαιο και στις επίσημες Επιτροπές Πολιτών, αποδείχτηκε περίτρανα το «μη προφανές» της υπόθεσης.

Η σύγκλιση με ιστορικά ρεύματα της Αριστεράς που ποτέ δεν έκρυψαν τις εθνικιστικές τους δάφνες (Ένωση για τα Δικαιώματα και την Απελευθέρωση των Λαών, Ρήξη, Τετράδια, κλπ.) και μάλλον νεόκοπους στο χώρο, «ανησυχούντες» της Ανανεωτικής Αριστεράς, έφτιαξε τη νέα σύνθεση του πιο παλιού εθνικισμού, που δεν διστάζει να βρει τις ρίζες του στους «Έλληνες πατριώτες και φοιτητές (που) αντιμετώπιζαν τους μηχανισμούς καταστολής, όταν διαδήλωναν στους δρόμους της Αθήνας για την Ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα».

Το νέο κοκτέιλ, αφήνοντας α-

σαφές το περιεχόμενό του, μπορεί να κινείται ελεύθερα από «κυριλέ» συνεντεύξεις Τύπου, όπου λέγονται ανώδυνα πράγματα, μέχρι τα γεμάτα «διεθνισμό» και «ριζοσπαστικότητα» συνθήματα της πρόσφατης διαδήλωσης: «Όλοι μαζί στην πράσινη γραμμή, εκεί, εκεί, εκεί είναι οι εχθροί».

Βέβαια, οι επίσημες Επιτροπές που εκπροσωπούν αυτό το ρεύμα δεν θα χρησιμοποιούσαν ποτέ τέτοιες «ακρότητες» και ίσως κάποιιοι να έχουν και τις διαφωνίες τους. Να μας επιτρέψουν όμως να πιστεύουμε ότι το καλλιεργούμενο εθνικιστικό κλίμα γαλουχεί εκτός από «κομφές» (!) αναλύσεις και πολλές τέτοιες «ακρότητες», που είναι φυσικό να πληθαίνουν και να δίνουν το γενικό χρώμα όσο αντιμετωπίζονται σαν απλή γραφικότητα.

Πολύ περισσότερο μάλιστα, καθώς οι ίδιοι αναθέτουν στον εαυτό τους και «διεθνιστικές» υποχρεώσεις. Γιατί είναι ποτέ δυνατόν κάτω από τη σημαία του ελληνικού εθνικισμού να δοθεί υποστήριξη στα κινήματα των Κούρδων και των Αρμενίων; Μα η πρώτη υποχρέωση κάθε διεθνιστικής κίνησης πρέπει να περνάει από τη ριζική κριτική του ελληνικού «εθνικού» αστισμού — και μάλιστα με πολύ ειδικό τρόπο — γιατί σ' όλη του την ιστορική διαδρομή ακολούθησε τις πιο απόλυτες μορφές εξελληνισμού και αφομείωσης μειονοτήτων σλαβικών, βουλγάρικων, αλβανικών κλπ., που είχαν την κακή τύχη ν' ανήκουν στην επικράτειά του.

Και ακόμη πιο ειδικά, οφείλει ν' αναγνωρίζει και να καταγγέλλει την καταπίεση της τουρκοκυπριακής μειονότητας στην Κύπρο από τους αντίστοιχους «επαγγελματίες» της εποχής και σήμερα ίσως «παλαίμαχους αγωνιστές της ΕΟΚΑ Β», όπως και την παραβίαση κάθε στοιχειώδους νομιμότητας στον τρόπο που το ελληνικό κράτος περιβάλλει τους μουσουλμάνους της Δυτικής Θράκης.

Αλλιώς ας αφήσουν καλύτερα τις «διεθνιστικές» συμμαχίες, αρκούμενοι στην εγχώρια επαγρύπνηση, γιατί, όπως και να το κάνουμε, ο εθνικός ύμνος και οι συμπολεμιστές του «στρατηγού» δεν είναι οι καλύτερες φυγούρες για διεθνιστικά ανοίγματα.

Ο κόσμος της Αριστεράς δεν (πρέπει να) οφείλει τίποτα στον ελληνόφρονα εθνικισμό. Και διεθνώς οι απόπειρες συγκατοίκησης και φιλοξενίας αποδείχτηκαν καταστροφικές για την Αριστερά. Στη Γαλλία, μην ξεχνάμε ότι κομμουνιστές οδηγούσαν τις μπουλντόζες να ισοπεδώσουν κατοικίες Αφρικανών εργατών στο Βιτρί, χαμογελώντας ειρωνικά για το γραφικό Λεπέν του 0,7%. Η κατάληξη είναι πολύ γνωστή και αρκούντως «παιδευτική».

Θανάσης ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ

Οι μαγγανιές του ΠΑΣΟΚ και το ΚΚΕ

■ Μεγάλη τρικυμία στα γενικά «ήρεμα» νερά του Περισσού.

Κύματα αγανάκτησης και συνωστισμός επιχειρημάτων για το σχέδιο του ΠΑΣΟΚ να πολιιορκήσει και να αποσπάσει — με όλα τα μέσα — δυνάμεις, παράγοντες και προσωπικότητες του ΚΚΕ.

Ασφαλώς το σχέδιο εντάσσεται στη γενική στρατηγική που το ΠΑΣΟΚ έχει χαράξει για να κερδίσει τις επόμενες εκλογές. Δηλαδή τη μαζική λεηλασία ψήφων από την Αριστερά.

Δικαιολογημένη, λοιπόν, και η αγανάκτηση του Περισσού. Οι περιβεβλημένες το αδιαμφισβήτητο αριστερό «κύρος» προσωπικότητες, όπως ο Μίκης Θεοδωράκης, δεν το 'χουν σε τίποτα ν' αρχίσουν να ερωτοτροπούν με το ΠΑΣΟΚ, που στο κάτω κάτω έχει να τους προσφέρει μεγαλύτερη προβολή.

Δικαιολογημένη και η ανησυχία στο ΚΚΕ, γιατί όχι μόνο δεν αποσπά ριζοσπαστικές δυνάμεις από το ΠΑΣΟΚ, όπως έλπιζε, προβάλλοντας «ρεαλισμό» και «υπευθυνότητα», αλλά αντίθετα φαίνεται να χάνει. Οι πιο ριζοσπαστικές δυνάμεις του ΠΑΣΟΚ εγκλωβίζον-

ται γι' άλλη μια φορά στα εσωπασκοικά «αριστερά», «αντιπολιτευτικά» σχήματα (Γεννηματάς, Λαλιώτης), αντί να περιδιαβαίνουν τις ανεξερεύνητες ατραπούς της συμπαρατάξης με τον «αριστερό» (;) Αρσένη και τους λοιπούς.

Το γεγονός πάντως ότι ο ριζοσπαστικός κόσμος του ΠΑΣΟΚ δεν μετατοπίζεται προς τα αριστερά κόμματα είναι μεγάλης πολιτικής και κοινωνικής σημασίας ζήτημα, που μας αφορά όλους. Και το ΚΚΕ έχει — είτε θέλουμε είτε όχι — τον κεντρικό ρόλο και την κύρια ευθύνη.

Δεν πρόκειται κυρίως για πόσο ψηλοί ήταν οι αντιπασκοικοί τόνοι και πόσο έγκαιρα αρθρώθηκαν. Ούτε για το αν έχει ανανεωμένο και «σύγχρονο» λόγο ή συγκεκριμένες προτάσεις. Πρέπει ν' αναζητήσουμε βαθύτερα και από πιο παλιά τις αιτίες.

Τα τελευταία χρόνια το ΚΚΕ είχε σοβαρή συμβολή στο να δυσφημιστούν και να αποδυναμωθούν μέσα στο λαό τα αιτήματα που χαρακτήρισαν την Αριστερά και της έδωσαν ένα δυναμικό προφίλ μετά το 1974. Η σύγκρουση με το καθεστώς της εξάρτησης και με

τους καπιταλιστικούς εκσυγχρονισμούς φαντάζει σαν αναχρονισμός στη σκέψη και στην έκφραση της ηγεσίας του ΚΚΕ.

Πίσω στις πηγές των αδιεξόδων

Ιστορικά βέβαια, στα τελευταία χρόνια της δικτατορίας και τα πρώτα χρόνια της μεταπολίτευσης, το ΚΚΕ συνέβαλε αποφασιστικά στο να διαμορφωθεί ένα πλατύ ρεύμα που έβαζε πιο επιτακτικά τα προβλήματα της εξάρτησης, που είχε πιο έντονα αντικαπιταλιστικά στοιχεία. Και αυτό το ρεύμα βοήθησε στο να διαμορφωθούν σε μια τέτοια κατεύθυνση πλατύτερες μάζες και έξω από την Αριστερά, που πολιτικά προέρχονταν από τα παραδοσιακά κεντρώα κόμματα αλλά και τη Δεξιά. Ταυτόχρονα επανεκπαίδευσε σ' αυτά τα αιτήματα μεγάλα τμήματα της προχουντικής Αριστεράς.

Αυτό το ρεύμα δεν είχε ενιαία έκφραση, διεκδικούσε ωστόσο μια διαφορετική αντίληψη, ένα διαφορετικό πολιτικό λόγο απ' αυτόν που μέχρι εκείνη τη στιγμή προσφερόταν και σηματοδότηκε α-

πό την επιτυχία των εκλογών του 1977, που οδήγησαν στην αναδιάρθρωση του πολιτικού σκηνικού. Στις εκλογές εκείνες ανατράπηκε όλο το σενάριο των κυρίαρχων κύκλων για ένα δικομματισμό με πρώτο κόμμα τη «συντηρητική» Ν.Δ., δεύτερο το «δημοκρατικό» κέντρο και μια δημοκρατική «Αριστερά» σαν τσόντα.

Στις εκλογές αυτές τα αιτήματα της απαλλαγής από την εξάρτηση πήραν το 35% και για πρώτη φορά εμφανίζονται αυτές οι μάζες με τέτοιο δυναμισμό να διεκδικούν πρωτοπόρο ρόλο στη διαμόρφωση της πολιτικής κατάστασης στη χώρα. Έμπαινε, λοιπόν, το θέμα για το ΚΚΕ και την Αριστερά να δώσει στο 35% αντικαπιταλιστική διεξόδο, να το απαλλάξει από την κυριαρχία του ρεφορμισμού και των αστικών εκσυγχρονισμών σοσιαλδημοκρατικού τύπου.

Αντί όμως το ΚΚΕ να ακολουθήσει μια μακροπρόθεσμη πολιτική για να βαθύνει και να δυναμώσει αυτό το ρεύμα, ακολούθησε μια τέτοια τακτική που ουσιαστικά το περιόριζε στα πλαίσια του ρεφορμισμού. Έχοντας ξεπεράσει

το βασικό του άγχος με το «εσωτερικό» σ' εκείνη την εκλογική μάχη, κατέταξε το ΠΑΣΟΚ στις αντιιμπεριαλιστικές αντιμονοπωλιακές δυνάμεις και του παραχωρούσε την πρωτοβουλία των κινήσεων, την ηγεμόνευση του ρεύματος αυτού, βάζοντας σαν σκοπό την ανατροπή της Δεξιάς. Από τότε ξεκινούν τα αντιδεξιά διλήμματα που πολύ αποτελεσματικά αξιοποίησε το ΠΑΣΟΚ.

Η ΚΕΑ και τα αριστερά κατάλοιπα

Σ' αυτά τα πλαίσια θα πρέπει να δει κανείς τον τρόπο που επέλεξε το ΚΚΕ για να συγκεντρώσει και να ζυμωθεί με τις μάζες που ριζοσπαστικοποιούνταν. Αντί να πιάσει το σφυγμό τους, να τις αφουγκραστεί και να στηρίξει τις κινήσεις τους προβάλλοντας νέα πρόσωπα, έφερε στο προσκήνιο «για τη συσπείρωση της αριστεράς» τον **Μίκη Θεοδωράκη** με το «Καραμανλής ή τανκς», το γνωστό εργάτη-αγρότη-βιομήχανο **Νάση**, την Κ.Ε.Α., κίνηση για την ενότητα της αριστεράς. Γενικά, μια σειρά χρεοκοπημένες προσωπικότητες, αναχρονιστικά κατάλοιπα της προδικτατορικής Αριστεράς.

Αυτή η πολιτική, που οφείλεται στο άγχος να επιδείξει «ωριμότητα», και «υπευθυνότητα», ήταν η πολιτική που κυνηγούσε τις οποιοσδήποτε εφήμερες επιτυχίες. Είναι η ίδια πολιτική που ενώ ήξερε τα προβλήματα Φωλόπουλου-Περιστεριού, τα ξεχνούσε κάθε φορά που γίνονταν δημοτικές εκλογές, για να φτάσει στις τελευταίες γελοιότητες. Είναι η ίδια πολιτική που σήμερα προβάλλει τον Αρσένη σαν την προσωπικότητα του ανανεωμένου αντικαπιταλισμού. Είναι η ίδια πολιτική που σε τελευταία ανάλυση προβάλλει σήμερα τον Κύρκο σαν την ύστατη ελπίδα της Αριστεράς.

Μετά το 1978 όλη η πολιτική του ΚΚΕ ήταν πάντα εγκλωβισμένη σ' αυτές τις επιλογές και στη λογική της «υπευθυνότητας». Ο **Μίκης Θεοδωράκης** είχε συμβάλει αποφασιστικά στη διαμόρφωσή της. Αποκορύφωμα ωστόσο ήταν το 11ο Συνέδριο, στο οποίο επιλέχτηκε η γραμμή της πλήρους ευθυγράμμισης με τα γαλλικά πρό-

τυπα της συμμετοχής στην κυβέρνηση Μιτεράν, όταν ήδη το ΠΑΣΟΚ είχε δείξει το πραγματικό του πρόσωπο.

Αρχιτέκτονας αυτής της πολιτικής ήταν ο **Μίμης Ανδρουλάκης**, που με το περίφημο «ρητό του» «Το ΠΑΣΟΚ και είναι δύναμη της αλλαγής και δεν είναι» έβαλε τη σφραγίδα του στην αναζήτηση των θετικών της κυβερνητικής πολιτικής, στη γραμμή σούπα «υποστηρίζουμε τα θετικά και κάνουμε κριτική στα αρνητικά». Μπορεί βέβαια σήμερα να πρωτοστατεί σε αντιπασοκικές εκδηλώσεις, αλλά δεν ξεχνάει κανείς ότι ο μεγαλύτερος υβριστής του Σοσιαλιστικού Κόμματος στη Γαλλία ήταν ο Μαρ-

σέ, μετά την υποταγή και τη συντριβή του Γαλλικού Κ.Κ.

Και είναι πραγματικά κωμικοτραγικό να διαβάξει κανείς τους αντιπασοκικούς μύδρους του κ. **Τσολάκη** ή του **Δ. Γόντικα**, όταν είναι γνωστή η συμπεριφορά τους σε όποιον τολμούσε να ψελλίσει έστω και κάποιο ερώτημα για την πολιτική του ΠΑΣΟΚ μετά το 11ο Συνέδριο.

Το πουλάκι, όμως, έχει πετάξει και το μόνο που μένει είναι η πικρή γεύση ότι η ηγεσία είχε δίκιο και τότε και τώρα. Όπως και στη Γαλλία, η ηγεσία, που πήρε ένα κόμμα από το 22% και το έφτασε στο 6%, είχε δίκιο και τότε και τώρα. Έτσι κι εδώ ο Δ. Γόντικας είχε δίκιο ό-

ταν κατακεραύνωνε τους «αριστεριστές αντιπασοκικούς» και τώρα που υποστηρίζει τις, κατόπιν εορτής, αντιπασοκικές κορόνες του Μ. Ανδρουλάκη.

Αυτή είναι η αιτία των αδιεξόδων και του τέλματος που βιώνει σήμερα το ΚΚΕ. Αυτή η πολιτική του είτε έτσι είτε αλλιώς ενθαρρύνει την αστική τάξη με όλους τους εκφραστές της να το περιθωριοποιήσει, να το εξουθενώσει, να σπρώξει τις λαϊκές μάζες στην αδράνεια.

Η κομμουνιστική Αριστερά σε αναβρασμό

Είναι λογικό σ' αυτή την πραγματικότητα του ΚΚΕ να αναπτύσσονται διαφωνίες και συγκρούσεις που δίνουν ιδιαίτερη σημασία στην εσωκομματική διαπάλη αυτού του κόμματος. Μια από τις μεγαλύτερες κορυφώσεις αυτών των συγκρούσεων ήταν αυτή που ξεκίνησε στο 11ο Συνέδριο και μετά πήρε σημαντικές διαστάσεις. Αυτή η σύγκρουση οδήγησε στον παροπλισμό και τη συστηματική εξουδετέρωση, με διάφορα προσχήματα, πολλών και σημαντικών στελεχών της αντίστασης, του αντιδικτατορικού αγώνα και των μεταπολιτευτικών χρόνων. Από τον παλαίμαχο αγωνιστή **Μανόλη Πυθαρούλη** και την ομάδα των ναυτεργατών, ως την ομάδα της Πάτρας ή τον **Στάθη Χατζόπουλο**, μέλος της Κεντρικής Επιτροπής μετά το 11ο Συνέδριο, και διάφορες ομάδες της Αθήνας.

Βέβαια αυτή η τάση αμφισβήτησης της κυρίαρχης πολιτικής γραμμής στο ΚΚΕ υφίσταται τη δυναμική της εξέλιξης μέσα στα πλαίσια των εσωκομματικών διεργασιών και ανακατατάξεων, αλλά και των διεθνών επιδράσεων. Το μέλλον θα δείξει αν η κομμουνιστική Αριστερά στην Ελλάδα θα 'χει την τύχη του Μαρσέ και του Καρίγιου ή θα εμφανίσει στοιχεία αντοχής και δυνάμεις επαρκείς για μια ουσιαστική και βαθιά ανασυγκρότηση και αναβάπτιση της στα σύγχρονα ρεύματα της εργατικής και κοινωνικής διαμαρτυρίας.

Χρήστος ΖΑΦΕΙΡΗΣ

Αήλθού τρως, αήλθού πίνεις,

■ Η εξέγερση των Παλαιστινίων στα κατεχόμενα της Δ. Όχθης του Ιορδάνη και της Λωρίδας της Γάζας, τον περασμένο Δεκέμβριο, δεν πυροδότησε μόνο το ενδιαφέρον της ελληνικής κοινής γνώμης για την καθημερινή πια σύγκρουση των «νεαρών λιονταριών» με τους «σιδερόφραχτους φαντάρους του Δαυίδ», αλλά και γενικότερα το ενδιαφέρον για τις σχέσεις της Ελλάδας με το Ισραήλ. Σ' αυτή την ανάλυσή μας λοιπόν (ήδη έχει γίνει μια σημαντική απόπειρα του Δ. Τρίμη στον Σχολιαστή, 9/11/88), θα προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε μια «αθέατη», ως προς τη συστηματική της ανάλυση, πλευρά αυτών των σχέσεων, λιγότερο φορτισμένη πολιτικά: την εμπορική.

Ιστορικά, οι εμπορικές ανταλλαγές Ελλάδας-Ισραήλ χρονολογούνται από το 1952, όταν άρχισαν οι πρώτες προσπάθειες για αεροπορική σύνδεση, τουριστικές κι εμπορικές ανταλλαγές¹. Επίσης πολύ γρήγορα ήρθε και η πρώτη επίσημη συμμετοχή του Ισραήλ στη Διεθνή Έκθεση Θεσ/νίκης, το καλοκαίρι του 1953², που δρομολόγησε εμπορικές συμφω-

νίες ανάμεσα στα δύο κράτη³. Όλες οι κυβερνήσεις πριν το 1974, τόσο του Κ. Καραμανλή και της Ένωσης Κέντρου όσο και της χούντας, καλλιέργησαν τις εμπορικές ανταλλαγές, οι οποίες στα τελευταία χρόνια της χούντας (συνεπικουρούμενες βέβαια και από το γενικότερο δυναμισμό του ελληνικού καπιταλισμού της εποχής και της ανόδου του βιοτικού επιπέδου) πήραν σημαντικές διαστάσεις (βλ. Διάγραμμα 1). Επίσης η χρυσή επταετία της ισραηλινής οικονομίας 1960-66⁴, όπως και η τετραετία 1969-72, έδωσαν την ευκαιρία στα ελληνικά προϊόντα να διεισδύσουν στην ισραηλινή αγορά (βλ. Πίνακα 1), αλλά όχι για πολύ. Η φοβερή οικονομική κρίση που άρχισε να μαστίζει το Ισραήλ περισσότερο εξαιτίας του πολέμου και της απορρόφησης τεράστιων αναπτυξιακών κονδυλίων από την πολεμική βιομηχανία, αλλά επίσης και από την πλευρά της Ελλάδας εξαιτίας της αλλαγής της κατεύθυνσης του εξωτερικού εμπορίου (περισσότερο προς την ΕΟΚ μετά το 1974), έριξε κατά πολύ την ποσοστιαία αναλογία των ανταλλαγών ως προς το Γενικό Σύ-

νολο του εξωτερικού εμπορίου της Ελλάδας (βλ. Πίνακα 1).

Κλείνοντας αυτή τη μικρή ιστορική αναδρομή, θα πρέπει να θίξουμε τρία σημαντικά σημεία:

- Η ελληνική κυβέρνηση δεν φοβήθηκε να συνάψει εμπορικές ανταλλαγές κλίρινγκ (δηλαδή καθαρά διακρατικές εμπορικές συμφωνίες) με το Ισραήλ τη δεκαετία του '50, παρ' ότι εξέφραζε φόβους για τη διατήρηση της ύπαρξης της ακμάζουσας ελληνικής παροικίας της Αιγύπτου (150.000 Έλληνες, μέχρι τα τέλη αυτής της δεκαετίας).

- Η Ελλάδα δεν συμμετείχε ουσιαστικά στο μποϊκοτάρισμα των ισραηλινών προϊόντων μετά τον πόλεμο των έξι ημερών (1967), αφού ο μέσος όρος των εισαγωγών έπεσε μόλις από το 0,56% στο 0,42% (βλ. Πίνακα 1).

- Τέλος, η ύφεση που παρουσιάστηκε στις ελληνικές εξαγωγές, λόγω διαρθρωτικών προβλημάτων (παρέμειναν παραδοσιακά οι εξαγωγές καπνού και άλλων πρώτων υλών), κράτησε ως τα έτη 1972-73, οπότε τα ελληνικά βιομηχανικά προϊόντα (κυρίως νήματα) παρουσιάστηκαν στην ισραηλινή

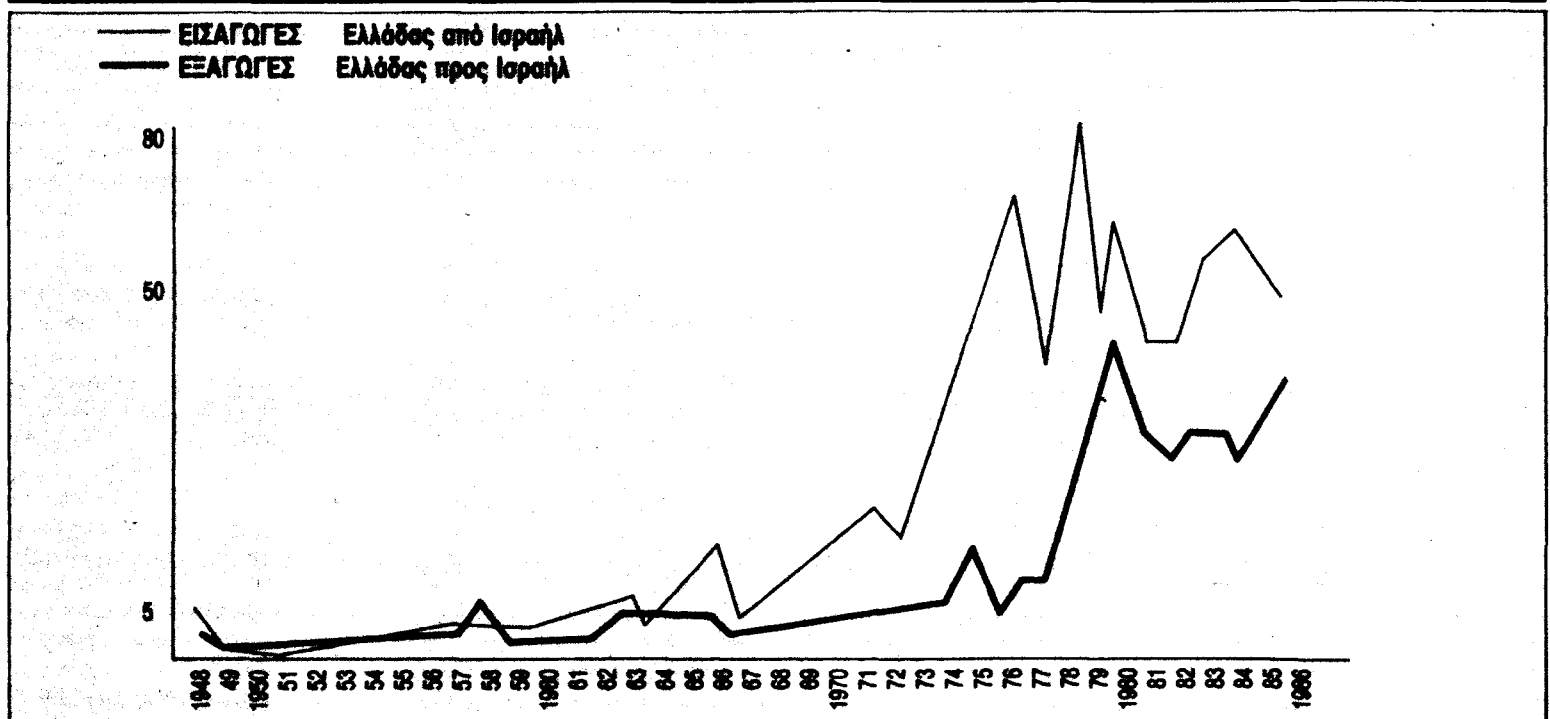
αγορά.

Η περίοδος της Νέας Δημοκρατίας

Ηχεί παράξενα αλλά, όμως, είναι αλήθεια, ότι στον οικονομικό τομέα οι κυβερνήσεις της Ν. Δημοκρατίας, χωρίς να αναλωθούν σε περιττούς βερμπαλισμούς και θεαματικούς «εναγκαλισμούς», κατάφεραν να δημιουργήσουν ισχυρές οικονομικές και πολιτικές φιλίες στον αραβικό κόσμο, τόσο με τα συντηρητικά αραβικά καθεστώτα όσο και με τα ριζοσπαστικά. Οι πολιτικοί λόγοι είναι πολλοί, όμως, αυτό που έχει σημασία για την οικονομική μας ανάλυση είναι να προσέξουμε και να ερευνήσουμε τους οικονομικούς λόγους αυτής της εντυπωσιακής άνησης των ελληνικών εξαγωγών προς τον αραβικό κόσμο (βλ. Πίνακα 2). Οι βασικοί λόγοι ήταν τρεις:

- Οι δύο απανωτές ανατιμήσεις του πετρελαίου (1973 και 1979) και ο, ως εκ τούτου, εκπληκτικός πλούτος που συσσωρεύτηκε σ' ελάχιστο χρονικό διάστημα, κυριολεκτικά «ξετρέλαναν» την αραβική αγορά, η οποία αγοράζει οτιδήποτε

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

αληθούς πας και το δίνεις

τε και σε οποιαδήποτε τιμή.

● Η περίοδος των παχιών αγελάδων για τον αραβικό κόσμο είναι γεγονός. Χρειάζεται, όμως, στέγαση και πολυτελή μέγαρα. Οι ελληνικές εξαγωγές οικοδομικών υλικών (τσιμέντο, σίδερα κλπ.) είναι εντυπωσιακές.

● Οι Έλληνες εφοπλιστές παίρνουν τη μερίδα του λέοντος στην παγκόσμια μεταφορά του αραβικού πετρελαίου και αναπτύσσουν εξαιρετικές προσωπικές σχέσεις με τους Άραβες ηγέτες. Έτσι φτάσαμε το 1981, το 25% των ελληνικών εξαγωγών να πηγαίνει στις αραβικές χώρες!

Αυτή η εντυπωσιακή πρόοδος του ελληνικού εμπορίου προς τις αραβικές χώρες δεν είχε και την αντίστοιχη της και προς το Ισραήλ. Δηλαδή, ενώ παρατηρούμε ότι οι εισαγωγές αυξάνουν αλματωδώς (βλ. Διάγραμμα 1), αντίθετα οι εξαγωγές μας προς το Ισραήλ πάνε σημειωτόν και μόνον τη διετία 1979-80 (το 1981 αρχίζει νέα πτώση) παρουσιάζουν μια πρόσκαιρη άνοδο. Ιδιαίτερη προσοχή νομίζουμε ότι πρέπει να δώσουμε στα είδη των προϊόντων που εισάγονται κι εξάγονται αυτή την περίοδο (βλ. Πίνακα 3). Προοδευτικά αλλά σταθερά, οι εισαγωγές ημικατεργασμένων μαλλιών και βαμβακιού (πρώτη ύλη) παίρνουν τη μερίδα του λέοντος. Από 16% των ανταλλαγών το 1974, φτάνουν το 76% το 1979 και 40% το 1981. Είναι γεγονός ότι οι εισαγωγές μας υπερδιπλασιάστηκαν σε σχέση με το 1973⁵, σε πείσμα ίσως των φίλων μας των... Αράβων, οι οποίοι είχαν κηρύξει εμπόργκο στο Ισραήλ, λόγω του πολέμου του 1973. Επίσης πρέπει να σημειωθεί η σημαντική παρουσία της ισραηλινής αγροτικής τεχνολογίας στην Ελλάδα. Με αφορμή τη συνεργασία του Ισραήλ και της Ελλάδας στα προγράμματα του FAO (οργανισμός του ΟΗΕ για τα επισιτιστικά - αγροτικά προβλήματα), οι Ισραηλινοί αρχίζουν ένα πρόγραμμα - πιλότο αρδευτικών έργων στη Μεσσαρά της Κρήτης (η εταιρία Ber-Jeem) το 1964, που ολοκληρώνεται τη δεκαετία του '70, μ' αποτέλεσμα τη σημαντική

διαφήμιση και, ως εκ τούτου, διείσδυση αγροτικών ελαφρών μηχανημάτων στην ελληνική ύπαιθρο. Τέλος, για τα αγροτικά θέματα, οι Ισραηλινοί γεωπόνοι διατήρησαν πολύ καλές σχέσεις με τους Έλληνες συναδέλφους τους και σ' αυτή τη συνεργασία τους οφείλεται ως ένα βαθμό (γιατί δεν πρέπει να ξεχνάμε και τον ανταγωνισμό και την κατασκοπεία στην αγροτική τεχνολογία) η επιτυχής καλλιέργεια κι ευδοκίμηση των υποτροπικών (αβοκάντο - ακτινιδίων) στην Κρήτη⁶.

Σημαντική προσπάθεια, από πλευράς κυρίως ισραηλινής, καταβλήθηκε αυτή την περίοδο (1974-81) για την ανάπτυξη τουριστικών ανταλλαγών, που όμως συνήθως προσέκρουαν όχι τόσο στην πολιτική βούληση όσο νομίζουμε: 1) στη διαφορετικού είδους τουριστική πελατεία (περισσότερο ελεύθερος τουρισμός στην Ελλάδα, σχεδόν αποκλειστικός τουρισμός των «γκρουπς» στο Ισραήλ κλπ.) και 2) στην τουριστική δομή του Ισραήλ (συγκεκριμένες «ζώνες τουριστικές» λόγω φυσικά του πολέμου, έλλειψη στα ξενοδοχεία μέσου και χαμηλού τουρισμού κλπ.)⁷. Επίσης στον τουριστικό τομέα είναι αξιοσημείωτη η... κυπριακή πρωτεύουσα θέση στη διακίνηση τουριστών αλλά και της θαλάσσιας σύνδεσης Πειραιά - Λεμεσού - Χάιφα, που είναι κυρίως κυπριακών συμφερόντων. Το χρή-

μα δεν γνωρίζει πατρίδες και ιδεολογίες...

Κλείνοντας την περίοδο της Ν. Δημοκρατίας (1974-81), δεν θα πρέπει να παραλείψουμε τη για πρώτη φορά αγορά ισραηλινού πολεμικού υλικού από την ελληνική κυβέρνηση (βλ. Πίνακα 4).

Καλά πληροφορημένες πηγές αλλά και η φύση των εισαγωγών αυτών (βλ. σημ. (1) και (2) του Πίνακα 4) σημειώνουν τον «πειραματικό» χαρακτήρα των εισαγόμενων προϊόντων. Δηλαδή, φαίνεται ότι η ελληνική πλευρά θέλησε να πειραματιστεί με την ισραηλινή στρατιωτική τεχνολογία και μάλλον τ' αποτελέσματα ήταν θετικά, τουλάχιστον αναφορικά με τα ελαφρά ημιαυτόματα πυροβόλα όπλα «ΟΥΖΙ», που τελικά εντάχθηκαν στο «αντι-τρομοκρατικό» οπλοστάσιο των ελληνικών «ειδικών δυνάμεων»...

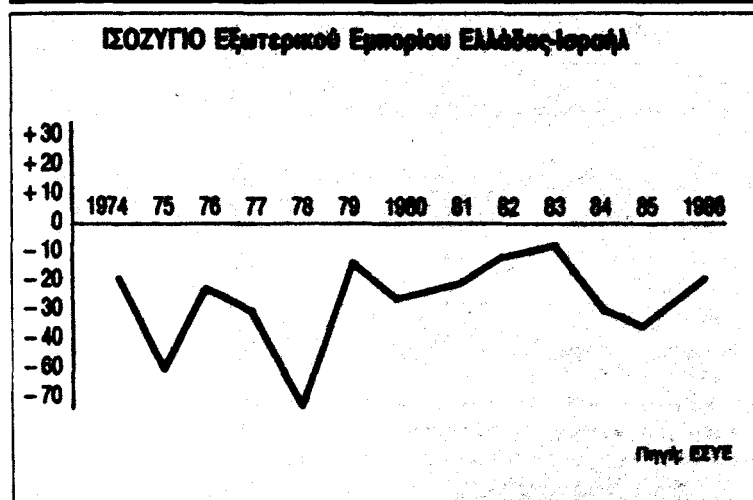
Η περίοδος της κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ

Ο ερχομός του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία, τον Οκτώβριο του 1981, αναμφίβολα σηματοδότησε μια διαφορετική πολιτική στη Μ. Ανατολή. Η ενθουσιώδης φιλο-αραβική φρασολογία και η χωρίς όρια και πολιτική διορατικότητα υποστήριξη του οτιδήποτε είναι... «αραβικό» (π.χ. για Καντάφι, Παλαιστινίους, Πολισάριο κλπ.) έγινε μ' έναν τέ-

τοιο ανορθολογικό τρόπο (ή μήπως όχι;) που, εκτός του γενικότερου αρνητικού αντικτύπου που είχε στις εξωτερικές μας σχέσεις, είχε μια ιδιότυπη επίδραση στο εσωτερικό της χώρας, στο μέσο Έλληνα πολίτη. Δηλαδή, μπορούμε να πούμε ότι καλλιεργήθηκε η άποψη ότι η «γάτα ο Αντρέας φιλιέται κι αγκαλιάζεται» με τους Άραβες γιατί μαζί με τα «φιλιά» θα έρθουν και τα πετροδολάρια! Έτσι τα δύο πρώτα χρόνια (1982-83), φυσικά κι εξαιτίας της κατακραυγής που προκάλεσε η εισβολή του Ισραήλ στο Λίβανο, οι σφαγές της Σάμπρα και Σατίλα και τελικά ο ξεριζωμός της ΟΑΠ από τη Βηρυτό, χάθηκε η χρυσή ευκαιρία, κατά την άποψή μας, να δωθούν οι διαστάσεις που θα έπρεπε να έχει η φιλία μας με τους Άραβες, που σίγουρα δεν είναι μόνο συναισθηματικές. Οι γκρίνιες λοιπόν δεν άργησαν ν' αρχίσουν. Η πρώτη δυσανασχέτηση από το μη-δεξιό Τύπο εκδηλώθηκε από το έγκυρο περί τα ισραηλινά θέματα *Ποντίκι*, το οποίο τον Ιούνιο του 1983 σημειώνει «...Στο οικονομικό σκέλος είναι λίγο θλιβερά τα πράγματα για μας: δεν έχουμε δει ως τώρα πετροδολάρια!» αλλά συνεχίζει παρακάτω δίνοντας θριαμβευτικά μια... αχτίδα φωτός «...ίσως τώρα πάει να γίνει κάτι με τη συμφωνία εμπορικής συνεργασίας που υπέγραψε ο Παπούλιας στην Τύνιδα με τον Αραβικό Σύνδεσμο. Βάλτε και λίγη Λιβύη στο κόλπο, και ίσως δούμε τελικά τον αραβικό παρά»⁸.

Δυστυχώς, τόσο οι αριθμοί όσο και η σκληρή πραγματικότητα των διεθνών σχέσεων της Ανατολικής Μεσογείου δεν συγχωρούν τον ερασιτεχνισμό και την υπερβολή. Οι αριθμοί του εξωτερικού εμπορίου μας με τις αραβικές χώρες είναι αποκαλυπτικοί. Οι εξαγωγές μας προς τον αραβικό κόσμο έπεσαν ποσοστιαία ως προς τις συνολικές μας εξαγωγές, από 22,43% το 1983, στο 17,45% το 1984, για να κατακυλήσουν στο 11,48% το 1986 (βλ. Πίνακα 2). Δηλαδή, μ' άλλα λόγια, οι ανταλλαγές μας έπεσαν ποσοστιαία σε χαμηλότερα επίπεδα από το 1974! (το 1974: 15,56%). Οι λόγοι αυτής της πτώ-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

σης είναι πάνω κάτω γνωστοί (πτώση της τιμής του πετρελαίου, ο πόλεμος Ιράν-Ιράκ, χαμηλή ελληνική ανταγωνιστικότητα, δυναμική παρουσία της Τουρκίας στο χώρο κλπ.), όπως επίσης είναι λίγο πολύ γνωστοί οι λόγοι που επικαλέστηκε η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ και ο φιλικός της τύπος για την προσπάθεια προσέγγισης με το Ισραήλ (τα εβραϊκά γραφεία τουρισμού ανά τον κόσμο να πάψουν να μας στομπάρουν, ο ρόλος του αμερικανοεβραϊκού λόμπι... κλπ.). Δηλαδή πάλι ένας οικονομισμός και μια απαισιοδοξία, που θυμίζει περισσότερο «ώριμον κοπέλα που φοβάται μη μείνει στο ράφι», παρά ορθολογική εξωτερική πολιτική που έχει κάποια δεδομένα και ζητάει να πετύχει κάποιους στόχους.

Με το ζήτημα του Ισραήλ, η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ έκανε στον εμπορικό τομέα προσπάθειες να αυξήσει τις εμπορικές συναλλαγές, αλλά τελικά αυτό που κατάφερε ήταν απλώς να μειώσει το έλλειμμα του εξωτερικού μας εμπορίου, *περισσότερο με το να συρρικνώνει την αξία των ανταλλαγών παρά με το να αυξήσει τις εξαγωγές* (βλ. Διάγραμμα 2 και Πίνακα 4). Ένα θετικό της περιόδου αυτής είναι η διείσδυση των ελληνικών μικρών ηλεκτρικών συσκευών στο Ισραήλ, που το μέλλον θα δείξει αν θα ευδοκιμήσουν⁹.

Εκεί όμως που η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ παρουσιάστηκε *εντυπωσιακά ανακόλουθη* ήταν στις ανταλλαγές αγροτικής εμπειρίας (ή τεχνολογίας γενικότερα) και στις εισαγωγές στρατιωτικού υλικού!

Για παράδειγμα, στις ανταλλαγές αγροτικής εμπειρίας, σύμφωνα με διασταυρωμένες πληροφορίες, υπήρξε ένα «πάγωμα» των σχέσεων μέχρι τα τέλη του 1984, ώσπου συγκλήθηκε η Δ' Σύνοδος της Μικτής Επιτροπής Συνεργασίας στο Γεωργικό Τομέα Ελλάδας - Ισραήλ και στάλθηκε «ντιρεκτίβα» για συμμετοχή σ' όλες τις ενδιαφερόμενες ελληνικές υπηρεσίες και ινστιτούτα¹⁰.

Βέβαια το ζήτημα των εισαγωγών μας, από το Ισραήλ, πολεμι-

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Ποσοστιαία Αναλογία Εμπορικών Ανταλλαγών Ελλάδας - Ισραήλ ως προς το Γεν. Σύνολο Εξωτ. Εμπορ. Ελλάδας					
Μέσος όρος (%)					
	Δεκαετία '50	1960-66	1967-74	1975-81	1982-86
Εισαγωγές από Ισραήλ	0,19%	0,56%	0,42%	0,57%	0,40%
Εξαγωγές προς Ισραήλ	0,53%	1,36%	0,50%	0,32%	0,37%

Πηγή: ΕΣΥΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Ποσοστιαία (%) αναλογία ελληνικών εξαγωγών στις αραβικές χώρες⁽¹⁾ ως προς το γενικό σύνολο των ελληνικών εξαγωγών

Περίοδος Ν. Δημοκρατίας	
1975	15,56%
1976	18,74%
1977	19,07%
1978	19,75%
1979	21,13%
1980	21,28%
1981	25,51%

Μέσος Όρος: 20,15%

Περίοδος ΠΑΣΟΚ	
1982	23,83%
1983	22,43%
1984	17,45%
1985	14,76%
1986	11,48%

Μέσος Όρος: 18%

(1) Αραβικές Χώρες που περιλαμβάνονται είναι: Ν. Υεμένη, Ομάν, Τυνησία, Αλγερία, Μαρόκο, Κατάρ, Μαυριτανία, Σουδάν, Β. Υεμένη, Κουβέιτ, Ιορδανία, Συρία, Αραβικά Εμιράτα, Λίβανος, Λιβύη, Ιράκ, Αίγυπτος, Σαουδ. Αραβία.

Πηγή: Ελληνο-Αραβικό Επιμελητήριο, Απολογισμός και Ανάλυση Ελλ. Εξαγωγών στις Αραβικές χώρες κατά το 1986. Απρίλιος 1987.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΠΡΟΤΟΝΤΩΝ								
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ⁽¹⁾ χιλ. \$					ΕΞΑΓΩΓΕΣ ⁽¹⁾ χιλ. \$			
	Μαλλιά μερικώς κατεργ.	Βαμβάκι (πρώτη ύλη)	ΣΥΝΟΛΟ Εισαγ. από Ισραήλ	% ΣΥΝ.	ΚΑΠΝΑ	ΝΗΜΑΤΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΑΓ. προς Ισραήλ	% ΣΥΝ.
1974	2.794,6	1.332,5	25.883	16%	1.808,2	39,0	6.990	24%
1975	3.082,0	451,5	64.390	55%	1.759,0	97,8	4.854	38%
1976	2.986,7	3.808,0	29.343	23%	2.426,3	325,2	6.520	42%
1977	4.236,5	4.372,6	35.797	24%	923,4	4.117,0	6.380	79%
1978	6.803,6	11.152,0	77.670	23%	2.441,7	2.441,7	11.520	42%
1979	19.810,0	8.550,0	37.437	76%	2.812,1	8.483,3	19.287	58,5%
1980	7.386,7	24.093,3	55.557	56%	2.414,1	14.156,7	30.100	55%
1981	3.248,6	14.046,9	43.029	40%	1.588,4	11.723,8	19.749	67%
.....								
1982	2.817,1	10.808,7	29.061	46%	2.970,8	9.217,4	16.243	75%
1983	2.733,9	10.840,7	29.745	46%	2.877,1	8.081,0	18.301	60%
1984	2.864,2	28.220,2	47.074	61%	2.333,9	8.714,5	17.285	64%
1985	—	26.320,6	50.840	52%	2.388,6	7.097,0	14.270	66%
1986	4.135	11.305,2	42.006	37%	1.278,8	11.879,2	22.533	58%

Πηγή: ΕΣΥΕ

Πηγή: ΕΣΥΕ

(1) Η ποσοστιαία (%) αναλογία είναι και για τα δύο προϊόντα επί του συνόλου των ελληνο-ισραηλινών ανταλλαγών.

κού υλικού είναι κάτι που θίξαμε και για την περίοδο της Ν. Δημοκρατίας, αλλά εδώ οι διαστάσεις του είναι μεγαλύτερες (βλ. Πίνακα 4). Αν τώρα υπολογίσουμε και τις διασταυρωμένες δημοσιογραφικές πληροφορίες για «σεμιναρική ή μεταπτυχιακή» εκπαίδευση των «δικών μας» ΚΥΠατζήδων με τα σαΐνια της ΜΟΣΑΝΤ, σίγουρα το παιχνίδι χοντραίνει και νομίζουμε ότι αυτό ακριβώς είναι κάτι περισσότερο «από ένα χτύπημα κάτω από τη ζώνη» της αγνής συναισθηματικής προσέγγισης του προβλήματος της Μ. Ανατολής.

Μερικά σχόλια αντί επιλόγου...

Από τη μέχρι τώρα ανάλυση των εμπορικών ανταλλαγών Ελλάδας-Ισραήλ, νομίζουμε ότι μπορούμε να σημειώσουμε μερικά κυρία σημεία:

- Οι εμπορικές σχέσεις, αναλόγως των διπλωματικών σχέσεων, έχουν μια σημαντική ανάπτυξη και στο βάθος τους είναι σε πλήρη ανάπτυξη, αφού τόσο η ελληνική όσο και η ισραηλινή πλευρά δίνουν βάρος σε συγκεκριμένες κατηγορίες προϊόντων. Δηλαδή, η μεν ελληνική πλευρά αγοράζει μαλλιά ημικατεργασμένα και βαμβάκι για την εγχώρια υφαντο-εριοργία της, εμπιστευόμενη την καλή ποιότητα και κυρίως την πιστή τήρηση των προθεσμιών παράδοσης, η δε ισραηλινή πλευρά αγοράζει καπνά και νήματα αφού δεν είναι διατεθειμένη να σηκώσει το βάρος μιας εγχώριας υφαντο-εριοργίας με υψηλό κόστος. Με μια άλλη ματιά, η υψηλή αγροτική ισραηλινή τεχνολογία και τα φτηνά παλαιστινιακά εργατικά χέρια¹¹ δίνουν την πρώτη ύλη στα ελληνικά υφαντο-εριοργεία, που με τη σειρά τους δίνουν τα νήματα στο Ισραήλ. Ο κύκλος συμπληρώθηκε...

- Η βούληση των ελληνικών κυβερνήσεων από το 1974 και μετά είναι περιέργως προσανατολισμένη προς μια στενότερη ίσως «τρίτου τύπου» (βλέπε πολεμικές

ΠΙΝΑΚΑΣ 4		
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΠΥΡΟΜΑΧΙΚΩΝ - ΟΠΛΩΝ από το ΙΣΡΑΗΛ		
	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (κιλά)	ΑΞΙΑ (δρχ.)
1977 ¹	—	2.478.000
1981 ²	11	4.400.000
	4	2.100.000
	7	3.100.000
1982 ²	117	19.800.000
1986 ²	1.250	24.900.000

Πηγή: ΕΣΥΕ

(1) Μη καταχωρισμένη ποσότητα. Η εισαγωγή αυτή έχει κωδικό τελωνείου 93070203 που περιλαμβάνει βόμβες αεροπλάνων και ημικατεργασμένα πυρομαχικά.

(2) Οι ποσότητες των εισαγωγών δεν πρέπει να μεταφράζονται σε κιλά αλλά σε ακέραιους αριθμούς πυρομαχικών και όπλων. Συγκεκριμένα οι ποσότητες: α) 4 του 1981 και β) 117 του 1982 ανήκουν στον κωδ. τελωνείου 93073109 και γ) 1.250 (κιλά), με κωδ. 93073100 που ορίζ. τα πολεμικά πυροβόλα όπλα πάνω από 9 χιλιοστά, βλήματα και λοιπά πυρομαχικά. Ίσως εδώ κρύβεται η αγορά των «ΟΥΖΙ» για την αστυνομία και άλλων «αντι-τρομοκρατικών» όπλων στα οποία το Ισραήλ ειδικεύεται με θαυμαστή ομολογούμενης επιτυχία...

ανταλλαγές) επαφή. Σ' αυτό το σημείο δεν πρόκειται να προτείνουμε το μοϊκοτάρισμα αυτών των σχέσεων, γιατί ξέρουμε ότι στη χώρα της φαιδράς πορτοκαλέας είσαι ό,τι δηλώσεις... Αυτό, όμως, που θα πούμε είναι ότι πρέπει να πολεμήσουμε (ερευνήτες, δημοσιογράφοι, εργαζόμενοι στις σχετικές υπηρεσίες) για τη διαφάνεια των ανταλλαγών και τη σκληρή κριτική στους κρατούντες.

- Τέλος, αυτό που θα θέλαμε να ελπίζουμε για τις οικονομικές σχέσεις μας με τους Άραβες είναι

ότι κάποτε θα πρέπει να σταματήσουμε στην Ελλάδα να θεωρούμε όλους τους Άραβες το ίδιο, από τη Μαυριτανία ως τον Περσικό Κόλπο. Ας προσπαθήσουμε να δούμε τις ιδιαιτερότητές τους και ιδιαίτερα ως Έλληνες πολίτες ας απαιτήσουμε περισσότερη ενημέρωση, τεκμηριωμένη ανάλυση και λιγότερο συναισθηματισμό και «πρόσκαιρη ανάφλεξη»¹².

Τα βαπόρια και τ' αεροπλάνα θα εξασφαλίζουν την απρόσκοπτη συνέχιση του ελληνο-ισραηλινού εμπορίου όσο καιρό η μαρ-

τυρική γη της Παλαιστίνης θα ζητάει την ειρήνη της. Αυτό, όμως, που ίσως προσέξουν οι σημερινοί αλαζόνες κυρίαρχοι της περιοχής είναι ότι το εμπόριο χάνει με τις απεργίες καταπιεζόμενων και τους στρατιωτικούς βανδαλισμούς. Ίσως ένας Εβραίος αυτό το ξέρει καλύτερα από οποιονδήποτε άλλο πάνω στη γη ή, τουλάχιστον, έτσι καθιερώθηκε να πιστεύεται...

Οδυσσεύς ΚΡΗΤΙΚΟΣ

1. ...Στο οικονομικό πεδίο (συνεργασία Ελλ.-Ισραήλ) προβάλλουν τα προβλήματα της πολιτικής αεροπορίας, της ανταλλαγής προϊόντων και του τουρισμού, στα οποία τα δύο γειτονικά κράτη πρέπει να συνεργαστούν χάρη των κοινών συμφερόντων...» βλ. *Jerusalem Post*, 8 Φεβρ. 1952.
2. Βλ. *Εβραϊκή Εστία*, 12 Ιουνίου 1953.
3. Μέχρι το 1959 οι ανταλλαγές ήταν σε κλίρινγκ.
4. Βλ. Joseph KLATZMAN, "L' Economie d' Israel", εκδ. Maisonneuve et Larose, Paris 1985, σελ. 33-34.
5. Οι εισαγωγές της Ελλάδας το 1972: 12.463.000\$, 1973: 9.433.000\$ και 1974: 25.883.000\$. Πηγή: ΕΣΥΕ.
6. Καλά πληροφορημένες δημοσιογραφικές πηγές έχουν κατά καιρούς σημειώσει αυτή την ελληνο-ισραηλινή συνεργασία, η οποία όμως δεν υπήρξε τόσο αγαστή κι αρμονική όσο θέλουν μερικοί αξιωματούχοι των δυο κρατών να παρουσιάσουν. Πράγματι, η πειραματική καλλιέργεια των αβοκάντο και ακτινιδίων έγινε μετά από μια «μίνι-κατασκοπευτική» επιτυχία της ελληνικής πλευράς! Βέβαια, στη συνέχεια, διάφορες αρδευτικές διευκολύνσεις και συμβουλές δόθηκαν από την ισραηλινή πλευρά, όμως και πάλι η βοήθεια σε ζητήματα φυτικών παθήσεων δεν ήρθε από το Ισραήλ αλλά τούτη τη φορά από τη μακρινή Καλιφόρνια των ΗΠΑ. Νομίζουμε όμως ότι τέτοιοι ειδικοί «συνεργασίες» είναι συνηθισμένες για χώρες γειτονικές κι ανταγωνιστικές σε ομοειδή προϊόντα.
7. Βλ. Joseph KLATZMAN, το ίδιο, σελ. 51.
8. Βλ. Ποντίκι, Παρασκευή, 3 Ιουνίου 1983, σελ. 4-5.
9. Οι εξαγωγές μας το 1986 ήταν αξίας 136.000.000 δρχ.
10. Ανάλογης σημασίας είναι και το έγγραφο που στάλθηκε στο Ινστιτούτο Υποτροπικών και Ελαίας Χανίων, με αριθ. πρωτ. 1383 και ημερομηνία λήψεως 26-3-85.
11. Οι Παλαιστίνια εργάτες γης στη Δ. Όχθη το 1982 ανέρχονταν στις 28.000 και οι α-νειδίκευτοι (που περιστάσιακά γιατί όχι και εργάτες γης) στις 47.000. Βλ. *Statistical Abstract annual of Israel*, 1982.
12. Μια σοβαρή προσπάθεια για τέτοια παρουσίαση στον ελληνικό περιοδικό Τύπο υπήρξε το άρθρο του Τάσου Κωστόπουλου «Από τον πετροπόλεμο στη διπλωματία», *Σχολιαστής* 18/3/88, σελ. 28-29.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5	
Τουριστική κίνηση στο Ισραήλ	
	(εκατομμύρια)
1976	0,80
1977	0,99
1978	1,07
1979	1,14
1980	1,18
1981	1,14
1982	1,00
1983	1,17

Πηγή: *Statistical Abstract annual* της Στατιστ. Υπηρεσίας του Ισραήλ.

ΣΧΟΛΙΑ

■ Έναν αρκετά πρωτότυπο τρόπο βρήκε πρόσφατα η ΕΤ-1 για να καλυψει τις κινητοποιήσεις των εκπαιδευτικών. Διοργάνωσε έκτακτα μια συζήτηση για το μισθολόγιο των δημοσίων υπαλλήλων, στην οποία κάλεσε τον υπουργό Οικονομικών και εκπροσώπους της ΑΔΕΔΥ, της ΟΛΜΕ και της ΔΟΕ για να εκθέσουν τις απόψεις τους.

Όπως ήταν φυσικό, τόσο οι καθηγητές όσο και οι δάσκαλοι, θεωρώντας ότι τα αιτήματα που θέτουν οι κινητοποιήσεις τους δεν είναι μόνο οικονομικά αλλά και θεσμικά, αρνήθηκαν να πάρουν μέρος σε μια συζήτηση που, όπως αποδείχτηκε, θα στεκόταν κυρίως στο χρονοσπίδομα και στη βαθμολογική εξομίσωση των δημοσίων υπαλλήλων. Δήλωσαν, λοιπόν, ότι στα του μισθολογίου εκπροσωπούνται από την ΑΔΕΔΥ και δεν έχει νόημα η παρουσία τους και ζήτησαν από την ΕΤ-1 να διorganώσει μια συζήτηση στην οποία θα συμμετέχει εκτός από τον υπουργό Οικονομικών και ο υπουργός Παιδείας, για να καταθέσουν τα ειδικά οικονομικά αιτήματα που έχουν οι εκπαιδευτικοί και, ταυτόχρονα, να γνωστοποιήσουν τις θεσμικές τους διεκδικήσεις.

Παρόλο όμως που οι οργανώσεις των εκπαιδευτικών δεν βρέθηκαν στο στούντιο των «Ανοιχτών Χαρτιών», η συζήτηση έγινε έστω και ερήμην τους. Ο κύριος Τσοβόλας ασχολήθηκε μαζί τους περίπου όση ώρα χρειάστηκε για ν' αντιμετωπίσει τα αιτήματα της ΑΔΕΔΥ, ενώ ο τηλεπαρουσιαστής της εκπομπής (και συνδικαλιστής στον κλάδο του) κύριος Γιομπαζολιάς φρόντισε να υποβάλει προς τους εκπροσώπους των δημοσίων υπαλλήλων διάφορες εύλογες απορίες που είχε, του τύπου «μα είναι αλήθεια ότι οι καθηγητές ζητούν 20.000 αύξηση, διαφορετικά θα κάνουν απεργία στις εξετάσεις».

■ Σε κέντρο ενημέρωσης για τους αντιρρησίες μετατράπηκε για μερικές ώρες το γραφείο ενημέρωσης του ΥΕΘΑ στη Θεσσαλονίκη. Ξεκινώντας από την Καμάρα μια διαδήλωση για τους αντιρρησίες συνειδήσεως πεντακοσίων ατόμων, κατέληξε στην οδό Αγγελάκη, κατέλαβε το στρατιωτικό γραφείο, έδωσε συνέντευξη Τύπου και διένειμε ενημερωτικό υλικό.

■ Την ίδια ώρα που ο Μιχάλης Μαργαράκης ανάγκαζε από το 401 την κυβέρνηση να επανεξετάσει το ζήτημα των αντιρρησιών συνειδήσεως, στη Θεσσαλονίκη η νεολαία ΠΑΣΟΚ διοργάνωνε εκδήλωση με θέμα το στρατό. Κεντρικό σύνθημα «Ο στρατός πρέπει να είναι αλλιώς» και ομιλητές διάφοροι πανεπιστημιακοί και κομματικοί παράγοντες, που δεν θεώρησαν καλό να συμπεριλάβουν στο αλλιώς τους έστω και κάποια νύ-

ΚΟΙΝΩΝΙΑ

ξη για το ζήτημα που απασχόλησε πρωτοσέλιδα όλο σχεδόν τον Τύπο. Τηλέφωνο δεν είχαν.

■ Έχουν και όρια οι αναπροσαρμογές της ΚΝΕ. Με ευκαιρία την πρόσφατη επερώτηση βουλευτών της Ν.Δ. που κατατέθηκε για το νομοσχέδιο αντιμετώπισης των ναρκωτικών, η νεολαία του ΚΚΕ φρόντισε να υπενθυμίσει ότι βρίσκεται αμετακίνητη σε θέσεις που σταδιακά εγκαταλείπουν ακόμη και νεοδημοκράτες. Η διάκριση μαλακών-σκληρών βολεύει μόνο τους εμπόρους. Το βολικό για τη λογική της εξουσίας τσουβάλισμα όλων των ουσιών σε μια κατηγορία προστατεύει, αντίθετα, τη νεολαία, κατά τη γνώμη της ΚΝΕ.

MADE IN USA

Εργοστάσια για ατομικές βόμβες

Τι ονομάζουν οι καπιταλιστές ελεύθερη οικονομία της αγοράς; Την ιδιωτικοποίηση των κερδών και την κρατικοποίηση των ζημιών. Αυτή η παλιά αλήθεια επιβεβαιώνεται εκ νέου στο παράδειγμα της αμερικανικής βιομηχανίας ατομικών βομβών, που συγκαλύπτει τους πραγματικούς της σκοπούς με το σλόγκαν «ειρηνική χρήση της ατομικής ενέργειας».

Γύρω στα έξι δισ. δολάρια θέλει να πληρώσει ο κυβερνήτης της Νέας Υόρκης Κουόμο στους μετόχους ενός ατομικού εργοστασίου στο Λονγκ Άιλαντ, που είχε σχεδιαστεί για την παραγωγή 854 Μεγαβάτ ρεύματος, για να το κρατικοποιήσει και ακολουθήσει να το κλείσει, πάλι με δημόσια έξοδα.

Μετά από δεκαπενταετή λειτουργία, το εργοστάσιο αυτό, που κόστισε 5 δισ. δολάρια, δεν επιτρέπεται να παράγει πάνω από το 5% της ισχύος του, και αυτό επειδή δεν υφίσταται ένα σχέδιο εκκένωσης του πληθυσμού (7 εκατομμύρια) που ζει στο Λονγκ Άιλαντ σε περίπτωση ατυχήματος τύπου Χάρισμπουργκ ή Τσέρνομπιλ. Έτσι ζημιώνει καθημερινά ένα εκατομμύριο δολάρια — που η εταιρία φροντίζει να μετακυλήσει στους καταναλωτές.

Το Λονγκ Άιλαντ δεν είναι μοναδική περίπτωση. Σε απόσταση 300 χλμ., κοντά στη Βοστώνη, υπάρχει άλλο ένα παρόμοιο εργοστάσιο, που μόλις αποπερατώθηκε, που κι αυτό δεν μπορεί να λειτουργήσει, επειδή είναι απόλυτα αδύνατη η εκκένωση του πληθυσμού. Στην περίπτωση αυτή υπήρξε δικαστική απόφαση που απαγόρευσε τη μεταπώληση της ζημίας (πάνω από 5 δισ. δολάρια) στους καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας: το αποτέλεσμα ήταν να δηλώσει χρεοκοπία η εταιρία.

Όπως και στη Δυτική Γερμανία, όπου ξεδεύονται δισεκατομμύρια μάρκα για τα σχετικά τηλεοπτικά σποτ και τις διαφημίσεις στις εφημερίδες, έτσι και στις ΗΠΑ, οι φίλοι της ατομικής βόμβας ισχυρίζονται πως το ρεύμα που παράγουν τα εργοστάσιά τους είναι και φτηνό και αναγκαίο.

Πάνω από 100 πυρηνικά εργοστάσια παράγουν 100.000 μεγαβάτ, δηλαδή 17% του ρεύματος που καταναλώνεται στις ΗΠΑ. Ήδη όμως από το 1978 καμιά επιχείρηση δεν έχει αποτολμήσει να παραγγείλει την κατασκευή νέου πυρηνικού εργοστασίου. Και η κατάσταση δεν πρόκειται ν' αλλάξει. Μετά την καταστροφή του Χάρισμπουργκ, ο πληθυσμός πίεσε και ανάγκασε τις αρχές να βελτιώσουν κάπως τα μέτρα ασφαλείας. Σαν αποτέλεσμα έκλεισαν 13% των παλιών εργοστασίων. Σε 60 από αυτά σταμάτησαν οι οικο-

δομικές εργασίες — η ζημία αυτή υπολογίζεται σε ύψος 50 δισ. δολαρίων. Συνολικά, οι επιχειρηματίες ατομικών βομβών απόσβεσαν γύρω στα 100 δισ. δολάρια στους ισολογισμούς τους, που τα πήραν μετά από τις τσέπες των φορολογουμένων μέσω φορολογικών ελαφρύνσεων.

Τα έξοδα κατασκευής μπορούν καμιά φορά να φτάσουν τα 10 δισεκατομμύρια, επειδή μεταξύ παραγωγελίας και παράδοσης ενός εργοστασίου μπορούν και να μεσολαβήσουν 20 χρόνια. Στη συνέχεια χάνονται μερικά ακόμα χρόνια για βελτιώσεις που είναι απαραίτητες στην ήδη ξεπερασμένη τους τεχνολογία. Ακόμα και ο μεγαλύτερος παραγωγός ατομικών βομβών των ΗΠΑ, οι αντιδραστήρες Χάνφορντ, έπρεπε πέρσι να αναστείλει τη λειτουργία του, έχοντας πολλές ομοιότητες με αυτόν του Τσέρνομπιλ.

Είναι επομένως κατανοητό ότι οι πυρηνικοί επιχειρηματίες εκνευρίζονται μ' αυτά. Η κρατική υπηρεσία παρακολούθησης και ελέγχου, NRC, βρίσκεται ουσιαστικά κάτω από το δικό τους έλεγχο. Έτσι, οι επιχειρηματίες έμαθαν τα ονόματα των τεχνικών εκείνων που έδωσαν στην NRC πληροφορίες για την επικινδυνότητα των εργοστασίων και στη συνέχεια τους απέλυσαν.

Αποτέλεσμα: οι τεχνικοί προτιμούν να μην πουν λέξη γύρω από την επικινδυνότητα των ατομικών δηλητηρίων. Έτσι, το ατομικό λόμπι, σε συνεργασία με την κυβέρνηση των ΗΠΑ, κατάφερε και πάλι πριν δύο μήνες να μεταθέσει τις ευθύνες των ατυχημάτων στο κοινό και τα θύματα.

«Φιλελεύθερη οικονομία της αγοράς» είναι το προπαγανδιστικό όνομα της Δύσης ενάντια στην κακία (σοσιαλιστική) σχεδιασμένη οικονομία. Αν, όμως, πράγματι κανόνιζε η ζήτηση την προσφορά στην ενεργειακή οικονομία των ΗΠΑ, τότε τα πυρηνικά εργοστάσια (βομβών-ενέργειας) θα είχαν κλείσει όλα. Οι επιχειρηματίες τους χρεώνουν τις ψηλότερες τιμές ρεύματος, σχεδόν πενταπλάσιες από αυτές των άλλων εργοστασίων.

Αν και ως τώρα τα έξοδα φορτώνονταν στις πλάτες των πελατών, υπάρχουν ήδη κάποιες ρωγμές στην αγορά των ατομικών βομβών. Η εταιρία του εργοστασίου του Κονγκ Άιλαντ έχασε τον καλύτερο πελάτη της, την εταιρία αεροπλάνων και υψηλής τεχνολογίας Γκρούμαν, που κατασκευάζει το δικό της εργοστάσιο ενέργειας, με φυσικό αέριο. Το πλεόνασμα της παραγωγής του, για να παραγορηθούν και οι πελάτες, θα διοχετεύεται σε χαμηλή τιμή στην ακριβή πυρηνική εταιρία.

Ρολφ ΠΟΛΕ

Πίσω στο Τσέρνομπιλ

Το Τσέρνομπιλ δεν είναι καθόλου μακριά μας. Οι «υποθήκες» που μας άφησε ακτινοβολούν ακόμα, ενώ ο κίνδυνος μιας νέας καταστροφής, στατιστικά και οίγουρα, πλησιάζει. Σε μια μπροσούρα που έβγαζε πρόσφατα η *Εναλλακτική Κίνηση Οικολόγων*, με αφορμή τη δεύτερη επέτειο της έκρηξης του πυρηνικού αντιδραστήρα, αναφέρονται όλες οι πτυχές του προβλήματος: οι συνέπειες και επιπτώσεις του ατυχήματος, η στάση των «αρμόδιων» αρχών, οι κίνδυνοι και οι αποσιωπήσεις τους καθώς και οι διεθνείς και ελληνικές κινήσεις του ατομικού λόμπι.

Ένα χαρακτηριστικό για τη σοβαρότητα και υπευθυνότητα των ελ-

ληνικών αρχών στοιχείο πιστεύουμε ότι αξίζει να ξαναδημοσιευτεί: πρόκειται για έναν κατάλογο με μετρήσεις ραδιενεργού καΐσιου σε αποθηκευμένους σταριούς της Θεσσαλίας. Ο κατάλογος αυτός... ξεχάστηκε (και βρέθηκε από μέλη της ΕΚΟ) μετά από συνέντευξη Τύπου της επιστημονικής επιτροπής του Δημόκριτου... Οι τιμές για το καΐσιο κυμαίνονταν από 1.123 έως 3.306 μπεκερέλ ανά κιλό, ενώ αν συνυπολογιστεί και η μέτρια εκτιμώμενη επιβάρυνση σε στρόντιο, τότε τα μεγέθη κυμαίνονται από 1.765 έως 5.402 Bq/κιλό. Ας υπενθυμίσουμε ότι μετά την καταστροφή η ΕΟΚ είχε θέσει ως ανώτερο όριο για τα στερεά τρόφιμα τα 600 Bq/κιλό... Σ.

Από τη διαμαρτυρία στα ελληνοβουλγαρικά σύνορα της Αντιπυρηνικής Κίνησης Β.Ε.

Αντιπυρηνικά σύνορα

Με συνθήματα «Όχι στα πυρηνικά, Δυτικά — Ανατολικά, πολεμικά — ειρηνικά», «Απ' τη Χιροσίμα ως την Ουκρανία, ίδιος είναι ο θάνατος, ίδια η εξουσία», «Πυρηνική ενέργεια, όχι ευχαριστώ, κίνημα αυτόνομο οικολογικό» και άλλα, 250-300 άτομα επιδίωξαν και πέρασαν τα σύνορα φτάνοντας μέχρι την κόκκινη γραμμή, για να συναντήσουν στη συνέχεια δεκάδες αντιπροσωπεία εκπροσώπων των βουλγαρικών αρχών και να τους επιδώσει ψήφισμα διαμαρτυρίας.

Μέσα σ' ένα κλίμα συνεχών φιλοφρονήσεων αποκαλύφθηκε πως ο επικεφαλής των Βουλγάρων άκουγε στο ελληνικότατο όνομα Στάνκωφ Σπύρου και καταγόταν απ' το ίδιο μέρος με τον παππού μέλους της ελ-

ληνικής αντιπροσωπείας. Με άπταιστα ελληνικά, υποσχέθηκε να διαβιβάσει αρμοδίως το ψήφισμα και διαβεβαίωσε πως και αυτοί είναι ειρηνιστές. Τέλος, για την επικύρωση των φιλικών τους διαθέσεων, οι Βούλγαροι μοίρασαν στα μέλη της ελληνικής αντιπροσωπείας και από ένα μουκαλάκι «ροδέλαιο», για να γίνει δεκτό απ' τους υπολοίπους με το σύνθημα «Όχι στο ροδέλαιο το πυρηνικό».

Έστω και με ελάχιστη προβολή απ' τον Τύπο, η φετινή αντιπυρηνική διαμαρτυρία έδειξε πως κάποιοι εξακολουθούν να «επιμένουν αντιπυρηνικά». Άλλωστε «το Τσέρνομπιλ είναι ΠΑΝΤΟΥ»!

MAT

Η ροζ μυτούλα της Αριστεράς

του Περικλή ΚΟΡΟΒΕΣΗ

Η Αλίκη Βουγιουκλάκη βιολογικά είναι γιαγιά. Εντούτοις, για δεκαετίες τώρα, παίζει τη «γιατούλα με τη ροζ μυτούλα», ένα κινηματογραφικό-θεατρικό προϊόν δηλαδή που δεν μπόρεσε ν' αντικατασταθεί με κάποιο άλλο. Η εθνική μας σταρ εξακολουθεί πάντα να βρίσκεται στην πρώτη γραμμή της εμπορικής επιτυχίας. Ένα σημαντικό ποσοστό, αν όχι το σημαντικότερο, των αγοραστών θεαμάτων ικανοποιείται από την Αλίκη, βρίσκοντας σ' αυτή μια ερωτική παρουσία, που έχει όλα τα χαρακτηριστικά μιας «κατασκευής». Ένα επιτελείο ικανών συντελεστών με άκρα επιμέλεια φροντίζουν από το χρώμα των κορδονιών στα παπούτσια της, μέχρι τις αποχρώσεις στα μαλλιά της. Δηλαδή έχουμε μια ζωγραφική, όχι πάνω σε μια άψυχη επιφάνεια, αλλά σ' ένα ζωντανό κορμί που προσφέρεται σαν εμψυχωτής της ζωγραφιάς. Σε μια σταρ τίποτα δεν είναι τυχαίο, αντίθετα, είναι αποτέλεσμα μιας πολύπλοκης μελέτης.

Η χώρα μας, ίσως θύμα του κλασικού της πολιτισμού, ίσως θύμα της έλλειψης παραγωγικότητας, έχει μια κυρίαρχη τάση να συντηρεί εικόνες, καταστάσεις, ιδέες για δεκαετίες, χωρίς αυτές να ανανεώνονται ή να αντικαθίστανται μ' άλλες. Έτσι στον πολιτικό χώρο, έγκυρη Αριστερά θεωρείται η Εαμική (τι θα ήταν το ΚΚΕ χωρίς το ΕΑΜ;), καλή Δεξιά αυτή του κ. Καραμανλή (ποιος τρελάθηκε για να διεκδικήσει τους χίτες;). Στον κοινωνικό χώρο, έξυπνα πράγματα θεωρούνται αυτά που λέει ο κ. Τσαρούχης, ειδήσεις είναι πάντοτε οι δηλώσεις του κ. Χατζηϊδάκι και το ταγίερ του κ. Ταχτή τροφοδοτεί με θέματα τις συζητήσεις για τα γράμματα και τις τέχνες. Σαν φυλή έχουμε έφεση για αιώνιες αξίες και τις ψάχνουμε στους αιωνίως παρόντες της δημοσιότητας.

Αφορμή γι' αυτές τις σκέψεις ήταν η εντυπωσιακή επανεμφάνιση του κ. Θεοδωράκη και η κεντρική θέση που του παραχωρήθηκε από τον Τύπο, αμέσως μόλις κόπασε το προηγούμενο μέγα θέμα της «17ης Νοέμβρη». Και τα δυο αυτά «αναγνώσματα» είναι «δικά» μας. Δηλώνουν αριστερά, και μεις οι αναγνώστες από αταβισμό εντυφλούμε στα βαθύτερα νοήματα, μια που κατ' εξοχήν η πλήξη είναι το σημάδι αναγνώρισης του κάθε σοβαρού αριστερού κειμένου. Γιατί όντως, η 17η Ν, σαν πολιτική δραστηριότητα είναι ένα πρωτοσέλιδο κείμενο που για να δημοσιευτεί πρέπει να προηγηθεί ένας φόρος. Ο Μίκης δεν χρειάζεται να καταφύγει στο φόνο ή τη βόμβα για να πουλήσει ένα δίσκο. Μια νέα πολιτική τοποθέτηση είναι αρκετή για τον επιθυμούμενο θόρυβο.

Και η Αλίκη λοιπόν, και ο Μίκης, και η 17η Ν, νομίζω πως είναι φαινόμενα που λειτουργούν με τον ίδιο μηχανισμό. Δημιουργούν μια εικόνα που το πραγματικό της περιεχόμενο κρύβεται και πρέπει ν' αποδειχτεί. Είναι ο μηχανισμός διαφήμισης ή σύγχρονης πολιτικής που επιβάλλει μια εικόνα και το νόημα είναι πάντα στην υποκειμενική ερμηνεία του αποδέκτη. Δεν υπάρχει πια επιτελείο εξουσίας ή διαφήμισης που να μην έχει καταλάβει αυτόν τον μηχανισμό. Οι διαφημιστές και οι πολιτικοί απευθύνονται στις μόνιμες ελλείψεις του σύγχρονου ανθρώπου (έλλειψη σιγουριάς και επικινυνότητας) και προσφέρουν μια εικόνα που αγοράζεται, σαν πανάκεια αυτής της έλλειψης, χωρίς όμως να καταργούν την έλλειψη, που μετατρέπεται σε μόνιμη αγοραστική επιθυμία ή σε πολιτικό θαυμασμό κάποιου αρχηγού.

Η Αλίκη προσφέρει την εικόνα της αιώνιας νεότητας, ο Μίκης τον Κάστρο, και η 17η Ν τον ένοπλο λαό στην πρωτοπορία του. Και τα τρία αυτά φαινόμενα είναι νομιμοποιημένα και λειτουργούν θαυμάσια μέσα στην κοινωνία μας, πράγμα που δείχνει το ρεαλιστικό και αποτελεσματικό ταλέντο τους. Η γιαγιά πουλιέται σαν την αιώνια νεότητα, ο αγώνας του Μίκη για κάποιο εθνικό πόστο γίνεται εθνοσωτήρια εκστρατεία και η δημοσιογραφική επιτυχία της 17ης Ν παραδειγματική επαναστατική πράξη.

Ο Τύπος, από τη μεριά του, στο κυνήγι της εντυπωσιακής και μοναδικής είδησης που θα «πουλήσει», δεν αγνοεί βέβαια την ύπαρξη κάποιου αναγνωστικού κοινού που θ' αγοράσει μια πληροφορία που δεν είναι πληροφορία, θα μπλεχτεί σ' ένα διάλογο που δεν είναι διάλογος, θα συμφωνήσει ή θα διαφωνήσει σ' ένα θέμα που δεν είναι θέμα. Και είναι πια γνωστό πως, όταν ο καθένας από μας γίνει «κοινό», δεν έχει ευθύνη. Τρώει ό,τι να 'ναι.

Και η κρίση της Αριστεράς είναι ακριβώς σ' αυτόν τον «ρεαλισμό». Στο σημείο που η Αριστερά μμείται το διάλογο (αυτόν που διαμορφώνεται από τους δημόσιους μηχανισμούς), τότε είναι η Αριστερά που μμείται την Αριστερά, μ' αποτέλεσμα να μην υπάρχει κανένα νόημα. Μόνο ο καιρός περνάει, αλλά και αυτός χωρίς νόημα. Καλότυχοι αυτοί που δεν μπορούν να καταλάβουν τίποτα, αυτοί που μπορούν ν' αποδράσουν προς το μέλλον με κείνα τα οράματα που δεν έχουν καμιά κοινωνική ανταπόκριση τώρα. Αύριο ίσως αποδειχτεί η καλύτερη αντιμετώπιση του παρόντος.

Π.Κ.

Υ.Γ.: Στο τεύχος 65 και στη σ. 58, τέταρτη στήλη πάνω, στο άρθρο μου «Βασανιστήρια και σιωπή», υπάρχει μια φράση που είναι ακατανόητη. Δεν πρόκειται για στυλ, αλλά για τυπογραφικό λάθος. Η σωστή φράση είναι... «το κράτος αποκτούσε κάποια επιπλέον δικαιώματα (ενάντια σε μερικές κατηγορίες πολιτών που δεν είχαν δικαιώματα) να υπάρξουν γιατί ήταν «κατώτερες»... Στην αγκύλη είναι η φράση που χάθηκε.

ΟΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ

■ Μέσα σε πρωτοφανείς σε μαζικότητα Γ.Σ. οι καθηγητές αποφάσισαν στις 69 από τις 76 ΕΛΜΕ της χώρας απεργία διαρκείας στις εξετάσεις.

Μετά από πολλά χρόνια, ένας κλάδος, με εμφανώς κλονισμένη την εμπιστοσύνη του στα συνδικαλιστικά όργανα και τους συνδικαλιστές που τα απαρτίζουν, πήρε στα χέρια του την τύχη του. Ξεπερνώντας τον εαυτό του, πήρε την πιο πάνω απόφαση με συντριπτική πλειοψηφία. Το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας στις κατά τόπους ΕΛΜΕ ήταν της τάξης 400-25. Τόλησε αυτό που από ιδρύσεως της ΟΛΜΕ θεωρούνταν ταμπού: να επιχειρήσει συγκρούσεις, ανοίγοντας ταυτόχρονα πολλά μέτωπα. Πρώτα πρώτα με την κυβέρνηση, έχοντας φτάσει σε σημείο οικονομικής εξαθλίωσης. Ακόμα με τη συνδικαλιστική ηγεσία του, που

δεν στάθηκε ικανή να εκφράσει την αγανάκτησή του και, τέλος, με το ίδιο το εκπαιδευτικό σύστημα, αφού η από 23/5 απεργία διαρκείας στις εξετάσεις που αποφάσισε χτυπά την καρδιά του εκπαιδευτικού μηχανισμού, αυτού της επιλογής των μαθητών.

Η Γ.Σ. της ΟΛΜΕ στις 7/5 επικύρωσε και τυπικά τη θέληση της βάσης να αγωνιστεί μέχρι τέλους, κατέγραψε ένα πολιτικό και συνδικαλιστικό κενό.

Η πρόταση του Δ.Σ. της ΟΛΜΕ καταψηφίστηκε πανηγυρικά σχεδόν παντού. Οι προτάσεις των συνδικαλιστών της ΠΑΣΚΕ αποσύρθηκαν αμέσως μετά την εκφώνησή τους, η δε Ν.Δ. έδειξε ανήσυχη μπροστά στο συνδικαλιστικό κίνημα που γεννιόταν και φανερά δεν μπορούσε να το ελέγξει.

Οι μόνοι ευλαβικοί υποστηρικτές της πρότασης της ομοσπονδίας έ-

μειναν οι συνδικαλιστές της Δ.Ε.Ε. (παράταξη του Κ.Κ.Ε.), ανίσχυροι να πείσουν τους ίδιους τους εαυτούς τους. Ενδεικτικό είναι το αποτέλεσμα στην ΕΛΜΕ Κέρκυρας. Εκεί η πρόταση της ΟΛΜΕ δεν βρήκε να πάρει καμιά ψήφο. Οι πιο πάνω συνδικαλιστές, μπλοκαρισμένοι στη γραμμή του κόμματός τους, που δεν θέλει ρήξεις με την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, έχασαν τους καθόλου ευκαταφρόνητους σε αριθμό οπαδούς τους.

Έτσι, πριν τις Γ.Σ. η Δ.Ε.Ε. διακήρυττε: «Η αδράνεια ή η πλειοδοσία σε διάρκεια στρέφουν αλλού το κίνημά μας, κρύβουν έντεχνα τις πραγματικές προθέσεις για συναινεση και διευκόλυνση της κυβέρνησης». Και πιο κάτω: «Το λέμε καθαρά: Η απεργία διαρκείας ακυρώνει αυτή την αναγκαιότητα (εννοεί το Μέτωπο Παιδείας) γιατί οδηγεί στη ματαίωση των εξετάσεων».

Μετά την απομόνωση της γραμμής τους, που μέρες πριν ο Ριζοσπάστης προπαγάνδιζε, και με δεδομένη την απόφαση για απεργία, άλλαξε ριζικά η στάση τους.

Σε προκήρυξη στις 7/5 διαβάζουμε:

«Ο κλάδος ενωμένος, απομονώνοντας κάθε διασπαστική ενέργεια, καλείται να παλέψει ανυποχώρητα για την τελική δικαίωσή του.

Κανένας δεν μπορεί να είναι θεατής στον αγώνα. Κανένας δεν μπορεί να παίζει με τη θέληση της συντριπτικής πλειοψηφίας του κλάδου».

Η ριζική αυτή αλλαγή οφείλεται από τη μια στην αντίσταση που είναι γνωστό ότι είχε βρει η κομματική γραμμή στους συνδικαλιστές αυτού του χώρου και από την άλλη στην πίεση του ίδιου του κινήματος.

Μαρίνα ΠΑΠΑΔΑΚΗ

ΧΡ. ΔΟΥΚΑΣ

**Με βάση
τους συσχετισμούς
το Δ.Σ. της ΟΛΜΕ
βρέθηκε σε νομοτελειακό
δίλημμα**

■ Με την τελευταία απόφαση της Γ.Σ. της ΟΛΜΕ καταγράφηκε πια με αριθμούς η από καιρό γνωστή διάσταση βάσης - ηγεσίας του κλάδου. Πώς το εκτιμάς αυτό σαν πρόεδρος της ομοσπονδίας τα τελευταία χρόνια;

— Δεν πρέπει να θεωρούμε τα συνδικαλιστικά όργανα σαν μεταφυσικά σχήματα, πέρα και πάνω από αντιθέσεις, ισορροπίες τακτικών και πολιτικές που υπάρχουν τόσο στο χώρο των καθηγητών όσο και στο γενικότερο χώρο. Πολύ περισσότερο δεν μπορούμε να υιοθετήσουμε μια γραφειοκρατική αντίληψη συνδικαλισμού που εναποθέτει τις τύχες του σε μια «φωτισμένη ελίτ», στην ουσία όμως επιδιώκει τη χειραγώγηση και τον έλεγχο.

Με βάση τους συγκεκριμένους και πολύ γνωστούς συσχετισμούς δυνάμεων, το Δ.Σ. της ΟΛΜΕ βρέθηκε στο νομοτελειακό δίλημμα: 'Η να αρνηθεί να διαμορφώσει εισήγηση με πρόσχημα τις διαφορές απόψεων — κάτι που ισοδυναμούσε με αδυνα-

Για τις τελευταίες εξελίξεις μιλήσαμε με τους Χρήστο Δούκα, πρόεδρο της ΟΛΜΕ, μέλος της ΠΑΣΚΕ, και Θόδωρο Βουρεκά, πρόεδρο της Α' ΕΛΜΕ Αθήνας, στέλεχος της ΔΕΕ (παράταξης του ΚΚΕ).

μία ανάληψης ευθυνών. 'Η να επιδιωχθεί ένα είδος υπέρβασης των διαφορετικών απόψεων, που να δίνει το στίγμα της απεργίας στις εξετάσεις αλλά να αφήνει τη βάση να καθορίσει τη συγκεκριμένη μορφή. Φυσικά, υπάρχει και η άποψη που θεωρούσε και αγωνίστηκε ώστε το συγκεκριμένο πρόγραμμα δράσης του Δ.Σ. να παραμείνει αναλλοίωτο.

Είναι γνωστό ότι στις Γ.Σ. που επακολούθησαν, οι καθηγητές με πρωτοφανή μαζικότητα και δυναμισμό αποφάσισαν την απεργία διαρκείας.

Το ρεύμα που αναπτύχθηκε από κάποιες πλευρές επικρίθηκε σαν «έκρηξη αυθορμητισμού» και από άλλες πάλι επιχειρήθηκε να αξιοποιηθεί στους γενικότερους συνδικαλιστικούς και πολιτικούς συσχετισμούς.

Αλλά το ρεύμα αυτό έχει τη δική του δυναμική, αναπτύχθηκε μέσα από μια σειρά αγώνων και στο βαθμό που θα μετεξελιχθεί σε μια σταθερή δύναμη έκφρασης της βάσης, θ' αποτελέσει ένα σημαντικό φορέα ανατροπής των συνδικαλιστικών περικυβερτήσεων και προσηθητική δύναμη υπέρβασης της σημερινής κρίσης της εκπαίδευσης.

■ Μετά την παραιτήση Τρίτη, ποια κατά τη γνώμη σου θα 'ναι η

στάση της κυβέρνησης;

— Είναι απλοϊκή η αντίληψη ότι η αλλαγή ενός υπουργού από μόνη της μπορεί να επηρεάσει τις εξελίξεις. Το ζητούμενο είναι πάντα τι πολιτική σχεδιάζεται και πώς εφαρμόζεται.

Πολλές φορές όμως στους συνδικαλιστικούς αγώνες υιοθετείται μια στατική αντίληψη για τον τρόπο διαμόρφωσης της κυβερνητικής ή γενικότερα της κρατικής πολιτικής. Εμφανίζεται σαν κάτι το από τα πριν δοσμένο και ανεξέλικτο. Αυτό όμως οδηγεί στην ακύρωση κάθε προσπάθειας διεκδίκησης των εργαζομένων, πέρα από την προσπάθεια ανατροπής της εκάστοτε κυβερνητικής αν όχι και κρατικής εξουσίας.

Η κυβερνητική και η κρατική εξουσία είναι ένα πολύπλοκο πλέγμα δυνάμεων, συμφερόντων, κοινωνικών συσχετισμών, που σε κάθε περίπτωση εξισορροπούνται στο ένα ή το άλλο σημείο. Και εδώ ακριβώς βρίσκεται η παρέμβαση του μαζικού κινήματος: ν' αναλύει και ν' αξιοποιεί όλα τα δεδομένα, να ξεπερνά τα όρια του κρατικού χώρου, να διαμορφώνει ευνοϊκότερους κοινωνικούς συσχετισμούς επηρεάζοντας την καλά υπολογισμένη αντιπέρα πλευρά.

Μετά από ένα ολόκληρο έτος έντονων αγώνων, μετά από δώδεκα μέρες απεργιακής κινητοποίησης και με μια απόφαση για απεργία διαρκείας στις εξετάσεις, η δυναμική που δημιουργείται επιβάλλει την αναθεώρηση των ιεραρχήσεων και της πολιτικής ως προς το κρίσιμο θέμα της παιδείας.

Θ. ΒΟΥΡΕΚΑΣ

**Κανείς δεν μπορεί
να παίζει με τη θέληση
της πλειοψηφίας**

■ Μετά την απόφαση για την απεργία διαρκείας στις εξετάσεις, υπήρξε μια στροφή στις θέσεις της παράταξής σου. Πώς το δικαιολογείς αυτό;

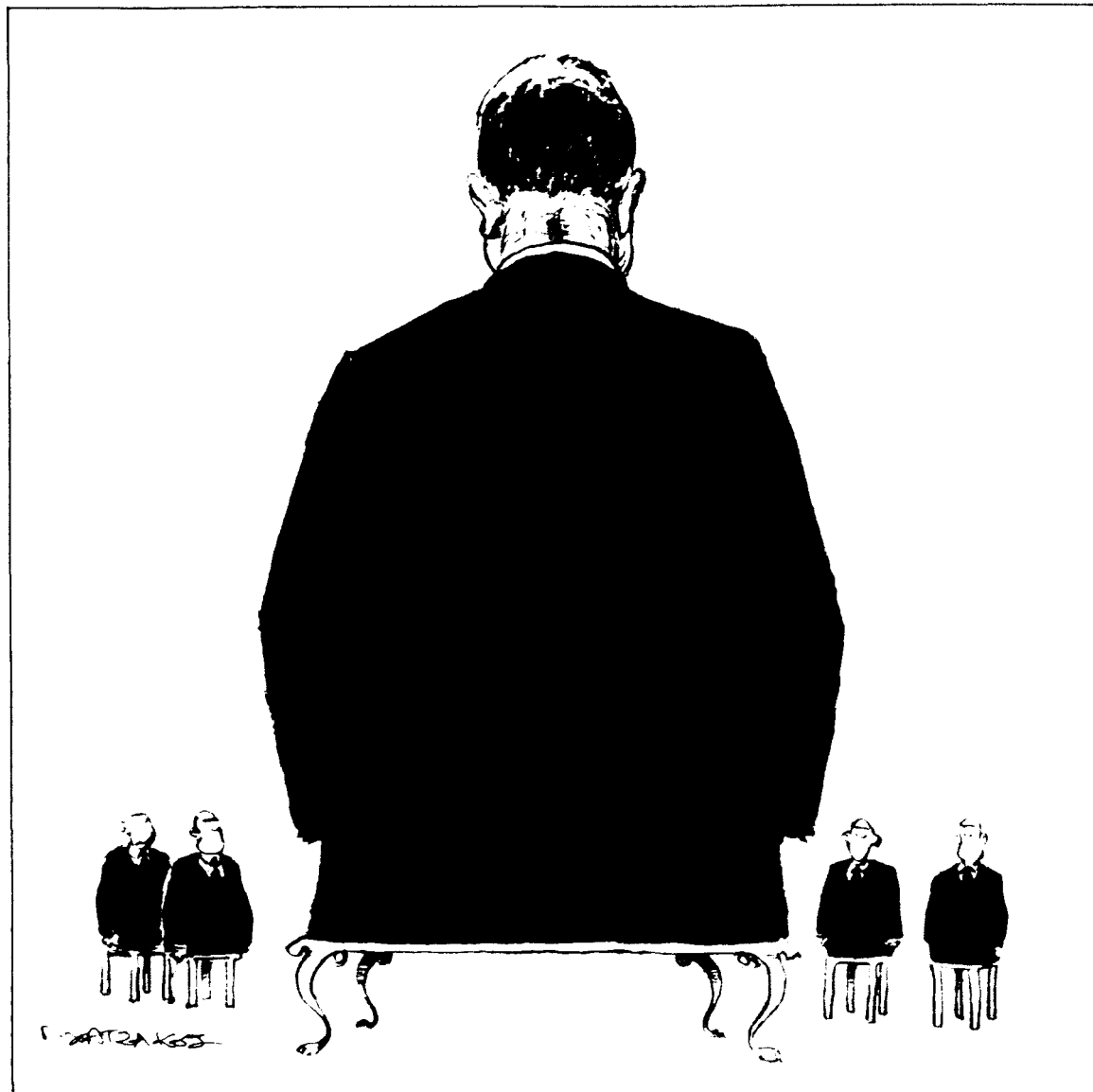
— Δεν νομίζω ότι σημειώθηκε τώρα κάποια στροφή στις απόψεις και την τακτική μας. Πέρα από τις διεργασίες και τον έντονο διάλογο που προηγήθηκε και στις γραμμές μας για την απεργία στις εξετάσεις, πέρα από την έλλειψη πειστικότητας της γραμμής μας, πέρα και από τις σοβαρές επιφυλάξεις μας για τη μορφή της απεργίας διαρκείας, ένα είναι το κεντρικό πολιτικό καθήκον της στιγμής. Η ενίσχυση της ενότητας του κλάδου, η περιφρούρηση του αγώνα μας με την απομόνωση κάθε διασπαστικής ενέργειας και

την αντιμετώπιση κάθε καταστατικού μηχανισμού, εκτονωτικού ελιγμού από την πλευρά της κυβέρνησης.

Αν υπήρξε κάποια στροφή, αυτή σημειώθηκε στα ίδια τα πράγματα, στα γεγονότα. Η απεργία διαρκείας είναι μια πραγματικότητα. Είναι η απόφαση της συντριπτικής πλειοψηφίας του κλάδου μέσα από βαθιά δημοκρατικές και μαζικές διαδικασίες. Υπηρετώντας επομένως από δω και μπρος μ' όλες μας τις δυνάμεις αυτή την απόφαση, οι γνωστοί τόνοι της εσωτερικής αντιπαράθεσης μέσα στα όργανα του κλάδου μετατρέπονται σε τόνους ενότητας και ενίσχυσης της συλλογικής θέλησης του κλάδου.

■ Πιστεύεις ότι θα αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη της βάσης στη συνδικαλιστική ηγεσία, μετά τον κραυγαλέο τρόπο με τον οποίο ξεπεράστηκαν οι προτάσεις της τελευταίας;

— Είναι λάθος να πιστεύει κανείς ότι η έντονη διάσταση εκτιμήσεων συνδικαλιστικής ηγεσίας-βάσης, που προηγήθηκε στα πλαίσια των κατοχυρωμένων δημοκρατικών διαδικασιών του συνδικαλιστικού μας κινήματος, έθεσε ταυτόχρονα και θέμα εμπιστοσύνης προς τη σημερινή συνδικαλιστική ηγεσία του κλάδου. Η ορμητικά εκφρασμένη θέληση του κλάδου έφερε αντίθετα νέα ποιοτικά στοιχεία ενότητας και ένα κλίμα αγωνιστικής έξαρσης, που σφράγισαν όπως είδες τις διαδικασίες της σημερινής Γ.Σ. της ΟΛΜΕ. Άλλωστε με βάση τις αποφάσεις της σημερινής Γ.Σ. της ΟΛΜΕ, ο αγώνας ουσιαστικά βρίσκεται στα χέρια των συναδέλφων, των Γ.Σ. των ΕΛΜΕ που θα συνέρχονται κάθε βδομάδα. Αν κάποιοι επιμένουν στην παραφυλογία για συνεχιζόμενη διάσταση βάσης και ηγεσίας, σίγουρα θα καταπιούν τη γλώσσα τους. Κανένας δεν μπορεί να παίξει με τη θέληση της συντριπτικής πλειοψηφίας του κλάδου. Δεν νομίζω να υπάρχει ισχυρότερο επιχείρημα για κάθε αγωνιστή συνάδελφο που αγωνιά.

Νέο μπλοκ δυνάμεων

■ Οι Γ.Σ. που αποφάσισαν την απεργία στις εξετάσεις διαμόρφωσαν ένα νέο μπλοκ δυνάμεων.

Την «Επιτροπή πρωτοβουλίας εκπαιδευτικών για την απεργία στις εξετάσεις» και την κίνηση «Δ. Γληνός», που ήταν εκείνοι που στηρίξαν την πιο πάνω πρόταση. Στο μπλοκ αυτό οφείλεται και η απόφαση των 23 ΕΛΜΕ που κήρυξαν και τοπική απεργία.

Το σύνθημα «*Τέρμα πια στην κοροϊδία, στις εξετάσεις απεργία*», που κυριάρχησε στην τελευταία πορεία της ΟΛΜΕ, εξέφραζε και τότε αλλά κυρίως μέσα στις Γ.Σ. που ακολούθησαν, όσο τίποτα άλλο, την κατάσταση που διαμορφώθηκε. Ακόμα αποτέλεσε την κινητήρια δύναμη όλων εκείνων που πήραν την πρωτοβουλία να πρωτοστατήσουν ώστε η απαίτηση για απεργία στις εξετάσεις να γίνει πραγματικότητα. Έτσι μέσα στις μαζικές διαδικασίες του κλάδου των καθηγητών γεννήθηκε η «Επιτροπή πρωτοβουλίας» από ανεξάρτητους-αριστερούς συνδικαλιστές που κατόρθωσαν να ξεπεράσουν την πρακτική της ατομικής αν-

τίστασης και να αναδειχθούν σε πρωταγωνιστικό ρόλο, μια εποχή που άλλες οργανωμένες δυνάμεις ήταν αφερέγγυες να το κάνουν. Η διακήρυξη και οι αφίσες που κυκλοφόρησε μπόρεσαν να συσπειρώσουν όλους εκείνους που έβλεπαν κριτικά το ρόλο του καθηγητή και το εκπαιδευτικό σύστημα, που αγωνίζονταν για το ξεμπλοκάρισμα του συνδικαλιστικού κινήματος. Στην τελευταία της συγκέντρωση στο Πολυτεχνείο στις 8/5 αποφάσισε να πρωτοστατήσει για τη δημιουργία απεργιακών επιτροπών και ταμείων και να προσανατολιστεί στο συντονισμό των ΕΛΜΕ που κήρυξαν και τοπικά απεργίες.

Κ. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ

Γ. Γραμματέας της Γ' ΕΛΜΕ Δυτ. Αττικής, μέλος του συντονιστικού της κίνησης Δ. Γληνός.

Η βάση να καθοδηγήσει τον αγώνα

■ Είναι πια γεγονός η διάσταση

ηγεσίας-βάσης. Ποιος νομίζει ότι μπορεί να αναλάβει να οδηγήσει τον αγώνα που ξεκινά με την απεργία διαρκείας;

— Η με τεράστια πλειοψηφία ανατροπή της πρότασης του Δ.Σ. της ΟΛΜΕ φανερώνει την πολιτική αδυναμία αυτού του οργάνου να καθοδηγήσει τον αγώνα. Γιατί κυριαρχούν σ' αυτό δυνάμεις οι οποίες υπήρξαν ενεργά αντίθετες στην προσπάθεια να εξελιχθεί ο αγώνας σύμφωνα με τις διαθέσεις του κλάδου.

Υπάρχει επομένως ανάγκη να περιέλθουν τα πράγματα σε διαδικασίες βάσης, οι οποίες σε πρώτη φάση μπορούν να εκφραστούν από το συντονισμό των ΕΛΜΕ που έχουν κηρύξει και τοπικά την απεργία. Με πρώτο ρόλο στους συνδικαλιστές που εξέφρασαν τη θέση για απεργία διαρκείας, που εκλεγμένοι από Γ.Σ. της βάσης θα πρέπει να επιχειρήσουν συντονισμό.

Η εθνική νίκη και το Εθνικό Μέτωπο

■ Με το 53,9% των ψήφων ο Μιτεράν απέσπασε το υψηλότερο αποτέλεσμα από το 1965, όταν για πρώτη φορά έβαλε υποψηφιότητα στις γαλλικές προεδρικές εκλογές σαν υποψήφιος της Αριστεράς.

Αλλά είναι η πρώτη φορά που ένας υποψήφιος της Αριστεράς εκλέγεται με τις ψήφους της άκρας Δεξιάς. Πράγματι, σύμφωνα με τα πρώτα προγνωστικά, ο Μιτεράν θα συγκέντρωνε όχι μόνο τους ψήφους της Αριστεράς, των Πρασίνων και ενός μέρους της συντηρητικής Δεξιάς, αλλά και επίσης μερικούς από εκείνους, περίπου 2 εκατομ. ψηφοφόρους, που στον πρώτο γύρο είχαν ψηφίσει Λεπέν.

Από την ανάλυση της ψηφοφορίας του α' γύρου είναι προφανές ότι το Εθνικό Μέτωπο του Λεπέν συγκέντρωσε ψηφοφόρους στις περιφερειακές και λαϊκές συνοικίες των μεγάλων πόλεων και συχνά αντικατέστησε το Κ.Κ.Γ.

Οι πρώτες εκτιμήσεις είναι ότι το Εθνικό Μέτωπο σ' αυτές τις περιοχές αναλαμβάνει να εκφράσει τη διαμαρτυρία για τα προβλήματα που έχουν προκληθεί απ' την οικονομική κρίση. Οι εκτιμήσεις αυτές όμως δεν υπολογίζουν τη γεωγραφική χωροθέτηση της εκλογικής πελατείας του Λεπέν. Πράγματι, η μεγαλύτερη παρουσία του Εθνικού Μετώπου, με ποσοστά μεγαλύτερα και του 20% του εκλογικού σώματος, βρίσκεται στην Ανατολική και Νότια Γαλλία, περιοχές στις οποίες, αυτή την εποχή, αναπτύσσεται μια έντονη οικονομική δραστηριότητα και μια δραστική μείωση της ανεργίας. Πρόκειται για τις περιοχές στις οποίες πραγματοποιούνται υποδειγματικά τα σχέδια οικονομικής ανάπτυξης της δεξιάς κυβέρνησης μετά την επικράτησή της το 1986. Αντίθετα, στις βόρειες και δυτικές περιοχές, όπου η οικονομική κρίση και η ανεργία είναι σε έξαρση, αυξάνει η εκλογική δύναμη των σοσιαλιστών. Αυτό δείχνει ότι η ερμηνεία της ψήφου στην ακροδεξιά δεν πρέπει ν' αναζητηθεί στην ανεργία και την οικονομι-

κή κρίση. Η δε διαθεσιμότητα του 1/3 των ψήφων του Λεπέν να ψηφίσουν Μιτεράν, αντίθετα με την κομματική κατεύθυνση, αποδεικνύει ότι η ψήφος στην ακροδεξιά δεν ήταν ιδεολογική επιλογή.

Η προσπάθεια της οικονομικής ανάπτυξης που δοκίμασε ο Σιράκ, όπου αυτή είχε κάποια επιτυχία, δημιούργησε αυτό που σήμερα ονομάζεται «κοινωνία δύο ταχυτήτων». Η υποστήριξη της εργοδοσίας είτε νομικά είτε φορολογικά ήταν ένα αποτελεσματικό μέσο για την αύξηση της παραγωγής και της απασχόλησης. Διεύρυνε όμως τη διαφορά μεταξύ των δύο κύριων δυνάμεων της κοινωνίας (εργοδοσία - εργασία), και μάλιστα μετά τον περιορισμό των κοινωνικών παροχών όπως την περίθαλψη, το κατώτατο ημερομίσθιο, τα επιδόματα ανεργίας κ.λπ., κ.λπ.

Το Κ.Κ.Γ. βρέθηκε σε αδυναμία να δώσει μια αγωνιστική απάντηση, μια κι αυτή η άγρια ανάπτυξη στηρίχθηκε σε χιλιάδες μικρές επιχειρήσεις ψηλής αποδοτικότη-

τας και περιορισμένης εργατικής απασχόλησης. Αυτή είναι η αιτία για την οποία πλατιά στρώματα προλεταρίων έδωσαν την ψήφο τους στο Εθνικό Μέτωπο, καταδικάζοντας μ' αυτό τον τρόπο την άνιση μορφή οικονομικής ανάπτυξης και όχι προσβλέποντας στην ακροδεξιά ιδεολογία. Η απόδειξη βρίσκεται στο ότι τη στιγμή που πρέπει να διαλέξουν μεταξύ του εκπροσώπου αυτού του «νέου οικονομικού θαύματος» (Σιράκ) και του υπερασπιστή μιας μεγαλύτερης κοινωνικής αλληλεγγύης (Μιτεράν), επιλέγουν το δεύτερο ακόμα κι αν είναι υποψήφιος της Αριστεράς.

Το άλλο στοιχείο της εκλογικής καμπάνιας του Λεπέν, ο ρατσισμός, είναι προφανώς πολύ πιο σοβαρό και η δυναμική του έχει βαρύτερες και σοβαρότερες συνέπειες. Ο περιορισμός του βιοτικού επιπέδου πολλών Γάλλων τούς υποχρεώνει να ζήσουν στις ίδιες συνθήκες και στις ίδιες περιοχές μαζί με τους σημερινούς μετανάστες. Μπροστά στον κίνδυ-

νο της κοινωνικής και πολιτισμικής αποσύνθεσης, δεν μπορεί παρά να ξυπνήσει τη λανθάνουσα ξενοφοβία της γαλλικής κοινωνίας. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι στη Μασσαλία, πόλη που υπάρχουν πολλοί μετανάστες, το Εθνικό Μέτωπο είναι το πρώτο κόμμα με ποσοστό 28%. Εδώ όμως δεν πρέπει να ξεχάσουμε ότι στη Νότια Γαλλία η ξενοφοβία υπήρξε αιτία αιματηρών συγκρούσεων μεταξύ Γάλλων κατοίκων και Ιταλών μεταναστών ήδη απ' τον προηγούμενο αιώνα.

Απ' τους παραπάνω λόγους φαίνεται πως στις πολιτικές αξίες του Εθνικού Μετώπου αναγνωρίζεται μόνο ένα μέρος της εκλογικής του πελατείας. Με την ίδια λογική φαίνεται πως με τη διεύρυνση της κοινωνικής αλληλεγγύης, παράλληλα με μια πιο ισορροπημένη οικονομική ανάπτυξη, εκατομμύρια εκλογείς θα οδηγηθούν και πάλι στον παραδοσιακό χώρο πολιτικής τους έκφρασης, που δεν είναι άλλος από την Αριστερά.

Μαουρίτσιο ΦΟΛΙΝΙ

ΚΙΤΡΙΝΟΣ

Σχολιαστές

Στον «Κίτρινο Σχολιαστή»
συμμετέχουν:
Ανής Κελεπής
Γεώργιος Μακρής
Χρήστος Μόσιαλος
Γιάννης Ναούμης
Βάσω Ντάκουρη
Ιουλία Ραλλίδη
Βασίλης Τζαβάρας
Κυβέλη Χατζήζη
Και από τη Θεσσαλονίκη:
Γιώργος Ρουμελιώτης
Στέλιος Βασιανάς
Βαγγέλης Γκολιάς

ΘΕΑΤΡΟ

ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ
Θέατρο 3ης Σεπτεμβρίου
Τηλ. 77.98.553
Ζαν Ζενέ
ΟΙ ΔΟΥΛΕΣ

«Οι Δούλες», το πιο γνωστό θεατρικό έργο του Ζενέ, γράφτηκεν το 1947, μετά από παραγγελία του Λουί Ζουβέ, που τις ανέβασε την ίδια χρονιά. Η παράσταση, παρά την επιτυχία της, ξεσήκωσε αντιδράσεις. Η αφορμή για τη γραφή του έργου — που το 1954 ξαναπαίχτηκε στη δεύτερη μορφή του — δόθηκε στον Ζενέ από την υπόθεση των αδελφών Κριστιν και Λεά Παπέν, που το 1933, μετά από επτά χρόνια υπηρεσία σε κάποια αστική οικογένεια της Μανς, σκότωσαν κάποιο βράδυ την κυρία τους και την κόρη της μ' ένα μαχαίρι κι ένα σφυρί. Προηγουμένως τους είχαν βγάλει τα μάτια και είχαν ξεσκίσει τους γλουτούς τους. Στα σπίτια όπου παλιότερα είχαν δουλέψει, τ' αφεντικά τους είχαν παρατηρήσει μια μάλλον ομοφυλοφυλική σχέση μεταξύ τους. Στη δίκη τους δεν θέλησαν να δικαιολογηθούν και δεν ζήτησαν οίκτο. Οι υπερεαλιστές τις χαιρέτισαν τότε σαν ηρωίδες.

Όλ' αυτά αποτελούν ένα ιδιαίτερα θαυμαστό και χρήσιμο υλικό για τον «ποιητή του Κακού». Για τον Ζενέ — που έζησε σαν τους ήρωές του — το Καλό συνδέεται με την υπακοή και την υποταγή, ενώ το Κακό με την ανυπακοή και την εξέγερση. Υπέρτατη πράξη των «μυστών» του Κακού είναι ο φόνος και, κυρίως, ο φόνος που γίνεται με δόλο και υπολογισμό, χωρίς να είναι απότοκος του πάθους.

Στο έργο του Ζενέ, οι αξίες δεν ανατρέπονται, αλλά αντιστρέφονται. Οι ήρωές του είναι ομοφυλόφιλοι, πόρνες, κλέφτες, προδότες, νέγροι, απόκληροι στο κοινωνικό περιθώριο. Ο Ζενέ θαυμάζει όσους με την ασχήμια τους, τη βρώμα, τον ύπουλο και προδοτικό τρόπο τους έχουν αποδιώξει κάθε δυνατότητα θαυμασμού από την κοινωνία. Όπως η αγιότητα του Καλού μένει απρόσιτη στον κοινό θνητό, έτσι και η απαγορευμένη περιοχή του Κακού αγιοποιείται. Ο ίδιος ο Ζενέ σημειώνει:

«Οι φονιάδες βρίσκονται πολύ μακριά από σας, κι όπως γίνεται με τον έρωτα, απομακρύνονται, κι απομακρύνουν

και μένα από τον κόσμο και τους νόμους του. Ο δικός τους κόσμος μυρίζει ιδρώτα, αίμα και σπέρμα. Κι αυτό τελικά που έχει να δώσει στη διψασμένη ψυχή μου και στη σάρκα μου σαν παράδειγμα, είναι η αφοσίωση. Ο κόσμος τους αυτός συγκεντρώνει όλες τις προϋποθέσεις του ερωτισμού, γι' αυτό και εγώ δόθηκα στο Κακό ασυγκράτητα».

Το ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ, στην τρίτη του εμφάνιση από την ίδρυσή του το 1986, επιχειρεί να δώσει τη δική του εκδοχή για το έργο αυτό του Ζενέ: τους τρεις γυναικείους ρόλους του έργου παρουσιάζουν 5 ηθοποιοί — δύο άντρες και τρεις γυναίκες — μέσα από ένα δεύτερο επίπεδο που έχει επινοηθεί. Στη σκηνή παρουσιάζεται η «παράσταση» δύο φυλακισμένων ανδρών, που παίρνει τη θέση μιας ανέφικτης ερωτικής προσέγγισης, αλλά και μιας απόδρασης από τον κοινωνικό εγκλεισμό.

Έτσι, το γυναικείο στοιχείο παρουσιάζεται σαν η υλοποίηση της φαντασίωσης των δύο ανδρών και κάποια στιγμή αρχίζουν να υπάρχουν σ' ένα χώρο που δεν είναι πια η φυλακή, αλλά ένα παράλληλό της: η κρεβατοκάμαρα της κυρίας.

Οι δύο δούλες ονειρεύονται ό,τι και οι δύο άντρες που τις φαντάζονται: την εξαφάνισή του, αν και φαίνεται τόσο υπέροχο, είναι εχθρικό, γιατί παραμένει αδιάλλακτα απρόσιτο.

Το έργο έχει παρουσιαστεί στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια από το Θέατρο ΤΕΧΝΗΣ (1967) σε σκηνοθεσία Δ. Χατζημάρκου και το ΚΘΒΕ (1978) σε σκηνοθεσία Γ. Χουβαρδά. Θυμίζουμε ακόμα, την παράσταση του Θεάτρου της Άνοιξης το 1978 σε σκηνοθεσία Γιάννη Μαργαρίτη.

Στην παράσταση που παρουσιάζει το Θεατρικό Εργαστήρι Αυτονομίας, η μετάφραση είναι της Αλεξάνδρας Παπαθανασοπούλου, η μουσική επιμέλεια έγινε από τον Άγγελο Νικολόπουλο και η σκηνοθεσία είναι του Θόδ. Εσπίριτου.

Παίζουν οι ηθοποιοί: Γιάννης Σαπάκος, Βάσω Σπυροπούλου, Εύη Στατήρη, Μάρω Χατζηνάκη, Θόδωρος Χήρας.

• Η παράσταση θα παίζεται μέχρι και τις 17 Μαΐου, κάθε μέρα, εκτός Τρίτης.

Γ.Μ.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

13
ΜΑΪΟΥ

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Συναυλία από τις **Δυνάμεις του Αιγαίου** στο θέατρο ΜΕΤΡΟ (Καλβού 83, Γκύζη). Το πρόγραμμα αποτελείται από τρία μέρη: α) συνθέσεις Ελλήνων συνθετών της Πόλης του 18ου και 19ου αιώνα, β) συνθέσεις των Δυνάμεων του Αιγαίου και γ) τραγούδια απ' όλη την Ελλάδα γύρω από το Αιγαίο. (10.15').

ΠΡΟΒΟΛΕΣ

Μεταμεσονύχτιες προβολές:

ΑΛΦΑΒΙΑ (6460521), 01.15'
INTEAL (3626720), 01.00', δύο ταινίες.
ΡΙΑΛΤΟ (8827000), 01.10'.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• «Τόμ», μουσική ταινία του Κεν Ράσελ με τον Ρότζερ Ντάλτρεϊ και το συγκρότημα των WHO. (Γαλλικό Ινστιτούτο - 21.00').

Μεταμεσονύχτιες προβολές:

• ΡΙΒΟΛΙ 01.00-0.30 και 03.00-05.00 δύο ταινίες.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• «Οι γυναίκες στη μεταμοντέρνα κοινωνία: Φτωχότερες ή πλουσιότερες;» Οργάνωση της ομάδας γυναικών σπουδών του ΑΠΘ με ομιλήτρια τη νομικό Γιώτα Κραβαρίτου. (Αίθουσα 1 της Νομικής Σχολής - 19.00').

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

• **ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΠΙΕΡΙΔΗ** (Β. Γεωργίου 29, Γλυφάδα). Έκθεση ζωγραφικής του Γιάννη Ψυχοπαίδη. (Διάρκεια μέχρι τις 23 Μαΐου).
• **ΑΣΤΡΟΛΑΒΟΣ** (Ανδρούτσου 138, Πειραιάς). Έκθεση ζωγραφικής του Κυρίου Άντη Πατζίλη. (Διάρκεια μέχρι τις 21 Μαΐου).
• **ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΓΚΑΙΤΕ** (Ομήρου 14-16). Σαν συνέχεια της έκθεσης «Δισσυσταυρώσεις 2» παρουσιάζονται μερικά από τα τελευταία έργα

του ζωγράφου Τόμας Μίλερ. (Διάρκεια μέχρι τις 31 Μαΐου).

ΣΑΒΒΑΤΟ

14
ΜΑΪΟΥ

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Συναυλία από τις **Δυνάμεις του Αιγαίου** στο θέατρο ΜΕΤΡΟ (Καλβού 83, Γκύζη). Το πρόγραμμα περιλαμβάνει συνθέσεις Ελλήνων της Πόλης του 18ου και 19ου αιώνα, συνθέσεις των Δυνάμεων του Αιγαίου και τραγούδια απ' όλη την Ελλάδα γύρω από το Αιγαίο. (10.15').

ΠΡΟΒΟΛΕΣ

Μεταμεσονύχτιες προβολές:

ΑΛΦΑΒΙΑ (6460521), 01.15'
ANTZEAL (2282121), 01.00'
INTEAL (3626720), 01.00'
ΡΙΑΛΤΟ (8827000), 01.10'
ΠΛΑΖΑ (6917722), 01.10'

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Μεταμεσονύχτιες προβολές:
• ΗΛΥΣΙΑ, με ταινίες Α' προβολής 01.00'

T.V.

• «Εφτά φορές στο στόχα», αστυνομικό θρίλερ γαλλικής παραγωγής με τον Λίνο Βεντούρα. (ET-2 - 00.10').

• «Ο ασφαλιστής», τηλεταινία αγγλικής παραγωγής 1987, του Ρίτσαρντ Άιαρ. (ET-1 - 21.50').

ΓΙΝΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗΣ

ή ΚΑΝΕ ΔΩΡΟ ΜΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ του ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ

Εσωτερικό: ετήσια 4.800
εξάμηνη 2.400
Ευρώπη: ετήσια 6.000
εξάμηνη 3.000

Αμερική-Αυστραλία-
Ασία-Αφρική: ετήσια 6.800
εξάμηνη 3.400

BIBLIA

■ ΕΚΤΩΡ ΜΠΑΝΚΙΟΤΙ: Δίχως το έλεος του Χριστού (Μυθιστόρημα) Εκδόσεις Νεφέλη — ΑΘΗΝΑ 1988

Το πρώτο βιβλίο του Ιταλοαργεντινίου συγγραφέα Έκτωρ Μπανκιότι, που γράφτηκε στη γαλλική γλώσσα και απέσπασε θετικές κριτικές τόσο για την αισθητική του λόγου όσο και για την υπόθεση. Ο συγγραφέας κινείται μέσα στον άγριο κόσμο της πραγματικότητας, μετακινούμενος κάθε φορά σε ένα περιβάριο παρακολούθησης της ηρωίδας του. Η Αντελαίντ κουβαλάει μέσα της τις αναμνήσεις της πατρίδας της και τις αντιπαραθέτει με τη σκληρή ζωή που κάνει τώρα, σε περασμένη ηλικία πια, στο Παρίσι. Σκηνικό της υπόθεσης το Παρίσι πίσω απ' τα φώτα του όμως και τους εξωραϊσμούς. Τα γεγονότα ντύνονται με τον αφηγηματικό λόγο του συγγραφέα με τέτοιο τρόπο ώστε ο αναγνώστης μπαίνει στη διαδικασία της προετοιμασίας της μεγάλης γιορτής, που δεν είναι άλλη από τη στιγμή της καταξίωσης του λόγου. Μια καταξίωση που θα δώσει κοινή ταυτότητα και κοινό σκοπό στην περιπλάνηση της ανθρώπινης ύπαρξης. Μισόφωτα, μπαρ εμιγρέδων, αναμνήσεις, μνήμες, λέξεις, κόσμοι αλλιώτικοι παραλαύνουν από το μυθιστόρημα αυτό και συνενώνονται σε μια παράξενη φωνή ελπίδας για το αύριο. Η μετάφραση του βιβλίου έγινε από τη Ρίτα Κολαίτη.

■ ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΠΑΝΔΩΝΗΣ: Προς άγνωστη κατεύθυνση (Μυθιστόρημα) Εκδόσεις ΚΑΛΕΝΤΗΣ

Διαφορετική οπτική θεώρηση της ιστορίας. Η θεώρηση εκείνη που δεν κατασκευάζεται για να εξυπηρετήσει τα οποιαδήποτε συμφέροντα, αλλά απλά περιγράφει τις στιγμές εκείνες της φυλής που διαμορφώνουν την ιστορία. Ο Γιάννης Σπανδωνής έκανε την εξής όμορφη σκέψη. Η ιστορία δεν είναι τίποτα άλλο παρά η ζωή της οικογένειας, της πιο μικρής δηλαδή κοινωνίας που αναπόφευκτα δένεται με τη ζωή του λαού. Ξεκινώντας έτσι μπόρεσε και μάζεψε υλικό από επιστολές, αρχεία και βιβλία και εξιστο-

ρεί στο βιβλίο αυτό τα χρόνια που η Ελλάδα άρχιζε τα πρώτα της βήματα. Η μυθιστορηματική γραφή δίνει χρώμα στο υλικό και κατορθώνει να ζωντανέψει τις στιγμές εκείνες της Ελλάδας.

■ ΚΩΣΤΑΣ ΙΤΟΥΡΗΣ: Επιστροφή στην Αρκαδία (Ποιητική σύνθεση) Εκδόσεις GUTENBERG — ΑΘΗΝΑ 1988

Το ποίημα-οδοιπορικό του Κώστα Ιτούρη σ' έναν τόπο ρημαγμένο, με τα όνειρά του πληγωμένα από ανθρώπους κι άγριες εποχές. Μια επιστροφή στις πηγές της ύπαρξης και στο κυνήγι των χαμένων αισθημάτων:

«... Δεν ήταν μια συνηθισμένη η χώρα η Αρκαδία. Κατοικούσαν εδώ τόσοι θεοί που οι άνθρωποι σχεδόν εξαφανίστηκαν...»

Μια πικρή περιπλάνηση του ποιητή στον τόπο που, κυνηγημένος, επιστρέφει κάθε φορά για να κρυφτεί. Στον τόπο του.

■ ΛΩΡΕΝΣ ΣΑΝΤΕΡΣ: Η έκτη εντολή (Μυθιστόρημα) Εκδόσεις ΤΟ ΚΛΕΙΔΙ — ΑΘΗΝΑ 1988

Μυθιστόρημα ετούτο εδώ που κινείται στα όρια της επιστημονικής φαντασίας και του θρίλερ. Μια υπόθεση όπου άνθρωποι-επιστήμονες γυρεύουν τη λύση στο πρόβλημα του θανάτου. Ένας θάνατος όμως τους εμποδίζει κι η υπόθεση μπερδεύεται μέσα σε ίντριγκες, συμφέροντα και φιλοδοξίες. Όμορφη ροή γραφής, κρατάει τον αναγνώστη κοντά. Η μετάφραση είναι του Ανδρέα Σοκοδήμου.

■ ΝΙΚΟΛΑΟΥ Α. ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ: Φρόνημα και καταλογισμός στο Ποινικό Δίκαιο

(Μελέτη) Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ — ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1987
Το βιβλίο αυτό είναι επιστημονικό. Αξίζει όμως να αναφερθεί γιατί ο συγγραφέας του ανιχνεύει δύο σημαντικότητες έννοιες του Ποινικού Δικαίου. Με πλατιά αντίληψη

και άριστη επιστημονική κατάρτιση προχωράει στην ανάλυση των εννοιών τοποθετώντας πάντα στην κορυφή της σκέψης του και έχοντας σημείο αναφοράς τον άνθρωπο. Τον άνθρωπο που πολλοί νομικοί αγνοούν επιδεικτικά λες και το Ποινικό Δίκαιο φτιάχτηκε από όντα λαμπερά για να εφαρμοστεί εντελώς τυπικά σε όντα κατώτερα και σκοτεινά. Προσωπικά επειδή πιστεύουμε πως η απονομή της Δικαιοσύνης είναι έργο θεϊκής επίδοσης συμπορευόμεστε με το συγγραφέα στις επιλογές που κάνει σχετικά με την έννοια του καταλογισμού και του φρονήματος στον τομέα του Ποινικού Δικαίου. Το βιβλίο διαβάζεται και από μη ειδικούς. Οι ειδικοί όμως θα πρέπει να το μελετήσουν. Για Δικαιοσύνη μιλάει.

■ ΠΑΜΠΛΟ ΝΕΡΟΥΔΑ: Εκατό ερωτικά Σονέτα (Ποίηση) Εκδόσεις ΓΝΩΣΗ — ΑΘΗΝΑ 1988

«Κεντούρια» ποιημάτων ονόμασε ο Νερούδα τούτο το βιβλίο. Ερωτικός ποιητής καθώς είναι, έγραψε εκατό σονέτα για την αγαπημένη του Ματίλντε Ουρρουτία, τη γυναίκα που στάθηκε δίπλα του ως το θάνατό του. Σονέτα ζεστά, γεμάτα λυρισμό κι αγάπη. Θέρμη του έρωτα που ο ποιητής γνωρίζει καλύτερα απ' όλους τους ανθρώπους. Εκατό σονέτα που πλημμυρίζουν με την αφοσίωση και τη μαγική στιγμή της λατρείας.

Κι είναι τύχη μεγάλη μια γυναίκα ν' αγαπηθεί έτσι: «...Τα μαλλιά σου εγώ θέλησα για μένα.

Κι απ' όλες της πατρίδας μας τις χαρές την άγρια μόνο διάλεξα καρδιά σου».

Η έκδοση είναι διγλωσση και περιέχει και τέσσερα σχέδια. Δύο του Πικάσο και δύο του Γουναρόπουλου. Η μετάφραση είναι πολύ καλή και ανήκει στον Ηλία Ματθαίου.

Γιάννης ΝΑΟΥΜΗΣ

■ **ΑΝΤΙΒΙΩΣΗ.** Το δεύτερο τεύχος του περιοδικού από το Ηράκλειο Κρήτης κυκλοφόρησε. Ψυχεδελικής αισθητικής περιοδικό, αναγκάζει να το περιστρέφεις συνεχώς για να το διαβάσεις: τα κείμενα και τα σκίτσα είναι τοποθετημένα σε διαφορετικές κατευθύνσεις, χαρακτηριστικά στα εξώφυλλα έχει δυο τέλη χωρίς αρχή. Θεμάτα του ο ψυχολογικός πόλεμος, ο ΘΕΟΣ... ο άνθρωπος και η μηχανή, περί κλοπής κ.λπ.

Γ.Ρ.

■ **ΕΚΚΥΚΛΗΜΑ:** Κυκλοφόρησε το 16ο τεύχος της τρίμηνης αυτής επιθεώρησης για το θέατρο και είναι αφιερωμένο στο Νεοελληνικό Θέατρο του 19ου αιώνα. Παρουσιάζεται επίσης ένα μονόπρακτο του Δημήτρη Κεχαϊδή με τίτλο «Πρόσστιο Νέου Φαλήρου» και ενδιαφέρουσα είναι μια έρευνα του περιοδικού για τις επιχορηγήσεις, όπου γνωστοί ηθοποιοί, θιασάρχες και σκηνοθέτες αναπτύσσουν τις απόψεις τους. Ας δούμε δυο απ' αυτές: «...επιχορήγηση δεν θα 'πρεπε να δίνεται. Η πολιτεία, αν ήθελε να βοηθήσει το θέατρο, θα 'πρεπε να κάνει σχολές πανεπιστημιακού επιπέδου μ' αυτό το γνωστικό αντικείμενο», Θύμιος Καρακατσάνης. Και ο Στέφανος Ληναίος: «...αν τα χρήματα του ελληνικού λαού σπαταλώνται σε νεανικές δουλειές που και ασυνεπείς είναι και χωρίς κανένα μέλλον, είναι λάθος να δίνονται τέτοιες επιχορηγήσεις...»

Γ.Ν.

■ **ΑΝΑΚΥΚΛΗΣΗ:** Λάβαμε το τεύχος Μαΐου - Ιουνίου που είναι αφιερωμένο στην αντιπολεμική λογοτεχνία. Υπάρχουν ποιήματα και κείμενα γνωστών συγγραφέων, όπως του Μπρεχτ και του Χέμινγκγουεϊ. Ακόμη ένα κείμενο του Αλέκου Δούκα και ένα απόσπασμα από το μυθιστόρημα «Ατσάλινο λουλούδι» του Ρουμάνου συγγραφέα Βίκτορ Ιον Πόπα.

Γ.Ν.

ΚΟΜΙΚΣ

■ Για τους φίλους και εχθρούς του είδους πρέπει να θυμίσουμε ότι κυκλοφόρησε το άλμπουμ Νο 2 «**Ξυπνάς μέσα μου το κτήνος**» του **Αρκά** και το **Ντούμπι Ντου Ντου** του **Edi-ca**, Αιγύπτιου 48άρη (sex-pistol τύπου...) που έγινε γνωστός από την ομάδα κόμικ **Fluid Glacial** πριν 10 χρόνια στη Γαλλία. Και οι δυο τους, μονίμως ερεθισμένοι και πάνω στο δρόμο που χάραξε ο προβοκάτωρ **Reiser**, προσπαθούν να καταρρίψουν ό,τι έχει μείνει όρθιο στα βάθη του εγκεφάλου του αναγνώστη τους.

A.K.

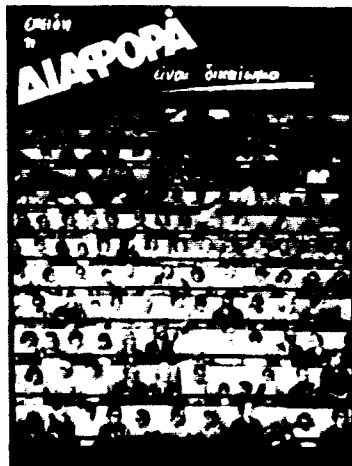

■ «**Επειδή η ΔΙΑΦΟΡΑ είναι δικαίωμα**», λέγεται το διμηνιαίο περιοδικό που εκδίδει η Εταιρεία Σπαστικών Βορείου Ελλάδος, που προσπαθεί να ευαισθητοποιήσει την κοινή γνώμη σε μια κατεύθυνση αλλαγής της στάσης της απέναντι στην αναπηρία. Στο 24ο τεύχος τους, στο «**Γράμμα της σύνταξης**» ξεκαθαρίζουν τη σαφή τοποθέτησή τους ενάντια στη «**φιλανθρωπία**», «**σαν συντήρηση της κοινωνικής περιθωριοποίησης των ασθενών κοινωνικών ομάδων**».

Από τα περιεχόμενα, ξεχωρίζουμε: Άρθρο για την εικόνα γύρω από τα «**αποκλίνοντα**» του φυσιολογικού άτομα μέσα από τα ελληνικά διδακτικά βιβλία του 19ου αιώνα. Είναι η πρώτη φορά που μακράινες προκαταλήψεις αποκτούν το κύρος του εκπαιδευτικού εντύπου για να διαιωνιστούν μέχρι τις ημέρες μας.

— Έρευνα σχετικά με την προσπελασιμότητα για αναπήρους της Αθήνας σαν πόλης με έμφαση στα μέσα μαζικής κυκλοφορίας και την οδική κυκλοφορία.

— Τέλος, μια πολύ ενδιαφέρουσα στήλη, όπου παρουσιάζονται και σχολιάζονται ειδήσεις από τον ημερήσιο Τύπο που αφορούν αναπήρους. Μια επίθεση αναπήρου κατά αστυνομικού, ένας βιασμός αναπήρου, οι ερωτικές ανάγκες και περιορισμοί είναι ορισμένα θέματα που αντιμετωπίζονται με έναν πρωτότυπο και δημιουργικό κριτικό τρόπο, που προβάλλει τη θέση και τα δικαιώματα των αναπήρων.

■ Μ' ένα ειδικό τεύχος - έκπληξη κυκλοφόρησαν πρόσφατα τα **ΤΕΤΡΑΔΙΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ**, το περιοδικό της Επισημονικής Ένωσης του ΚΘΨΑ. Έκπληξη, γιατί η Συντακτική Επιτροπή της έκδοσης παρουσίασε μια ολοκληρωμένη δουλειά, που δύσκολα μπορεί κανείς να συναντήσει στον περιοδικό Τύπο. Όλο το τεύχος είναι αφιερωμένο στον **Jacques Lacan** και στη ριζοσπαστική ώθηση που έδωσε στην ψυχαναλυτική θεωρία ο ίδιος και η σχολή που δημιούργησε. Μέσα στις 130 σελίδες του αφιερώματος των **ΤΕΤΡΑΔΙΩΝ** υπάρχουν πρωτότυπα άρθρα Γάλλων ψυχαναλυτών, δημοσιεύσεις Ελλήνων που ασχολούνται με τη λακανική σκέψη και δυο αποσπάσματα από τα σεμινάρια που έκανε ο **Lacan** από το 1953 μέχρι το 1955.

■ **ΧΡΟΙΑ** λέγεται ένα καινούργιο «περιοδικό κοινωνικής παρέμβασης» που κυκλοφόρησε στις αρχές του μήνα στην Αθήνα. Τι είναι η **ΧΡΟΙΑ**; Ένα μέρος από τις ελπίδες μας, γράφει η συντακτική της ομάδα: «**το χρέος**» που θεωρούν πως έχουν απέναντι στη ζωή: «**η χρεία**», τέλος, η ανάγκη να πάρουν μέρος, όπως λένε όσοι μετέχουν σ' αυτό το ξεκίνημα, πιο ενεργητικά σε όσα συμβαίνουν γύρω τους. Σ' αυτό το πρώτο τεύχος του περιοδικού, εκτός από διάφορα σχόλια και κείμενα που κρίνουν την πολιτική και κοινωνική επικαιρότητα, υπάρχει μια μαρτυρία του προέδρου του Δικηγορικού Συλλόγου κ. Φ. Κουβέλη για όσα συμβαίνουν στην Παλαιστήνη.

ΚΥΡΙΑΚΗ

15

ΜΑΪΟΥ

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● Ρεσιτάλ πιάνου με τη **Μαίρη Μανωλεδάκη - Μάνεση**. (Βαφοπούλειο - 20.45').

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

● **Παιδικό χορευτικό συγκρότημα του Συλλόγου Κρητών**. Μ' αυτή την εκδήλωση εγκαινιάζονται μια σειρά εκδηλώσεων του δήμου Αγίας Παρασκευής σε συνεργασία με το δήμο του Βερολίνου και το Ινστιτούτο Γκαίτε στα πλαίσια πολιτιστικών ανταλλαγών με τη Δ. Γερμανία. Στα πλαίσια των εκδηλώσεων θα λειτουργούν οι εκθέσεις των: **Horst Beese**, ζωγραφική **Isolde Hang**, γλυπτική **Ρουμπίνα Σαρελάκου**, χαρaktική **Κυριάκος Ρόκος**, γλυπτική. Οι εκθέσεις θα διαρκέσουν μέχρι τις 30 Μαΐου. (Πλατεία Αγ. Ιωάννου, Αγία Παρασκευή, 11.00').

T.V.

● «**Οι υπάλληλοι**», αμερικανικής παραγωγής, που μια υπάλληλος ερωτευμένη με τον προϊστάμενό της, αλλά δραστήρια στη δουλειά της, κινδυνεύει να χάσει τη θέση της όταν εμφανίζεται ο μυστηριώδης Σάμνερ. (ET-2 - 16.05').

● «**Το παλιό τουφέκι**», ψυχολογικό δράμα γαλλικής παραγωγής του **Ρομπέρ Ανρίκο**. Παίζουν: **Ρόμ Σνάντερ**, **Φίλιπ Νουαρέ**, κλπ. (ET-1 - 22.55').

ΔΕΥΤΕΡΑ

16

ΜΑΪΟΥ

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

● «**Η σύγχρονη τέχνη στη Δυτική Γερμανία**», εισήγητής ο ιστορικός τέχνης **Stefan Reiser**. (Πνευματικό Κέντρο Κοντοπεύκου, Χίου και Σωτήρος, Αγ. Παρασκευή - 20.00').

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● «**Η ποίηση της Θεσσαλονίκης 1930-1960**». Ομιλητής ο κ. **Κοκόλης** στα πλαίσια κύκλου μαθημάτων - συζητήσεων για τη λογοτεχνική Θεσσαλονίκη. (Βαφοπούλειο - 19.00').

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● **ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΧΝΗΣ Κ7**. Εγκαινία έκθεσης ζωγραφικής της **Στέλλας Γκολίτση**. (Διάρκεια μέχρι τις 30 Μαΐου).

● **ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΓΚΑΙΤΕ**. Εγκαινία έκθεσης με θέμα «**Η Θεσσαλονίκη έρχεται στο Βερολίνο**». Θα γίνει και συζήτηση για τις δυνατότητες συνεργασίας στα πλαίσια των προγραμμάτων οικιστικής ανάπλασης των ελληνικών πόλεων. (Διάρκεια μέχρι τις 25 Μαΐου).

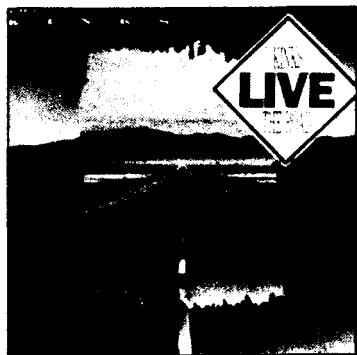
ΤΕΤΑΡΤΗ

18

ΜΑΪΟΥ

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

● Συναυλία για φλάουτο και κιθάρα με τη **Monika Pitter - Haltingberg** στο φλάουτο και τον **Carlo Domeniconi** στην κιθάρα. (Πνευματικό Κέντρο Κοντοπεύκου, Χίου και Σωτήρος, Αγ. Παρασκευή - 20.00').

KINKS: Live the Road

Οι Kinks είναι το ποιοτικότερο παραγνωρισμένο παρ' όλα αυτά συγκρότημα που βγήκε ποτέ στη Βρετανία. Το ατόφιο ροκ εντ ρολ τους σαν μορφή και συναισθημα χωρίς την πλαστικοποίηση της βιομηχανίας δίσκων είναι το μόνο που τους καθορίζει στα 28 χρόνια που στέκονται σαν ακροβάτες πάνω στα τσαρτς. Χωρίς την παρουσία του Ray Davies ίσως να μιλούσαμε για κάποιο συγκρότημα που κάνει κύκλους γύρω από τον εαυτό του γυρεύοντας την ψυχή του. Μοναδικός στιχουργός - αφηγητής της καθημερινότητας και ιδιότυπος τραγουδιστής βρίσκεται φυσιολογικά σε πρώτο πλάνο στην πρόσφατη αυτή live συλλογή με κομμάτια της δεκαετίας του '80 (Think Visual από το ομώνυμο LP) ή παλιότερα (Apeaman). Αν το Give the People What They Want δεν είχε παρεξηγηθεί το 1982 σαν δίσκος με υποδεέστερο υλικό, το τραγουδί το ίδιο ηχογραφημένο τώρα ζωντανά υπενθυμίζει ότι η δύναμη των Kinks ξεπερνάει πάντα οποιαδήποτε σύμβαση εμπορική της.

THE COMMUNARDS: Red

Το 1985 μετά τη διάλυση των Βρετανών Bronsky Beat εμφανίστηκε ένα περίεργο κράμα χορευτικής ποπ (ή ποιοτικής ντίσκο ή όπως αλλιώς θέλετε πείτε την) μολυσμένο με αλλόκοτες υπολαβεβίκες ιδέες κι ιθύνοντα νου τον Jimmy Somerville. Τίτλος του γκρουπ «Κομμουνάριοι», που σήμερα συνεχίζουν με το δεύτερο LP τους στην ίδια αλλοιωμένη κόκκινη γραμμή το πρόγραμμα που κινείται ανάμεσα σε gay κοινότητες (χαίρε Tom Robinson), πολιτική ένταξη (μεγάλοι Redskins!) και μαύρης λατρείς (τιμή στους Jackson Five, στην Gloria Gaynor και στο Never Can Say Goodbye).

I.P.

NEXT TO NOTHING: Long Way to the Sun

Κάθε άλλο από αυτό που δηλώνει ο τίτλος τους είναι η πρώτη δισκογραφική εμφάνιση τεσσάρων μουσικών που παίζουν καθαρόαιμο ροκ του '80 με συνθετικές ικανότητες κι εμπνευση πρωτόγνωρη για ένα τόσο νέο σχήμα. Αφομοιωμένη τεχνική, καμιά διάθεση εντυπωσιασμού κι ένα από τα καλύτερα φετινά τραγούδια συγκροτήματος με αγγλικό στίχο, το Next to Nothing. Ελπίζουμε να τους ξανακούσετε σύντομα και θα βγάλετε μόνοι σας το συμπέρασμα ότι είναι παρήγορο που υπάρχει μια ελληνική σκηνή — έστω και μικρή — που βγάδει ακόμα τέτοια γκρουπ.

GLENN JONES: Glenn Jones

Με ένα παρελθόν που αρχίζει σε νεαρή ηλικία από τα gospel και συνεχίζεται με τη soul και τα R + B, ο G.J. επιβεβαιώνει ότι μαύρες φωνές σαν τη δική του είναι ό,τι πιο αξιόλογο μπορεί να προσφέρει σήμερα η μουσική της Αμερικής. Ξεκινώντας από την αμερικανική παραγωγή του Wayne Braithwaite (άραγε υπάρχει σχέση με τον παλιό παραγωγό του Ray Charles, Dave Braithwaite;) ως τα λιγότερα διαφημιζόμενα κομμάτια It must be love, At last και Living in the Limelight, δεν έχουμε παρά να μετρήσουμε προτερήματα σε μια σόλο καριέρα.

I.P.

SALIF KEITA: Soro

Η αφρικάνικη μουσική έρχεται επιτέλους και σε μας μέσω ελληνικών εγγραφών. Χρειάστηκαν βέβαια κάποιες ενδείξεις ενθουσιασμού από πλευράς κοινού αλλά και η επιτυχία του τελευταίου αυτού άλμπουμ (Soro) του Salif Keita, ανάμεσα στα πρώτα του '87 και στα πρώτα πρώτα της κατηγορίας «World Music» για την οποία το ενδιαφέρον των λευκών μεγαλώνει ταχύτατα.

Στα δέκα χρόνια της καριέρας του ο Μαρινέζος αυτός τραγουδιστής μας έχει δώσει κάτι υπέροχους δίσκους με το γκρουπ των «Ambassadeur» (Mandjou, Primpim, Toukan, Jean et Paul).

Η φωνή του — κραυγή επίθεσης, απόγνωσης, ευφορίας από κάθε άκρη της γης — μένει για πάντα χαραγμένη σ' αυτούς που έχουν αισθήματα.

Στο Soro (...το όνομα της «κατάρας») υπάρχει όλη αυτή η μυστηριώδης ενέργεια του πλανήτη Αφρική. Το ομώνυμο κομμάτι είναι αναμφισβήτητο και το απόγειο του άλμπουμ. Άλμπουμ φτιαγμένο «μουσικά» (ενορχηστρώσεις, σύνθεσι) για να απευθύνεται σε περισσότερο λευκό και μαύρο πληθυσμό, αλλά και τι πειράζει, αφού η γοητεία του αφρικάνικου ήχου παραμένει ανέπαφη. Οι Αφρικανοί έχουν προ πολλού «γραμμένες» όλες τις «μουσικές» φόρμες που πάνω τους ορκίζονται οι λευκοί καί το μόνο που τους ενδιαφέρει είναι η ψυχή της μουσικής.

Το «φόνκυ» εδώ εκπέμπεται ξαναγεννημένο μέσα σ' ένα beat μπάσο, κρουστών και ήχο πνευστών που κόβουν ατσάλι... Sina... Τα κορίτσια τραγουδάνε «είναι τρελό, όλα αλλάζουν» και είναι τρελές αυτές οι φωνές τους σ' όλα τα κομμάτια - ηχώ στη φωνή του Keita, συνδυασμένες με τους ζεστός ήχους από τις κιθάρες, την ατμόσφαιρα των πληκτρών... Κομμάτια φτιαγμένα να ταξιδεύουν με τον άνεμο.

A.K.

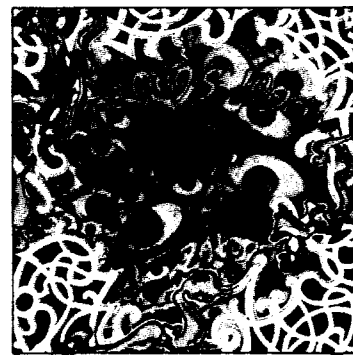
LUXURIA: Unanswerable Last

Αξίζει να δευτερολογήσουμε για αυτόν το δίσκο που παρουσιάστηκε πριν λίγο καιρό και σαν εισαγωγή. Ο Devoτο είναι γνωστός από τους Magazine, ο Noko άγνωστος και το όνομά τους Luxuria. Και αν το Unanswerable Last θα μπορούσε άνετα να είναι το συνταρακτικό κύκνειο άσμα μιας ολοκληρωμένης γενιάς, αυτής του αγγλικού new wave, προτιμώ να το βλέπω σαν μια καινούργια αρχή, ένα βέλος που σηματοδοτεί ίδια μπροστά.

Είναι η πεμπτοετία όλης της περασμένης δεκαετίας απλοποιημένης και πιο γόνιμης μέσα από τα λάθη και τις αμφιταλαντεύσεις του παρελθόντος. Με στίχους που χτυπάνε στην καρδιά του προβλήματος, στίχους πολιτικούς γιατί είναι καθαρά προσωπικοί. Ο Devoτο φοράει το προσωπείο της σύγχρονης Αγγλίας: όνειρα, φαντασιώσεις, χόρμα, μια χώρα που παλεύει να βρει το πρόσωπό της που το έχει ξεχάσει στον καθρέφτη. Αυτό το εύθραυστο προσωπείο που έχει τη δύναμη να προσεταγιστεί χιλιάδες ρόλους, και χαμογελάει σαρκαστικά φτύνοντας δηλητήριο πίσω από τη σοφιστική μάσκα του.

Εδώ βρίσκεται και το μυστικό της μακροβιότητας της αγγλικής σκηνής: μπορεί να ανανεώνεται από τα σκουπίδια που την περιβάλλουν και τη γεννάνε. «Αυτές τις μέρες η καρδιά μου είναι ένα είδος χειροβομβίδας». Κλασικός δίσκος.

B.T.

NO MAN'S LAND: Zalion

Όχι, αυτή τη φορά δεν θα πούμε τα τετριμμένα για την πρόοδο του ροκ στην Ελλάδα, ούτε θα μιλήσουμε για την ηρωική προσπάθεια μιας χούφτας ανθρώπων (ανάμεσά τους και ο Πέτρος Κουτσούμπας της εταιρίας Πήγασος που κυκλοφορεί αυτόν το δίσκο) να το κάνουν να ορθοποδήσει μέσα από τις αντιπαλότητες, ή πολυακουσμένες και «βαθυστόχαστες» φιλολογίες, χωρίς καμιά επαφή με την πραγματικότητα, ούτε θα ανομπάρουμε το Ε.Ρ., ούτε θα αφήσουμε τα πράγματα να πάρουν το δρόμο τους και να ξεχαστούν. Ας το κάνουν άλλοι για λογαριασμό τους.

Γιατί εδώ η ουσία δεν είναι ούτε στην πρόοδο, ούτε στον ηρωισμό, ούτε στη φιλολογία, αλλά στο αποτέλεσμα: αυτό είναι που θα μιλήσει για όλα τα παραπάνω.

Τους No Man's Land τους ξέρετε, τους έχετε ακούσει ή τώρα είναι η ευκαιρία να τους ακούσετε. Γιατί έχουν στα χέρια τους ζεστό βινύλλιο που ξεπερνάει κάθε προγονική μίζερια και έρχεται να σταθεί αυτοδύναμο, αυτόνομο και εμπνευσμένο.

Και αυτές οι γραμμές δεν γράφονται για τους λίγους που ξέρουν τους N.M.L., αλλά για τους πολλούς που επιμένουν να αναζητούν την ποιότητα αλλού, ενώ αυτή βρίσκεται έξω από την πόρτα τους.

Πάντως το Zalion είναι η χειροπιαστή απόδειξη ότι υπάρχουν ακόμα στην Ελλάδα άτομα που μπορούν να ολοκληρώσουν τις ιδέες τους είτε σαν μουσικοί είτε σαν παραγωγοί (άρτια η δουλειά του Χρήστου Μανωλίτση του Blue Moon) είτε σαν εξώφυλλα και γραφικά, όπως και για όλα όσα απαιτούνται με την ευθύνη κάθε προσωπικού κόστους.

Τώρα αν αγαπάτε την ψυχεδέλεια, το ηλεκτρικό μπλουζ, τις καθαρές γυναικείες φωνές, τους ταξιδιάρικους στίχους, αλλά όλα αυτά δοσμένα με 100% τωρινή αισθητική, αγοράστε αυτόν το δίσκο. Ή απλά αγοράστε τον γιατί είναι ένας πολύ καλός δίσκος.

B.T.

LESTER BOWIE, BRASS FANTASY: Twilight Dreams

Πολλοί έχουν αναρωτηθεί σχετικά με την εξέλιξη των μουσικών της free. Αν ακούσουν το γκρουπ Brass Fantasy του Lester Bowie θα καταλάβουν ότι οι μουσικοί που έζησαν μέσα στη free μπορούν να τα δώσουν όλα πολλές φορές ακόμα. Αυτό συμβαίνει και με το νέο άλμπουμ Twilight Dreams.

Το 1951 ο Bowie ηλικίας δέκα ετών έπαιζε τρομπέτα στα πανηγύρια του Μισούρι. Στα μέσα του '60 ιδρύει στο Σαν Λούις το New Jazz Quintet. Την ίδια εποχή η τρομπέτα του συνοδεύει μαύρους ροκάδες (Salomon Burke, Rufus Thomas, Joe Tex κλπ.) και συμμετέχει σε ηχογραφήσεις ροκ και ρυθμ εντ μπλουζ στο Σικάγο. Εκεί συναντά και τον Roscoe Mitchell και γίνεται μέλος των Art Ensemble of Chicago. Στο μυθικό αυτό γκρουπ η απογείωση της free, ζωντανεύει με χιλιάδες τρόπους η λουιζιάνικη τζαζ και συγκεντρώνονται όλα τα πνεύματα της Αφρικής και της τζαζ μέσα σε μαγειρίες, χάπενινγκ, φάρσες, βία, παραπλάνηση, θρήνους και γιορτές. Και να η συνέχεια. Ο Bowie είχε εξηγήσει ότι υπάρχει πάντα κάποιος στους Art Ensemble, που τα ξέρει όλα. Το νέο του σχήμα Brass Fantasy είναι μια ιδιοφυής ορχήστρα οκτώ πνευστών και ντραμς σε τρελές ενορχηστρώσεις και ρυθμούς, που παίζει πάλι με όλα τα ρεύματα της μαύρης μουσικής. Ανεπανάληπτο!

A.K.

THEE FOURGIVEN: Testify

Τι γίνεται όταν το φάντασμα των MC5 συναντά τους σπιντάτους Love, ή οι δύο σέρφερς Ray και Bella με τον αρχηγό Rich αποφασίζουν να ρολάρουν; Είναι η διαχρονική κραυγή της Καλιφόρνιας ή τα κύματα ενός ατελείωτου καλοκαιριού; Ποιο είναι αυτό το παρελθόν που ξαναγράφει μέσα από τα αυλάκια μισοξεχασμένες ιστορίες που διηγούνται οι χίπι μπαμπάδες στα γιάπυ τέκνα τους; Και γιατί οι Fourgiven επιμένουν να ξαναφέρνουν αυτή τη μυθολογία τόσο πειστικά;

Συμβουλή: ακούστε αυτόν το δίσκο οπουδήποτε στο απόλυτο σκοτάδι ή έξω στη λιακάδα, πίνοντας ή κάνοντας έρωτα, όταν οδηγείτε ή όταν δουλεύετε και θα καταλάβετε γιατί γεννήθηκαν το '50, δεν πήγατε στο Βιετνάμ και αρχίσατε να παίζετε κιθάρα μόλις πέρασε το '67.

Ας σοβαρευτούμε. Ότι κάνουν οι Fourgiven το κάνουν τόσο διαβόλεμένα καλά, που τα χρονικά ταξίδια είναι επιβεβλημένα. Έχετε κανένα πρόβλημα με το χρόνο, οι Fourgiven στο Testify δεν έχουν κανένα, όπως δεν έχουν πρόβλημα και με το καλό ροκ εν ρολ που ακούγεται άνετα κάθε στιγμή της βιολογικής μας ζωής. Ίσως και στον παράδεισο να έχουν προμηθευτεί ένα αντίτυπο της μαρτυρίας τους.

B.T.

CLAN OF XYMOX: Medusa

Στη φημισμένη για τις διαφορετικές παραγωγές 4AD υπάρχουν και τα εμπορικότερα δείγματα όπως οι Ολλανδοί Clan of Xymox με το δημιουργήμα Medusa, που φαίνεται να του λείπουν τελείως τα νεύρα, καθ' ότι ο μασιν-ρυθμός τους, άσφονα προγραμματισμένος, παραμένει συνηθισμένος.

Εξωπραγματικοί και αυτοί με βαθείς αρμονικούς τόνους σε διαρκή βάση, αλλά με τη στενή άποψη ενός περφεξιονισμού του στυλ (μελο-γλυκο-down) που θέλουν να ανήκουν. Σοφιστική look και φυσικά όμορφες εικόνες και μπιζού από το ίδιο όμως μαγαζί.

A.K.

THE FALL: Frenz Experiment

Αντίθετα, η καινούργια κυκλοφορία των Fall είναι η πιο μέτριά τους τον τελευταίο καιρό. Το Frenz Experiment όχι μόνο δεν διεκδικεί δάφνες πειραματισμού, αλλά κάπου βαλτώνει κιόλας. Οι γυναίκες του συγκροτήματος, έχοντας πάρει το πάνω χέρι (κακόμοιρε Mark), τα διαλύουν όλα. Και μένει μόνο η στιβαρή ρυθμ-σέσση για να συγκρατήσει κάπως τα πράγματα. Ακόμα και η παρουσία του Mark Smith είναι απλοποιημένη, μέχρι σημείου να θεωρηθεί και περιττή. Δύο τρεις καλές συνθέσεις δεν σώζουν το γενικό αποτέλεσμα.

Ένα μη αναμενόμενο βήμα από ένα συγκρότημα που έχει δώσει πάρα πολλά μέχρι τώρα.

B.T.

PIETER NOOTEN, MICHAEL BROOK: Sleeps with the fishes

Μέσω δίσκων, όπως αυτός της 4AD, διαδίδεται όλο και περισσότερο μια νέα τάση διαφορετικής μουσικής ατμοσφαιρικής, new age, meditation, post modern κ.λπ. και ουφ!! όχι άλλες σφραγίδες, αλλά δεν είναι το ίδιο το ν' ακούς με το να προσπαθείς να προσδιορίσεις κάτι γραπτά και σίγουρα καμιά ετικέτα δεν χρειάζεται πια όταν ακούγεται η ίδια η μουσική. Πάντως, οι πόρτες σ' αυτές τις τάσεις έχουν ανοίξει πριν πολλά χρόνια από συνθέτες κάθε φάσματος ή του underground κινηματογράφου, μόνο που — πλην εξαιρέσεων — παρέμειναν περιθωριακές προσωπικές έρευνες.

Τα σημερινά αποτελέσματα είναι συχνά ενδιαφέροντα όταν ξεφεύγουν από γνωστά στάνταρ κι ακολουθούν τη δική τους αισθητική, απόκοσμη και ελκυστική.

Σ' αυτό το άλμπουμ συνεργάστηκαν, όπως συνηθίζεται στην 4AD, ο P. Nooten των Clan of Xymox και ο «ιπτάμενος» Michael Brook, ευφυέστατος ατμοσφαιρικός συνεργάτης των Br. Eno, Jon Hassell, The Edge.

Η πτήση που μας προσφέρουν περνάει πάνω από τοπία που μεταμορφώνονται αργά, αλλά μας γεμίζουν με πολλές έντονες εντυπώσεις. Ο ακουστικός συνδυασμός, keyboards, infinite guitars (M. Brook) όμπος, τσέλλου, κρουστών, συνθεσάιζερ και της υπερβολικά βαθιάς φωνής του P. Nooten σχηματίζει ένα παράλληλο πεδίο που εκτείνεται μέχρι το άπειρο. Από εκεί και πέρα ο ακροατής έχει τη δυνατότητα ν' αξιοποιήσει τις δικές του φανταστικές καταστάσεις.

A.K.

THE BELLY OF AN ARCHITECT: Soundtrack

Μουσική του Wim Mertens και Glen Branca. Συμφωνιέτα του Λονδίνου.

Οι υπέροχες μελωδίες του Wim Mertens γεμίζουν μ' ένα μίνιμαλ, γεωμετρικό και διάφανο τρόπο τις εικόνες της ταινίας. Η νοσταλγική, μπαρόκ ατμόσφαιρα είναι ό,τι πιο τέλει θα μπορούσε να προσφέρει η μουσική σ' αυτό το φίλμ.

Αλλά υπάρχει και ο Branca, μια άλλη οντότητα, μοναδική στο είδος της. Οι δυο συνθέσεις του κινούνται σ' ένα εκτός σχεδίου χαοτικό περιβάλλον. Η μουσική του προξενεί μια σειρά ανεξήγητων ακουστικών φαινομένων... Το χάος γίνεται αναπόσπαστο μέρος της αρμονίας.

A.K.

THE DEL - LORDS: Based on a true story

Και πάλι ξανά ροκ εντ ρολ άμεσο, χαρούμενο, φωτεινό. Όταν στις αρχές του '80 άλλοι έπαιζαν με θανατερές ροπές και άλλοι προσπαθούσαν να γίνουν πακέτο για πούλημα, οι Del-Lords, Scott Kempner - κιθάρα, φωνή, Manny Caiati - μπάσο, Eric Ambel - κιθάρα, φωνή και ο τρομερός ντράμερ Frank Funaro, ξαναρχίζουν από το μηδέν μέσα σε πλήρη αισιοδοξία. Πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι οι παραπάνω μάγκες έχουν μακρόχρονη μουσική καλλιέργεια και εμπειρία ζωής μέσα στο East Village της Ν.Υ., γειτονιά όλων των ανυπόταχτων τάσεων του '70, '80... Ο Scott Kempner, τραγουδοποιός, ξεκαθαρίζει ότι «όπου υπάρχει ζωή και καρδιά, ακολουθώ...»

A.K.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• Ο Δημήτρης Μαγκριώτης στο τσέλο και η Λόλα Τότσιου στο πιάνο θα παίξουν έργα Στράους, Ράιμαν, Μπάρτοκ, Χίντεμθ, Μπρίτεν. (Ινστιτούτο Γκαίτε - 21.00').

T.V.

• Μπάσκετ: ΑΡΗΣ - ΑΕΚ. Τελικός Κυπέλλου Ελλάδας. Ζωντανή μετάδοση (ΕΤ-1 - 19.30').

• «Έρωτας και καταδωξη», αγγλική αστυνομική τηλεταινία με δραπέτευσεις, έρωτες, καταδίωξεις. (ΕΤ-1 - 22.45').

γραφικής της Μάρως Μακαρούνη. (Διάρκεια και των δυο εκθέσεων μέχρι τις 3 Ιουνίου).

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• ΓΑΛΛΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ, συνγραφείς, φωτογράφοι. Δύο τρόποι έκφρασης συμπληρωματικοί ή παράλληλοι σε μια έκθεση που εγκαινιάζεται στις 20.30'.

T.V.

• «Υπόθεση Πολκ», του Άγγελου Μάλαρη, πολιτικός θρίλερ για τα γεγονότα που προηγήθηκαν της δολοφονίας Πολκ στη Θεσσαλονίκη το 1948. (ΕΤ-1 - 21.55').

• «Ο άνθρωπος με το κόκκινο παπούτσι». Μια μοντέρνα αμερικανική κωμωδία με πολύ καλή σκηνοθεσία από τον Σταν Ντραγκό. (ΕΤ-2 - 22.35').

ΠΕΜΠΤΗ

19
ΜΑΪΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

• ΡΟΔΟΝ
Wailers

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• CHOK LE CLUB
Mushrooms
The Runaways
Εκτός Ελέγχου

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• Η κρατική ορχήστρα Θεσσαλονίκης με διευθυντή τον Gerd Meditz και σολίστ τον Nicholas Zumbo (πιάνο) σε έργα Βέρντι, Κοντάλι, κλπ. (Αίθουσα τελετών Α.Π.Θ. - 21.00').

ΠΡΟΒΟΛΕΣ

• Κραυγές και φίδυροι του Ίνγκμαρ Μπέργκμαν στα πλαίσια του αφιερώματος «Ζήτω το Ευρωπαϊκό Σινεμά», με την ευκαιρία του «Ευρωπαϊκού έτους κινηματογράφου» που οργανώνει ο κινηματογράφος ΔΑΝΑΟΣ.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

• ΓΚΑΛΕΡΙ ΖΥΓΟΣ (Ιοφώντος 33). — Εγκαίνια έκθεσης ζωγραφικής της Έλλης Τζαλοπούλου - Μπάρνστοουν. — Εγκαίνια έκθεσης ζω-

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

20
ΜΑΪΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

• ΡΟΔΟΝ
Wailers

ΠΡΟΒΟΛΕΣ

• Κατάσταση πραγμάτων, του Βιμ Βέντερς. (Κινίφος ΔΑΝΑΟΣ).

Μεταμεσονύχτιες προβολές: ΑΛΦΑΒΙΛ (6460521), 01.15' INTEAL (3626720), 01.00', δύο ταινίες: ΡΙΑΛΤΟ (8827000), 01.10'

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• «Η συμφορα του Λάβεντερ Χιλ», του Τσαρλς Κράιτον, αγγλική κωμωδία του

ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ

GENERAL VAN GOGH

Οι General Van Gogh, πρώην Marx on Dope, είναι μια διασταύρωση των Moist Device και των Femmes Fatales, δυο από τα παλιά ελπιδοφόρα γκρουπ της νέας ελληνικής σκηνής του '85. Η μουσική που παίζουν σήμερα είναι ένα κράμα φανκ και πανκ χωρίς αναβιωτικές τάσεις.

Γιατί General Van Gogh: Γιατί «η μυθική φυσιογνωμία του στρατηγού Βαν Γκογκ αναδείχθηκε στα τελευταία χρόνια της επανάστασης, όταν σε πείσμα των περιστάσεων κατάφερε να μπει στα άδυτα των αδύτων και παρ' όλα αυτά να βγει σώος και αβλαβής. Στην πραγματικότητα, πολλοί αμφισβήτησαν τη μεγαλοφύια του και διέδιδαν πως δεν ήταν παρά ένας τρελός. Ίσως να ήταν και τα δυο. Σε στρατηγό πάντως τον αναγόρευσαν τα παιδιά που ποτέ δεν αμφέβαλλαν για την ειλικρίνεια των προθέσεων του».

Οι G.V.G. είναι φίλοι από τα χρόνια του σχολείου όπου ήταν συμμαθητές. Πώς γράφουν τα κομμάτια τους: «Μαζεύμαστε στο στούντιό μας κι αρχίζουμε να αυτοσχεδιάζουμε with a little help from our friends. Όταν βγει κάτι, του δίνουμε έναν τίτλο που εκφράζει την ατμόσφαιρα του κομματιού. Γράφουμε δυο τρία τσιτάτα για τα καιρία σημεία και οι υπόλοιποι στίχοι δεν είναι παρά λέξεις, τυχαία βαλμένες ή ούτε καν λέξεις. Φωνήεντα και σύμφωνα που κολλάνε στον ήχο. Όλος ο κόσμος νομίζει ότι έχουμε στίχους κανονικά! Στα live αυτοσχεδιάζουμε αρκετά, αλλά προσπαθούμε να κάνουμε και προσχεδιασμένα πράγματα. Μέχρι τώρα από τα ελάχιστα live που έχουμε κάνει μπορούμε να πούμε ότι κάνουμε live για να αποκτούν ενδιαφέρον οι πρόβες μας».

«Πιστεύουμε ότι τα ελληνικά γκρουπ πρέπει να γίνουν πιο εμπορικά. Δεν εννοούμε βέβαια ότι πρέπει να αρχίσουμε να παίζουμε χαζοχαρούμενα πράγματα που μπαίνουν στα τσαρτς. Απλώς πρέπει να βρεθεί τρόπος να ξανάρθει το κοινό στις συναυλίες».

«Ο ανταγωνισμός με τα ξένα γκρουπ που έρχονται στο "Ρόδον" μακροπρόθεσμα θα κάνει καλό στην ελληνική σκηνή και ως προς τη σκηνική παρουσία και όσο αφορά τα μουσικά στάνταρ».

Οι General Van Gogh πιστεύουν ότι ανήκουν στη γενιά της «εις άτοπον απαγωγής». Στη γενιά δηλαδή που καθορίζει τις επιλογές της αποκλείοντας μια μια όλες τις άλλες. Στην ελληνική σκηνή σήμερα τα περισσότερα γκρουπ ακολουθούν τη γραμμή «αναβίωση» για δυο λόγους: ο πρώτος είναι ότι η αναβίωση είναι η εύκολη κι ίσως αναπόφευκτη λύση για όποιον συνειδητά δεν θέλει να παίζει εμπορική μουσική, συν το ότι προβάλλεται υπέρ του δέον από ειδικά μουσικά περιοδικά. Ο δεύτερος λόγος είναι ότι τα ελληνικά γκρουπ κατά κανόνα πάσχουν από έλλειψη έμπνευσης.

Ιουλία ΠΑΛΛΙΔΗ

BLUES MOBILE II

Οι Blues Mobile παίζουν το Blues και είναι οι παρακάτω: Νίκος Πασχαλίδης - Τύμπανα, Φωνητικά
Αλέκος Καραντώνης - Μπάσο, Φωνητικά
Χρήστος Πολύδωρος - Σαξόφωνο, Φυσσαρμόνικα, Φωνητικά
Αβέρκιος Χατζηαντωνιάδης - Κιθάρα, Φωνή
Brian Caroli - Κρουστά, Φωνή
Μας μιλά παρακάτω γι' αυτούς ο Αβέρκιος Χατζηαντωνιάδης:

«Ξεκινήσαμε σαν Blues Mobile εδώ κι 2 περίπου χρόνια. Εγώ, με το Χρήστο τον Πολύδωρο, παίζαμε από το '81 το ίδιο στυλ μουσικής σε γκρουπ με άλλα ονόματα. Ήταν οι Houndogs και οι Λόγω Ανωτέρας Βίας. Μετά σιγά σιγά μπήκαν και τ' άλλα παιδιά στο συγκρότημα. Πέρασε ο Αλέκος στο μπάσο, ενώ ο Brian είναι μαζί μας εδώ και 4 μήνες. Όλοι ακούμε μουσική που συγκλίνει προς το blues, είτε το παλιό ακουστικό είτε το ηλεκτρικό και το σύγχρονο. Ακούμε όμως και rock και soul. Επηρεασμούς συγκεκριμένους από κάποιο γκρουπ δεν έχουμε. Η μουσική που παίζουμε είναι ένα μίγμα από blues, soul και south rock. Σιγά σιγά γράφουμε και τα δικά μας κομμάτια με άξονα πάντα το blues. Τους στίχους γράφουμε εγώ και ο Brian, τη μουσική τη γράφω εγώ, ενώ την ενορχήστρωση την κάνουμε όλοι. Ο κόσμος μας δέχεται πολύ ζεστά. Βέβαια, δεν είναι πάρα πολλοί όσοι μας ακούν, καθώς η πλειοψηφία του κόσμου έχει στραφεί σε άλλα είδη. Όπου και να παίζουμε πάντως, είναι το ίδιο για μας, είτε απόμακρα είτε κεντρικά. Αυτό που αλλάζει είναι οι πιο πληροφορημένοι φίλοι του blues που έρχονται ειδικά να μας ακούσουν».

«Εμάς μας ενδιαφέρει περισσότερο να παίζουμε σε μικρά club. Ο στόχος μας είναι να φτιάχνουμε όσο καλύτερη μουσική μπορούμε. Ένας δίσκος δεν είναι άμεσος στόχος για μας. Αν έρθει αργότερα κάποια πρόταση βέβαια, καλοδεχούμενη θα 'ναι».

Χ.ΜΟΣ

LOWSIANA RED

Στο θέατρο AMORE τις πρώτες ώρες της Πρωτομαγιάς ο «δαιμών» της μαύρης μουσικής «ξαναχτύπησε». Αυτή τη φορά έπαιζε blues, λεγόταν Lowswana Red και τα «όπλα» του διαδοχικά ήταν η εξαχόρδη ακουστική κιθάρα, η ηλεκτρική τοιαύτη και η φυσσαρμόνικα. Η «παλιά γνωστή ιστορία» επισκοπήθηκε ζωντανά και ολοκληρωμένα από το αγροτικό μπλουζ ως το μπλουζ των πόλεων (τραγουδία δικά του μα και των πιο γνωστών «περιπτώσεων» του ιδιώματος, Muddy Waters, J.L. Hooker, κ.λπ.) φτάνοντας ως τις εσχαιές του blues (τον Ch. Berry στο «Johnny B. Good» και τους Rolling Stones στο «You got to move»).

Ο L.R., σεμνός και ενθουσιώδης στη διάρκεια και των 3½ ωρών που έπαιζε μόνος με μοναδικό ρυθμικό συντελεστή το κτύπημα του ποδιού του πάνω στη σκηνή και το ρυθμικό χειροκρότημα του κοινού, προκαλούσε τη συμμετοχή του κοινού με όλους τους τρόπους και φάνηκε να... «το» διασκεδάει αρκετά.

Από το χορευτικό κάλεσμά στα γρήγορα ηλεκτρικά κομμάτια, στην αίσθηση θρησκευτικής κατανύξης, στους — με τη μέθοδο του γλυστρίματος με μεταλλική δακτυλίθρα στις χορδές — αυτοσχεδιασμούς, ως το θαυμασμό από τη λειτουργικότητα της έκπληξης της βραδιάς, που ήταν η μουσική συνεργασία του bluesman με τον Στέλιο Βαμβακάρη.

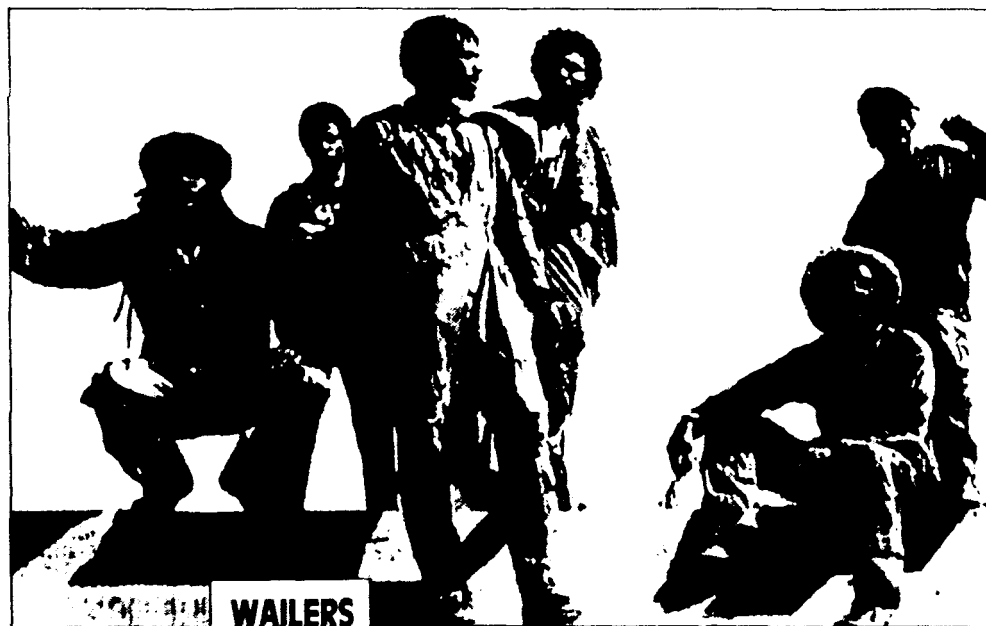
Είναι γνωστό ότι στο χώρο της jazz τελευταία πληθαίνουν οι διαπολιτισμικές συνεργασίες. Μουσικοί της jazz συνεργάζονται με μουσικούς διαφορετικών ιδιωμάτων και πολιτιστικών χώρων και χωρών, με αποτελέσματα αν μη τι άλλο πειστικά. Π.χ. συνεργασία του Νορβηγού σαξοφωνίστα J. Garbarek με τον Ινδό βιολιστή Shankar ή του H. Hancock με μουσικούς της αφροκουβανέζικης ή της αφρικάνικης μουσικής παράδοσης.

Στη δεδομένη συναντία είδαμε δυο μουσικούς αρκετά ανομοειδών ιδιωμάτων (άσχετα από την ομοιότητα κάποιων κοινών παραμέτρων που διακρίνουν την κοινωνική διαμόρφωση και εκφορά τους) να προσπαθούν να επικοινωνήσουν όχι προβάλλοντας ο καθένας το πρόσωπό του, αλλά διερευνώντας το πρόσωπο του άλλου. Έτσι, οι αυτοσχεδιασμοί περνούσαν διαδοχικά και αβίαστα από την κιθάρα στο μπλουζούκι ή τον τζουρά για να επεκταθούν σε κάποιες ακριβείς στιγμές σε μια ταυτόχρονη αυτοσχεδιαστική απόπειρα, όπου σαν να προσεγγίζονταν εκεί η κοινή ΡΙΖΑ των βάσεων της αφροαμερικάνικης και της ελληνικής μουσικής παράδοσης και να ξεπεριένιεται έτσι το τυπικά διαφορετικό μουσικό κλίμα.

«Έχουμε και στην Ελλάδα blues. Εδώ το λέμε καραντουζένι», δήλωνε από το μικρόφωνο ο Στ. Βαμβακάρης. Το ηχητικό αποτέλεσμα της μουσικής συνεργασίας έμοιαζε να τον δικαιώνει...

Τάσος ΠΕΤΡΗΣ

Καλό γυναικείο hard-rock μας φιλοδώρησαν οι Girl school. Οι εκπαιδευμένοι (λόγω γηπέδων) fans δημιούργησαν πολύ ζεστή ατμόσφαιρα. Υπάρχει ζωή και από την άλλη πλευρά των συνόρων. (Ετσι δεν είναι;)

WAILERS

Οι εναπομείναντες μουσικοί μετά το θάνατο του Bob Marley συνέχισαν τις εμφανίσεις κάτω από το όνομα Wailers με την προσθήκη και του γιου του Bob Marley. Άριστοι μουσικοί στο είδος τους, υπόσχονται καλές παρουσιάσεις της ρέγγε μουσικής χωρίς όμως τη φλόγα και το πάθος του δημιουργού τους.

BLAINE REININGER

Ο Blaine L. Reininger, ξεχωριστή περίπτωση συνθέτη της ηλεκτρονικής avant garde, σχημάτισε μαζί με τον Steven Brown το βασικό πυρήνα των Tuxedo Moon (όνομα μυστηριακής έμπνευσης, που η σημασία του δεν αποκαλύφθηκε ποτέ) όταν ακόμη ήταν σπουδαστές στο Σαν Φρανσίσκο το 1976.

Το ύφος της αένας σπουδής πάνω σ' ένα εύπλαστο αντικείμενο με υπόγειο χιούμορ κι ευρωπαϊκή —κυρίως γαλλόφωνη— κουλτούρα ήταν μερικά από τα χαρακτηριστικά της ατέλειωτης σε πειραματισμούς και ευφρείς προ-

εκτάσεις δουλειάς του γκρουπ που τυπικά έχει διαλυθεί.

Το πολύπλευρο ταλέντο τόσο των S. Brown, Winston Tong όσο και του ίδιου του B. Reininger ήταν φυσικό σε κάποιο σημείο να ξεπεράσει τα όρια της συλλογικής καριέρας. Ο B. Reininger, ένας από τους λιγότερο σοβαροφανείς αλλά εξαιρετικά εμβαθυμένους μουσικούς που γνωρίσαμε τα τελευταία χρόνια και που δείγματα της μουσικής του είχαμε πρόσφατα στο LP του Byzantium, έρχεται για δεύτερη φορά στην Ελλάδα, χωρίς τους Tuxedo Moon, για συναυλίες στο κλαμπ «Ρόδον», Μάρνη 24, στις 21 και 22 Μαΐου.

I.P.

1951. (Γαλλικό Ινστιτούτο - 21.00').

Μεταμεσονύχτιες προβολές:

● ΡΙΒΟΛΙ, 01.00-03.00, δύο ταινίες - Διοργάνωση «Πέρα απ' τα σύνορα».

T.V.

● «Το βάθος τ' ουρανού είναι κόκκινο», ντοκιμαντέρ του Κρις Μάρκερ, αφιερωμένο στα 20 χρόνια από το Μάη του '68. (ET-1 - 22.45').
● «Γλυκιά ζωή», του Φεντερίκο Φελίνι. Η πολύ γνωστή του ταινία γυρισμένη το 1960 με Μαρτσέλο Μαστρογιάνι, Ανίτα Εμπεργκ, Ανούκ Εμέ. (ET-2 - 23.20')

ΣΑΒΒΑΤΟ

21

ΜΑΪΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

● ΡΟΔΟΝ
Blaine Reininger

ΠΡΟΒΟΛΕΣ

● Γαλαξίας, του Λουίς Μπουνιουέλ. (Κιν/φος ΔΑΝΑΟΣ).

Μεταμεσονύχτιες προβολές

ΑΛΦΑΒΙΛ (6460521), 01.15
ΑΝΤΖΕΛΑ (2282121), 01.00'
ΙΝΤΕΑΛ (3626720), 01.00'
ΡΙΑΛΤΟ (8827000), 01.10'
ΠΛΑΖΑ (6917722), 01.10'

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● 9ο Φεστιβάλ Ερασιτεχνικού Κινηματογράφου (Βλέπε στη στήλη Κινηματογράφος).

Μεταμεσονύχτιες προβολές

● ΗΛΥΣΙΑ 01.00-0.300

ΘΕΑΤΡΟ

● «Τρόμος και σθλιότητα του Γ' Ράιχ», του Μπέρτολτ Μπρεχτ ανεβασμένο από την Ομάδα Θεάτρου του Πνευματικού Κέντρου του δήμου Αγ. Παρασκευής (Πνευματικό Κέντρο Αγ. Παρασκευής - Αγ. Ιωάννου 58 β. - 20.00').

T.V.

● «Ρελίε», αστυνομική περπέτεια γαλλικής παραγω-

γής, όπου ένας αστυνομικός και μια «περιθωριακή» κοπέλα, ύποπτη για ναρκωτικά, ερωτεύονται... (ET-2 - 00.10').

ΚΥΡΙΑΚΗ

22

ΜΑΪΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

● ΡΟΔΟΝ
Blaine Reininger

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

● Συναυλία Χρήστου Λεοντή. (Αμερικανικό Κολέγιο, οδός Γραβιάς, Αγ. Παρασκευή).

ΠΡΟΒΟΛΕΣ

● Γλυκιά συμμορία, του Νίκου Νικολαϊδη. (Κιν/φος ΔΑΝΑΟΣ).

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● 9ο Φεστιβάλ Ερασιτεχνικού Κινηματογράφου (Βλέπε στη στήλη Κινηματογράφος).

ΔΕΥΤΕΡΑ

23

ΜΑΪΟΥ

ΠΡΟΒΟΛΕΣ

● Σιντ και Νάνσι, του Λεξ Κοξ. (Κιν/φος ΔΑΝΑΟΣ).

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

● Ο Βόλφγκανγκ Ρημ, που για πρώτη φορά εμφανίζεται στην Αθήνα, είναι ο πιο γνωστός διεθνώς εκπρόσωπος της νέας γενιάς των Γερμανών συνθετών. Θα μιλήσει στο κοινό για το πολύπλευρο συνθετικό του έργο και θα αναφερθεί στην Αθήνα. (Ινστιτούτο Γκαίτε, Ομήρου 14-16 - 20.30').

ΟΥΡΑΝΟΣ ΛΕΠΤΟΣ ΣΑΝ ΤΟ ΧΑΡΤΙ

ΣΙΝΕΜΑ

9ο ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ SUPER-8

Στις 21 και 22 Μαΐου θα γίνει στο Ινστιτούτο Γκαίτε της Θεσσαλονίκης το 9ο Φεστιβάλ Ερασιτεχνικού Κινηματογράφου Super-8. Το Φεστιβάλ Super-8 γίνεται εδώ και 10 χρόνια, αλλά τελευταία έχει προβλήματα. Πέρσι π.χ. έγινε προσπάθεια να διεθνοποιηθεί, τελικά όμως ματαιώθηκε γιατί ο δήμος αρνήθηκε να το χρηματοδοτήσει.

Φέτος θα γίνει μόνο το διαγωνιστικό μέρος. Δεν θα λειτουργήσει, δυστυχώς, το αφιέρωμα στο Super-8 κάποιων χώρων, όπως γινόταν τα προηγούμενα χρόνια. Το Φεστιβάλ θα αρχίζει και τις δυο μέρες στις 20.00 και η είσοδος θα είναι ελεύθερη.

Δεν υπάρχει προκριματική επιτροπή. Όλες οι ταινίες που θα υποβληθούν, θα παιχτούν. Ειδικά φέτος δεν θα υπάρχει ούτε κριτική επιτροπή. Τα βραβεία θα δοθούν από το κοινό που θα παρακολουθήσει, μετά από ψηφοφορία.

Το χαμηλό κόστος των μηχανημάτων λήψης και προβολής, καθώς και το μικρό τους βάρος, έκανε το Super-8 μια εύχρηστη διέξοδο γι' αυτούς που βλέπουν τον κινηματογράφο σαν χόμπι και σαν πεδίο προσωπικής αναζήτησης. Για μερικούς αποτελεί και το πρώτο βήμα για το πέρασμα στον επαγγελματισμό των 16 και 32 mm. Στις ταινίες αυτές ο ερασιτέχνης δουλεύει συνήθως μόνος του όλα τα στάδια παραγωγής, από το σενάριο, το ντεκουπάζ, τις λήψεις, τη σκηνοθεσία μέχρι το μοντάζ, με αποτέλεσμα ν'

αποκτή μεγαλύτερες δυνατότητες παρέμβασης και καλύτερο έλεγχο στο τελικό προϊόν.

Τα τελευταία χρόνια, με τη δεύτερη γενιά των βιντεοκάμερων, όπου κόστος και βάρος ελαττώθηκαν, το Video άρχισε να αποκαθιστά το Super-8, γιατί προσφέρει μεγαλύτερες ευκολίες και χαμηλότερο κόστος στους νέους ερασιτέχνες κινηματογραφιστές. Βέβαια, δεν μπορεί να το αντικαταστήσει, γιατί εκφράζει μια τελείως διαφορετική (ηλεκτρονική) οπτική αισθητική, σε αντίθεση με τη «χημική» που επιβάλλει το Super-8 σαν μέσο.

Τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν όσοι ασχολούνται με το Super-8 είναι η μη ύπαρξη σύγχρονου στούντιο επεξεργασίας των ταινιών στο μοντάζ, στον ήχο με τον κατάλληλο εξοπλισμό και, το κυριότερο, η ανυπαρξία μιας ταινιοθήκης Super-8 με μια δεύτερη κópια των ταινιών. Είναι γνωστό ότι στο Super-8 δεν υπάρχει αρνητικό και οι καταστροφές και φθορές από την προβολή είναι τελεσίδικες και δεν υποκαθίστανται.

Η ομάδα Super-8 της Θεσσαλονίκης, που διοργανώνει αυτό το φεστιβάλ (και ακόμη κάποιες προβολές κατά καιρούς), διαθέτει και δανείζει στους καινούργιους οπαδούς του Super-8 ολόκληρο τον απαραίτητο τεχνικό εξοπλισμό, μηχανή λήψης, προβολής, μπουβιόλα κ.λπ., στην προσπάθειά της να προσελκύσει νέους φίλους στο Super-8.

Για περισσότερες πληροφορίες, καθώς και για δηλώσεις συμμετοχής στο 9ο Φεστιβάλ, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνήσουν με τον Γιώργο Ζερβόπουλο της ομάδας SUPER-8 στο τηλέφωνο 511.601 (031).

Γιώργος ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ

ΜΠΡΙΤΖ

Επιμέλεια: Λίλη ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Αυτό το δεκαπενθήμερο γίνεται το ανοιξιάτικο πρωτάθλημα ζευγών και κατηγοριών 1-5 στον Αθηναϊκό Όμιλο Μπριτζ, στις 20-22/5/88.

ΕΝΑΣ ΧΡΥΣΟΣ ΚΑΝΟΝΑΣ: Ο ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΔΕΝ ΚΑΛΥΠΤΕΙ

(Από το βιβλίο MASTER BRIDGE BY QUESTION AND ANSWER του ALAN TRUSCOTT)

Ανατολή	Νότος	Δύση	Βορράς
Πάσο	1 ♦	Πάσο	2 ♠
Πάσο	2 ♥	Πάσο	3 ♦
Πάσο	4 x .A.	Πάσο	5 ♠
Πάσο	6 ♠	Πάσο	Πάσο

Αντάμ το δύο σπαθί.

Ίσως ο καλύτερος πρακτικός κανόνας στο μπριτζ είναι «Ο δεύτερος δεν καλύπτει». Οι εξαιρέσεις είναι μάλλον σπάνιες και ο παίκτης που κυνηγάει τις εξαιρέσεις είναι πιθανό να τα βρει σκούρα αργά ή γρήγορα.

ΒΟΡΡΑΣ
♥ K J 8 3

ΔΥΣΗ

♥ A 9 5 4

Ας πούμε ότι είστε Δύση και αμύνεστε σε ένα συμβόλαιο τέσσερις πίκες. Στην αρχή του παιχνιδιού ο εκτελεστής παίζει το δύο από το χέρι του που είναι πιθανότατα σίγγκλετον ή ντάμπλετον.

Μετά από λίγη σκέψη συνειδητοποιείτε ότι είναι πιθανόν να πρέπει να παίξετε τον άσο: Αν ο εκτελεστής έχει σίγγκλετον κούπα, μπορεί να μη δώσει καμία λεβέ σ' αυτό το χρώμα αν δεν καλύπτετε.

Αντίθετα, παίζοντας τον άσο δίνετε μία σίγουρη λεβέ με το ρήγα και αποκλείετε την περίπτωση να πάρει ο σύντροφός σας τη λεβέ με την ντάμα.

Δυστυχώς η λίγη σκέψη σας είναι καταστροφική, γιατί ο εκτελεστής τώρα δεν μπορεί να κάνει λάθος μαντεψιά. Αν παίξετε μικρό, θα παίξει το ρήγα, γιατί ο διαταγμός σας έχει προδώσει τη θέση του άσου.

Αν ακολουθήσετε μηχανικά τον κανόνα «ο δεύτερος δεν καλύπτει», θα παίξετε μικρό και είναι πολύ πιθανό ο εκτελεστής να παίξει το βαλέ από τον μορ. Τώρα ο σύντροφός σας μπορεί να κερδίσει τη λεβέ με την ντάμα —

αν δεν την έχει, το τι θα παίξετε δεν έχει καμία διαφορά — και ο αξιωματικός σας θα έχει το πάνω χέρι. Ή θα κάνετε δύο λεβέ, ή θα περιορίσετε τον εκτελεστή σε μία.

Παίχτες που ξέρουν τι να κάνουν σ' αυτή την περίπτωση συχνά μπλινδώνουν στον πειρασμό να παίξουν τον άσο όταν τα φύλλα είναι αντιστροφή και παίζεται σίγγκλετον από τον μορ. Ο πειρασμός να αρπάξει κανείς μια γρήγορη λεβέ είναι μεγάλος, αλλά πρέπει να καταπολεμηθεί.

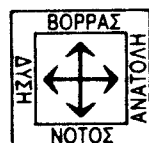
Αν ο εκτελεστής έχει, για παράδειγμα, QJx στο χρώμα, το παίξιμο του άσου μπορεί να προδώσει το ρήγα του συντρόφου που στη συνέχεια εμπασάρεται με την απειλή κοψίματος στον μορ. Αν ο εκτελεστής έχει KQx, παίζοντας τον άσο του χαρίζετε δύο λεβέ ενώ αν κάνετε ντακ θα κάνει μόνο μία.

Η διανομή του παραδείγματος δείχνει πόσο σημαντικό είναι να μην καλύπτει ο δεύτερος, και μάλιστα χωρίς διαταγμό. Το συμβόλαιο που παίζεται είναι έξι πίκες, και αντάμ έγινε το δύο σπαθί. Ο εκτελεστής πήρε με τον άσο, κατέβηκε στον μορ παίζοντας το δέκα προς το ρήγα, και έπαιξε το πέντε κούπα. Η Ανατολή έπαιξε λιμή κούπα, χωρίς να δείξει τον παραμικρό διαταγμό. Ο Νότος αναπόφευκτα μάντεψε λάθος και έπαιξε το βαλέ. Από αυτό το σημείο και πέρα, ο Νότος δεν μπορούσε να βγάλει το σλεμ, αν και προσπάθησε.

Έκοψε στον μορ την κούπα που γύρισε στη Δύση και έπαιξε προς τον άσο καρό. Το πλάνο του ήταν να κόψει όλες τις χανόμενες κούπες στον μορ, και αυτό πέτυχε μέχρι ορισμένου σημείου.

Όταν είχε κόψει όλες τις κούπες και είχε γυρίσει στο χέρι του κόβοντας σπαθί-ασφαλέστερο από το να κόψει καρό — είχε μείνει με KJ97 πίκες. Έλπιζε ότι το δέκα πίκας θα πέσει σίγγκλετον ή ντάμπλετον, αλλά η Δύση είχε αυτό το φύλλο καλά φυλαγμένο και έκανε τη μία μέσο.

♦ A Q 8
♦ 5
♦ K J 9 7 5
♦ Q 9 8 5

♦ 10 6 5 2
♥ Q 6 3 2
♦ 6 2
♦ K 6 2

♦ A 9 7 4
♦ Q 8 4 3
♦ J 10 7 4 3

♦ K J 9 7 4 3
♥ K J 10 8
♦ A 10
♦ A

Βορράς-Νότος στη δεύτερη

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Χρωματική ριπή πάνω σε σπουδή για δυο φιγούρες. Λάδι σε μουσαμά, 120 x 120 cm.

Έργο από την έκθεση του Σπύρου Παντελάκη, που παρουσιάζει η Αίθουσα Τέχνης Αθηνών από τις 23 Μαΐου μέχρι τις 19 Ιουνίου.

ΦΩΤΟ

Για πρώτη φορά οργανώνεται στην Ελλάδα διαγωνισμός φωτογραφίας, διαφανειών και ηχογραφημένων προβολών που σαν αποκλειστικό της θέμα θα έχει τη Μοτοσικλέτα. Οργανωτής ο ΣΥΝδεσμος ΜΟτοσικλετικής και Φωτογραφικής Εξευρεύνσης (ΣΥ.ΜΟ.Φ.Ε.). Ο ΣΥ.ΜΟ.Φ.Ε. καλεί τους φίλους κυρίως της μοτοσικλέτας αλλά και γενικότερα της φωτογραφίας να πάρουν μέρος στο διαγωνισμό.

Στην κατηγορία της φωτογραφίας (έγχρωμης) υπάρχουν τρία θέματα. α) «Η μοτοσικλέτα»: καλλιτεχνική απεικόνιση οποιουδήποτε είδους μοτοσικλέτας, β) «Μοτοτουρισμός»: Καλλιτεχνική αποτύπωση της μοτοσικλέτας στο στοιχείο «τουρισμός», «ταξίδι», γ) «Η αγωνιστική μοτοσικλέτα στο στοιχείο της»: απεικόνιση μοτοσικλέτας πίστας, MOTOCROSS, ENDURO, TRAIL BIKE, TRIAL κλπ. αποκλειστικά στο χώρο της.

Στην κατηγορία διαφανειών το θέμα είναι ελεύθερο γύρω απ' τη μοτοσικλέτα.

Στην κατηγορία των ηχογραφημένων προβολών το θέμα πρέπει να περιστρέφεται απαραίτητα γύρω απ' τη μοτοσικλέτα, είτε σαν πρωταγωνιστή, είτε σαν απώτερο

νόημα, είτε σαν μέσο, είτε γενικότερα για τη μοτοσικλέτα και τον κόσμο της, με τέτοιο τρόπο που να δίνει σαφές και συγκεκριμένο νόημα.

Η διάρκεια του διαγωνισμού είναι μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου 1988. Τα αποτελέσματά του θα ανακοινωθούν στον ειδικό Τύπο τον Οκτώβριο. Τον Οκτώβριο ή το Νοέμβριο θα γίνει έκθεση των διακριθέντων έργων σε γνωστή αίθουσα της Αθήνας που θα ανακοινωθεί αργότερα.

Για περισσότερες πληροφορίες και για την παραλαβή των δελτίων συμμετοχής οι ενδιαφερόμενοι ερασιτέχνες (αποκλειστικά) φωτογράφοι μπορούν να απευθυνθούν:

1. Μπενάκη Βασ.: Κηφισοδότης 15-19, 118 52 Αθήνα, τηλ.: 3469997 (9-3 μ.μ. εργάσιμες μέρες).
2. Φαρινόλα Τζέννη: Πανεπιστημίου 25-29 (εντός στοάς), 105 64 Αθήνα, τηλ. 3221580 (ώρες καταστημάτων).
3. Σανταμούρη Χριστόφορο (Κατάστημα Πικόπουλος), Λέγκα 26, 3ος όροφος, 105 62 Αθήνα, τηλ. 3235100 (ώρες καταστημάτων).
4. Στις κατά τόπους μοτοσικλετιστικές λέσχες.
5. Στις κατά τόπους φωτογραφικές λέσχες.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

● **ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΧΝΗΣ ΑΘΗΝΩΝ** (Γλύκωνος 4, Δεξαμενή). Εγκαίνια έκθεσης ζωγραφικής του Σπύρου Παντελάκη. (Διάρκεια μέχρι 19 Ιουνίου).

ΤΕΤΑΡΤΗ

25
ΜΑΤΟΥ

ΠΡΟΒΟΛΕΣ

● **Δαντών**, του Αντρέι Βάιντα. (Κινίφος ΔΑΝΑΟΣ).

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

● **ΓΚΑΛΕΡΙ DADA** (Νηρηδων 6 και Πρατίνο). Εγκαίνια έκθεσης ζωγραφικής και κολάζ του Σάντυ Νικολάρεα. (Διάρκεια μέχρι τις 6 Ιουνίου).

ΤΡΙΤΗ

24
ΜΑΤΟΥ

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

● Το **Ensemble 13** παίζει έργα του Βόλφγκανγκ Ρίμ με διευθυντή τον Μάνφρεντ Ράιχερτ. Το διεθνώς αναγνωρισμένο για ερμηνείες έργων σύγχρονης μουσικής «Ensemble 13» θα εκτελέσει επιλογές από τον κύκλο κομματιών του Βόλφγκανγκ Ρίμ «Chiffre-Zyklus». Το πρόγραμμα θα ολοκληρώσει ο Μπέρνχαρντ Βάμπαχ με την ερμηνεία δυο έργων για πιάνο αριθμ. VI και VII.

ΠΡΟΒΟΛΕΣ

● **Μυστήρια του οργανισμού**, του Ντούσαν Μακαβέγιεφ. (Κινίφος ΔΑΝΑΟΣ).

T.V.

● «**ΜΑΗΣ '68**», επετειακό αγνώστων λοιπών στοιχείων. Να δούμε τι θα μας δείξουν. (ET-2 - 22.30').

ΠΕΜΠΤΗ

26
ΜΑΤΟΥ

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● Η κρατική ορχήστρα Θεσσαλονίκης με διευθυντή τον Δημ. Αγραφιώτη και σολίστ τον Τζων Καπενέκα (κρουστά). (Αίθουσα τελετών του Α.Π.Θ. - 21.00').

ΠΡΟΒΟΛΕΣ

● **Προβιντάνς**, του Αλέν Ρενέ. (Κινίφος ΔΑΝΑΟΣ).

T.V.

● «**Άγρια συντροφιά**», αρκετά θεαματική ταινία, μάλλον ανούσια όμως. (ET-2 - 22.35').

Η έκθεση του διοικητού της Τράπεζας Ελλάδας για το 1987

ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟ 1987

Η ελληνική οικονομία, μετά την εφαρμογή του σταθεροποιητικού προγράμματος στη διετία 1986-1987, εισήλθε σε νέα φάση που χαρακτηρίζεται από άμβλυνση των οικονομικών ανισορροπιών. Ουσιαστική ήταν κατά το 1987 η βελτίωση στο ισοζύγιο πληρωμών. Παράλληλα έχει επιτευχθεί σημαντική πρόοδος στην αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και στην αποδυνάμωση των πληθωριστικών προσδοκιών, με συνέπεια την αποκατάσταση σταθερότερων οικονομικών συνθηκών και τη βελτίωση του κλίματος εμπιστοσύνης.

Το ισοζύγιο πληρωμών, που είχε εξελιχθεί σε σοβαρό περιοριστικό παράγοντα στην άσκηση της οικονομικής πολιτικής, άρχισε να βελτιώνεται από τα μέσα περίπου του 1986. Η βελτίωση συνεχίστηκε στο 1987, παρά το γεγονός ότι μεταστράφηκαν οι ευνοϊκές επιδράσεις που άσκησαν ορισμένοι εξωγενείς παράγοντες στο 1986. Το αποτέλεσμα ήταν να επιτευχθεί στο 1987, όχι μόνο εξισορρόπηση των εξωτερικών πληρωμών, αλλά και ενίσχυση της εξωτερικής οικονομικής θέσης της χώρας. Παράλληλα, συνεχίστηκε και στο 1987 η επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης των τιμών, που έγινε εντονότερη από τις αρχές του δεύτερου εξαμήνου του έτους. Οι εξελίξεις αυτές πρέπει να αποδοθούν, σε σημαντικό βαθμό, στην πολιτική σταθεροποίησης που ασκήθηκε στη διετία 1986-1987. Ειδικότερα, η επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης του κόστους εργασίας και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων, η συγκράτηση σε χαμηλότερα επίπεδα της αύξησης της εγχώριας δαπάνης, η απελευθέρωση μεγάλων κατηγοριών τραπεζικών επιτοκίων, η παράλληλη αύξηση των πραγματικών επιτοκίων, η επιβράδυνση της συνολικής τραπεζικής πιστωτικής επέκτασης, η ευνοϊκή εξέλιξη της αποδοτικότητας των επιχειρήσεων και η βελτίωση του επενδυτικού κλίματος συνετέλεσαν στην πρόοδο που σημειώθηκε.

Η εφαρμογή του προγράμματος οικονομικής σταθεροποίησης είχε περιορισμένες αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομική δραστηριότητα. Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν μειώθηκε μόνο κατά 0,6% το 1987, παρά το χαμηλό επίπεδο της αγροτικής παραγωγής, που οφείλεται στις εξαιρετικά δυσμενείς καιρικές συνθήκες. Η περιορισμένη πτώση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος πρέπει να αποδοθεί εν μέρει στην ύπαρξη ενός σημαντικού τμήματος της οικονομίας, το εισόδημα του οποίου επηρεάστηκε από την εφαρμογή του σταθεροποιητικού προγράμματος όχι μόνο έμμεσα και με σημαντική χρονική υστέρηση, αλλά και πολύ λιγότερο, σε σύγκριση με το εισόδημα των μισθωτών. Από τις ενδείξεις που υπάρχουν, η κάμψη του διαθέσιμου πραγματικού εισοδήματος των μισθωτών, που έφεραν και το κύριο βάρος της δημοσιονομικής απορρόφησης, αντισταθμίστηκε εν μέρει από την αύξηση των κερδών και των εισοδημάτων των αυτοτελών εργαζομένων, γεγονός που συνέβαλε στη διατήρηση της εγχώριας δαπάνης σε σχετικά υψηλό επίπεδο.

Ανεξάρτητα πάντως από την κατανομή του κόστους της σταθεροποίησης της οικονομίας, φαίνεται ότι έχουν διαμορφωθεί πρόσφορες συνθήκες που, αν αξιοποιηθούν κατάλληλα, μπορούν να συμβάλουν στη συνέχιση της υποχώρησης του πληθωρισμού και στη στήριξη της εξωτερικής ισορροπίας κατά το τρέχον έτος. Ακόμη σημαντικότερο είναι ότι η εφαρμογή του προγράμματος σταθεροποίησης φαίνεται να έχει οδηγήσει στη διαμόρφωση τάσεων στην οικονομία που, εφόσον ενισχυθούν και προσλάβουν μονιμότερο

χαρακτήρα, θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν δυνατότητες για ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, η οποία θα συνδυάζεται με οικονομική σταθερότητα. Βασική προϋπόθεση για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων αυτών, αλλά και για την εξασφάλιση σε μονιμότερη βάση σταθερών οικονομικών συνθηκών, είναι να συνεχισθεί η εφαρμογή συνετής οικονομικής πολιτικής. Ιδιαίτερα κρίσιμη σημασία έχει η συνέχιση των προσπαθειών για τη δραστητική μείωση των δημοσίων ελλειμμάτων, που εξακολουθούν να διατηρούνται σε υψηλά επίπεδα. Μετά τη σημαντική μείωση των δανειακών αναγκών του δημοσίου τομέα κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος στο 1986, οι δανειακές αυτές ανάγκες τείνουν να σταθεροποιηθούν σε επίπεδο περί το 13% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, με συνέπεια να ασκούν πίεση στους διαθέσιμους εγχώριους πόρους, να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο ισοζύγιο πληρωμών και στον πληθωρισμό και να περιορίζουν τις δυνατότητες για τη χρηματοδότηση επενδύσεων. Παράλληλα, είναι αναγκαία η συνέχιση της εφαρμογής νομισματικής πολιτικής που θα διασφαλίζει τον έλεγχο της ρευστότητας και της πιστωτικής επέκτασης και να στηρίξει τη συναλλαγματική πολιτική και την εξωτερική ισορροπία.

Στη στήριξη της οικονομικής δραστηριότητας στο 1987 συνέβαλε και η βελτίωση του ισοζυγίου πληρωμών. Η άνοδος του πλεονάσματος του ισοζυγίου άδελων συναλλαγών κατά 44,3% οδήγησε στη σημαντική μείωση του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών. Οι συναλλαγματικές εισπράξεις από εξαγωγές αγαθών αυξήθηκαν με υψηλό ρυθμό, ταχύτερο από το ρυθμό άνοδου των εισαγωγών. Δεδομένου όμως ότι οι εισαγωγές αγαθών είναι υπερδιπλάσιες από τις εξαγωγές αγαθών, το εμπορικό έλλειμμα διευρύνθηκε. Η ταχεία αύξηση των συναλλαγματικών εισπράξεων από εξαγωγές υπηρεσιών και αγαθών, σε περίοδο που σημειώθηκε επιβράδυνση του ρυθμού άνοδου της ζήτησης στο εξωτερικό και μείωση των εξαγωγικών επιδοτήσεων, πρέπει να αποδοθεί, σε σημαντικό βαθμό, στη διατήρηση της ανταγωνιστικής ικανότητας της ελληνικής οικονομίας. Πράγματι, όπως προκύπτει από τους σχετικούς δείκτες, η περιοριστική εισοδηματική πολιτική που ασκήθηκε στη διετία 1986-1987, σε συνδυασμό με τη συναλλαγματική πολιτική, διατήρησαν την πραγματική σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία της δραχμής περίπου σταθερή στο επίπεδο που διαμορφώθηκε μετά την υποτίμηση του Οκτωβρίου 1985. Ειδικότερα, σημειώνεται ότι ο ρυθμός αύξησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στη μεταποίηση εκτιμάται ότι μειώθηκε από 18,7% το 1985 σε 13,3% το 1986 και 11% το 1987.

Σχετικά με τον πληθωρισμό, παρά την πρόοδο που σημειώθηκε, ήταν μεγάλη η απόκλιση από τον κυβερνητικό στόχο για το 1987. Η αύξηση του δείκτη τιμών καταναλωτή στη διάρκεια του έτους ήταν 15,7%, έναντι στόχου 10%. Η υπέρβαση του στόχου πρέπει να αποδοθεί και σε επιδράσεις έκτακτων, παροδικού χαρακτήρα, παραγόντων. Συγκεκριμένα, ήταν σημαντικές οι επιπτώσεις στον τιμάρθμο από την εισαγωγή του φόρου προστιθέμενης αξίας, όχι μόνο λόγω μεταβολής του συστήματος φορολογίας, αλλά και εξαιτίας της αύξησης των φορολογικών συντελεστών, σε σύγκριση με τους συντελεστές των φόρων που υποκατέστησε ο φόρος προστιθέμενης αξίας. Επίσης, μετά το πάγωμα των τιμών στο τελευταίο δίμηνο του 1986, ήταν αναπόφευκτο να ενισχυθούν οι ανατιμητικές τάσεις στους πρώτους μήνες του 1987. Είναι αξιοσημείωτο ότι, όταν εξέλιπε η επίδραση των έκτακτων αυτών παραγόντων, ο πληθωρισμός εμφάνισε υποχώρηση. Στο εξάμηνο Ιουλίου-Δεκεμβρίου 1987, ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού, με βάση εποχικά διορθωμένα στοιχεία, υποχώρησε στο 11,4%, έναντι αντίστοιχου ρυθμού 20,2% στο πρώτο εξάμηνο του έτους, ενώ σημειώθηκε περαιτέρω επιβράδυνση του ρυθμού άνοδου των τιμών στους πρώτους μήνες του 1988. Στο τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου 1988, η άνοδος του δείκτη

τιμών καταναλωτή περιορίστηκε στο 2,4%, έναντι άνοδου 4,7% στο αντίστοιχο τρίμηνο του 1987. Η επιβράδυνση αυτή του πληθωρισμού ήταν αποτέλεσμα της εξασθένησης των πιέσεων τόσο από την πλευρά της ζήτησης όσο και από την πλευρά του κόστους και της αποδυνάμωσης των πληθωριστικών προσδοκιών. Από την πλευρά του κόστους, ιδιαίτερα σημαντική ήταν η συμβολή της εισοδηματικής πολιτικής στη διετία 1986-1987 που οδήγησε, όπως αναφέρθηκε, σε σημαντική μείωση του ρυθμού αύξησης του κόστους εργασίας στα τελευταία δύο χρόνια.

Στο 1987 σημειώθηκε βελτίωση στη διάρθρωση της τελικής δαπάνης του ιδιωτικού τομέα. Από τα διαθέσιμα στοιχεία προκύπτει ότι η ιδιωτική κατανάλωση, σε σταθερές τιμές, παρουσίασε μικρή μείωση κατά 0,7%, ενώ οι ιδιωτικές επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου εμφάνισαν αύξηση κατά 4%. Η εξέλιξη αυτή προς την κατεύθυνση της ανακατανομής των οικονομικών πόρων από την κατανάλωση στις επενδύσεις, εφόσον συνδυαστεί με περαιτέρω ουσιαστική βελτίωση της σύνθεσης των επενδύσεων, θα συμβάλει στη διεύρυνση της παραγωγικής βάσης, στην αναδιάρθρωση της ελληνικής οικονομίας και στην ενίσχυση του εξαγωγικού της προσανατολισμού. Αντίθετα, η δημόσια κατανάλωση αυξήθηκε στο 1987 κατά 1,3%, ενώ οι δημόσιες επενδύσεις σημείωσαν σημαντική κάμψη κατά 14,2%.

Η μείωση της ιδιωτικής καταναλωτικής δαπάνης ήταν μικρότερη από την αντίστοιχη μείωση του πραγματικού διαθέσιμου ιδιωτικού εισοδήματος, με συνέπεια να μειωθεί, για δεύτερο κατά σειρά χρόνο, το ποσοστό της ιδιωτικής αποταμίευσης στο διαθέσιμο ιδιωτικό εισόδημα. Η πτωτική αυτή τάση του ποσοστού της αποταμίευσης είναι αναγκαία να μεταστραφεί για να εξασφαλίσουν οι αναγκαίοι πόροι για τη χρηματοδότηση τόσο των επιχειρηματικών επενδύσεων όσο και των μεγάλων έργων υποδομής, την κατασκευή των οποίων έχει προγραμματίσει και προωθεί η Κυβέρνηση. Χωρίς ουσιαστική αύξηση της εγχώριας αποταμίευσης, η άνοδος των επενδύσεων θα προσκρούσει σε ανεπάρκεια των εγχώριων αποταμιευτικών πόρων, ενώ η χρηματοδότησή τους με εξωτερικό δανεισμό θα οδηγούσε σε αύξηση της επιβάρυνσης της χώρας με εξωτερικό χρέος, θα ασκούσε αρνητικές επιδράσεις στο ισοζύγιο πληρωμών και θα ενίσχυε τις πληθωριστικές τάσεις. Παράλληλα με τη συγκράτηση της ιδιωτικής καταναλωτικής δαπάνης και την ενθάρρυνση της ιδιωτικής αποταμίευσης, είναι αναγκαία δραστητική μείωση των δημοσίων καταναλωτικών ελλειμμάτων, που απορροφούν εγχώριους αποταμιευτικούς πόρους και μειώνουν αντίστοιχα τη συνολική εγχώρια αποταμίευση.

Οι συνολικές επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου μειώθηκαν κατά 2,3% δεδομένου ότι η μεγάλη πτώση των δημοσίων επενδύσεων δεν αντισταθμίστηκε από την άνοδο των ιδιωτικών επενδύσεων. Η μείωση των δημοσίων επενδύσεων προήλθε τόσο από τις κρατικές επενδύσεις όσο και από τις επενδύσεις των δημοσίων επιχειρήσεων, οφείλεται δε στις περικοπές των επενδυτικών προγραμμάτων που αποφασίστηκαν στα πλαίσια της πολιτικής οικονομικής σταθεροποίησης, με αντικειμενικό σκοπό τη συγκράτηση των δανειακών αναγκών του δημοσίου τομέα. Η αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων προήλθε εν μέρει από την άνοδο των επενδύσεων σε κατοικίες που εκτιμάται σε 8,8%. Σε σημαντικό όμως βαθμό, οφείλεται στην άνοδο των επενδύσεων στη μεταποίηση κατά 7,7%. Στην άνοδο αυτή των επιχειρηματικών επενδύσεων συνέβαλαν η βελτίωση της αποδοτικότητας και της οικονομικής θέσης των επιχειρήσεων, που διευρύνει τις δυνατότητές τους για αυτοχρηματοδότηση, η απελευθέρωση από τα μέσα του 1986 των άμεσων επενδύσεων του εξωτερικού, τα σημαντικά επενδυτικά κίνητρα, η απλούστευση των γραφειοκρατικών διαδικασιών για την έγκριση και υπαγωγή επενδύσεων στα αναπτυξιακά κίνητρα και, τέλος, η αποκατάσταση σταθερότερων οικονομικών συνθηκών και κλίματος εμπιστοσύνης.

Σχολιαστής

Δεκαπενθήμερο
περιοδικό

Τιμολόνητος Φιλήμωνος 13
Αθήνα 115 21
Τηλ.: 6469827 - 6461380
κυκλοφορεί
κάθε δεύτερη Παρασκευή

Β' Περίοδος
Τεύχος 67, 13 Μαΐου 1988
Δρχ. 200

Εκδίδεται από τους:

Κ. Βουρνά
Π. Παναγιώτου
Γ. Πιτουρόπουλο
Δ. Ψαρρά
Φωτοσύνθεση
Βιβλιοσυνεργατική Συν.Π.Ε.
Φειδίου 18
Φωτολитоγραφική
αναπαραγωγή
RAY ΕΠΕ, Διδότου 26
Εκτύπωση
Ηλίας Ζέρβας κ Σία Ο.Ε.
Ακαδημίου 13 - Αθήνα

Υπεύθυνος έκδοσης:

Γ. Πιτουρόπουλος
Διευθυντής:
Δ. Ψαρράς
Σύνταξη:

Τ. Κατιντσάρος
Γ. Κόκκινος
Χ. Μαχαίρας
Π. Λινάρδος - Ρυλμόν
Δ. Τρίμης

Σελιδοποίηση:

Σ. Παντελάκης
Τακτικοί συνεργάτες:
Ν. Βαλαωρίτης

Γ. Βότσης
Α. Κελέκης
Π. Κοροβέσης
Τ. Κωστόπουλος

Γ. Μακρής
Γ. Μητραλιάς
Χ. Μόσιαλος
Β. Ντάκουρη

Δ. Οικονομάκης
Η. Πετρόπουλος
Θ. Πλατής

Ρ. Πόλε
Ι. Ραλλίδη
Μ.Ν. Ράπτης

Α. Ρουμελιώτης
Γ. Ρουμελιώτης
Χ. Σακελλαρόπουλος

Β. Τζαβάρας
Α. Τύρος
Γελοιογραφία:

Γ. Ιωάννου
Κόμικς:
Αρκάς

Σκίτσο:
Γ. Χατζάκος
Διαφήμιση:

Κέλλυ Κοντονή

Συνδρομές:

Εσωτερικού:

ετήσια: 4.800

εξαμην: 2.400

Εξωτερικού:

ετήσια: 6.000

εξαμην: 3.000

Άλλες ήπειροι:

ετήσια: 6.800

εξαμην: 3.400

Δημ. οργανισμοί:

ετήσια: 12.000

Εμπόρευμα-Επιταγές:

Γιώργος Πιτουρόπουλος

Σχόλια των αναγνωστών

ΟΙ ΤΑΤΑΡΟΙ

Αγαπητέ Σχολιαστή,

Οι «τάταροι» του Ηλία Πετρόπουλου φέρνουν στο νου μου πράγματα και επεισόδια.

Όλα αυτά έχουν θαμπώσει μετά 43 χρόνια, ωστόσο μερικές εικόνες τυπώθηκαν στη μνήμη σαν φωτογραφίες και ορισμένα λεγόμενα που δεν ξέρεις αν ήταν φήμες ή πραγματικότητα εξακολουθούν να σε ακολουθούν, μαρτυρώντας τη σημασία που τους έδινες τότε. Ο Ηλίας Πετρόπουλος λέει ότι «οι έλληνες φοβόντουσαν πια τους τατάρους». Θυμάμαι καλά αυτό τον ιδιαίτερο τρόπο των τατάρων που φαίνεται παράλογος αν αναλογιστεί κανείς ότι ο τρόμος τότε είχε χίλια πρόσωπα — την γκεσταπό, τους ταγματσαφλίτες, τους χαφιέδες, τα μπλόκα — και ότι η παρουσία των τατάρων ήταν κάτι τελειώς επεισοδιακό και ασφαλώς λιγότερο επικίνδυνο απ' όλα τα υδολοιπα. Γρήγορα κυκλοφόρησε η φήμη ότι σκοτώνουν για να ληστεύουν και λεγόταν μάλιστα ότι δεν τους έβλεπε κανείς στο κέντρο της Θεσσαλονίκης τη νύχτα, γιατί είχαν σκοτώσει και βιάσει μια γερμανίδα πληττισμέτην κι από τότε τους περιόριζαν στο στρατόπεδο τους από τη δύση του ήλιου. Κατά κάποιο τρόπο, σε μια εποχή που ο κίνδυνος βρισκόταν παντού σε απτή μορφή, οι τάταροι ξυπνούσαν άλλους φόβους, μυθολογικούς, εξωλογικούς... Μια άλλη εικόνα που έμεινε χαραγμένη στη μνήμη μου είναι ότι ήταν γεμάτοι πυριά. Είναι αλήθεια ή η εικόνα ενός απ' αυτούς γενικεύτηκε στη μνήμη μου και τους περιέλαβε όλους; Όσον αφορά την καταγωγή τους, τότε είχα ακούσει μια άλλη εκδοχή απ' αυτή που αναφέρει ο Η.Π., ότι δηλαδή επρόκειτο για μια φυλή που είχε καταφύγει στα βουνά από την Επαναστάση — κάτι ανάμεσα σε αντάρτες και ληστές — και που οι γερμανοί στρατολόγησαν. Επίσης, το επεισόδιο με τον ΕΛΑΣ έφτασε τότε διαφορετικά στ' αυτιά μου: ότι όταν οι Γερμανοί τους έστελναν να πάρουν ένα ύψωμα από τους αντάρτες κάπου προς τον Όλυμπο, οι τάταροι, πρωτόγονοι και πολεμοχαρείς, χύμηξαν σαν λεφοίσι. Οι αντάρτες τους άφησαν να προχωρήσουν απροκάλυπτοι και όταν πλησίασαν θέρισαν δυο χιλιάδες απ' αυτούς με πολυβόλα. Ελέγχθηκε μάλιστα ότι οι γερμανοί τους άφησαν επίτηδες να σκοτωθούν έτσι, γιατί με τις δοφολογίες τους και τα κλιτάτικα τους τους είχαν γίνει βάρος. Όλα αυτά βέβαια τα αναφέρω χωρίς καμιά αξίωση ιστορικής μαρτυρίας, είναι απλώς οι φήμες που κυκλοφορούσαν δίνοντας στο διάχυτο τρόπο ένα συγκεκριμένο πρόσωπο. Όπως ίσως και μια άλλη φήμη, ότι σ' ένα σημείο έξω από τη Θεσσαλονί-

κη, πηγαίνοντας προς το στρατόπεδο Παύλου Μελά, υπήρχαν τραγλοδύτες που αρπάζαν τα παιδιά και τα ετρωγαν. Αυτά συνέβαιναν περί το τέλος του '43 και, παρόλο που τότε ήμουν ήδη δεκαπέντε χρονών και η δράση στην ΕΠΟΝ έθετε τη γενία μας μπροστά σε πολύ πιο συγκεκριμένους κινδύνους, όταν, πηγαίνοντας στο στρατόπεδο όπου ήταν φυλακισμένος ένας φίλος μου, περνούσα μπροστά σ' αυτούς τους μυστηριώδεις τραγλοδύτες που λιαζόνταν έξω από τις σπηλιές τους, τάχυνα το βήμα. Και πάλι ο παράλογος, προαιώνιος φόβος, πιο ισχυρός κι από το φόβο που έχει συγκεκριμένη αιτία. Τα παιδιά της Κατοχής, παρόλο που φέρνονταν σαν άντρες, ήταν συγχρόνως και παιδιά. Διερωτώμαι πώς αισθάνονται τα παιδιά στο Λίβανο...

Με φιλικούς χαιρετισμούς
Φραγκίσκος ΣΟΜΜΑΡΙΠΑΣ

ΟΙ ΚΟΡΙΟΙ

Αγαπητοί φίλοι,

Εδώ και πέντε μήνες περίπου έχει προκύψει η γνωστή υπόθεση με τους «κορίους». Ανάμεσα στ' άλλα, παρουσιάστηκαν οι δυο πινακες με ονόματα πολιτών που παρακολουθούνταν τα τηλεφώνά τους, στο χρονικό διάστημα 1976-1981. Περιεργο είναι πως δεν δοθηκαν όλα όσα παρακολουθούνταν από την ΚΥΠ, αλλά μόνο ένα μέρος τους.

Αν και είναι βέβαιο πως οι παρακολουθήσεις συνεχίζονται και σήμερα, η δε κυβέρνηση σκανδαλωδώς συσκοτίζει κάθε προσπάθεια αποκαλύψεων — προσανατολίζοντας εντεχνα την ευθύνη στο πρόσωπο μόνο του Τόμπρα και συγκαλύπτοντας έτσι τους διάφορους μηχανισμούς — έχει μια σημασία το ότι έγιναν αυτές οι αποκαλύψεις έστω για το '76-'81. Διότι, πιστοποιούν και επαληθεύουν όσα καταγγέλλονταν μα δεν αποδείχονταν (ελλείψει στοιχείων) την εποχή της «Νέας Τρομοκρατίας».

Δεδομένου επίσης πως, όλοι αυτοί οι μηχανισμοί του κράτους έμειναν ανέπαφοι και από το 1981 ως τις μέρες μας, θα αποκτούσε αξία και πολιτικό ενδιαφέρον, η χρήση τέτοιων τεκμηρίων, μιας και θα μπορούσαν να στραφούν ενάντια σ' αυτούς τους μηχανισμούς (όπως η ΚΥΠ και νυν ΕΥΠ), με τη διαδικασία των δικαστικών αγωγών και μηνύσεων. Περισσότερο μάλιστα τώρα, που έχει εγκατασταθεί και στη χώρα μας το ηλεκτρονικό φακέλωμα, ενώ σε χώρες της ΕΟΚ αντίστοιχες αντιδράσεις πολιτών έφτασαν και σ' επιτυχίες (π.χ. Βέλγιο, Ομ. Γερμανία).

Μ' όλα τα παραπάνω λοιπόν, θέλω να απευθύνω ΕΚΚΛΗΣΗ σ' όλους αυτούς τους παλιούς αγωνιστές, ΝΑ ΑΝΤΙΔΡΑΣΟΥΝ ΤΩΡΑ, ατομικά ή ομα-

δικά, κόντρα και σε κάποιες κομματικές συνελεύσεις, που ίσως να υπάρχουν.

Νίκος ΚΑΡΑΒΑΖΑΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΗ ΑΝΑΦΟΡΑ

Κυρία Πρωθυπουργέ,

Με την ιδιότητα του Έλληνα πολίτη, του κοινωνικού εργάτη και εκπαιδευτικού μπροστά στους Τσιγγάνους και μη μαθητές μου, στους γονείς τους, στην κοινωνία, στα δικά μου 4 παιδιά, στον εαυτό μου και στο Θεό μου, λογοδοτώ δημόσια σε σας τον ίδιο και σας παρακαλώ να αναλάβετε κι εσείς ΠΡΟ-ΣΩΠΙΚΑ πλέον τις ευθύνες σας για τις επιλογές της κυβέρνησής σας για τους ευπαθείς συμπολίτες μας (Τσιγγάνους κλπ.).

Με λόγια γνώσης σας βεβαιώνω ότι:

1. Δεν πάει παρακάτω το πολιτιστικό και κοινωνικό δράμα των ευπαθών Ελλήνων Τσιγγάνων κλπ. μετά μάλιστα από δεκαετίες και δεκαετίες αδιαφορίας των τωών και νυν πολιτικών, θρησκευτικών και πνευματικών ηγετών της χώρας.

2. Η Αλλαγή άραγε διαθέτει πειστήρια αξιέπαινων προτεινομένων για τον τερματισμό του «τοιούτου» — τσιγγανικού προσηύδα — μόχθου;

Οι κάποιες χειρονομίες που έγιναν τελευταία από ορισμένους φορείς του Δημοσίου αποδειχτήκαν αβολιδωτά βλήματα και δεν έθιξαν τη Λερναία Ύδρα που καταπνίγει υπολογισμό τμήμα του ελληνικού λαού με τη σφραγίδα του τσιγγανισμού.

3. Συνεργάτες σας επωνύμιοι ενημερώθηκαν, ενοχλήθηκαν, υποσχέθηκαν, μα διεψεύσαν τις ελπίδες μας, πως σοβαρολογούσαν απέναντι στα προσκλήματα και τις εκκλήσεις μας στα τελευταία χρόνια.

Τα ίδια πάθαμε και στα χρόνια 1979-1981.

Ιδιαίτερα όμως πρέπει να ντρέπονται, κατ' εμέ, για την αβλιότητα, που ενδημεί στους συμπολίτες μας Τσιγγανούς, ΟΛΟΙ όσοι ορίστηκαν από ΣΑΣ επικεφαλής των υπουργείων Παιδείας, Νέας Γενιάς, Λαϊκής Επιμόρφωσης, Υγείας - Πρόνοιας και Εσωτερικών.

Τους επώνυμους συνεργάτες σας (ονοματίζω τους υπεύθυνους και υπόλογους για το τσιγγανικό δράμα, γιατί στην ανωνυμία και στο απρόσωπο όλοι είναι αθώοι!!!) — που αναφέρω παρακάτω — καλό είναι να τους ρωτήσετε να σας αναφέρουν τι και πως ενήργησαν, τι και γιατί δεν ενήργησαν, ποια και γιατί δεν μπόρεσαν να εφαρμόσουν για την αντιμετώπιση του τσιγγανικού ζητήματος. Δεν ωφελεί το ότι εμείς τα ξέρουμε όλα.

Τις ελπίδες μας για ουσιαστική αλλαγή στον κατεστραχόχρη ανάλλαχο χώρο

των συμπολιτών μας Τσιγγάνων τις στηρίζουμε πλέον σε σας ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ (γιατί όλοι οι άλλοι μας απογοητεύσαν τεκμηριωμένα).

Μετά από σας απομένουν οι γνωστοί διεκδικητικοί τρόποι και μέθοδοι που ενεργοποιήθηκαν ενάντια στο φυλετικό και κοινωνικό ρατσισμό παντού στον κόσμο.

Προσπάθησα, στα τελευταία 9 χρόνια (1977-1987), να μη διασυνθεί η Ελλάδα στο ευρωπαϊκό προσκήνιο για παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (υπάρχουν στα χέρια μας εύγλωττα στοιχεία).

Προσωπικά εγώ, και οραματίστηκα και πάλεψα και πλήρωσα και προδόθηκα και στις πύλες του Άδη έφτασα με την 45ήμερη πείνα μου το 1987. Καταλαβαίνετε τι περιθώρια αντοχής, υπομονής και ελπίδων μας απέμειναν μπροστά στα ανήμερα θεριά της αγραμματοσύνης των μαθητών μου και του ρατσισμού των μορφωμένων (πολιτικών, θρησκευτικών και πνευματικών) συμπατριωτών μου;

Διαλέξαμε τη δημοσιότητα, για να φτάσει **ΟΠΩΣΔΗΠΟΤΕ ΣΕ ΣΑΣ** η κραυγή μας και για να παρακινηθεί κάθε συναρμόδιος του εσωτερικού να κάνει το χρέος του απέναντι στους συμπολίτες μας Τσιγγάνους.

Κάθε άλλη απόπειρα ευαισθητοποίησης των μεγάλων απέτυχε και γι' αυτό περιήλθαμε σε απόγνωση. Από την ανοιχτή κοινωνία μας τα παράπονά μας είναι διασκεδάσιμα.

Οι παρακάτω συνεργάτες σας έχουν και πρέπει να σας δώσουν το λόγο τους — ο καθένας προσωπικά — για το αντικείμενο, «Πεπραγμένα και μη για τους Τσιγγάνους στις ημέρες ευθύνης τους» (1981-1987).

1. **Υπουργείου Παιδείας:** Βερυβάκης, Κακλαμάνης, Μώραλης, Παπαδημητρίου, Τρίτσας, Βουκουβαλιδής.

2. **Υπ. Πολιτισμού:** Μερκούρη, Παπανδρέου, Λαλιώτης, Μανίκας, Αρσένης, Πετσάλινκος, Σεφερτζής, Διαμαντοπούλου.

3. **Υπ. Υγείας - Πρόνοιας:** Αυγερινός, Γεννηματάς, Μαγκάκης, Κουτσόγωργας, Πετράκης, Κουτσιλαίου, Ακριτά και ιδιαίτερα ο νυν Γ.Γ. Ν. Φαρμάκης.

4. **Δημ. Τάξης:** Γιάννης Σκουλαρίκης, Α. Δροσογιάννης.

5. **Υπ. Εσωτερικών:** Άκης Τσοχατζόπουλος, Θαν. Τσούρας, Βασ. Παπαγιάννης.

6. **Νομάρχες Αττικής:** Θόδωρος Κατρίβανος, Θ. Τσιμπούκης, Σταφυλά, Συνοδινού, Ν. Φαρμάκης, Ανανιάδης, Α. Φούρας.

7. Όλοι οι νομάρχες της χώρας (τέως και νυν).

Όλοι οι παραπάνω είναι σε θέση να σας πουν, κ. πρωθυπουργέ, πόσο ενοχλήθηκαν από μένα και πόσο συνέβαλαν στον τερματισμό ή στη διακίνηση του τσιγγάνικου δράματος.

Αλλά περισσότερα μπορούμε να καταθέσουμε σε ειδική διακομματική επιτροπή, που αξίζει να συσταθεί για τη διερεύνηση του τσιγγάνικου δράματος,

με πρωτοβουλία σας. Έτσι μόνο δεν θα υπάρξουν αθώοι Πυλάτοι, αλλά πολλοί που θα έχουν να ντρέπονται. Δεν τους κατηγορούμε γιατί δεν έλυσαν το πολυπρόβλημα, αλλά γιατί αρνήθηκαν να μιλήσουν υπεύθυνα γι' αυτό, στις ημέρες των ευθυνών τους. (Σε σας πρώτα και στους συναρμόδιους μετά).

Την προσωπική μου εξομολόγηση και κατάθεση την υπογράφω τελών εν γνώσει των συνεπειών του νόμου 105 και παίρνω την ευθύνη μου σαν συννόχος των ανωτέρω, γιατί δεν έκανα παρόμοιες δηλώσεις και καταγγελίες πολύ πιο πριν από σήμερα, κατά των επωνύμων ενόχων!!!

Προσυπογράφεται η αναφορά μου αυτή και από απλές προσωπικότητες των τσιγγάνων, για να γίνει αντιληπτό ότι δεν μονολογώ ο δάσκαλος, αλλά σοβαρολογώ και εκφράζω τις αγωνίες 150.000.

Κύριε πρωθυπουργέ, είμαστε πρόθυμοι για ό,τι μας υποδείξετε, αφού πρώτα μας δεχτείτε σε μια 5λεπτη ακρόαση το συντομότερο.

Ο δάσκαλος των τσιγγάνων
Θανάσης ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

Έλληνας τσιγγάνικης καταγωγής
Νίκ. Καραγιαννόπουλος, Αττικής
Φ. Κουτρομπάνος, Ναυπάκτου
Στεφ. Καραφαντάλος, Άρτας
Μιχ. Τρικάζης, Σερρών

ΛΑΜΒΑΝΩ ΤΗΝ ΤΙΜΗ

Κύριε διοικητή / κύριος αξιωματικός και υπαξιωματικοί / συναδελφοί παλιοσειρές και νέοι / λαμβάνω την τιμή να αναφέρω ότι / χάθηκε η ζεστασιά ακόμα κι απ' τα δάκρυα / το νερό στη βρύση είναι παγωμένο και τα γένα πολύ σκληρά / και δεν κόβονται / επαναστάτησαν τα χέρια στο συνθησμένο ρυθμό επαφής με τα υγρά καθαρισμού τουαλέτας και λαμαρίνων / κι οι αρβύλες αρνούνται να γυαλίσουν συμφώνως με τις παγιάς διαταγές / οι ώρες της σκοπιάς καθυστερούν αδικαιολόγητα να περάσουν / και ο εφοδευών ψευδώς αναγράφει στο φύλλο εφόδου ο.κ. / αν ήθελε να είναι ειλικρινής θα έπρεπε στην αναφορά του ευπειθώς ν' αναφέρει ότι / ο σκοπός κατελήφθη κοιμώμενος σε ύπτια στάση που θυμίζει γλάρο μ' ανοιχτά φτερά πάνω απ' τη θάλασσα.

Φορώ την μπλε φόρμα αγγαρείας του σμηνίτη και νιώθω το βαμβακερό ύφασμα ανάλαφρα να αγκαλιάζει το γυμνασμένο κορμί, μπλε βαθύ, σαν τα βαθιά νερά.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Σμηνίτης στη Μύκονο

ΚΡΕΑΤΟΜΗΧΑΝΕΣ 2ης ΓΕΝΙΑΣ

Ήταν ένα μικρό καράβι που ήταν ατιξιδευτό... βγήκε ένα μακρύ ταξίδι... τλειώσαν όλες οι τροφές... και τότε ξανα τον κλήρο...

Δεν ξέρω γιατί όσο διαβάζω την φημερίδα μου 'ρχεται συνεχώς αυτό τραγουδάκι των παιδικών μου χρόνων στο μυαλό. Γράφει «Τέσσερις ναυτικές σκοτώθηκαν από ιρακινές ρουκίτες στον περσικό θερματικό σταθμό της νησίδας Λαβάν». Ίσως γιατί το τραγουδάκι δείχνει τις προσπάθειες και τις δυσκολίες των Ελλήνων ναυικών ανά τους αιώνες, ίσως πάλι δείχνει και εξυμνεί σ' εμάς τους νεότερους και την απειρία μα και την αγνοία των κιδύνων της θάλασσας μαζί με κάποιες τάσεις εξωραϊσμού της καλής πληρημής για τα ταξίδια στη Μεσόγειο όπου περίπου τα πριμ που τάζουν οι σημερνές εταιρείες για τα ταξίδια στον Πασιό.

Εμείς τώρα από τη μεριά μας περμένουμε τους άδελφους πόρους για να αυξήσουμε το εθνικό μας εισόδημα, πως και αυτοί από τη δική τους πλευρά πιστεύαν ότι με το πριμ του ταξιδιού πραγματοποιούσαν κάποια από τα κινταναλωτικά τους όνειρα ή τέλος πάντων θα ικανοποιούσαν κάποια έξαρση της κοινωνικής τους προβολής έστ και αν βάλουν τη βιολογική τους ύπαρξη σε κίνδυνο.

Η πατρίδα μας η Ελλάδα και αυι με τη σειρά της περιμένει να ισοσκελσει το ισοζύγιο πληρωμών και να αυξήσει το βιοτικό επίπεδο των Ελλήνων με τις εξαγωγές και μάλιστα έχοντας γι αιχημή του σοσιαλιστικού εξαγωγικού δόρατος τις πολεμικές βιομηχανίες ΙΒΟ - ΠΥΡΚΑΛ, κ.λπ. και έτσι τυπών πάνω στις ρουκίτες των ιρακινών αροπλάνων και στις σφαίρες των πολυβόλων των ταχύπλων των Περσά «made in Greece» έτσι και για διαφήμηση.

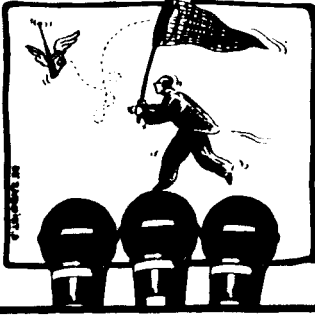
Η υπερεβδομηνητακοντούτης όμα και καρδιακή μητέρα του πλοιάρχου που δεν καταλαβαίνει από ισοζύγιο ξωτερικών συναλλαγών ΑΕΠ, ποιότητα, ποσότητα, καταναλωτικό μοντελο, αδρεναλίνη, επινεφρίδια και τοια, λέει: Ας έρθει πίσω το παιδί με και ας είναι και ανάπηρο, αρκεί να τ βλέπω ζωντανό.

Έτσι λοιπόν «μια και αυτοί έπεσο κατά την εκτέλεση του καθήκοντος: Θα μαζευτούν οι εφοπλιστές, οι καθ' λην αρμόδιοι υπουργοί, το τοπικό ιερτείο, οι φτωχοσυγγενείς και οι εκπρσωποι του Τύπου σε μια σεμνή τελετή (όταν θα έχουν καταλαγιάσει οι συναθηματικές φορτίσεις και θα έχει πριτανεύσει η λογική) να απονείμουν τ βραβεία και τις συντάξεις. Έτσι για τ καλό τους. Εμείς για το δικό μας καλ τι θα κάνουμε; Γιατί ο κλήρος πέφτ στον πιο νέο ή ΑΣΧΕΤΟ.

Πα. BANTZA

**σοσιαλιστική
θεωρία
και
πράξη**

Τεύχος 4
Απρίλιος '88
Απρ. 1988

• ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

• Γ. Παπανδρέου ΜΜΕ: Απελευθέρωση ή υποδούλωση	• Ν. Τσιπρακίδης ΜΜΕ και Ανάπτυξη
• Σ. Κωνσταντίνου Εκπαίδευση και ανάπτυξη	• Θ. Αλευράς Τοπική Ραδιοφωνία
• Κ. Αλεξανδράκης Ο έλεγχος των ΜΜΕ	• Ν. Αθανασίου Το νόημα μιας μέρας
• Α. Χρυσανθούλης Ελληνική Ραδιοφωνία	• Θ. Καράλης ΑΠΕ
• Α. Δοσάκης Πληροφορική	• Μ. Μπόση Εντυπωσιασμός στα ΜΜΕ
• Σ. Παναγιωτακόπουλος ΜΜΕ και Κοινωνικοποίηση	• Σ. Κωνσταντίνου Ραδιοφωνία και Νεολογία

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΚΑΘΕ 1^ο ΤΟΥ ΜΗΝΑ
σε βιβλιοπωλεία και περίπτερα

...4...3...2...1...0..

Μια ζωή ποδήλατο

Η πρόσφατη ανάθεση της κατασκευής του ποδηλατοδρομίου της Καλογρέζας στη μειοδότητρια εταιρία μάς έφερε στο νου το εξής καταπληκτικό παραμύθι που μας πλάσαραν οι εφημερίδες τρία χρόνια πριν και, συγκεκριμένα, το Σεπτέμβριο του 1985. Κάτω απ' τον ευφάνταστο τίτλο του παραμυθιού «Το 1988 οι ποδηλάτες θα έχουν πίστα!...» διαβάσαμε τότε τα εξής:

«Τρεις χιλιάδες ποδηλάτες το 1988 θα έχουν το δικό τους ποδηλατοδρόμο και το 1989 θα αγωνιστούν στη δική τους πίστα. Από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού έγινε η οριστική μελέτη του ποδηλατοδρομίου, που θα κατασκευαστεί στον Άγιο Κοσμά και αποτελεί έργο με στόχο τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1996.

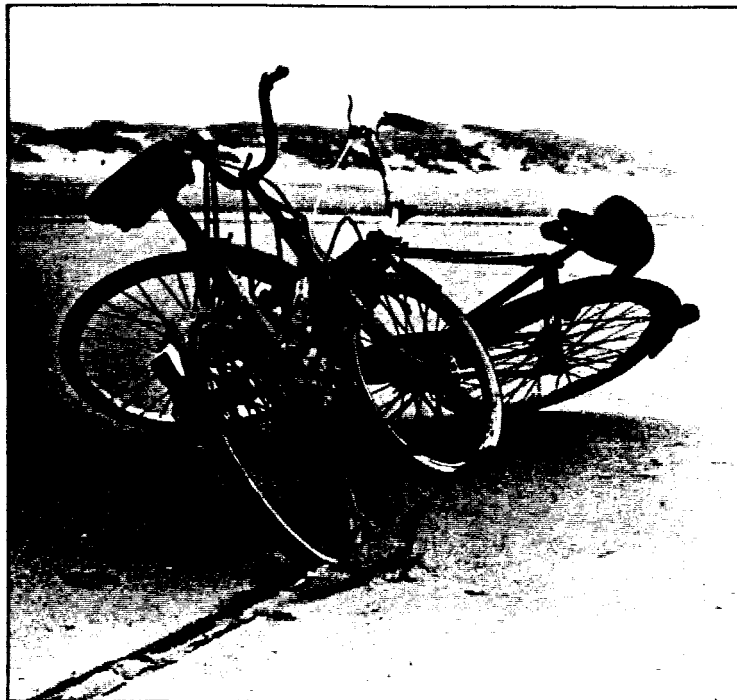
Η συνολική κάλυψη του ποδηλατοδρομίου θα είναι 21.000 τ.μ. και η πίστα του θα έχει μήκος 333, 33 μ. από οπλισμένο σκυρόδεμα. Θα χωράει 5.000 θεατές (3.600 καθιστούς και 1.400 ορθίους) και έχει πρόβλεψη για άλλους 3.600 καθήμενους με νέα κερκίδα (μελλοντικά).

Οι κτιριακές του εγκαταστάσεις θα εξυπηρετήσουν 14 ομάδες ποδηλασίας (συνολικά 200 αθλητές) και 13-18 προπονητές.

Θα διαθέτει τα αντίστοιχα αποδυτήρια και 2 αίθουσες γυμναστικής. Στον εσωτερικό χώρο της πίστας θα υπάρχουν εγκαταστάσεις κλασικού αθλητισμού. Ακόμα υπάρχουν χώροι για πολλαπλές χρήσεις (εκθέσεις, προβολές, συγκεντρώσεις, μπαρ, εστιατόρια, καθιστικά) τόσο για τους ποδηλάτες όσο και για το κοινό. Τέλος, προβλέπεται κέντρο Τύπου και χώροι που μελλοντικά θα αξιοποιηθούν για ξιφασκία και άθληση αναπήρων.

Ο συνολικός προϋπολογισμός του έργου θα φτάσει τα 620 εκατομμύρια δρχ.». (Βήμα, 2 Σεπτεμβρίου 1985).

Διαβάζοντας σήμερα όλ' αυτά, σίγουρα θα νομίζετε ότι η ακύρωση του έργου οφείλεται στην ανυπαρξία μελέτης και ότι είχαμε να κάνουμε απλώς με μια ανέξοδη υποσχесιολογία. Και όμως η μελέτη για την κατασκευή του ποδηλατοδρομίου στον Αγ. Κοσμά, που την είχαν συντάξει οι τεχνικές υπηρεσίες της Γ.Γ.Α., ήταν και παρα ήταν έτοιμη και ολοκληρωμένη. Οι πραγματικοί λόγοι ακύρωσης εκείνου του έργου και η απόφαση μελλοντικής κατασκευής του στην Καλογρέζα είναι απλοί.

Το έργο εντασσόταν στην προοπτική διαμόρφωσης του Αγ. Κοσμά (βλ. Σχολιαστή 63) και όπως είναι φυσικό έρχεται σε σύγκρουση με την επιλογή του ΠΑΣΟΚ για υπερασυγκέντρωση των αθλητικών έργων στην Καλογρέζα. Επιλογή που έχει έναν και μόνο στόχο. Να παραμείνουν τα αθλητικά έργα απομονωμένα απ' τους φυσικούς τους δικαιούχους, τους αθλούμενους, και στη συγκεκριμένη περίπτωση απ' τους χιλιάδες ποδηλάτες του λεκανοπεδίου. Στην καλύτερη περίπτωση θα γυμνάζονται οι αθλητές της εθνικής ομάδας και κανείς άλλος. Προκαλεί δε τουλάχιστον θυμηδία η αφέλεια του τότε προέδρου της ελληνικής ομοσπονδίας Κώστα Αγαπίου που σε δηλώσεις του το '85 αφού ευχαριστούσε την «Γ.Γ.Α. που υλοποίησε το όνειρο της ζωής μας», ευχόταν «να δημιουργηθούν και άλλα ποδηλατοδρόμια σε διάφορα διαμερίσματα της χώρας». Λες και είχε ήδη φτιαχτεί.

Ελληνάρες

Τελευταία, τώρα που μας τέλειωσε ο Άρης, μας έχουν πρήξει με τις επιτυχίες των εθνικών ομάδων ανδρών, γυναικών, ελπίδων, εφήβων κ.λπ... Το διδάγμα είναι απλό και γνωστό. Όταν εμείς οι Έλληνες είμαστε ενωμένοι, μεγαλουργούμε. Αν πάλι δεν αισθανόμαστε το μεγαλείο της επιτυχίας στην προσωπική μας ζωή, μπορούμε να το γευτούμε αρκεί να ταυτιστούμε με τις εθνικές μας ομάδες, του ποδοσφαίρου, του βόλεϊ, του μπάσκετ, του πόλο... Είναι τα «αγόρια» μας, τα «κορίτσια» μας που ενσαρκώνουν τα χαρακτηριστικά της φυλής ή, καλύτερα, αυτά που εμείς αυθαίρετα έχουμε ορίσει σαν χαρακτηριστικά της φυλής μας. Το ελληνικό φιλότιμο δεν αρκεί πια για να μας χαρακτηρίζει. Συμπληρώθηκε, λοιπόν, με την τα-

χύτητα του Έλληνα που αντισταθμίζει την έλλειψη δύναμης και ύψους, την ευψυχία, τον ενθουσιασμό, το μεσογειακό ταμπεραμέντο κ.λπ. Χαρακτηρίζοντας μάλιστα σε κάθε ευκαιρία και τους άλλους λαούς μ' ένα σύνολο από ιδιότητες που δήθεν έχουν, όπως, ψυχροί Σουηδοί, πειθαρχημένοι Γερμανοί, φλεγματικοί Άγγλοι, οργανωμένοι Ρώσοι, τονίζουμε περισσότερο την ιδιαιτερότητά μας. Διατηρούμε έτσι στην κυκλοφορία ένα ρεπερτόριο από μύθους και ιδεολογήματα που δικαιολογούν τον εθνοκεντρισμό μας.

Αν τώρα τ' αποτελέσματα των ομάδων μας δεν δικαιολογούν από μόνα τους τέτοια εθνική έπαρση, δεν έχουμε παρά να τα μεγαλοποιούμε για να τη δικαιολογή-

σουν. Διαβάσαμε για παράδειγμα ότι η εθνική εφήβων στο μπάσκετ είναι η αξία διάδοχος της αντρικής. Λες και υπήρχε μέσα σ' αυτή κανένας που μπορεί να εξελιχτεί σε παίκτη της κλάσης των Φασούλα, Χριστοδούλου ή του Γιαννάκη. Ακούσαμε επίσης ότι η Ελπίδων αξίζει να πάρει τα σκήπτρα απ' την Εθνική Αντρών στο ποδόσφαιρο. Αυτοί μάλιστα που πλάσαραν αυτό το τελευταίο πρόσθεταν βέβαια ότι χρειάζεται η προσθήκη κάποιων εμπειριών όπως του Σαργκάνη, του Αναστό, του Μητρό, του Κωφίδη, του Σαραβάκου, του Μανωλά, του... Λες και υπάρχει περίπτωση να κληθεί στην εθνική αντρών παίκτης που δεν έχει μεταγραφεί σε μεγάλο σύλλογο της Αθήνας. Ακούσαμε για τη γυναί-

σουμε και για την εθνική του πόλο σύντομα. Παντού ταλέντα, ευψυχία, ενθουσιασμός, ταχύτητα...

Υπάρχει βέβαια και η άλλη όψη του ίδιου νομίσματος. Η εξήγηση των αποτυχιών σαν έμμεσο αποτέλεσμα των ελαττωμάτων της φυλής. Για την περίπτωση προσφέρεται η εθνική αντρών του ποδοσφαίρου, που για να δικαιολογηθεί η ξεφτίλα της επιστρατεύεται το πιο φιλοσοφημένο διά στόματος Παπαποστόλου: «Εμείς οι Έλληνες έχουμε το ελάττωμα να ενθουσιαζόμαστε εύκολα και να απαγοητευόμαστε το ίδιο εύκολα». Αφού είναι, λοιπόν, έτσι τα πράγματα, ξανακάλεσε τους ίδιους στην Εθνική, μια και άλλους να καλέσει, πάλι Ελληνάρες θα είναι...

Θ.Π.

Περί ορέξεως ουδείς λόγος

Είναι γεγονός ότι στην Ελλάδα ο γυναικείος αθλητισμός δεν πουλάει. Το γυναικείο αθλητικό θέαμα δεν εκπληρώνει φαίνεται τους όρους της ελληνικής αγοράς. Περιστασιακά μόνο κάνει μια βραχύβια εμφάνιση στο προσκήνιο, που μπορεί να είναι έντονη μεν, καταγράφεται όμως με τέτοιο τρόπο που να εμπεδώνει τη γυναικεία απουσία από τον αθλητικό καταμερισμό. Ο γυναικείος στίβος, η κολύμβηση, ακόμα και η Σακοράφα με τη Βερούλη, αντιμετωπίζονται στην καλύτερη περίπτωση με τη συγκατάβαση που αρμόζει σε μια συμπαθητική προσπάθεια, που δεν κολλάει όμως πουθενά. Η προβολή και ενασχόληση με τα της προσωπικής ζωής των αθλητριών αυτό ακριβώς σκοπεύει να καταδείξει: ότι είναι και θα παραμείνουν πάντα «γυναίκες». Γι' αυτό και η υποδοχή που έτυχε το γυναικείο βόλεϊ τον τελευταίο καιρό παρουσιάζει ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Ήταν μάλλον μια πρόσκληση σε οφθαλμολαγνεία παρά η προβολή ενός περιθωριακού αθλήματος, σε μια από τις σπάνιες καλές στιγμές του. Τον τόνο έδινε η αφίσα που διαφήμιζε τη διοργάνωση — μια βολεϊμπολίστρια σε θέση υποδοχής του σερβίς. Η ευαίσθητη «Ελευθεροτυπία» ακολούθησε με την πληροφορία ότι «Αρχίζει ο γυναικοκαβγάς» και συνέχισε με το «φιλέ και πασαρέλα», θριαμβολογώντας για τις επιτυχίες: «...χρυσό μου», «και στον τελικό...» κλπ, χωρίς ο υπόλοιπος Τύπος να υστερεί σε παρόμοιες επισημάνσεις. Η τηλεοπτική κάμερα έδειξε μια ασυνήθιστη κινητικότητα, ιδιαίτερα σε εξω αγωνιστικές στιγμές, όχι χωρίς αντίκρισμα: επτά και δέκα χιλιάδες θεατές στους τελευταίους αγώνες της διοργάνωσης — οι φίλαθλοι αναγνωρίζουν επιτέλους το γυναικείο βόλεϊ.

Σεξουαλικά σημαίνοντα ενυπάρχουν βέβαια σε κάθε αθλητική δραστηριότητα, στη συγκεκριμένη όμως περίπτωση υποψιαζόμαστε ότι οι χιλιάδες θεατές του σταδίου και ποιος ξέρει πόσοι άλλοι από την τηλεόραση έκαναν μια πολύ πιο άμεση ανάγνωση. Γυναίκες, λοιπόν, που συναγωνίζονται, καρφώνουν, πλυνζάρουν, θωπεύονται κι όλα αυτά με και για τα ε-

θνικά χρώματα. Οι διαιτητές και κριτές; Άντρες. Το μάτι του ηδονοβλεψία όμως, που δε νοιάζεται πια να κρυφτεί, καταφέρνει να εισχωρήσει ακόμα και στο άδυτο: Στην αθλητική σελίδα του «Ταχυδρόμου» βλέπουμε τις βολεϊμπολίστριες σε αποδυτήρια! Δεν πρόκειται βέβαια πια γι' αθλήτριες. Ο αθλητισμός είναι μόνο το φόντο. το σκηνικό. Είπαμε άλλωστε ότι στη γυναικεία του εκδοχή δεν πουλάει και πολύ. Τα μισόγυμνα κορίτσια όμως;

Δ.Κ.

Κοσκωτά Μαφία...

Γυάλιζε το μάτι του ανθρώπου. Τον είχανε κουντίσει βέβαια και οι δικοί του. Η καλύτερη άμυνα είναι η επίθεση, λοιπόν, και ο Κοσκωτάς δηλώνει προκαταβολικά, πριν την παράταση του τελικού του κυπέλλου, ότι φοβάται το δωδέκατο παίκτη, το διαιτητή δηλαδή. Καλή η κίνηση αγοράς του Ολυμπιακού, αλλά δεν του εξήγησαν οι πάτρωνες ότι στον ποδοσφαιρικό χώρο οι αντιπαλότητες είναι ασυμβίβαστες και ότι τέλος πάντων δεν μπορεί να κερδίζεις πάντα με ρελάνς. Και αυτοί καλά, πού να ξέρουν ή πού να ανακατευτούν με τέτοια, οι σύμβουλοι του όμως, άνθρωποι υποτίθεται της πιάτσας; Αυτοί, κοράκια που μυρίστηκαν πολύ ψαχνό, ζαλίστηκαν φαίνεται και τα θέλουν όλα τώρα. Δεν διδάχτηκαν από τα παθήματα του Βαρδινογιάννη τα πρώτα χρόνια της δυναστείας του ή και σήμερα ακόμα. Διακινδυνεύουμε την πρόβλεψη ότι θα φάει πολύ ξύλο ο Ολυμπιακός του χρόνου έτσι άγαραμπα που το παίζει. Ευτυχώς,

λοιπόν, που υπάρχουν οι χοντροκοπιές των προέδρων — δεν μένει έτσι κανένα περιθώριο για παρεξήγηση. Παρεξήγηση για το ποιος είναι ο τρομοκράτης, ο αντικοινωνικός, ο χούλιγκαν. Ο «θρύλος» παρέχει στον Κοσκωτά νομιμοποίηση που δύσκολα θα του παρείχε ολόκληρο συγκρότημα Τύπου, όπως και στον Βαρδινογιάννη άλλωστε. Αυτού του είδους η νομιμοποίηση όμως δημιουργεί και ισχυρή πόλωση μ' αυτούς που δεν δέχονται ποτέ την ήττα και καλά κάνουν, γιατί ο Κοσκωτάς μπορεί κάποτε να μάθει. Ας δούμε του χρόνου τον Ολυμπιακό στη Θεσσαλονίκη, τη Λάρισα, τη Δράμα, όταν κανένας δωδέκατος παίκτης δεν θα μπορεί να τον γλιτώσει από τις πέτρες. Οι φίλαθλοι του Ολυμπιακού θα 'χουν γι' αυτό τη μικρότερη ευθύνη.

Δ.Κ.

Τα καθαρόαιμα κλοτσάνε

Αυτό ήταν. Η αποκέντρωση του

ποδοσφαίρου έγινε. Η Λάρισα πήρε το πρωτάθλημα και όλοι οι δημοσιογράφοι των αθηναϊκών κυρίως εφημερίδων το χάρηκαν, γιατί πάντα είχαν καμμό να βρεθεί κάποιος να σπάσει το κατεστημένο του παραδοσιακού Π.Ο.Κ. Και άρχισαν όλοι να υμνούν τα καθάραιμα του θεσσαλικού κάμπου και τους ηρωικούς φιλάθλους της ομάδας που τόσο πολύ της συμπαράσταθηκαν. Ξεχνώντας βέβαια ότι η συμπεριφορά των οπαδών όσο και των παραγόντων της Λάρισας κάθε άλλο παρά κολακευτική ήταν απέναντί τους. Με αποκορύφωμα τον ξυλοδαρμό του Θεοφιλόπουλου, που όπως καταλάβατε και από την περιγραφή του τελικού του κυπέλλου είναι λάτρης της αντικειμενικότητας και ιδιαίτερα της βαρδινογιαννικής αντικειμενικότητας.

Ίσως ακόμα να τρέφουν ελπίδες για διασυρμό της άξιας κατά τα άλλα ομάδας στα ευρωπαϊκά κύπελλα. Γερά... με τσαμπουκά!!!

Γ.Ν.

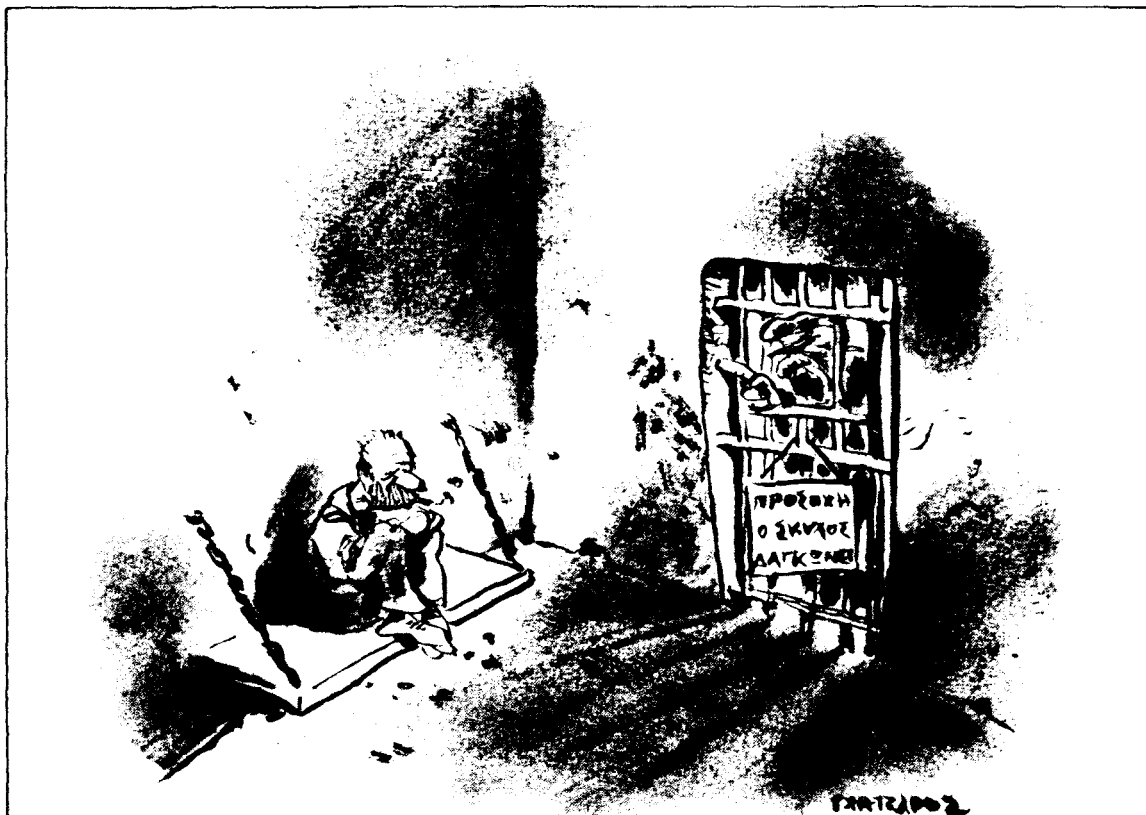
Δούρειος Ίππος

Τελικά αποδείχτηκε! Ο Κοσκωτάς όχι μόνο είναι πράσινος μέχρι το κόκαλο, όπως τον κατηγορούσαν τον καιρό που αγόρασε το «θρύλο» διάφοροι γνωστοί του από τη Λεωφόρο, αλλά ξεδεύει ανιδιοτελώς όσα λίγγοι για τον Παναθηναϊκό. Έτσι, αφού άνοιξε μετά τον τελικό αρκετές σάμπανιες για να γιορτάσει την επιτυχία της ομάδας του, έδωσε κι από 600.000 δραχμές στους ερυθρόλευκους παίκτες για τη χαρά που του πρόσφεραν.

Χ.Μ.

Κραυγή από τις φυλακές

Την ίδια στιγμή που η κυβέρνηση με περηφάνια εξαγγέλλει τις καινοτομίες του νέου σωφρονιστικού κώδικα, μια ανατριχιαστική καταγγελία από τις φυλακές της Λάρισας έρχεται να μας θυμίσει την πραγματική κατάσταση των ελληνικών φυλακών.

■ Κατηγορούμε και καταγγέλλουμε βασανιστήρια, ξυλοδαρμούς κρατουμένων, εξευτελιστικές απάνθρωπες σωματικές έρευνες, χιτλερική ψυχολογική βία, που θυμίζει τα χρόνια των Ες Ες και της Γκεστάπο, μέσα στις φυλακές της Λάρισας. Εκφράζοντας την απόγνωση των κρατουμένων του κάτεργου της Λάρισας, απευθυνόμαστε μέσα από τις στήλες σας προς την κοινή γνώμη, ζητώντας την κινητοποίηση όλων προκειμένου ν' αναχαιτιστεί η κτηνωδία των αρχικανίβαλων βασανιστών δεσμοφυλάκων μας.

Στο σημερινό κάτεργο της Λάρισας επικρατεί μια βαρβαρότητα που θίγει την ανθρωπινή αξιοπρέπεια των κρατουμένων. Χυδαιολογούν και βρίζουν τις οικογένειές μας. Ατελείωτα τα μαρτύρια των συγκρατούμενων μας.

Αυτοί οι ίδιοι δολοφόνησαν τους ανηλικούς Αναστάσιο Καρρά και Κώστα Σαββίδη το 1987.

Οι βασανιστές κανίβαλοι Κων/νος Τζουρέλης, διευθυντής της φυλακής, ο αρχιφύλακας Κων/νος

Κόκκινος και ο υπαρχιφύλακας Ιωάννης Λαδάς, μαζί με την «παρέα τους», σπέρνουν τρομοκρατία με τα γκλομπ στα χέρια τους και με τη χυδαία πειθαρχία τους, όπου οδηγούν κάθε συγκρατούμενό μας στο σημείο να θέλει ν' αυτοκτονήσει παρά να δεχτεί τον εξευτελισμό.

Μας αναγκάζουν να καταπίνουμε μεταλλικά αντικείμενα όπως κεραίες, καρφιά, ξυραφάκια, βελόνες, σίδερα, μπαταρίες. Αποτέλεσμα, από το 1984 ως τώρα έχουν κάνει καταπώσεις ξένων σωμάτων 46 κρατούμενοι με 116 εγχειρήσεις. Σας στέλνουμε τη λίστα με πλήρη στοιχεία προς βεβαίωση των όσων λέμε.

Είναι καιρός να πάψει η αναπαγωγή εγκληματιών μέσα στα κάτεργά μας, και νομίζουμε πως ήρθε η ώρα ν' αναγνωρίσουμε στο πρόσωπο του κάθε κρατουμένου την ανθρωπινή ιδιότητα!!!

Βέβαια αυτά δεν συμβαίνουν μόνο στη Λάρισα. Και στο Νοσοκομείο Κρατουμένων Κορυδαλλού, με υπεύθυνους τον αρχιφύ-

λακα Ιωάννη Παπαγιαννίτη, το διευθυντή Γεώργιο Στεφή, τους φύλακες Σπυρίδωνα Γρίβα, Ιωάννη Γεωργόπουλο (υπαρχιφύλακα) και τον Δημήτριο Πρέτσα και πολλούς άλλους...

Το νοσοκομείο το κατάντησαν χωρίς καμιά ιατρική περίθαλψη, με αίσχος συσσίτιο, με δύο απομονώσεις, με 7 κρεβάτια καθήλωσης δεμένα κάτω στο πάτωμα, αν είναι δυνατόν νοσοκομείο με πειθαρχία και απομονώσεις!!!

Ξυπνάμε και κοιμόμαστε με τον εφιάλτη των δεσμοφυλάκων. Αυτή τη στιγμή μιλάμε για τη χειρότερη φυλακή της Ελλάδας, τη Λάρισα, και για το Νεκροτομείο που το αποκαλούν «νοσοκομείο».

Το υπουργείο «Αδικίας» κλείνει τα μάτια του γιατί και αυτοί οι ίδιοι συμμετέχουν σ' αυτά τα αίσχη.

Πιστεύουμε ότι θα δημοσιεύσετε κάτι από το κείμενό μας.

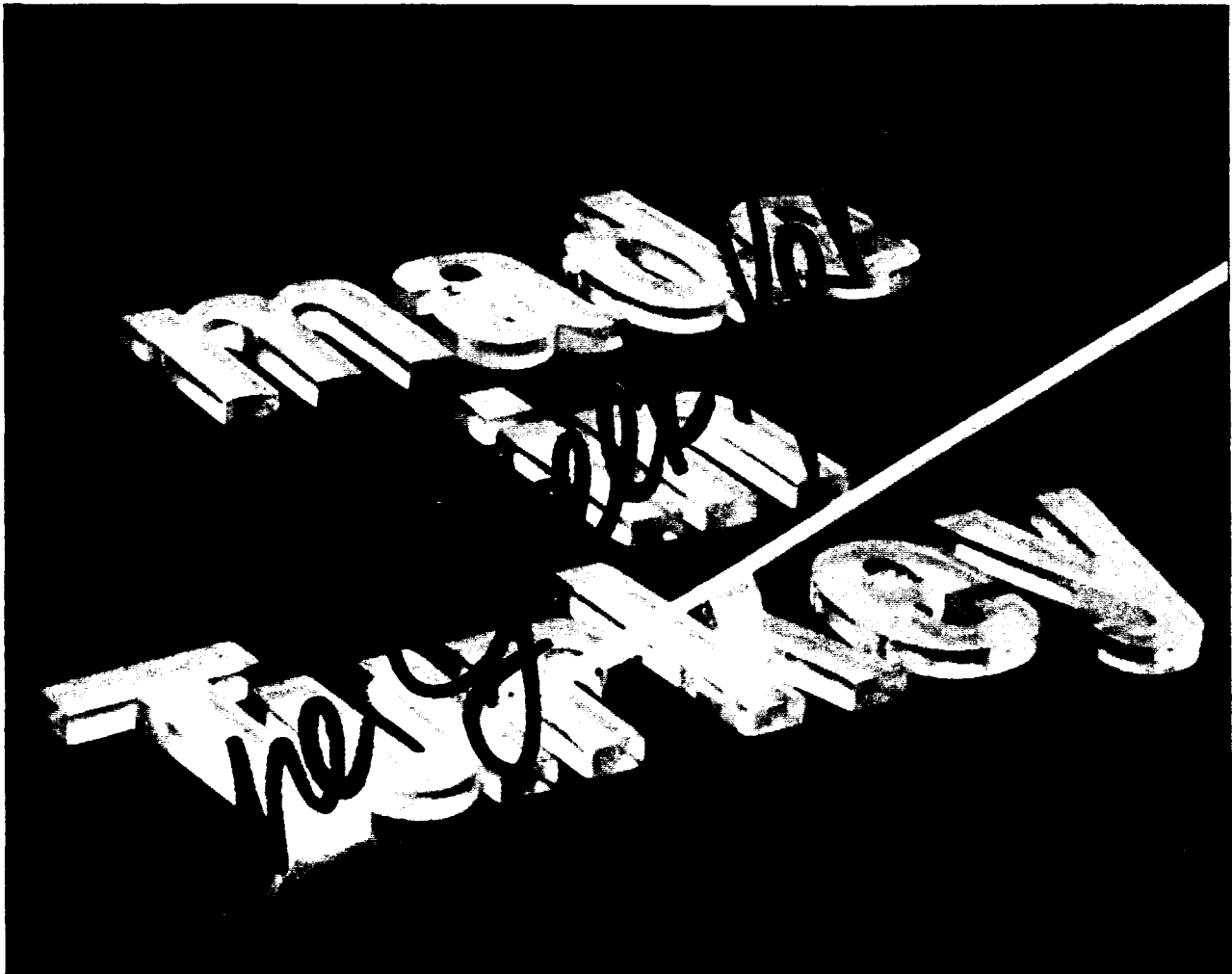
Υπογράφουν οι κάτωθι κρατούμενοι:

(ακολουθούν 13 υπογραφές που βρίσκονται στη διάθεση του περιοδικού).

Αριθμός εγχειρήσεων που υπέστησαν οι πιο κάτω για να αφαιρεθούν τα ξένα σώματα την περίοδο 1984-1987.

1. Ιωάννης Γενάφης	7
2. Θεόδωρος Βενάρδος (απεβίωσε)	6
3. Χρήστος Πετρόπουλος	5-6
4. Γιώργος Σταμέλος	5-6
5. Πασχάλης Γαβαλάς	5
6. Αναστάσιος Τσερμπίνης	4
7. Νίκος Λεμόνας	4
8. Ιωάννης Πετρόπουλος	4
9. Κώστας Σουλιάτης	4
10. Στράτος Μανέλης	4
11. Ιωάννης Πανταζής	6
12. Ιωάννης Παγούδης	3
13. Χαρίλαος Σικλής	3
14. Γιώργος Πάσιος	3
15. Βασίλης Καλαϊτζής	3-4
16. Αριστείδης Πλέσας	2
17. Ιωάννης Τσουκναράκης	3
18. Γιώργος Παπαμάρκου	3
19. Κώστας Στέφας	2-3
20. Σπύρος Νικολογιάννης	2
21. Παναγιώτης Νικολαγιάννης	2
22. Τάσος Καρράς (απεβίωσε)	2
23. Άγγελος Παλαιολόγος	2
24. Δημήτρης Μανωλάς	2
25. Λευτέρης Κομιακίδης	2-3
26. Λάμπρος Σχίζας	1-2
27. Γιώργος Μουσταφάς	1
28. Κώστας Μπεληγιάννης	1
29. Παύλος Ιγνατιάδης	1
30. Βλάσσης Ψοφάκης	1
31. Δημήτρης Καμπέρης	1
32. Χρήστος Κίσσας	1
33. Κώστας Καραθανάσης	1
34. Στράτος Ξενίτας	1
35. Γιώργος Κωφινάκης	1
36. Λευτέρης Λαμπρόπουλος	1
37. Ευάγγελος Περάκης	1
38. Δημήτριος Μανίκας	1
39. Απόστολος Νικολόπουλος	1
40. Δημήτριος Βαρδάκης	1
41. Θανάσης Ματσούκας	1
42. Κώστας Καραδήμας	1
43. Χρήστος Μονογιούδης	1
44. Μάριος Αναστασίου και δύο γυναίκες:	1
45. Άιντα	4
46. Ζουμπουλιά Παναγιώτου	1

Ο ανταγωνισμός με άλλα μέσα

Τελικά το «πνεύμα του Νταβός» μάλλον θα οικοδομείται μέσα από μικρούς κύκλους συγκρούσεων με πρωτοβουλία της μιας πλευράς, όπως έγινε με αφορμή την τελική ματαίωση του Συμβουλίου Σύνδεσης ΕΟΚ - Τουρκίας, πρόσφατα. Η αφετηρία των γεγονότων βρίσκεται στο αδιέξοδο της επιτροπής που συνήλθε στις Βρυξέλλες για να προετοιμάσει το συμβούλιο σύνδεσης της Κοινότητας με την Τουρκία, καθώς η ελληνική πλευρά παρέμεινε αμετακίνητη στη θέση της ότι στο προσέμιο της ημερήσιας διάταξης έπρεπε να αναφέρονται, σαν προϋποθέσεις για την εξομάλυνση των σχέσεων ΕΟΚ - Τουρκίας, ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Τουρκία και η λύση του Κυπριακού με την πλήρη αποχώρηση των στρατευ-

μάτων κατοχής (εφημερίδες, 13 Απριλ. '88). Αξίζει να σημειωθεί ότι το κλίμα του τουρκικού Τύπου την προηγούμενη ήταν τελείως διαφορετικό, αφού οι περισσότερες εφημερίδες ασχολούνταν με φημολογούμενα σχέδια του Τ. Οζάλ «πως θα πρέπει να γίνει κάποιο άλμα στο Κυπριακό, το οποίο δημιουργεί εμπόδια στις σχέσεις με την Αθήνα» και μ' αυτή την έννοια φαινόταν έτοιμος να προτείνει και αποχώρηση μέρους των τουρκικών στρατευμάτων από την Κύπρο.

Η «σύγκρουση» ανοίγει με πρωτοβουλία της ελληνικής πλευράς, στο γνώριμο και ευνοϊκό ευρωπαϊκό τερνέν. Η τουρκική απάντηση δίνεται με σαφήνεια αμέσως μετά το αδιέξοδο της επιτροπής

των Βρυξελλών, όταν ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών Μεσουτ Γιλμάζ «θυμάται» ότι η τουρκική κυβέρνηση είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη για την τύχη της μουσουλμανικής μειονότητας στην Ελλάδα. Μετά πλέον η αλυσίδα ξεδιπλώνεται. Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Γ. Ρουμπάτης σπεύδει να υπενθυμίσει το FAIR PLAY του εμπορίου. Υπενθυμίζει ότι η πρώτη «δικαιοπραξία» τελειώσε: άρση του διατάγματος του '64 από την Τουρκία, υπογραφή του Πρωτοκόλλου Προσαρμογής στη συμφωνία σύνδεσης ΕΟΚ - Τουρκίας από την Ελλάδα. Τώρα τα ζητούμενα και τα ανταλλάγματα είναι άλλα: «Έχουμε εξηγήσει ότι για το 4ο Χρηματοδοτικό Πρωτόκολλο υπάρχουν θέματα στα οποία επιμένουμε. Η κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Τουρ-

κία και η αποχώρηση των στρατευμάτων κατοχής από το έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας» (Δηλώσεις κυβερν. εκπροσώπου, 14 Απριλ.).

Χρειάζεται να επιμείνουμε λίγο στα γεγονότα και στη χρονολογική τους τάξη, γιατί μερικές φορές δίνουν τόσο ρεαλιστική εικόνα στις διαδικασίες και στο αντικείμενο των σημερινών ελληνοτουρκικών σχέσεων μετά το παζάρι του Νταβός, που πολλές φορές δεν χρειάζονται άλλα σχόλια. Την επομένη από το Λουξεμβούργο θα έρθει και ο Κ. Παπούλιας να συντονιστεί με το κλίμα, δηλώνοντας την απαισιοδοξία του για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, αφού «όλα τα αιτήματα της Τουρκίας από την ΕΟΚ εξαρτώνται από την πρόοδο της αποχώρησης των κα-

τοχικών δυνάμεων από την Κύπρο». Εδώ είναι αξιοπρόσεκτο ότι ξεχνιέται η «γαρνιτούρα» περί αποκατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Τουρκία, που χρησιμεύει μάλλον για να παίρνουν και λίγο «ευρωπαϊκό χρώμα» οι ελληνικοί όροι. Νέα τουρκική απάντηση διά στόματος Γιλμάζ («Δεν θα δεχτούμε να αποσυρθεί ούτε ένας στρατιώτης από την Κύπρο»), ενώ στο παιχνίδι μπαίνει και ο ίδιος ο Οζάλ, δηλώνοντας ότι το Κυπριακό είναι έξω από τα θέματα του Νταβός.

Παράλληλα, αρχίζουν από τουρκικής πλευράς να εκφράζονται αμφιβολίες για την πραγματοποίηση της επίσκεψης του Οζάλ στην Αθήνα... και πλέον η στιγμή σηκώνει Μαχαιρίτσα, αφού το αμοιβαίο «πινγκ-πονγκ» δηλώσεων πρέπει να τελειώσει. Ξαναθυμόμαστε πλέον το «πνεύμα του Νταβός», τα περί «μη πολέμου» και τα τοιαύτα, και στις προεισαγωγικές παρατηρήσεις της προεδρίας προς το Συμβούλιο Σύνδεσης ΕΟΚ - Τουρκίας περνάει η ελληνική διατύπωση για το Κυπριακό, ενώ ο Οζάλ ψύχραιμος θα δηλώσει ότι χάθηκε μια μεγάλη ευκαιρία επιτάχυνσης της ελληνοτουρκικής προσέγγισης. Φαίνεται ότι η τουρκική πλευρά πήρε το μήνυμα: η θέση της Ελλάδας στην ΕΟΚ αντικειμενικά περιορίζει την Τουρκία σε αμυντικό ρόλο σ' αυτό το πλαίσιο, καθώς η ΕΟΚ σαν σύνολο και ανεξάρτητα από επιμέρους προθέσεις και συμφέροντα δεν μπορεί να γίνει θεάτρο της ελληνοτουρκικής διαφοράς.

Αλλά μέσα από το μικρό κύκλο ελληνοτουρκικών διαξιφισμών που παρακολουθήσαμε φάνηκε ακόμη καθαρότερα το πνεύμα και οι διαδικασίες που εγκαινίασε το Νταβός. Η ουσία και τα θέματα του ελληνοτουρκικού ανταγωνισμού παραμένουν αναλλοίωτα, αφού οι ιστορικές και κοινωνικές αιτίες που τα δημιούργησαν δεν καταργούνται τόσο εύκολα με συμφωνίες κορυφής. Το πνεύμα του Νταβός σημαίνει συνέχιση του ανταγωνισμού με άλλα μέσα, μέσα από διαδικασίες περισσότερο «ειρηνικές» και κυρίως ελεγχόμενες (εδώ μπαίνει και ο... Μαχαιρίτσας). Και οι μικρές κρίσεις, σαν αυτή που προέκυψε τελευταία, στο βαθμό

που με αμοιβαίους χειρισμούς κλείνουν και ελέγχονται, μπορούν να χρησιμεύσουν και θετικά δείχνοντας στα εθνικά ακροατήρια και των δυο πλευρών ότι η ευκαταία ελληνοτουρκική φιλία μπορεί να προέλθει μόνο μέσα από έναν εφικτό και γενναίο συμβιβασμό σε μια αλυσίδα θεμάτων και μέσα από ενιαία διαπραγμάτευση των δυο πλευρών. Η εξοικείωση με το γενικό προσανατολισμό της «συμφωνίας - πακέτο», που οφείλει να κατευθύνει και τις δυο χώρες, δεν φτιάχνεται μόνο με «φιλειρηνικές κορόνες», αλλά μερικές φορές χρειάζεται και το τριξίμο των δοντιών. Έτσι λοιπόν, η αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων από την Κύπρο αναγκαστικά θα συνοδευτεί από την κατοχύρωση του διζωνικού και ομοσπονδιακού χαρακτήρα του νησιού, κάτι που η ελληνοκυπριακή πλευρά «συζητά» εδώ και μια δεκαετία, αν θυμηθούμε τις συμφωνίες Μακαρίου - Ντενκτάς και Κυπριανού - Ντενκτάς αργότερα.

Σ' αυτό το επίπεδο διαπραγμάτευσης η ελληνική πλευρά βγαίνει λίγο «ζημιωμένη», αφού στην ουσία αναγνωρίζει τα τετελεσμένα της τουρκικής εισβολής του '74. Βέβαια, οι ζημιές αυτές μπορεί να αποδειχτούν μόνο πρόσκαιρες, αφού πέρα από συμφωνίες και προβλέψεις το ελληνοκυπριακό κεφάλαιο θα ζητήσει να καταγράψει την κοινωνική και οικονομική του υπεροχή στα πλαίσια του ομοσπονδου κράτους και πιθανόν να το επιτύχει, με διαδικασίες ανάλογες μ' αυτές που ακολούθησε τη δεκαετία '60-'70. Ένας «ομοσπονδιακός» συνεταιρισμός, όπου οι μεν προσφέρουν το κεφάλαιο και οι άλλοι την εργασία, καθώς οι κοινωνικές συνθήκες μοιραία επικρατούν των οποιωνδήποτε νομικών και θεσμικών ρυθμίσεων που θέτουν οι συμφωνίες.

Αλλά η ελληνική πλευρά δεν στηρίζεται σ' αυτή την προοπτική του μέλλοντος και ζητά να αντισταθμίσει τις «ζημιές» της με την αδιαμφισβήτητη αναγνώριση της δικής της θέσης στο Αιγαίο, περιλαμβάνοντας εκεί το σύνολο των τουρκικών επιδιώξεων που πρέπει ρητά να ακυρωθούν.

Η κατεύθυνση του συμβιβασμού είναι ορατή και από τις δυο

πλευρές σαν ο μόνος δρόμος για να μετατραπεί ο «μη πόλεμος» του Νταβός σε κάποια μορφή ελληνοτουρκικής «ειρηνικής συνύπαρξης». Το βασικό ερώτημα είναι αν θα υπάρξουν πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις στην Τουρκία να αναλάβουν και να επιβάλουν το κόστος αυτού του αναγκάσιου συμβιβασμού, δηλαδή το κόστος να αποδεχτούν την επαναφορά της ελληνοτουρκικής ισορροπίας στα επίπεδα που βρισκόταν πριν από την εισβολή στην Κύπρο. Γιατί, μιλώντας γενικότερα, αυτή είναι η ουσία και το αντικείμενο της «ενιαίας διαπραγμάτευσης» που αποδέχεται και προτείνει η ελληνική πλευρά.

Σε κάθε άλλη περίπτωση, το κόστος της τουρκικής παλινδρόμησης θα είναι πολύ βαρύτερο για τον τουρκικό καπιταλισμό, και αυτό είναι κάτι που φαίνεται ότι έχουν καταλάβει πολύ καλά οι δυνάμεις που εκφράζει ο Οζάλ. Έτσι, το μπαλάκι αυτή τη στιγμή είναι στην πλευρά της Τουρκίας.

Αυτή την πορεία σιγά σιγά αρχίζουν να συνειδητοποιούν και οι πιο κριτικοί αρνητές του πνεύματος του Νταβός, καθώς εντυπωσιασμένοι από την ελληνική στάση στην ΕΟΚ σπεύδουν να ξαναθυμηθούν τους παλιούς καλούς καιρούς της «εθνικά υπερήφανης» εξωτερικής πολιτικής ξαναμπαίνοντας, με τις «κριτικές επιφυλάξεις» τους βέβαια, στο δρόμο της συμπόρευσης μαζί της. Ήδη, η κριτική στάση τους απέναντι στο Νταβός ήταν εξαρχής εύκολη λεία για τα σχέδια του Α. Παπανδρέου και η σταδιακή τους ανάκαμψη εύκολα μπορούσε να προβλεφθεί.

Το Νταβός σημαίνει συνέχιση του ελληνοτουρκικού ανταγωνισμού με άλλα μέσα. Είναι εύκολη μια κριτική των «μέσων», που στη σημερινή φάση έχει επιλεγεί να είναι περισσότερο «ειρηνικά» και ελεγχόμενα, αντιπροτείνοντας μια πιο επιθετική διαχείριση που εμπνέεται από τους «εθνικούς προμαχώνες» της φυλής. Κάτι τέτοιο ας το αναλάβει ο Έλληνας Λεπέν, όποτε και όπου εμφανιστεί. Αλλά η άρνηση του ίδιου του ανταγωνισμού χρεώνεται στην ιστορική αίστολη της Αριστεράς.

Θανάσης ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ

■ Είναι εύκολο να παρατηρήσει κανείς ότι η εξέγερση του παλαιστινιακού λαού επέφερε άμεση και έντονη αναστάτωση στην ισραηλινή κυβέρνηση και κοινωνία, λόγω της διαφωνίας μεταξύ των δύο κύριων κομμάτων του Ισραήλ (Λικούντ και Εργατικό), της διεθνούς καταδίκης και του διχασμού της ισραηλινής κοινής γνώμης στην αντιμετώπιση της εξέγερσης (το ειρηνιστικό κίνημα που αναγνωρίζει τα δικαιώματα των Παλαιστινίων από τη μια και ο έντονος φανατισμός των αντιδραστικών και θρησκευτικών δυνάμεων που ζητούν πιο σκληρά μέτρα στην αντιμετώπιση της εξέγερσης από την άλλη).

Όμως δεν είναι απλό να παρατηρήσει κανείς τις επιπτώσεις της εξέγερσης στις αραβικές χώρες, γιατί διαφέρουν από τη μια στην άλλη, αλλά μπορούν να διατυπωθούν μερικές παρατηρήσεις που ισχύουν για όλες σχεδόν τις αραβικές χώρες:

— Κατ' αρχήν, υπάρχει μια γενική ομολογία ότι η εξέγερση αποτελεί σκληρή απάντηση στην αδιαφορία των αραβικών κυβερνήσεων, που στην τελευταία συνάντηση κορυφής των Αράβων ηγετών υποβίβασαν το παλαιστινιακό πρόβλημα σε δεύτερη μοίρα.

— Ο φόβος των αραβικών καθεστώτων για τυχόν επέκταση της εξέγερσης μέσα στις αραβικές χώρες, πράγμα που θα ταρκακουνόσε το έδαφος κάτω από τα πόδια τους.

— Η σκληρή και βίαιη αντιμετώπιση του κύματος της συμπαράστασης στην εξέγερση των λαϊκών μαζών (που έφτασε στο σημείο να πυροβολούν τους διαδηλωτές με αληθινές σφαίρες στην Αίγυπτο και το Μαρόκο, να κάνουν εκατοντάδες συλλήψεις στην Ιορδανία και να αποτρέψουν κάθε διαδήλωση συμπαράστασης στη Συρία).

— Αχρήστευση των προσπαθειών του βασιλιά της Ιορδανίας Χουσεΐν για τη σπίλωση του παλαιστινιακού βάσει των αμερικανικών ειρηνευτικών σχεδίων.

Και ερχόμαστε τώρα στην ουσία του θέματος που μας απασχολεί. Είναι αυτό που έκανε τον Πρόεδρο της Συρίας Χαφέζ Αλ Άσαντ να δεχτεί τη συμφιλίωση και τη συνάντησή με τον ηγέτη της Ρ.Λ.Ο. Αραφάτ δεδομένου ότι είχε απορρίψει όλες τις προσπάθειες που είχαν γίνει από το 1983 όταν απελάθηκε ο Αραφάτ από τη Συρία; Για να απαντηθεί αυτό το ερώτημα, είναι αναγκαίο να γίνει σύντομη αναφορά στο ιστορικό και στους λόγους που οδήγησαν τον Άσαντ στην απέλαση του Αραφάτ το 1983.

Ήσαντ-Αραφάτ

Ο ελπιγμός της συμφιλιώσεως

Έχει γίνει γνωστό πια ότι η εξωτερική πολιτική της Συρίας (και ειδικά σ' ό,τι αφορά το Λίβανο και το παλαιστινιακό) στηρίζεται στο να κρατά αποκλειστικά όλα τα χαρτιά και να αναγκάζει τους άλλους να συμμορφώνονται με την πολιτική της. Μ' άλλα λόγια, το συριακό καθεστώς προσπαθεί πάντα να αποτρέψει την εμφάνιση ανεξάρτητων πολιτικών δυνάμεων που θα μπορέσουν να «πηδήξουν το συριακό μαντρί» και να χαράξουν μια ανεξάρτητη πολιτική. Διότι πώς αλλιώς εξηγείται το γεγονός ότι, όταν οι προοδευτικές λιβανικές δυνάμεις μαζί με τους Παλαιστίνιους στο Λίβανο είχαν κυριαρχήσει σε ποσοστό πάνω από 60% στα εδάφη του Λιβάνου και έλεγχαν απόλυτα την κατάσταση, η Συρία συμμάχησε με τους φαλαγγίτες του Λιβάνου και στράφηκε στρατιωτικά ενάντια στις προοδευτικές δυνάμεις και τους Παλαιστίνιους, με όλα τα επακόλουθα (σφαγή του Ταλ Αλ Ζάαταρ κ.τ.λ.);

Αυτό που είχε συμβεί τότε είναι ότι το συριακό καθεστώς, βλέποντας τη δύναμη που απέκτησαν οι προοδευτικές δυνάμεις στο Λίβανο, φοβήθηκε το σχηματισμό ενός ανεξάρτητου προοδευτικού δημοκρατικού καθεστώτος στο πλευρό της Συρίας, γιατί κάτι τέτοιο θα ανέτρεπε τα σχέδιά του, και έκανε στροφή 180° για να συμμαχήσει με τους φαλαγγίτες χωρίς να αλλάξει λέξη από την «αριστερή» συνθηματολογία του!!!...

Παραθέσαμε αυτή την εισαγωγή παρ' όλο που είναι έξω από το θέμα μας, για να καταλάβουμε το πνεύμα που ήταν κρυμμένο πίσω από την απέλαση του Αραφάτ από τη Συρία το 1983.

Μετά την Ισραηλινή εισβολή στο Λίβανο το 1982 και τον τερματισμό της παλαιστινιακής στρατιωτικής παρουσίας στο Νότιο Λίβανο, ο Αραφάτ έκανε έντονη και σκληρή κριτική στα αραβικά καθεστώτα (και ειδικά στη Συρία που είχε έντονη στρατιωτική παρουσία στο Λίβανο) και τα κατηγορήσει ότι άφησαν τους Παλαιστίνιους μόνους, αποκαλύπτοντας έτσι την υποκριτική συμπαράστασή τους στον «αδελφό» παλαιστινιακό λαό, πράγμα που δεν άρεσε καθόλου στο συριακό καθεστώς που περίμενε την ευκαιρία να απαλλαχθεί από τον Αραφάτ. Πράγματι η ευκαιρία αυτή δεν άργησε να 'ρθει, διότι μετά την ήττα του 1982 δημιουργήθηκε στους κόλπους της P.L.O. μια έντονη απογοήτευση και έντονη κριτική στην αντιμετώπιση της εισβολής.

Οι ριζοσπαστικές δυνάμεις μέσα

στην Αλ-Φατάχ (τη μεγαλύτερη οργάνωση όπου ηγείται ο Αραφάτ), μαζί με το Λαϊκό Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης (Χαμπάς) και το Δημοκρατικό Μέτωπο (Χαουατμέ), που εκφράζουν τη μαρξιστική τάση στην P.L.O., εναντιώθηκαν στον Αραφάτ και κατ'απόφασιν άμεσες ευθύνες σ' αυτόν και τους συνεργάτες του για τον τρόπο αντιμετώπισης της εισβολής.

Και όπως θα περίμενε κανείς, η Συρία υιοθέτησε τους στασιαστές και ενθάρρυνε τις ριζοσπαστικές δυνάμεις μέσα στην Αλ-Φατάχ να αποχωρήσουν από την οργάνωση του Αραφάτ και να προχωρήσουν στην ίδρυση μιας παράλληλης Φατάχ. Οι λεγόμενοι στασιαστές, με ηγέτη τον Αμπού Μούσα, είχαν σκοπό να ωθήσουν τις υπόλοιπες παλαιστινιακές οργανώσεις στο σχηματισμό μιας παράλληλης P.L.O., για να ανατρέψουν έτσι τον Αραφάτ.

Όντως τα πράγματα πήγαν καλά για τη Συρία. Στη συνέχεια άρχισαν έντονες προσπάθειες για την ενότητα της P.L.O. με πρωτοβουλία του Δημοκρατικού Μετώπου, που κορυφώθηκαν στο Εθνικό Παλαιστινιακό Συμβούλιο (εξόριστη παλαιστινιακή

βουλή) την άνοιξη του 1987 στο Αλ-Γέρι, που υπογράμμισε πάλι την ηγετική φυσιογνωμία του Αραφάτ και χάραξε ενωτική ανεξάρτητη γραμμή από όλες σχεδόν τις παλαιστινιακές οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένου και του Λαϊκού Μετώπου. Ήταν φυσικό η νέα κατάσταση να ενochλήσει πολύ το συριακό καθεστώς. Βλέποντας πως το παιχνίδι άρχισε να ξεφεύγει από τα χέρια του, σκλήρυνε ακόμα πιο πολύ τη στάση του απέναντι στην P.L.O. με ριζοσπαστικά μέτρα όπως:

— Περιορισμός της δράσης του Λαϊκού και Δημοκρατικού Μετώπου για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης στη Συρία.

— Φυλάκιση όλων των οπαδών του Αραφάτ.

— Στο Λίβανο, ώθησε την οργάνωση Αμάλ στον αποκλεισμό των παλαιστινιακών στρατοπέδων για δύο χρόνια περίπου (ο αποκλεισμός σταμάτησε με την εξέγερση στα κατεχόμενα εδάφη), με αποτέλεσμα να σκοτωθούν εκατοντάδες Παλαιστίνιοι, οι περισσότεροι γυναίκες και παιδιά. Τέλος ήρθε η εξέγερση να ολοκληρώσει την απομόνωση της Συρίας, που αισθάνθηκε τώρα ότι το

παιχνίδι ξέφυγε εντελώς από τα χέρια της.

Απέναντι σ' αυτή τη νέα κατάσταση, άρχισε να προβληματίζεται πώς να σώσει αυτή την απομόνωση. Και βρήκε τη χρυσή ευκαιρία όταν η Ιορδανία αρνήθηκε να κηδεύει ο Αμπού Τζιχάντ στο Αμάν με λαϊκή συμμετοχή και επέμενε να γίνει σε στενό οικογενειακό κύκλο. Έτσι έγινε η πρόταση να γίνει η κηδεία του Αμπού Τζιχάντ επίσημα στη Συρία και ανακοινώθηκε ότι οι πόρτες της είναι ανοιχτές για οποιονδήποτε θέλει να πάει στην κηδεία.

Σε ερώτηση του κυβερνητικού εκπροσώπου της Συρίας, αν θα γίνει επίσημη υποδοχή του Αραφάτ, απάντησε όχι, αλλά μπορεί να έρθει να συμμετέχει. Ο Αραφάτ από την πλευρά του δήλωσε ότι αν δεν του γίνει επίσημη υποδοχή δεν είναι διατεθειμένος να πάει στη Συρία. Το πρόβλημα λύθηκε με τη μεσολάβηση της Αλγερίας και έτσι έγινε η επίσημη υποδοχή και συνάντηση του Αραφάτ με τον Ήσαντ. Οι ειδήσεις της συμφιλίωσης γράφτηκαν στον Τύπο και δεν χρειάζεται να τις αναφέρουμε εδώ.

Το ερώτημα που μας απασχολεί είναι: η συμφιλίωση αυτή είναι ουσιαστική και κατά πόσο η Συρία θα σεβαστεί την ενότητα και την ανεξάρτητη πολιτική της P.L.O. που υπογραμμίστηκαν από τις αποφάσεις του Εθνικού Συμβουλίου στο Αλγέρι; Και αν η απάντηση είναι καταφατική, τι θα γίνει με τους «στασιαστές» που τους υιοθετεί η Συρία; (Όταν ρωτήθηκε ο Φαρούκ Καντούμι, υπεύθυνος των εξωτερικών σχέσεων της Συρίας, απάντησε ότι η άποψη της Συρίας είναι ότι αυτό είναι εσωτερικό θέμα της P.L.O., που θα το λύσει μόνη της).

Ακόμα, τι θα γίνει με τη σύμμαχο της Συρίας Αμάλ, που έχει κάνει τόσες βαρβαρότητες σε βάρος παλαιστινιακών καταυλισμών στο Λίβανο; (Στις αρχές του Μάη τα πρακτορεία ειδήσεων μετέδωσαν ότι ξέσπασαν μάχες μεταξύ των στασιαστών και οπαδών του Αραφάτ στο στρατόπεδο Σατίλα στη Βηρυτό με δεκάδες νεκρούς και τραυματίες, χωρίς να επέμβει η Αμάλ).

Εξάλλου η συριακή κυβέρνηση δήλωσε ότι θα απελευθερώσει 2.000 μαχητές που κρατά στις φυλακές της.

Οπωσδήποτε το μέλλον θα δείξει κατά πόσο η Συρία είναι διατεθειμένη να αλλάξει την εξωτερική της πολιτική και να πάρει απόφαση πια ότι δεν μπορεί να καπελώσει την πολιτική γραμμή της P.L.O.

Τάκης ΣΑΡΗΣ

ΝΕΑ ΖΗΛΑΝΔΙΑ

Το τέλειος του μύθου

■ Η Νέα Ζηλανδία χαιρεί καλής φήμης ανάμεσα στους ειρηνόφιλους της Ευρώπης. Με τη χώρα αυτή του Νότιου Ειρηνικού και το σοσιαλιστή Πρόεδρό της έχουν συνδεθεί εντυπώσεις αποπυρηνικοποίησης και πρόκλησης μιας υπερδύναμης. Από τα συνήθη μέσα ενημέρωσης μαθαίνουμε πως, μετά από τη συνεπή πολιτική αποπυρηνικοποίησης που έκανε η Νέα Ζηλανδία, αναστάλη η συμμετοχή της ως μέλους της στρατιωτικής συμμαχίας ANZUS, κι ακόμα πως δεν υπάρχουν στη χώρα ούτε ατομικά όπλα ούτε πυρηνικά εργοστάσια. Αυτή, όμως, είναι μόνο η μια πλευρά του νομίσματος. Και μ' αυτό δεν εννοώ τις πάνω από χίλιες άδειες που έχουν χορηγηθεί για τη λειτουργία ραδιενεργών εγκαταστάσεων ακτινοβολίας, για ιατρικούς σκοπούς αλλά και για τρόφιμα. Ούτε, άλλωστε, την αυξανόμενη στρατιωτική βοήθεια που παρέχει η Νέα Ζηλανδία στους λιλιπούτειους γείτονές της στον Ειρηνικό και η οποία έχει συμβάλει στον εξοπλισμό των κρατών αυτών, που είχαν ως τώρα γλιτώσει από τις διάφορες στρατιωτικές ιδιοτροπίες και παραξενιές.

Πρόκειται περισσότερο για την αντίθεση μεταξύ μιας αριστερής σοσιαλιστικής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας αφενός και μιας οικονομικής πολιτικής αφετέρου, που στο σύνολό της βρίσκεται μέσα στη ρηγκανική και θατσερική παράδοση. Το γεγονός αυτό παρουσιάζεται εκ πρώτης όψεως σαν αίνιγμα στα μάτια κάθε επισκέπτη που ενδιαφέρεται για την πολιτική. Πώς είναι δυνατόν, ένα κράτος με σημαντικό ρόλο μέσα στο «Φόρουμ του Ειρηνικού» (αντίστοιχο περίπου με το Συμβούλιο της Ευρώπης) για τη δημιουργία της Σύμβασης για την Αποπυρηνικοποίηση του Νότιου Ειρηνικού (South Pacific Nuclear Free Zone Treaty), να μειώνει ταυτόχρονα στο μισό το ποσοστό φορολογίας για τα υψηλότερα εισοδήματα, να καταργεί δικαιώματα των δημοσίων υπαλλήλων και να ιδιωτικοποιεί σημαντικά τμήματα κρατικών επιχειρήσεων;

Ο Φρανκ Σβάλμπα Χοτ, πρώην ευρωβουλευτής και μέλος της Γραμματείας της GRAEL (Ευρωπαϊκή Συμμαχία Πράσινων και Εναλλακτικών) στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, επισκέφθηκε πρόσφατα τη Νέα Ζηλανδία. Στο άρθρο που έγραψε ειδικά για τον «Εχολογιστή», ο Φ.Σ.Χ. στέκεται στο πολιτικό παράδοξο μιας εργατικής κυβέρνησης με ενεργό αντιπυρηνική πολιτική στην περιοχή του Ν. Ειρηνικού, που ταυτόχρονα ακολουθεί μια θατσερικής έμπνευσης πολιτική λιτότητας.

Στις επόμενες σελίδες δημοσιεύουμε μια εικονογραφική αναπαράσταση από το σαμποτάζ του πλοίου Rainbow Warrior, πράξη που αποτέλεσε μια από τις έμπρακτες αντιδράσεις της Δύσης στην αντιπυρηνική ανοχή της Νέας Ζηλανδίας.

Για πρώτη φορά στην ιστορία της Νέας Ζηλανδίας έγινε το Φεβρουάριο του '88 διαδήλωση περίπου 15.000 ατόμων (σημαντικός αριθμός για χώρα πληθυσμού τριών εκατομμυρίων), της αριστερής ανεξάρτητης αντιπολίτευσης ενάντια στην αριστερή κυβέρνηση και τον State Sector Bill («νόμος για το δημόσιο τομέα»).

Μερικά από τα πανώ αναφέρονταν μάλιστα στον «SS-Bill». Ο νόμος αυτός ασχολείται κατά κύριο λόγο με την κατάργηση της ισοβιότητας των δημοσίων υπαλλήλων, που θα κλείνουν εφεξής μόνο πενταετή συμβόλαια στις δημόσιες υπηρεσίες.

Οι συλλογικές συμβάσεις για αύξησης μισθών και συνθήκες εργασίας δεν θα γίνονται στο εξής για ολόκληρο το δημόσιο τομέα, αλλά μόνο κατά κλάδο. Είναι φανερό ότι η κατάτμηση αυτή αδυνατίζει την υπαρκτή ως τώρα ισχύ των συνδικάτων του δημόσιου τομέα. Στις αρχές Απριλίου πέρασε το νομοσχέδιο την τελική ανώνυμη στο κοινοβούλιο. Η διαμάχη για την οικονομική πολιτική και η σχέση της εργατικής κυβέρνησης με τα συνδικάτα θα επηρεαστούν σημαντικά από τη συζήτηση γύρω από το νομοσχέδιο.

Αν τα συνδικάτα και διάφορες ανεξάρτητες αριστερές δυνάμεις ανέχτηκαν μέχρι τώρα μισοδιαμαρτυρόμενοι την οικονομική και κοινωνική πολιτική της κυβέρνησης, τώρα πλέον φανερώθηκε ανοιχτή ρήξη. Μέχρι και κάποιοι μεμονωμένοι σοσιαλιστές βουλευτές δήλωσαν σε συγκεντρώσεις πως δεν μπορούν να υπερψηφίσουν το νόμο. Έτσι οι πολιτικοί παρατηρητές εκτιμούν ότι ορισμένα κρίσιμα σημεία πρόκειται να αμβλυνθούν για να αποφευχθούν αρνητικές ψήφοι εξ οικείων, καθώς και απεργίες μετά την ψήφισή. Ορισμένα συνδικάτα κάλεσαν τα μέλη τους σε προειδοποιητικές απεργίες: εκπαιδευτικοί, τελωνειακοί, υπάλληλοι υπουργείων.

Υπάρχει ακόμα ένας νόμος που αναβεί τα αίματα, η «Flat tax rate». Η σοσιαλιστική κυβέρνηση έχει προτείνει μια φορολογική μεταρρύθμιση, που πρόκειται να έχει σαν αποτέλεσμα σημαντικές περι-

Η ιστορική πρώτη σελίδα της νεοζηλανδικής εφημερίδας Herald στις 24 Σεπτεμβρίου 1985, όπου ο Γάλλος πρωθυπουργός Λορέν Φαμπιούς παραδέχεται την ενοχή της Γαλλίας.

κοπές φόρων προς όφελος ιδιαίτερα των μεγάλων εισοδημάτων. Ως το 1984, εισοδήματα πάνω από 150.000 δολάρια Ν.Ζ. (περίπου 12 εκατ. δρχ.) φορολογούνταν με συντελεστή 66%. Η εργατική κυβέρνηση, που το 1984 τον μείωσε στο 48%, προτείνει τώρα 33%. Για έναν εύπορο Νεοζηλανδό αυτό σημαίνει ετήσια εξοικονόμηση 18.000 δολαρίων Ν.Ζ. σε σχέση με το 1987. Αντίθετα, όποιος βγάζει λιγότερο από 10.000 δολάρια ετήσια, πρέπει να πληρώνει 73 δολάρια περισσότερο. Η μεταρρύθμιση αυτή βαρύνει κυρίως τους ιθαγενείς Μαορί, τις πολύτεκνες οικογένειες και τους γονείς που μεγαλώνουν μόνοι τα παιδιά τους. Οι τρεις αυτές κατηγορίες είχαν ήδη κληθεί από την προηγούμενη χρονιά στα δημόσια ταμεία με τη θέσπιση φόρου προστιθέμενης αξίας ύψους 10% που επιβάρυνε τα εισοδήματά τους περισσότερο από αυτά των πλουσίων.

Ο «SS-Bill» και η φορολογική μεταρρύθμιση δεν είναι κάποιο τυχαίο παραπάτημα της σοσιαλιστικής πολιτικής, αλλά στηρίζονται στο «πιστεύω» της νεοζηλανδικής κυβερνητικής πολιτικής: «ελευθερία της αγοράς χωρίς περιορισμούς». Η αρχή αυτή ονομάζεται στη νεοζηλανδική κοινή γνώμη Rogernomics από το όνομα του υπουργού Εθνικής Οικονομίας Roger Douglas. Η πολιτική αυτή που θυμίζει Ρήγκαν έχει οδηγήσει τόσο σε μια εκρηκτική αύξηση του εξωτερικού χρέους, όσο και στην ιδιωτικοποίηση δημοσίων επιχειρήσεων.

Όταν πριν έξι χρόνια ανέλαβε η εργατική κυβέρνηση, το εξωτερικό χρέος έφτανε τα 22 δισ. δολ. Ν.Ζ., από τα οποία δυο δισ. σε ιδιώτες οφειλέτες. Το χρέος βρίσκεται σήμερα στα 46 δισ., απ' όπου 14 δισ. αφορούν ιδιωτικές επιχειρήσεις. Επομένως, το υπερπόντιο δημόσιο χρέος αυξήθηκε πάνω από 50%, ενώ το ιδιωτικό κατά 700%. Για τη μείωσή του υπέγραψε το Μάρτιο η κυβέρνηση μια σύμβαση που παραδίδει στη βρετανική «British Gas» την κρατική επιχείρηση «Petrocorp» έναντι 800 εκατ. Στη σύμβαση συμπεριλήφθηκε και η παράδοση εκτάσεων

γης που ανήκαν στους Μαορί, ενώ σημαντικά αποθέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου περνούν σε ιδιωτικά χέρια και αναμένονται αυξήσεις στην τιμή πώλησης της ενέργειας.

Η ελεύθερη αγορά έχει βάσει χέρι και στις αεροπορικές συγκοινωνίες. Στη μοναδική κερδοφόρα γραμμή ανάμεσα στη μεγαλούπολη Όκλαντ και την πρωτεύουσα Ουέλιγκτον, επιτρέπεται πλέον να πετάει και η αυστραλιανή εταιρία Ansett, που για προσέλευση πελατών έχει κατεβάσει τις τιμές, προμηνύοντας έτσι έναν επικείμενο πόλεμο τιμών: Η Air New Zealand, που ως τώρα ήταν η μοναδική εταιρία στη γραμμή αυτή, δε θα είναι πια σε θέση να χρησιμοποιεί τα κέρδη της από τη διαδρομή αυτή για να κρατάει στις άλλες γραμμές τα εισιτήρια σε ανεκτά ύ-

ψη. Από την εξέλιξη αυτή θα πληγούν περισσότερο η αραιοκατοικημένη Δυτική Ακτή και η Νότια Νήσος.

Αλλά οι περιοχές αυτές έχουν σχεδόν εξεγερθεί από ένα άλλο κυβερνητικό μέτρο: Για την κοινωνική ζωή σ' αυτές τις αγροτικές περιοχές τα ταχυδρομικά γραφεία αποτελούν ένα σημαντικό σημείο αναφοράς. Ένας τετραψήφιος αριθμός ταχυδρομείων πρόκειται, όμως, να κλείσει. Η κυβέρνηση δεν ενδιαφέρεται για την ικανοποιητική λειτουργία στην ύπαιθρο, όπου έχει δύναμη το αντιπολιτευόμενο συντηρητικό κόμμα, το «National Party».

Πώς μπόρεσαν και κέρδισαν τις περσινές εκλογές με τέτοια πολιτική; Είναι απλό. Χάρη στον εκλογικό νόμο μπορεί να σχηματιστεί κυβέρνηση χωρίς απόλυτη πλειοψηφία. Πολλοί βιομήχανοι ε-

ξάλλου δεν είδαν στο πρόσωπο του άχρωμου υποψήφιου της δεξιάς αντιπολίτευσης μια πειστική εναλλακτική λύση. Ακόμα, η εργατική κυβέρνηση εκδήλωσε την πρόθεση να μειώσει τη φορολογία των επιχειρηματιών στο 28%, ενώ η κριτική αριστερά δελεάστηκε από ένα νόμο για την αποπυρηνικοποίηση.

Η δυσαρέσκεια αρχίζει σιγά σιγά να φαίνεται: Μια δημοσκόπηση που δημοσιεύτηκε στο τέλος Φεβρουαρίου φέρνει τη δεξιά αντιπολίτευση μπροστά με 47% προς 42%, ενώ μόνο 30% των ερωτηθέντων εκτιμάει ως θετική την πρωθυπουργία του Λάνγκι. Αλλά για την περίπτωση που ο πρόεδρος της κυβέρνησης θα παραβούσε το σκοινί με τα Rogernomics, ετοιμάζεται ήδη ο διάδοχος: Ο υπουργός Περιβάλλοντος Πάλμερ βγήκε από τη δημοσκόπηση ως ο δημοφιλέστερος πολιτικός.

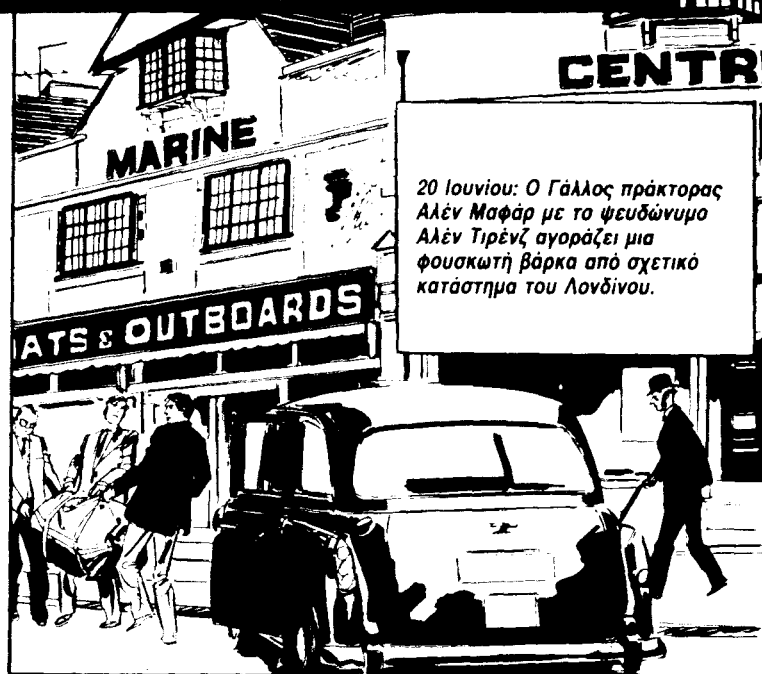
Η Ευρώπη δεν έχει τον καιρό αυτό καλό όνομα στη Νέα Ζηλανδία. Η πολιτική περιορισμού των εισαγωγών της ΕΟΚ. Οι 100 χιλ. τόνοι βούτυρο που μέχρι πρόσφατα μπορούσε να εξαγει η χώρα στη γηραιά ήπειρο θα περιοριστούν φέτος στους 74.500. Για τις διαπραγματεύσεις δε που γίνονται τον καιρό αυτό στις Βρυξέλλες, αναφέρονται 58 χιλ. τόνοι, χωρίς ως τώρα διάψευση. Επομένως είναι «κατανοητό» το γεγονός ότι ο υπουργός Εξωτερικών Μάρσαλ, κατά τη διάρκεια της πρόσφατης επίσημης επίσκεψής του στο Παρίσι, δεν αναφέρθηκε ούτε με μια λέξη για τη μεταφορά του Γάλλου Αλαίν Μαφάρ στη Γαλλία: πρόκειται για το δράστη της βομβιστικής επίθεσης κατά του πλοίου της GREENPEACE «Rainbow Warrior» που, μετά από πολλά μυστικά πάρε δώσε, είχε συμφωνηθεί να βγει από τις νεοζηλανδικές φυλακές και να παραμείνει στο νησί Χαό του Ειρηνικού. «Κατανοητό» είναι ακόμα και το κλείσιμο των θυρών για τους Ιρανούς πρόσφυγες: το Ιράν αποκτά έναν όλο και μεγαλύτερο ρόλο ως αγοραστής νεοζηλανδικών αγροτικών προϊόντων.

Φρανκ ΣΒΑΛΜΠΑ-ΧΟΤ

ΥΠΟΘΕΣΗ GREENPEACE

Αρχές Ιουνίου του 1985: Τρεις πράκτορες των γαλλικών μυστικών υπηρεσιών εξοπλίζουν το ιστιοπλοϊκό σκάφος «Ουβέα» στη Ναυμέα της Νέας Καληδονίας.

20 Ιουνίου: Ο Γάλλος πράκτορας Αλέν Μαφάρ με το ψευδώνυμο Αλέν Τιρένζ αγοράζει μια φουσκωτή βάρκα από σχετικό κατάστημα του Λονδίνου.

22 Ιουνίου: Το σκάφος «Ουβέα» φτάνει με μεγάλη κακοκαιρία στο βόρειο άκρο της Νέας Ζηλανδίας. Στο τιμόνι ο Ρολάν Βερζ (ψευδώνυμο Βελς), εκπαιδευμένος δότης του στρατού από τη βάση του Ασπρέτο, όπως και οι δυο σύντροφοί του. Επίσημη αποστολή τους είναι η «ναυτική εκπαίδευση».

28 Ιουνίου: Το πλήρωμα της «Ουβέα» διασκεδάζει το βράδυ σε μια πιτσαρία μαζί με τρεις Νεοζηλαντές. Πίσω τους, κατά σύμπτωση, μια αφίσσα της Greenpeace.

5 Ιουλίου: Το ψευτο-ζεύγος Τιρένζ βρίσκεται στο ξενοδοχείο Beach Comber. Εκεί φαίνεται ότι συναντήθηκαν οι δυο ομάδες πρακτόρων.

9 Ιουλίου: Ο γιατρός Μανιγκέ στο τιμόνι της «Ουβέα», που το πλήρωμά της την εγκαταλείπει για το Νόρφολκ. Ο γιατρός είναι ειδικευμένος στις καταδύσεις και στη θεραπεία υποβρύχιων ατυχημάτων.

10 Ιουλίου: Στο λιμάνι του Όκλαντ ένας Νεοζηλανδός φύλακας παρατηρεί έναν άντρα που κατεβαίνει από το φουσκωτό και επιβιβάζεται σ' ένα φορτηγάκι. Αυτό το φορτηγάκι το είχε νοικιάσει το ζεύγος «Τιρένζ».

10 Ιουλίου: Ένας δύτης πλησιάζει τα ύφαλα του «Rainbow Warrior», του πλοίου της Greenpeace. Αποθέτει μαγνητικές βόμβες.

10 Ιουλίου: Μια πρώτη έκρηξη συγκλονίζει το πλοίο. Οι άνθρωποι τρέχουν να σωθούν στην αποβάθρα. Ο Πορτογάλος φωτογράφος Φερνάντο Περέιρα επιστρέφει για να πάρει το φωτογραφικό του υλικό.

10 Ιουλίου: Οι οικολόγοι οργανώνουν μια μικρή γιορτή πάνω στο Rainbow Warrior. Η Κριστίν Καμπόν, πράκτορας των γαλλικών μυστικών υπηρεσιών που είχε διεισδύσει στην Greenpeace με το όνομα Φρεντερικ Μπονλιέ, έχει ήδη εγκαταλείψει τη Νέα Ζηλανδία.

10 Ιουλίου: Μια δεύτερη, πιο δυνατή έκρηξη προκαλεί έντονη κλίση στο πλοίο. Ο φωτογράφος σκοτώνεται.

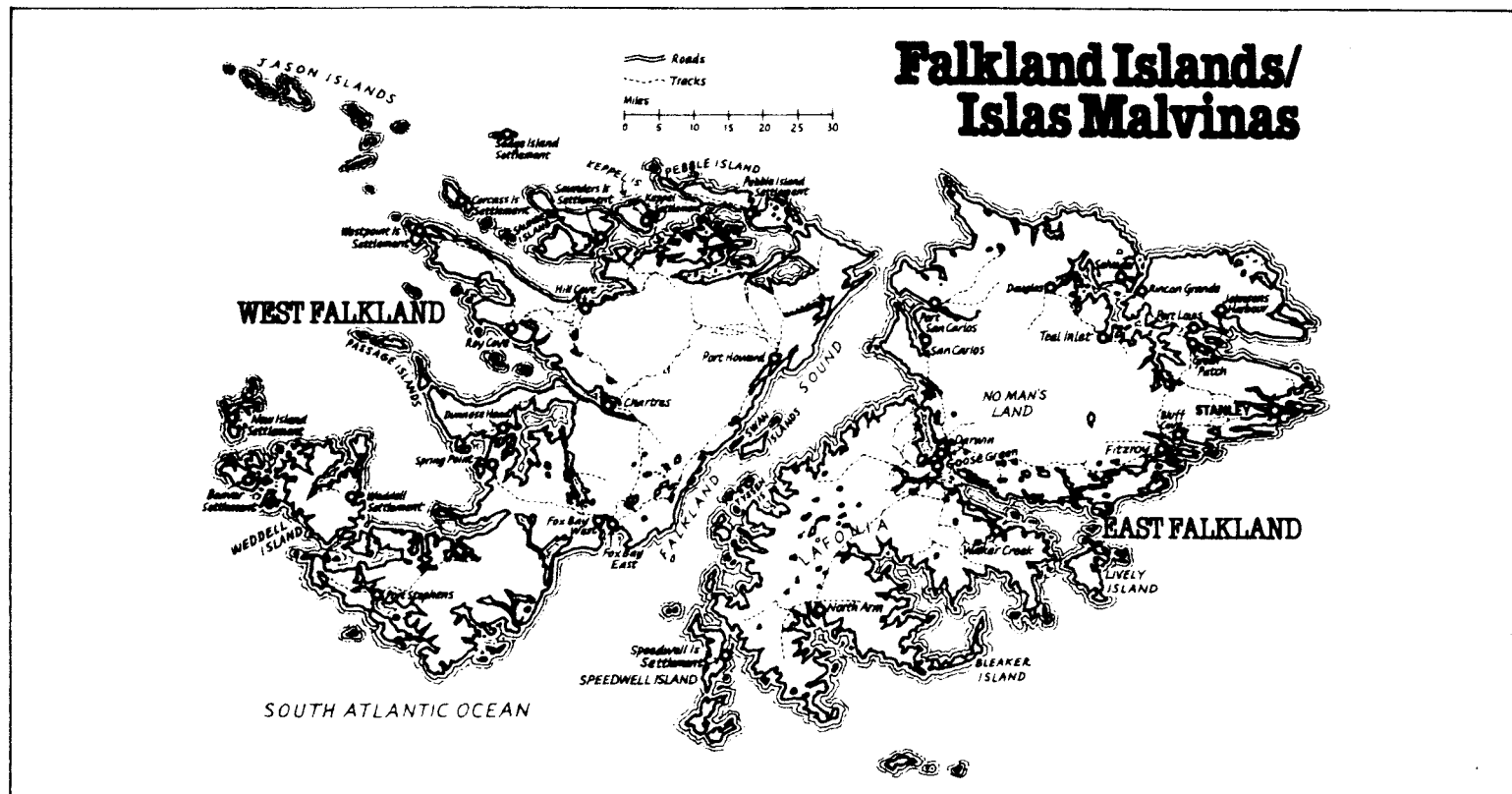
11 Ιουλίου: Οι Νεοζηλανδοί αστυνομικοί ανακαλύπτουν το μισοβυθισμένο φουσκωτό και τα όργανα κατάδυσης.

16 Ιουλίου: Το ψεύτικο ζεύγος Τιρένζ, με πλαστά ελβετικά χαρτιά, παρουσιάζεται στο δικαστήριο του Όκλαντ με τυπικές κατηγορίες. Μόνο μετά από δυο ολόκληρους μήνες, η γαλλική κυβέρνηση θα υποχρεωθεί να παραδεχτεί την ενοχή της.

ΜΑΛΒΙΝΕΣ

6 χρόνια μετά

Στις 2 Απριλίου 1982 οι εφημερίδες σ' όλο τον κόσμο μας πληροφορούσαν για την αιφνιδιαστική αργεντινή επίθεση στις Μαλβίνες.

Οι μυστικές υπηρεσίες στη Βρετανία και στις ΗΠΑ γνώριζαν την προπαρασκευή ήδη από τριημέρου. Οι Βρετανοί είχαν ειδοποιηθεί για το γεγονός το διοικητή των νησιών. Έτσι, όταν αποβιβάστηκαν τα στρατεύματα της Αργεντινής, ο πληθυσμός και η μικρή φρουρά των πεζοναυτών της βασιλίσσας, που υπεράσπιζαν τα νησιά, βρίσκονταν σε ετοιμότητα...

Τα γεγονότα που ακολούθησαν στο «μέτωπο του Νότιου Ατλαντικού» μέχρι τις 15 Ιουνίου της ίδιας χρονιάς είναι λίγο πολύ γνωστά — καλύφθηκαν αρκούτως από τα πρακτορεία όλου του κόσμου — και ύστερα... τα νησιά ξαναγύρισαν στην προτινή τους μακαριότητα, παραδομένα στον απειράριθμο και τον πιο ειρηνικό κόσμο του πλανήτη, στα εκατομμύρια θαλασσοπούλια.

Τα νησιά

Δυο κυρίως νησιά και 200 μικρότε-

ρα συνιστούν το σύμπλεγμα των Μαλβίνων στο Νότιο Ατλαντικό. Θεωρητικά υπολογίζονται πια σαν μια από τις λίγες δεκάδες νησιωτικές πολιτείες, που έφτασαν να συγκροτούν στο τέλος του αιώνα το μικρομέγαλο νησιωτικό κόσμο της Βρετανικής Κοινοπολιτείας.

Τετρακόσια ογδόντα μίλια τα χωρίζουν από την πλησιέστερη ακτή της Αργεντινής και μόλις οκτακόσια βόρεια από την αχανή Ανταρκτική και βρίσκονται στο ίδιο περίπου γεωγραφικό πλάτος όπου και το μείζον Λονδίνο. Έχουν έκταση 4.700 τετ. μίλια (όσο περίπου η Κύπρος) και πληθυσμό χιλίων εννιάκοσιών ψυχών — και 600.000 (εξακοσίων χιλιάδων!) προβάτων — κυρίως βρετανικής καταγωγής. Στα 1982 το καθαρό κατά κεφαλή εισόδημα υπολογίστηκε σε £ 1.500, οι εισαγωγές είχαν προέλευση κυρίως την Αγγλία (83%), ενώ το σύνολο των εξαγωγών ανεπεξέργαστου μαλλιού, αξίας £ 2.240.000, είχε προορισμό την ίδια χώρα.

Κατά τους Βρετανούς, ο πρώτος άποικος των νησιών υπήρξε κάποιος Χώκινς, που περιέγραψε

το ανεμοδαρμένο και άδεντρο περιβάλλον. Κατά τη λατινική εκδοχή, παπικές βούλες επιβεβαιώνουν την ισπανική κυριαρχία (Συμφωνία Τορδεσίγιας). Η Βρετανία εξακολουθεί να αναγνωρίζει την ισπανική κυριαρχία του 16ου, 17ου και 18ου αιώνα. Έτσι φτάνουμε στα 1810 στους αγώνες του Ρίο ντε λα Πλάτα. Η πρώτη αργεντινή επαναστατική κυβέρνηση διορίζει αμέσως διοικητή στα νησιά. Εκτοτε οι πατριωτικές αργεντινές κυβερνήσεις επικαλούνται την αρχή κληρονομιάς που επικυρώνει τη μεταβίβαση των δικαιωμάτων της Ισπανίας στις νέες αμερικανικές δημοκρατίες. Στα 1833 ο Αργεντινός στρατηγός Ρόσας, διατρέχοντας το Νότο, συναντά μερικούς Άγγλους να κατασκηνώνουν στο αργεντινό έδαφος. Όταν τους ανακρίνει, ομολογούν ότι ταξιδεύουν «σε επιστημονική αποστολή».

Ο Ρόσας τους αιχμαλωτίζει και ζητά πληροφορίες από την κεντρική κυβέρνηση. Ο στρατηγός Γκουίτο του απαντά: «Κάθε υποψία για τους Γκρίνγκος που έχετε στα χέρια σας είναι σωστή, από τον Ιανουάριο αυτής της χρονιάς κατέχουν τις Μαλβίνες και ελέγχουν έ-

τσι το Νότιο Ατλαντικό και τα κύρια περάσματά του». Οι εσωτερικές ταλαιπωρίες των Αργεντινών αναβάλλουν για καιρό κάθε προσπάθεια ανακατάληψης των νησιών του αρχιπελάγους.

Η Βρετανία κατόπιν θα υποστήριζε στα διεθνή δικαστήρια ότι τα νησιά ανακαλύφθηκαν στα 1544 από τον Ρ. Χώκινς — χωρίς ντοκουμέντα. Είναι πάνω γεγονός, ότι μια αποστολή της στα 1770 στα νησιά υπό την αρχηγία ενός Μακ Μπράιτ αποτρέπεται από τη ντόπια ισπανική φρουρά. Διεθνώς η αργεντινή απαίτηση χρονολογείται από το 1833. Όμως, μόλις πριν από το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο ευαισθητοποιούνται οι διεθνείς οργανισμοί υπέρ αυτής της απαίτησης. (Παναμάς 1939, Αβάνα 1940, Ρίο ντε Τζανέιρο 1942). Έτσι, στα 1960 η απόφαση 1514 της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ επιβεβαιώνει το δικαίωμα για ανεξαρτησία των νησιών. Στα 1976 η συνάντηση των αρχηγών του κινήματος των αδεσμεύτων αναγνωρίζει την Αργεντινή σαν νόμιμη κυρίαρχο της περιοχής. Το γεγονός βεβαίως ουδόλως επηρεάζει τους Βρετανούς.

Η σημασία των νησιών

Τα νησιά Μαλβίνες, τα νησιά του Αγίου Πέτρου (Τζώρτζια κατά τους Βρετανούς), καθώς και τα Σάντουιτς, συγκροτούν το αρχιπέλαγος των Μαλβίνων. Αποτελούν στρατηγικότατο σημείο του Νότου σε σχέση πάντα με τον Πορθμό του Ντρέικ, μοναδικό πέραςμα προς τον Ειρηνικό Ωκεανό, πρόκειται λοιπόν για τοποθεσίες-κλειδιά.

Στη διάρκεια του πολέμου στα '82, ένας Άγγλος βουλευτής είχε δηλώσει στη Βουλή ότι αν κάποια μέρα ξαναζωντάνευε η βρετανική αυτοκρατορία, θα 'πρεπε να 'χει σαν βάση της την Ανταρκτική — κι αυτή η επιλογή του δεν θεωρήθηκε διόλου παράτολη.

Η υφαλοκρηπίδα του αρχιπελάγους (3.000.000 τετ. χιλιόμετρα) είναι πιθανώς η πλουσιότερη πετρελαιοφόρα υποθαλάσσια περιοχή στον κόσμο. Πέντε τουλάχιστον υποθαλάσσια κοιτάσματα έχουν εντοπιστεί: η Μαλβίνα, η Ριβέρο, η Μορένο, η Ναμουνκουρά και η Μοσκόιν.

Τα αποθέματα σε πετρέλαιο στη Βόρεια Θάλασσα εξαντλούνται σύντομα — να ένας λόγος που οι Βρετανοί κόπτονται για την τεράστια αυτή υφαλοκρηπίδα του Νότου. Γύρω στα 2000 θα αποκτήσει, δίχως άλλο, κρίσιμότητα σημασία σαν κεκτημένη περιοχή πηγών ενέργειας.

Άλλο μεγάλο — μέγιστο ενδιαφέρον για τη ζωή και τη διατροφή εμφανίζει η περιοχή λόγω συγκέντρωσης τεράστιων ποσοτήτων από «κρίλ». Πρόκειται για μια μικρή καραβίδα, της οποίας το κρέας περιέχει πάρα πολλές πρωτεΐνες. Έχει υπολογιστεί ότι γύρω στα νησιά αυτά υπάρχουν δυνατότητες αλιείας 60 ή και 80 εκατομμύρια τόνων ετησίως, χωρίς να κινδυνεύει το γένος. Με τέτοια ποσότητα εκτιμάται ότι θα μπορούσε να καλυφθεί η ανάγκη όλων των υποσιτιζόμενων λαών πάνω στη γη.

Δεν σταματάει όμως εδώ ο φυσικός πλούτος στις Μαλβίνες. Έχει επιβεβαιωθεί η ύπαρξη τεράστιων ποσοτήτων κοιτασμάτων στον Ατλαντικό — κυρίως κοβάλτιο και νικέλιο. Γεωλογικοί υπολογισμοί επιβεβαιώνουν τη δυνατότητα εξαγωγής 8-10 κιλών ανά τε-

τραγωνικό μέτρο. Με μια καλά οργανωμένη εκμετάλλευση θα μπορούσαν τελικά να παραχθούν εκατομμύρια τόνοι απ' αυτά τα στρατηγικά μέταλλα.

Τα ίδια τα νησιά φιλοξενούν, όπως είπαμε στην αρχή, τους μεγαλύτερους αριθμούς από θαλασσοπούλια — που παράγουν τεράστιες ποσότητες φυσικού λιπάσματος — πάνω από 600.000 πρόβατα και δυο χιλιάδες κατοίκους. Το σύνολο των κατοίκων σχεδόν ασχολείται με την εκμετάλλευση των προβάτων.

1988, η βρετανική ανάπτυξη

Μέχρι το '82 τα νησιά ήταν, θα 'λεγε κανείς, εγκαταλειμμένα στους ανέμους του Νότου, ο πόλεμος όμως τα ανέσυρε στην κυριολεξία από την αφάνειά τους. Σήμερα είναι σε πλήρη ανάπτυξη μια σειρά από «έργα» και η Βρετανία παρέχει γι' αυτά σημαντικό μέρος από τα κονδύλια εξωτερικής βοήθειας.

Στο Πορτ Στάνλεϊ (κύριος και μοναδικός οικισμός στα νησιά) ο νέος αυτοκινητόδρομος 12 μιλίων οδηγεί σ' ένα από τα πιο μοντέρνα

αεροδρόμια του Νότου, που κόστισε 350 εκατ. λίρες! Επίσης, είναι σε κατασκευή μια τεράστια ανεμογεννήτρια που θα δώσει ενέργεια σ' όλο το χώρο. Ολοκληρώθηκε μέσα στο '87 μια μελέτη που θα βοηθήσει στην εντατικοποίηση της θρέψης των προβάτων. Ετοιμάζεται μια «υδροπονική» εγκατάσταση για την παραγωγή λαχανικών. Σχεδιάζεται το πρώτο με ηλιακή ενέργεια σύστημα ναυσιπλοΐας, που θα αντικαταστήσει τους φάρους της περιοχής. Βρίσκονται σε εξέλιξη έρευνες για την εκμετάλλευση των φυκιών και την εκμετάλλευση της αλιείας. «Θαύματα» στα μάτια των ντόπιων, που εξακολουθούν να αισθάνονται αρκετά ξένοι με το μέλλον. Το σχολείο με τα 80 παιδιά του έχει διατηρήσει όλη τη μανιέρα ενός λαϊκού κολεγίου στην Αγγλία στις πρώτες δεκαετίες του αιώνα, το μοναδικό παμπ «Στου Μόντου» θυμίζει συνοικιακό του Λονδίνου της ίδιας εποχής.

Και οι νησιώτισσες του Νότου τις σκοτεινές νύχτες υφαίνουν και κεντούν όπως κάποτε. Σήμερα, βέβαια, υπάρχει πρόβλημα στέγης για τους ειδικευμένους «συνεργά-

τες» που δουλεύουν στα καινούργια έργα, αλλά υπάρχουν μερικοί που πιστεύουν πως το ποτήρι με το χρυσάφι πλησιάζει στα χείλια τους. Ορισμένοι, πάλι, προσδοκούν την εξέλιξη του τουρισμού, σε μια προοπτική παράλληλης οικονομικής ανάπτυξης και προστασίας του περιβάλλοντος και της πλούσιας άγριας ζωής που ζει ή φιλοξενείται στα νησιά.

Η άγρια φύση

Αν κανείς φαντάζεται μια φώκια σαν ένα μικρό τριχωτό ζώο, στις Μαλβίνες μπορεί να συναντήσει τον «μπαμπά» της, 4.480 κιλά, ένα θαλάσσιο ελέφαντα να λουφάζει στη λιακάδα ενός χειμωνιάτικου απογεύματος. Ένας ακόμη γιγαντιαίος κάτοικος ανάμεσα στις μυριάδες αυτής της αμόλυντης γωνιάς της γης.

Στη θάλασσα μια πλατιά μαύρη λωρίδα κινείται γοργά πάνω στα κύματα. Καθώς πλησιάζει, πετάγονται στον αέρα εκατοντάδες πιγκουίνοι και προσγειώνονται στην ακτή. Τινάζονται για μια στιγμή και ανηφορίζουν στην αμμουδιά, στο παραδοσιακό τους δρομολόγιο μέχρι τη φωλιά τους.

Ο αέρας γεμάτος κραγμούς από θαλασσοπούλια που έρχονται για τη νύχτα. Γιγάντιοι στρειδοκυνηγοί, δελφινογλάροι και βασιλείς φαλακροκόρακες πλανώνται πάνω από τα κεφάλια μας...

Ως σημαντικός σταθμός στα μακρινά τους ταξίδια, οι Μαλβίνες φιλοξενούν μέσα στο χρόνο τα τρία τέταρτα του παγκόσμιου πληθυσμού από θαλασσοπούλια. Τα καλοκαίρια, 375.000 ζευγάρια άλμπατρος, εκατομμύρια πιγκουίνοι και διάφορα σπάνια πετούμενα έρχονται στα νησιά σε αναζήτηση τροφής. Οι ακτές καλύπτονται από θαλάσσιους ελέφαντες και φώκιες. Τα νησιά των Μαλβίνων συνιστούν ένα παράδεισο άγριας φύσης.

Ένα αργεντινό πάθος

Τα θαλασσοπούλια του Νότου εί-

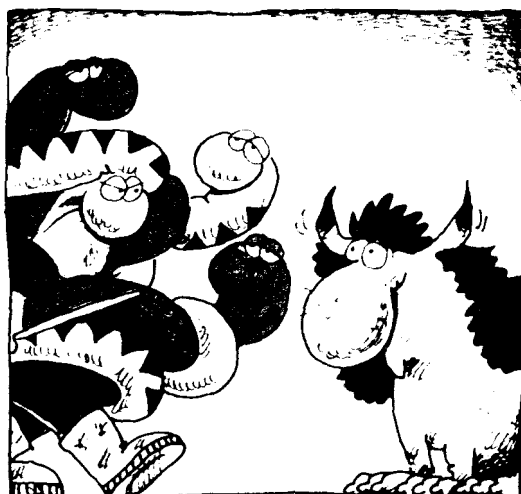
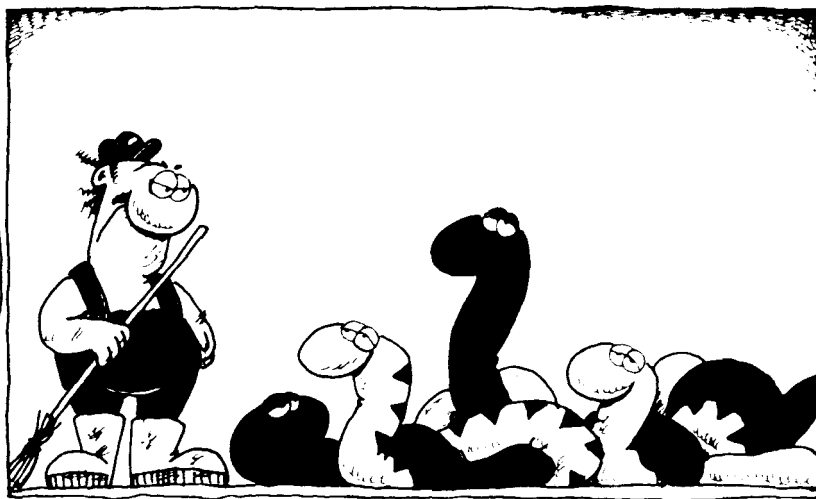

ναι ίσως τα μόνα «όντα» στην περιοχή που αμέριμνα και ορμητικά συνεχίζουν να χαίρονται τη μαγευτική απεραντοσύνη του αρχιπελάγους, αδιάφορα στο «λατινικό ιδεαλισμό» του γειτονικού αργεντινικού λαού. Σε μια ρεαλιστική προσέγγιση, η στρατηγική θέση των νησιών δεν είναι ζωτικής σημασίας για την Αργεντινή, ακόμα και στην προσπάθειά της να αναδειχτεί περιφερειακή δύναμη. Οπωσδήποτε δε, η οικονομική της ανάπτυξη δεν μπορεί να επηρεαστεί σημαντικά, στο κοντινό τουλάχιστον μέλλον, από την κατοχή τους. Σ' όλους τους τομείς που συνιστούν τον πλούτο των νησιών, η στεριανή Αργεντινή διαθέτει πολυάριθμες αναξιοποίητες πηγές, που η εκμετάλλευσή τους, αν και όταν η ταλανισμένη οικονομία της χώρας αυτής του Νότου μπορέσει να την αναλάβει, είναι συγκριτικά ευκολότερη.

Το πάθος όμως για την επανένταξη των νησιών του αρχιπελάγους χαρακτηρίζει ολόκληρη την αργεντινή κοινωνία. Η παρέμβαση στα 1982, άστοχη και ανεπιτυχής στην εποχή της, καθρεφτίζει, παρ' όλα αυτά, πέρα για πέρα το λαϊκό αίσθημα. Για τον απλό κόσμο, πρόκειται για την επανόρθωση μιας ιστορικής αδικίας, είναι θέμα εθνικής περηφάνιας. Για τις άρχουσες τάξεις της χώρας και τη στρατιωτική χούντα του Γκαλιέρι ήταν μια καλή αφορμή για προσέγκυση λαϊκής υποστήριξης, αποπροσανατολισμό από τα σοβαρά εσωτερικά προβλήματα και παραγραφή των εγκλημάτων που τους βάριναν. Για την παραδοσιακή Αριστερά τα επιχειρήματα είναι η εξάλειψη του τελευταίου αυτού δείγματος αποικιοκρατίας και το ανέφικτο της αυτοδιάθεσης των νησιών. Ίσως η πιο προωθημένη άποψη που εκφράστηκε τα χρόνια που πέρασαν από το '82 και μετά ήταν αυτή του κινήματος των μανάδων της πλατείας του Μάη: «Las Malvinas son Argentinas, los desaparecidos tambien» («Οι Μαλβίνες ανήκουν στην Αργεντινή, οι εξαφανισμένοι επίσης»).

Πεπ και Μόντσε ΛΙΟΥΚ

Αρκάς
Ο Παιτέλης
και το
Λιοντάρι

■ Στο 17ο τεύχος (1-3/88) της Πολιτιστικής έκδοσης του συλλόγου υπαλλήλων της Εθνικής Τράπεζας, υπάρχουν δύο μεταφράσεις κομματιών του Γούντι Άλεν και της Αναίς Νίν — το πρώτο δε από τα γαλλικά — ενώ τα κείμενα αυτά κυκλοφορούν ήδη μεταφρασμένα στην Ελλάδα. Και αν μεν επιχειρείται έτσι μια έμπρακτη κριτική σε κακές ενδεχομένως μεταφράσεις, αυτό θα έπρεπε να τονιστεί (δεοντολογία) έλα όμως που στα εισαγωγικά κείμενα αγνοείται εντελώς η παρουσία τμημάτων του έργου των δύο καλλιτεχνών στα ελληνικά...

Το περιοδικό κινδυνεύει έτσι και όχι μόνο από αυτό, να εξελιχθεί σε βήμα «αυτοέκφρασης», τύπου «κινήσεων ελεύθερου χρόνου» κάποιας δημόσιας υπηρεσίας με πολλά αρχικά, που κάθε τόσο εκθέτει τα επιτεύγματα της δημιουργικής σχολής των υπαλλήλων της.

■ Οι βεντέτες του λαϊκού τραγουδιού φαίνεται ότι διαθέτουν μεγαλύτερη ικανότητα να «πιάνουν» το κλίμα του Νταβός από τα υπουργεία Εξωτερικών των δύο κρατών.

Έτσι στις 4 του Μάη διοργανώθηκε στο γήπεδο της Τούμπας στη Θεσσαλονίκη συναυλία με το «αηδόνι της Ανατολής» ΚΥΓΥΚ ΕΜΡΑΗ (Κουτσούκ Εμράχ), ένα είδος Τούρκου Θέμη Αδαμαντίδη, που τραγουδάει ντισκομανέδικα καφούρικα σουξέ.

Η εκδήλωση, σύμφωνα με τις γαλαζοκόκκινες αφίσες που κυκλοφόρησαν, εντάσσεται σε μια σειρά μεγάλων συναυλιών, για πρώτη φορά στην Ελλάδα, «στα πλαίσια της ελληνοτουρκικής φιλίας».

Τη στιγμή που οι σύνδεσμοι βιομηχανών ψάχνουν τα πρώτα σημεία επαφής τους, οι ακροατές των λαϊκών ασμάτων ανέδειξαν μια καινούργια γλώσσα διαπραγματεύσεων, την ελληνοτουρκική, λαϊκή καπούρα.

■ Πράγματι «τους ξεγέλασε όλους» ο (Μιχάλης) Μαραγκάκης, όπως γράφει πρωτοσέλιδο η *Αυριανή* στις 7 Μαΐου. Ακόμα και την ίδια, αφού τιτλοφορεί το κακοηθέστατο σχόλιο της «Μπράβο Κώστα!»: Τώρα ποιον Κώστα ονειρεύονται στον Ταύρο άγνωστον. Τουλάχιστον σ' εμάς τους πληβείους...

■ Ένας Αυστριακός επιχειρηματίας δήλωσε στη λονδρέζικη σκανδαλοθηρική εφημερίδα SUN ότι πρόσφερε 20.000.000 λίρες στο σαραντατετράχρονο Μικ Τζάγκερ, αν δεχτεί να του πουλήσει τη στάχτη του για να τη χρησιμοποιήσει σε κλεψύδρες. Και μετά σου λέει για το επιχειρηματικό δαιμόνιο των Ελλήνων.

■ Τριήμερο εκδηλώσεων για το Μάη του '68 διοργανώνει από σήμερα (13/5) μέχρι την Κυριακή η ΟΣΕ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

στο κτίριο Γκίνη του Πολυτεχνείου. Την πρώτη μέρα, στις 6 το απόγευμα, θα μιλήσει ο Άγγλος ιστορικός, μέλος του S.W.P., Κρις Χάρμαν, ενώ στις 10 το βράδυ θα προβληθεί η ταινία του Μαρκέρ «Το βάθος του ουρανού είναι πάντα κόκκινο». Το Σάββατο, το πρόγραμμα περιλαμβάνει δυο συζητήσεις — μια για την εργατική τάξη σαν επαναστατικό υποκείμενο και μια για τον ιμπεριαλισμό — και πάρτι αργά το βράδυ. Τέλος, την Κυριακή στις 3 το μεσημέρι θα προβληθούν VIDEO από το γαλλικό Μάη και το κίνημα στην Αμερική, ενώ το απόγευμα θα γίνουν συζητήσεις για τη διάσπαση του ΚΚΕ και την πορεία που διανύθηκε από την Πράγα του '68 μέχρι την περεστρόικα.

Χωρίς τίτλο

Η αντιεξουσιαστική εξέγερση του '68 — πολυδιάστατο φαινόμενο αντιδράσεων, πράξεων, πρωτοβουλιών και ιδεών — έγινε εκ των υστέρων περιγραφή, εξήγηση, ανάλυση και συμπέρασμα.

Αυτό που συμβαίνει συχνά με παρόμοια φαινόμενα, στην περίπτωση του Μάη προκάλεσε ποταμούς κειμένων με το γενικό ερώτημα «Τι ήταν ο Μάης;» Γραπτές ορθολογικές προσπάθειες να εξηγηθεί το «αδιανόητο». Οι περισσότερες χρησίμευσαν στην *κεντρικότητα των θέσεων* εκ διαμέτρου αντίθετη με την *κινητικότητα των πράξεων* που συνέβαινε το '68 και τα αμέσως επόμενα χρόνια. Η επαναστατική εκείνη άνοιξη αναλύθηκε μέσα από στημένες θεωρίες, μεταφράστηκε, αξιολογήθηκε σαν γεγονότα, ενέργειες ή συνθήματα, ουδετεροποιήθηκε με επιστημονική μέθοδο, για να γίνει τελικά πληροφορία χρήσιμη σε εξουσίες που την έχουν ανάγκη αφενός για να ελέγχουν και αφετέρου να έχουν προφάσεις για να μοντερνοποιούνται...

«Στο δρόμο, στο δρόμο...» Η εξέγερση στην πόλη είναι γιορτή που εξαφανίζεται και τρομάζει κάθε συντηρητική νοοτροπία. Στο Μάη εξεγέρθηκε η φαντασία. Οι καθημερινές κινήσεις, συμπεριφορές έχασαν την αυταπόδεικτη λογική τους, όπως έχασε την προγραμματισμένη τάξη κάθε λειτουργία της πόλης-καταναλωτική μηχανή. Έλλειψη συγκοινωνίας, ωραρίων, βενζίνης, άδεια μαγαζιά, τοίχοι γεμάτοι με εξωπραγματικά μηνύματα, δρόμοι που δηλώνουν την *φανταστική πόλη*.

Ο Μάης περιγράφηκε με κάμποσα ντοκουμέντα, φωτογραφίες, αφίσες, συνθήματα και με συνοπτική χρονολογία των γεγονότων, που φυσικά φανέρωσε το ντελίριο των επίσημων κινήσεων, δηλώσεων της κυβέρνησης, των κομμάτων και των συνδικάτων. Τα γεγονότα, όμως, ήταν τόσο πολυδιάστατα που κάθε περιγραφή υποσκελίζει μια άλλη. Στο Μάη δημιουργήθηκε μια πληθώρα ευφορικών ιδεών και πράξεων που ξεπέρασαν κάθε πολιτική ερμηνεία και κάθε πατρονάρισμα.

Πόσοι θεωρητικοί της επανάστασης δεν δικαιώθηκαν και ταυτόχρονα δεν γελοιοποιήθηκαν — δέσμοι των μονολιθικών υπολογισμών τους — μέσα στις ξαφνικές τροπές που έπαιρνε το κίνημα; Πόσες οργανώσεις δεν έχασαν τους οπαδούς τους, υπερήφανους μέχρι τότε για την κάρτα-μέλους τους, αφού ορισμένες έφτασαν σε σημείο να απέχουν από τις πρώτες συγκρούσεις γιατί εκτίμησαν ότι όλα είναι προβοκάτσια και πολιτική πλεκάνη; Πόσοι «οπαδοί» πέρασαν σε μερικές ώρες στα οδοφράγματα και στις επιτροπές δράσης ή γενικά εκεί που μπορούσαν να προσφέρουν καλύτερα; Ενώ κάποιος άλλος — στελέχη — βρήκαν την ευκαιρία με την αστική αντιμετώπιση του Ιουνίου, Ιουλίου για να γράψουν, να εξηγήσουν στους πολλούς, να παγώσουν ό,τι δεν μπόρεσαν να ζήσουν. Η άνοιξη του '68 έγινε αντικείμενο κατανάλωσης αναλύσεων, διατριβών πάνω στην επαναστατική ουτοπία, στην ψυχανάλυση, στην πολιτική ιδεολογία. Έγινε τροφή στην αστική «επιστημονικότητα» και ανανεωτική βιταμίνη στη γαλλική κουλτούρα.

Αυτή η *εμπειρία* έμεινε μέσα από τις πράξεις και δημιουργίες όλων των εξεγερμένων, Γάλλων και ξένων, μέσα από την επίθεση κατά μέτωπο σε κάθε έννοια αστικής τάξης. Εμπειρία ελευθερίας, πράξεις βίαιης ανατροπής των σχέσεων εξουσίας, ολική αμφισβήτηση κάθε σκέψης ή κανόνα που μπορούσε να δράσει ανασταλτικά. Όλοι αισθάνονταν ότι ο χρόνος ήταν λίγος και έπρεπε να γίνουν πολλά. Μέσα απ' αυτή την εμπειρία συνεχίστηκαν τα δημιουργικότερα κινήματα ενάντια στην πολεοδομική καταστολή, στην καταναλωτική και πολιτιστική ομαδοποίηση.

Άγης ΚΕΛΠΕΚΗΣ

Ροκ και Περεστρόικα 1

Ίσως η Σοβιετική Ένωση να εννοεί σοβαρά να κατακλυστεί από τον πάλαϊ ποτέ «έκφυλο» ήχο της Δύσης, που μεταφέρεται από σόλο περφόρμερ και συγκροτήματα με ή χωρίς «ιδεολογικές» προϋποθέσεις. Άρα το «Επανάσταση σε μια και μόνο χώρα» καταντάει κυριολεκτικά σύνθημα-νεκρό γράμμα που ανήκει στο παρελθόν. Η Ρωσία κάθε άλλο παρά ακολουθούσε το παράδειγμα της Κίνας, όπου η εισαγωγή του πιο αχαλινωτού δυτικού καταναλωτικού ήθους έγινε βίαια και μονόπαντα μετά το θάνατο του Μάο. Αντίθετα, οι συναλλαγές της Ρωσίας με το καπιταλιστικό μπλοκ, συγκεκριμένα όσο αφορά τη διαφήμιση, τη μόδα και τη μουσική, ξεκίνησαν με πιο σωστά αυξανόμενες δόσεις πολύ πριν το φιλελευθερισμό της «Περεστρόικα». Γι' αυτόν το λόγο, με την αναγγελία μιας σειράς κονσέρτων-μαμούθ στη Μόσχα πριν από δύο περίπου μήνες, φάνηκε να κάνει φιλότιμες προσπάθειες εκσυγχρονισμού ως προς το «πνεύμα του ροκ εντ ρολ», εφόσον ποντάς έτσι να διεισδύσουν στα εδάφη της Αμερική και Ευρωπαίοι μουσικοί τόσο ετερόκλητοι μεταξύ τους από την άποψη του είδους της μουσικής που παίζουν (ποια σχέση μπορούν να έχουν οι ελαφροί ποπ Α-ΗΑ με τους βαρείς μεταλλικούς BON JOVI, πέρα από την εμπορικότητά τους;) όσο κι ότι είναι ασύνδετοι με κάθε μορφής σοσιαλισμό. Το αν η Διεθνής Αμνηστία, διοργανώτρια-βιτρίνα μάλλον του φεστιβάλ, τα χάλασε με τους Ρώσους αρμοδίους ή

αν τα κονσέρτα ακυρώθηκαν γιατί το θέμα σκάλωσε στις συμμετοχές, σε χρηματικούς ή τεχνικούς λόγους, είναι πια άχρηστη υπόθεση. Το σίγουρο είναι ότι το ρώσικο άνοιγμα προς το ροκ είχε αρχίσει πριν χρόνια, με τον ιδεολογικά χαρακτηρισμένο «απλώς ποδοσφαιρόφιλο» Άγγλο ρόκερ της συμφοράς Elton John, κι αν πιστέψουμε τον Τύπο της πατρίδας του, είχε πετύχει (όσο πένυχε πιο πρόσφατα η μετάκληση των WHAM! στην Κίνα).

Στο τέλος του '87 το πείραμα των μουσικών συναλλαγών Αγγλίας-Ρωσίας συνεχίστηκε με τους UB 40, που έδρεψαν δάφνες γενικώς, όπως διαπίστωσαν και οι Έλληνες τηλεθεατές πριν ένα εικοσαήμερο περίπου, όταν προβλήθηκε ολόκληρη η συναυλία-ντοκιμαντέρ για το γκρουπ στη Μόσχα. Κατ' αρχήν οι Ρώσοι ή Άγγλοι εμπνευστές πέτυχαν διάνο από τη σκοπιά του επαναστατικού μάρκετινγκ με την επιλογή ενός γκρουπ από το βιομηχανικό Μάντσεστερ που πληρούσε τυπικές προδιαγραφές. Πέρα από το ότι οι UB 40 εκφράζουν έναν κοινότοπο για τη δεκαετία του '80 διεθνισμό, εφόσον συμπεριλαμβάνουν μαύρους μουσικούς στο πολυάριθμο σχήμα τους, και γνωστό ότι και μόνο το όνομά τους συνδέει αυτόματα όσο και μηχανιστικά με την εργατική τάξη (UB 40: Αρ. μητρώου επιδόματος ανεργίας — οι μουσικοί ήταν άνεργοι την εποχή που σχημάτιζαν το συγκρότημά τους). Τέτοια όμως διαπιστευτήρια ροκ-ρέγγε πρεσβευτών στάθηκαν ανίκανα τελικά να δημιουργήσουν ένα ιδεολογικά εμπορεύσιμο πακέτο, γιατί οι UB 40, στις «κομμουνιστικές» ερωτήσεις που τους υποβλήθηκαν στις πολλές συνεντεύξεις Τύπου, απέφυγαν να απαντήσουν, α-

φήνοντας διπλωματικές ασάφειες και κενά αναφορικά με τους λόγους που τους έκαναν να εμφανιστούν στη Ρωσία.

Ξέρουμε πια ότι όσο πιο απολιτικοποίητο ή λαμέ είναι το λευκό ροκ, τόσο πιο μαζικά πουλάει. Όχι πως εννοούμε ότι ένα πάλαι ποτέ μιλιτάντικο γκρουπ, σαν τους Clash για παράδειγμα, θα ήταν το μόνο ενδειγμένο για την περίπτωση ή ότι οι αθώοι πολιτικά UB 40 ήταν αναγκασμένοι να σηκώσουν κόκκινη παντιέρα ανταποδίδοντας φιλοφρονήσεις στους οικοδεσπότες τους.

Ο σημερινός γνώμονας για την καλή δημοσιότητα των μουσικών που επιβάλλει το μάντζμεντ των εταιριών τους είναι να μη δεσμεύονται πολιτικά, παρόλο που η υποστήριξη των Άγγλων κι Αμερικάνων σουπερστάρ στον κατατρεγμένο Τρίτο Κόσμο έχει γίνει κάτι παραπάνω από μόδα (βλέπε BAND-AID, SUN CITY ή τη ναρκισσιστική ένταξη του Peter Gabriel). Η τέλεια και ιδανική κίνηση στα πολιτικά κι εμπορικά παιχνίδια γίνεται όταν δεν χάνει κανείς συμβαλλόμενος. Στην περίπτωση των UB 40, η επιχείρηση ήταν κερδοφόρα και ιδεολογικά «καλυμμένη». Μήπως το νέο χαρτί της Περεστρόικα θα είναι το ροκ εντ ρολ;

Ιουλία ΡΑΛΛΙΔΗ

Ροκ και Περεστρόικα 2

Συμπληρώνουμε παρακάτω με κάποιες ειδήσεις από το σοβιετικό ροκ μέτωπο, τη φορά αυτή από τις εμφανίσεις των τευτόνων Scorpions, που σίγουρα κανείς δεν πρόκειται να κα-

τηγορήσει ούτε για, έστω ξεπερασμένο, διεθνισμό, ούτε για εργατισμό: χεβιμεταλάδες ντούροι είναι και δεν σκαμπάζουν από τίποτε άλλο. Στις δέκα εμφανίσεις τους στη Σ. Ένωση μάζεψαν συνολικά 150 χιλιάδες θεατές, αριθμό εντυπωσιακό και για δυτικά δεδομένα. Ο δυτικός δημοσιογράφος που τους παρακολούθησε τον περασμένο μήνα στο Λένινγκραντ παρατήρησε με έκπληξη διαφορές στη συμπεριφορά των θεατών που, φαίνεται, περίμενε να είναι το ίδιο κονσερβαρισμένη με αυτή των θεατών ροκ στη Δύση. Έτσι, πριν τη συναυλία οι Σοβιετικοί ροκάδες δεν φωνάζουν ούτε ατακτούν — κάθονται ήσυχοι. Εξάλλου, οι θέσεις τους είναι ορισμένες και αριθμημένες με πειθαρχία. Το κάπνισμα επιτρέπεται — εκτός αιθούσης, στο προαύλιο, με πέντε βαθμούς κάτω απ' το μηδέν, για θεριακλήδες. Τίποτα δεν σπάει την ησυχία πριν από την εμφάνιση των μουσικών, ούτε καν η συνηθισμένη σε μας κονσερβαρισμένη μουσική από δίσκους δεν υπάρχει. Αυτό όμως καθόλου δεν εμποδίζει το άναμμα του κοινού, μόλις αρχίσει το συγκρότημα να παίζει: εργάτες, υπάλληλοι, στρατιωτικοί, φοιτητές, περιεργοί που γενικά στη Δύση δε θα θεωρούνταν το κατ' εξοχήν χαρντ ροκ ακροατήριο.

Τα εισιτήρια δεν είχαν πουληθεί όλα ελεύθερα, αλλά διαθέτονταν κυρίως από τα σχολεία, τις επιχειρήσεις και τα εργοστάσια: θα 'ταν ενδιαφέρον να γνωρίζει κανείς τα κριτήρια αυτής της διανομής. Ένα ποσοστό πάντως πήρε μέρος σε διαδικασίες αναδιανομής: είτε για λόγους οικονομικούς είτε καλού γούστου, κάποιοι από τους κατόχους των εισιτηρίων τα έσπρωξαν στη μαύρη αγορά.

Η συναυλία ήταν ζωντανή, δυνατή, χαρούμενη. Ωστόσο ο Δυτικός παρατηρητής μας παραξευεύτηκε: τα Ρωσάκια δεν τραγουδούσαν μαζί με το συγκρότημα, ούτε στα ρεφρέν, ούτε καλά καλά μετά τις εκκλήσεις του τραγουδιστή. Έκαναν όμως κάτι άλλο, που τρομοκράτησε τους υπεύθυνους ασφαλείας: έρχιναν αναμμένες σαίτες στη σκηνή. Εδώ πλέον ήταν ο ζωηρός τραγουδιστής που έκανε τώρα πως δεν καταλάβαινε τίποτα.

Στο τέλος του κονσέρτου, όταν το συγκρότημα εξαφανίστηκε στα παρασκήνια περιμένοντας τα πατροπαράδοτα παρακάλια των θεατών για να δώσει τα δυο τρία του, συμβατικά κανονισμένα, μιζαρίσματα, το κοινό και πάλι δεν είχε το δυτικό του ανακλαστικό: απλώς σιώπησε και πάλι. Έτσι οι μουσικοί βγήκαν ξανά, χωρίς χειροκρότημα. Μόλις τότε εκδηλώθηκαν και πάλι οι θεατές, με τον ίδιο, όπως πριν, ενθουσιασμό. Είναι σίγουρο ότι το μάρκετινγκ δεν έχει ριζώσει ακόμα βαθιά στη Ρωσία, είτε απλό είτε ιδεολογικά ενισχυμένο.

Ο.

Οι αυτοκρατορίες αντεπιτίθενται;

■ Περίοδος τελικών, αυτός ο μήνας. Κι όταν δεν πρόκειται ακριβώς για τελικό, πάλι η ίδια αίσθηση, από την απεργία των καθηγητών ως τον ανασχηματισμό. Παρακολουθώντας, λοιπόν, ποδοσφαιρικούς τελικούς, όλοι σχεδόν τα τελευταία χρόνια διαπιστώνουν το δυσαναπλήρωτο κενό που προκάλεσε ο αποκλεισμός των αγγλικών ομάδων από τις ευρωπαϊκές διοργανώσεις.

Οι «κόκκινοι διάβολοι» του Λίβερπουλ, ακμαίοι πάντα, δείχνουν σαρωτικοί στα γήπεδα του νησιού, αλλά δεν μπορούν ακόμα να γυρίσουν απέναντι. Έτσι, στη θέση τους, παρουσιάζουν αυξημένη κινητικότητα άλλοι εκπρόσωποι της ίδιας, έκπτωτης αυτοκρατορίας. Το «Γουέδερμπι» κερδίζει το μεγάλο βραβείο στο Βερολίνο, ο Πίτερ Γκριναγουέι («Η κοιλιά του αρχιτέκτονα») κι ο Στέφεν Φρίαρς («Ο Σάμι και η Ρόζι κάνουν έρωτα») δεν λείπουν πια από τις Κάγκελ, κι ύστερα από τον Χιου Χάντσον («Οι δρόμοι της φωτιάς»), ο Ρίτσαρντ Ατένμπορο («Γκάντι») συγκέντρωσε μερικά Όσκαρ παραπάνω, για λογαριασμό του αγγλικού θεάματος.

Δίπλα στο ροκ και το ποδόσφαιρο ή τα σπορ αυτοκίνητα, το «Δωμάτιο με θέα» του Τζέιμς Άιβορι, βραβευμένο κι αυτό, μοιάζει λεπτέπλεπτο κι απόμακρο, σαν φιγούρα εύθραυστη και διάθεση νοσταλγική. Η τελευταία, πικρή όμως, διαπερνά το στέρεο μελόδραμα του Μάικ Νιούελ «Χορεύοντας μ' έναν ξένο» και το μάλλον ανάλαφρο «Θα 'θελα να 'σουν εδώ» του Ντέιβιντ Λιλαντ, με κοινή χρονική αναφορά στη δεκαετία του '50. Στα τέλη της αμέσως επόμενης, «Ο φίλος μου κι εγώ» του Μπρους Ρόμπινσον, θαρρείς και προαναγγέλλει, με τη φωνή του Τζιμι Χέντριξ, την «αποχώρηση» του Μόρισον, τα ναρκωτικά και την αυτοκαταστροφική μανία («Σιντ και Νάνσι» του Άλεξ Κοξ).

Μόλις θυμηθούν τη δημιουργική ανασύνθεση γνώριμων μυθολογιών του φανταστικού («Παρέα των λύκων») ή την ανανέωση του φιλμ νουάρ («Μόνα Λίζα»), από τον Νιλ Τζόρνταν, το σύγχρονο αγγλικό σινεμά αποκτά βαρύτητα, όγκο, περιεχόμενο ουσιαστικό, αισθητικό ενδιαφέρον. Ειδικά στην περίπτωση του Γκριναγουέι («Το συμβόλαιο του σχεδιαστή»), η υστερική αναζήτηση της εικαστικής τελειότητας αγγίζει τα όρια της εκθαμβωτικής, υπαρξιακής περιπέτειας, παραμερίζοντας τις αμφιβολές εμμονές.

Τους δυο προηγούμενους συμπληρώνει ο Στέφεν Φρίαρς, ίσως ε-

«Γουόκερ», ή οι Αμερικανοί στις μπανανίες, από τον Άλεξ Κοξ

πειδή οι τριανδρίες αποτελούσαν ιστορικά το σύμβολο της ισχύος, λίγο πριν ή λίγο μετά από τον καινούργιο κατακερματισμό των δυνάμεων. Γνήσιος απόγονος του φρι-σινεμα και των χρόνων του '60, ενισχύει τους δεσμούς του νέου αγγλικού κινηματογράφου μ' εκείνη την περίοδο. Βοηθός του Λίντσεϊ Άντερσον («Εάν») και του Κάρελ Ράιζ («Μόργκαν, ο τρελός εραστής»), από το θρίλερ («Συμβόλαιο με το θάνατο») και το βιογραφικό σχόλιο («Τεντώστε τ' αυτιά σας»), επιστρέφει, για να τη συμπληρώσει και να την επεξεργαστεί πιο σύνθετα, στην εικόνα του σημερινού Λονδίνου. Ύστερα, δηλαδή, από τις περιορισμένες φιλοδοξίες και το ικανοποιητικό αποτέλεσμα του «Ωραίο μου πλυντήριο», ξανά στον κόσμο των φυλετικών ταραχών, των έγχρωμων και του ρατσισμού, της βίας και του σεξ, των προοδευτικών αντιλήψεων και της συντηρητικής συμπεριφοράς, των κοινωνικών αντιθέσεων και καθυστερήσεων, πίσω από τη βιτρίνα του θαταρισμού και της εξυγίανσης.

Δίχως ενότητα ύφους, αθροίζοντας παρατακτικά ετερόκλητο υλικό, το «Σάμι και η Ρόζι κάνουν έρωτα» δεν επιτρέπει, απλώς, να συμπεράνουμε πως ο Φρίαρς είναι πιο σημαντικός κοινωνικός σχολιαστής παρά σκηνοθέτης, μα και πως ορίζει, μάλλον, τα αντικειμενικά περιθώρια της πο-

λυδιαφημισμένης «αναγέννησης». Πραγματικά, αφού για μια ολόκληρη δεκαετία το αγγλικό σινεμά υπήρξε κλινικά νεκρό, επανήλθε στο προσκήνιο, αντλώντας τόσο από την παράδοση του φρι-σινεμα και του κοινωνικού ντοκιμαντέρ, όσο και από την τηλεοπτική εμπειρία και αισθητική.

Μειωμένη, βέβαια, αυτοσχεδιαστική διάθεση, έλλειψη πρωτοτυπίας, αλλά γυρίσματα σε φυσικούς χώρους, στρωτή αφήγηση, το βλέμμα στραμμένο στη σύγχρονη, κυρίως, κοινωνική πραγματικότητα, καθημερινοί ήρωες, σενάριο. Ωστόσο, είκοσι χρόνια αργότερα από το φρι-σινεμα («Σάββατο βράδυ, Κυριακή πρωί» - «Η μοναξιά του δρομέα μακρινών αποστάσεων»), οι διάδοχοι του Τόνι Ρίτσαρντσον δεν φαίνονται ικανοί να καταφέρουν ό,τι δεν κατάφερε η περασμένη γενιά: ν' αφήσουν, μ' άλλα λόγια, έργο διάρκειας, μεγέθους και σημασίας που να υπερβαίνει τις παραγωγικές προϋποθέσεις.

Μιλώντας για παραγωγή, το αγγλικό σινεμά δεν οφείλει την ακμή του στο Chanel-4 ή στο Βρετανικό Ινστιτούτο Κινηματογράφου μόνο, αλλά και στην υποστήριξη των αμερικανικών κεφαλαίων. Που επενδύουν αρχικά, ώστε να συνεχίσουν τη διαδικασία εξαγωγή-επανεξαγωγή (σ' έμπυχο υλικό, αυτή τη φορά). Ο Άλεξ Κοξ με το «Γουόκερ» δοκιμάζει

κιόλας τις συνθήκες της αμερικανικής παραγωγής, ενώ ετοιμάζονται ν' ακολουθήσουν κι άλλοι. Όσο για τον ενθουσιασμό, τις διθυραμβικές κριτικές και την υπερεκτίμηση που συνοδεύουν τις αγγλικές ταινίες, είναι ίσως αναπόφευκτα, καθώς η κρίση του ευρωπαϊκού σινεμά κάνει όλο και πιο επιτακτικό το αίτημα για την «ανακάλυψη» μιας κινηματογραφίας ή σχολής με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά.

Τούτη τη δεκαετία, μόνο το αγγλικό και το σοβιετικό σινεμά διατηρούνται σε καλή φόρμα. Κι αν το πρώτο, με το πλεονέκτημα του «δουτικού» προϊόντος, εξασφαλίζει τη διακίνηση και προώθησή του, το δεύτερο χρειάστηκε την ετικέτα της «περεστρόικα» για να επιχειρήσει, μ' ανάλογα αποτελέσματα, την έξοδό του προς τα διεθνή φεστιβάλ και την αγορά του θεάματος. Η φετινή χειμερινή περίοδος, που μόλις έληξε εδώ, μας έδωσε την ευκαιρία της παρακολούθησης των δειγμάτων των δυο αυτοκρατοριών με τις διαφορετικές εικόνες, σχεδιασμό, προσανατολισμό, αλλά και της σύγκρισής τους. Πέρα από τις επικαιρικές σκοπιμότητες, «Ο φίλος μου Ιβάν Λαπίσιν», του Άλεξ Γκέρμαν, εσωστρεφής κι ασπρόμαυρος, μ' εγκαταλείπει τη στιγμή που νιώθω πως θα ξανασυναντηθούμε σίγουρα, όταν μεγαλώσουμε κι οι δυο.

Ανδρέας ΤΥΡΟΣ

Μπαίνω στο 151

του Ηλία ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

■ Το 151 δεν είναι παιχνίδι της τράπουλας, όπως η πρέφα και το μπεζίκι. Το 151 ήτο ένας εβρικός φτωχοσυνοικισμός της Σαλονίκης. Κάποτε ζούσαν, εκεί, πέντε χιλιάδες εβραίοι...

Κάποιος ψευδοκριτικός ενοχλήθηκε που χρησιμοποιώ, ενίοτε, τις λέξεις **Σαλονίκη/σαλονικιός**. Ο εν λόγω αμαθέστατος δημοσιογράφος θα μπορούσε να πάει καμία βόλτα στη Σαλονίκη για να μάθει πώς την αποκαλούν οι σαλονικιοί. Άλλωστε, για να φωτιστεί, δεν έχει παρά να διαβάσει λίγα δημοτικά τραγούδια, ή και Παπαδιαμάντη.

Το 151 δεν υπάρχει σήμερα. Καθώς με πληροφορεί ο παλιόφιλος Αλέκος Μαρκέτος, στην θέση του 151 χτίσανε κάτι σχολεία. Και μέχρι τα τελευταία χρόνια έβλεπες σ' αυτό το μέρος ένα ταβερνάκι, που ακριβώς λεγότανε «**Το 151**». Το 151 εξαφανίστηκε και σαν τοπωνυμικό, όπως λησμονήθηκαν όλα τα εβρικά τοπωνυμικά — λόγου χάρη, το Χιρς. Το 151 και το Χιρς δεν σώζονται μήτε ως στάσεις λεωφορείων. Κι όμως, κάποτε το «πάνω τραμ» ξεκινάγε από το Χιρς και τέλειωνε στο Βαρδάρι, ή στον Παλιό Σταθμό, ή στο Μπέξιναρ. Θέλω να προσθέσω (για τους όψιμους θεσσαλονικολόγους,

μαρξίζοντας ή μη) ότι υπήρχαν δύο τοπωνυμικά με το όνομα του βαρόνου Χιρς. Το νοσοκομείο Χιρς είναι μια τρίτη περίπτωση... Ήμουνά ένα περιεργό παιδί. Όταν άκουγα κάτι έπρεπε να το διαπιστώσω, ιδίως όμμασιν, αν αληθεύε. Έτσι, μια μέρα (την άνοιξη του '43) έφτασε στ' αφτιά μου η είδηση ότι οι γερμανοί είχαν πάρει τους εβραίους του 151. Μια και δυο, άρπαξα το τραμ από το Σιντριβάνι και κατέβηκα στη στάση Αγία Τριάδα...

Ο συρμός του τραμ είχε πάντα δύο (και, σπανιότατα, τρία) βαγόνια. Αυτή την εποχή δεν υπήρχαν λεωφορεία, γιατί δεν υπήρχε βενζίνη. Όσο για το τραμ, οι ρομιοί είχαν δικαίωμα ν' ανεβαίνουν μόνο στο δεύτερο βαγόνι, αφού το πρώτο ήταν προορισμένο για τους γερμανούς. Μια σχετική λευκή πινακίδα, κολλημένη στα πλάγια του πρώτου βαγονιού, προειδοποιούσε το νοήμον κοινόν πως το όχημα ήτο δεσμευμένο διά τας Δυνάμεις Κατοχής. Γιαυτό, τα περαστικά τραμ παρουσίαζαν ένα παρδαλό θέαμα: το πρώτο βαγόνι σχεδόν άδειο, και, το δεύτερο γεμάτο-φίσκα μέχρι τη σκεπή. Ωστόσο, υπήρχαν και

τα χειρότερα. Δηλαδή, ενώ οι έλληνες ήσαν «προνομιούχοι», οι εβραίοι δεν είχαν το δικαίωμα ν' ανεβαίνουν στο τραμ. Κάθε βράδι έβλεπες πλήθη εβραίων (τους ξεχωρίζες από το κίτρινο άστρο πάνω στο στήθος) να περπατάνε στα πεζοδρόμια της Εγνατία και της Λεωφόρου Στρατού, τραβώντας για τα σπίτια τους. Αυτό συνέβαινε γιατί η Θεσσαλονίκη, από κοινωνιοπολεοδομικής πλευράς, ήταν μια σχιζοφρενική πόλη: τα εργοστάσια και το λιμάνι και η αγορά βρισκόντουσαν στην βορινή περιοχή, ενώ οι εργατικές συνοικίες στο νότο. Οι νηστικοί εβραίοι έκαναν, καθημερινώς, ένα αλέ-ρετούρ τουλάχιστον δέκα χιλιομέτρων...

Κατέβηκα, λοιπόν, από το τραμ (που συνέχιζε στην οδό Κωνσταντινουπόλεως) και άρχισα να βαδίζω στη λεωφόρο Αθηνών — σήμερα, θαρρώ πως, τη λένε Αλεξάνδρου Παπαναστασίου. Προσπέρασα το Θεαγένειο Νοσοκομείο και την χάβρα που ήτο (υπάρχει ακόμη) κοντά στην γέφυρα. Αμέσως μετά, είδα τα σπιτάκια του 151. Το 151 ήταν σφηνωμένο ανάμεσα στην Κάτω Τούμπα και στην Αθηνών. Δεν ξεπέρανε την διασταύ-

ρωση με την οδό Μάρκου Μπότσαρη.

Τα σπιτάκια του 151 ήσαν ομοιόμορφα. Χτισμένα με ελαφρά υλικά. Το καθένα τους είχε δύο δωμάτια και κουζίνα. Οι στέγες με τετράγωνες πλάκες από αμμαντοτσιμέντο, τοποθετημένες διαγωνίως. Οι κάτοικοι του 151 εξίσου φτωχοί με τους πρόσφυγές μας της Κάτω Τούμπας.

Μόλις έφτασα μπρος στο 151, κοίταξα γύρο μου με καχυποψία. Δεν φαινόntonτουσαν γερμανοί στον ορίζοντα. Τότε αποτόλμησα το δεύτερο βήμα: σκαρφάλωσα στο **επίπεδο** του 151, γιατί το 151 βρισκότανε κάπου τρία μέτρα πιο ψηλά από το ανατολικό πεζοδρόμιο της λεωφόρου Αθηνών, που έμοιαζε σαν όχθη. Κοντοστάθηκα ξανά. Έπιασα να κατασκοπεύω το εσωτερικό του συνοικισμού, όπου βασίλευε μια ύπουλη σιγή. Οι γερμανοί είχαν μπηξει, γύρο-γύρο στο 151, κάτι πάσαλους με την απειλητική επιγραφή: **ΑΠΑΓΟΡΕΥΤΕΤΑΙ Η ΔΙΟΔΟΣ — ΟΙ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΟΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΥΝΟΙΚΙΣΜΟΝ ΘΑ ΤΥΦΕΚΙΖΩΝΤΑΙ ΕΠΙ ΤΟΠΟΥ**.

Ήμουνά δεκάξι χρονώ. Ήμουνά κοκορόμυαλος. Αποφάσισα να μπω μέσα στο 151 — και μπήκα. Ευτυχώς, κατάλαβα ότι, δεν έπρεπε να περπατάω στα δρομάκια του συνοικισμού, αλλά να γλιστρώ α-

πό σπίτι σε σπίτι. Και, όντως, άρχισα να χώνομαι μεθοδικά στα φτωχόσπιτα. Όλες οι πόρτες είχαν μείνει μισάνοιχτες. Μέσα στα σπίτια αντιμετώπιζα την ίδια κατάσταση. Τα βαριά έπιπλα στη θέση τους. Τα στρώματα πάνω στα κρεβάτια. Καμιά καρέκλα πεσμένη χάμω. Τα πιάτα στα ράφια της κουζίνας. Ένα σπασμένο μπουκάλι. Κάδρα με φωτογραφίες στους τοίχους. Ξεθωριασμένα κουρτινάκια. Έβλεπα κατάπληκτος. Ένωθα να με πνίγουν μαύρα προαισθήματα. Δεν αντάμωσα ούτε ψυχή μες στο 151. Τα μόνα ζωντανά που είδα ήσαν οι γάτες του συνοικισμού. Έψαχναν να βρουν τα αφεντικά τους...

Περάσανε σαράντα-πέντε χρόνια από τότε. Πριν λίγες μέρες έγινε στην Θεσσαλονίκη ένας αγώνας με την **Μακαμπί**. Οι θεατές του ματς εκραύγαζαν από τις κερκίδες: **Τσιφούτια, τσιφούτια, θα σας κάνουμε σασούνια**. Είναι άσχημο να ξύνεις πληγές. Αναπολώ τους εβραίους, όχι μόνο γιατί ήσαν καλοί άνθρωποι, αλλά επειδή η Μνήμη θεμελιώνει την Ιστορία. το μέγιστο γεγονός του αιώνα μας, για την Σαλονίκη, παραμένει ο όλεθρος των εβραίων της. Σ' αυτή την πόλη η **Μακαμπί** είχε, κάποτε, τους ίδιους τίτλους τιμής με τον **Ηρακλή**. Μπήκα στο 151 για να κατανοήσω το πρόβλημα του ρατσισμού.

Οι νεοέλληνες φαντάζονται πως είναι ο εξυπνότερος λαός του κόσμου. Νομίζω ότι, η χυδαιότητα αποτελεί το κυρίως γνώρισμα του λαού μας. Η ταλαιπωρημένη έννοια «λαός» τελεί, ακόμη, κάτω από την προστασία του μαρξισμού. Οι κομμουνιστές χαϊδολογούν τον λαό και ο λαός τους κλάνει. Ο λαός έχει χίλια επίπεδα τη στιγμή και χίλιες στιγμές στο κάθε επίπεδο. Σας διαβεβαιώ (σαν λαογράφος) πως, δεν ξέρω τίποτα άλλο πιο συφεροντολογικό από τον λαό, και πως, δεν ξέρω τίποτα άλλο που να διαφθείρεται πιο γρήγορα από τον λαό. Είναι εύκολο να αποδίδεις τα χάλια των νεοελλήνων στην παιδεία, στην δημόσια εκπαίδευση — συνεπώς, στους πολιτικάντηδες. Ο λαός μας κάνει πως δεν ξέρει αυτό που, πράγματι, δεν ξέρει. Οι νεοέλληνες πάσχουν από την χειρότερη βλακία που υπάρχει: νομίζουν πως είναι έξυπνοι, ενώ είναι κουτοί. Δεν μπορείς να κρίνεις τους νεοέλληνες παρά βάζοντάς τους πλάι στο

παρελθόν τους και πλάι στους άλλους λαούς. Και στις δύο περιπτώσεις, τα συμπεράσματα είναι εξουθενωτικά για μας. Γιαυτό, επιμένω πάνω στο θέμα **Μνήμη**. Οι εβραίοι είναι, πιθανώς, ο λαός που διαφυλάσσει με τον καλύτερο τρόπο την μνήμη του. Και οι νεοέλληνες (που περιφρονούν όλους τους λαούς) είναι ένας λαός δίχως Μνήμη. Εδώ και σαράντα χρόνια, η τέως Μεγάλη Βρετανία κράταγε κλειδωμένα τα αρχεία της. Οι εγγλέζοι δεν επιθυμούσαν να πληροφορηθούμε το πόσο μεγάλα καθάρματα υπήρξαν. Τώρα που άνοιξαν τα ντουλάπια τους, η Ευρώπη έμεινε αποσβωλομένη, αφού μόνο τώρα μάθαμε γιατί βομβάρδισαν

ρεμβέργης, όπως ξεχάσανε την σοβιετική ταινία για το Μαϊντάνεκ. Οι νεοέλληνες ψευδοκριτικοί του σινεμά γκρινιάζουν γιατί οι σοβιετικοί εξακολουθούν να γυρίζουν πολεμικές ταινίες. Οι σοβιετικοί γυρίζουν πολεμικές ταινίες, γιατί οι αμερικάνοι γυρίζουν καουμποϊστικές ταινίες. Θέλω να πω ότι, κάθε λαό τον σημαδεύει μια εποχή. Οι νεοέλληνες δεν γύρισαν καμιά ταινία για τα Καλάβριτα, ή το Δίστομο, ή τον Χορτιάτη. Οι νεοέλληνες δεν σκαλίζουν τα αρχεία του Λονδίνου, για να μάθουν τι ακριβώς συνέβη στα Δεκεμβριανά. Οι φλύαροι καπεταναρέοι του ΕΛΑΣ αποφεύγουν να μας πουν την αλήθεια. Η πτωματολογία

πείνας, της ανεργίας. Συχνά, κουβεντιάζω με φοιτητές. Η αγραματοσύνη τους φτάνει ως τον έβδομο ουρανό. Η Ιστορική τους Μνήμη δεν πάει παραπίσω από το Χθες. Δίχως Μνήμη δεν υπάρχει καμιά Προοπτική. Τα ελληνόπουλα, όταν μιλάνε, τραυλίζουν και κεκεδίζουν. Ήδη, το λεξιλόγιο των νέων μας έπεσε στις πεντακόσιες λέξεις. Οι νέοι μας συγχέουν την Αναρχία με την αλητεία. Οι φοιτητές μας πιπιλίζουν διάφορες καραμέλες — η πιο γλυκιά καραμέλα είναι το «— **Άντε, ρε, μαλάκα!**». Οι νέοι μας συνήθισαν την παρουσία των αμερικάνικων βάσεων στην χώρα μας. Είναι πιο απλό να μιλάς για χασίσι, παρά να αντιστέκεσαι στην Αμερικάνικη Κατοχή. Με τον ίδιο τρόπο, είναι πιο εύκολο να διαβάσεις ένα κακομεταφρασμένο βιβλίο, από το να διερωτηθείς τι ήσαν τα **Τρία Έψιλον**. Αυτοί που απειλούσανε, προχτές, από τις κερκίδες τους εβραίους της **Μακαμπί** είναι οι νέοι μας τριψιλίτες...

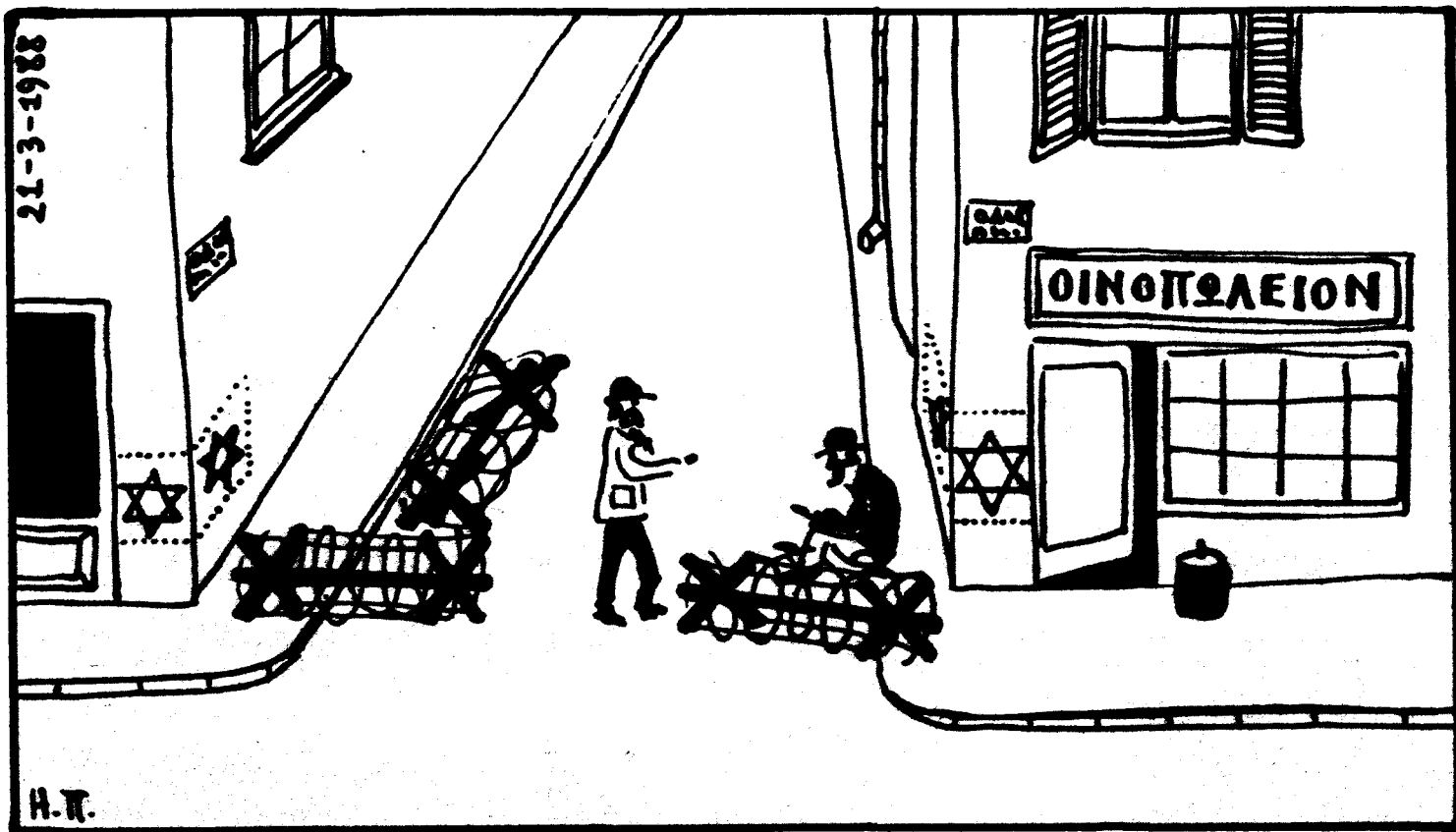
Τα **Τρία Έψιλον** ήταν μια χιτλερική οργάνωση στην Σαλονίκη της δεκαετίας του '30. Αυτή την εποχή παιζότανε, εκεί, ένα σκληρό πολιτικό παιχνίδι: η πόλη έπρεπε να ελληνοποιηθεί. Γιαυτό, όλοι οι ξένης καταγωγής κάτοικοι έπρεπε να ξεκουμπιστούν, ή να το βουλώσουν. Ο τούρκικος πληθυσμός (συμπεριλαμβανομένων των **ντολμέδων**) είχε φύγει με την Ανταλλαγή. Οι τρομοκρατημένοι εβραίοι άρχισαν να διαρέουν προς την Γιάφα, την Αργεντινή, το Παρίσι, την Νέα Υόρκη. Οι εβραίοι ήσαν ο κύριος στόχος των **Τριών Έψιλον**. Τότε συνέβησαν διάφορα εκφοβιστικά επεισόδια, μεταξύ των οποίων και το διαβόητο πογκρόμ του Κάμπελ. Θυμάμαι πολύ καλά μια μικροπαρέλαση με τριψιλίτες — φοράγανε μαύρα πουκάμισα και εξαρτήσεις, κατά το νατσοιστικό πρότυπο. Χαιρετάγανε φασιστικά. Γράφανε στους τοίχους διάφορα εθνικιστικά και, κυρίως, αντιεβραϊκά συνθήματα. Ο Μεταξάς διέλυσε τα **Τρία Έψιλον**. Θα πρέπει να σημειώσω ότι, οι περισσότεροι τριψιλίτες ήσαν φοιτητές και πόντιοι...

Το γήπεδο δεν είναι παρά μια τεράστια θεατρική σκηνή — έγγραψε σε κάποιο (υπέρ ποδοσφαίρου)

τόσο άγρια τη Χάβρη και το Ρότερνταμ, ενώ απέφυγαν να βομβαρδίσουν την «**Μπάγιερ**» (ή το Άουσβιτς). Οι σοβιετικοί μίλησαν χίλιες φορές για τα αίτια του απαίσιου βομβαρδισμού της Λειψίας. Μια κινηματογραφική εταιρία τσίμπησε από τα βρετανικά αρχεία διάφορα φιλμ πάνω στα στρατόπεδα του θανάτου. Τα καθίκια οι εγγλέζοι είχαν κρύψει αυτές τις ταινίες, δήθεν για να μην θίξουν την Δυτική Γερμανία. Στην πραγματικότητα, οι εγγλέζοι δεν θέλανε να θίξουν τις πασίγνωστες γερμανικές εταιρίες, που θέριψαν πατώντας πάνω σε εκατομύρια πτώματα. Οι νεοέλληνες ξεχάσανε τα πρακτικά της δίκης της Νι-

είναι το μεγαλύτερο ταμπού της μεταπολεμικής Ελλάδας... Θέλησα να παγιδεύσω τον αναγνώστη μου μέσα στο 151. Οι νέοι μας πρέπει (επιβάλλεται) να μάθουν την στάση που έδειξαν οι γονείς τους απέναντι στους εβραίους της Θεσσαλονίκης. Η σημερινή νεολαία μας φρονεί πως είναι ελεύθερη και δραστήρια. Ποτέ άλλοτε δεν είχαμε μια νεολαία τόσο αδύναμη και τόσο αμόρφωτη. Οι νέοι μιλάνε υβριστικότητας για την γενιά μου — δηλαδή, για την γενιά που υπέστη τις δικτατορίες του Κονδύλη, του Μεταξά, του Παπάγου, του Καραμαλή και της Χούντας, και, συγχρόνως, τα δεινά του πολέμου, του αντάρτικου, της

άρθρο του ο Η.Χ.Παπαδημητράκοπουλος, ξεχνώντας να αναφέρει τις όποιες αναλογίες με τα ρωμαϊκά θεάματα. Εξάλλου, σύμφωνα με το τραγούδι του Διονύση Σαββόπουλου, **η Ελλάδα στα γήπεδα αναστενάζει**. Δυστυχώς, το γήπεδο δεν είναι μόνον αυτό. Δεν διαθέτουμε μελέτες για το γήπεδο. Έτσι, ξέρουμε ελάχιστα πράγματα για την ψυχο-εκτονωτική σημασία των ματς, που εκδηλώνεται με βρισιές, ή και με δολοφονίες. Η μοναδική διαδήλωση που έγινε επί Χούντας, στο Σύνταγμα, οργανώθηκε από τους οπαδούς του **Παναθηναϊκού** — επρόκειτο για ένα γλοιώδες φαινόμενο. Πολύ μεγαλύτερη σημασία έχει η πολιτική εκμετάλλευση του ποδοσφαίρου. Ο μακαρίτης ο Ασλανίδης ενεργούσε σύμφωνα με λατινο-αμερικάνικα μοντέλα. Γιατί, ας μην ξεχνάμε ότι, το ποδόσφαιρο αναπτύχθηκε στην Νότιο Αμερική, από όπου, άλλωστε, ήρθε και η μόδα των μεγάλων σταδίων. Οι λατινοαμερικάνοι δικτάτορες κατενόησαν (πολύ νωρίτερα από τους ηλιθίους κομμουνιστές) την υπνωτική δύναμη του φουτ-μπολ. Οι φανατικοί ποδοσφαιρόφιλοι αποτελούν μια ανεξέλεγκτη εκλογική μάζα. Η βάρβαρη απειλή των κερκίδων (**— θα σας κάνουμε σσπούνια!**) μου προκάλεσε φρίκη... Όταν ήμουνα παιδί άκουγα, βέβαια, διάφορα καλαμπούρια κατά των εβραίων. Όλοι οι σαλονικιοί λέγανε κάποιες τυποποιημένες

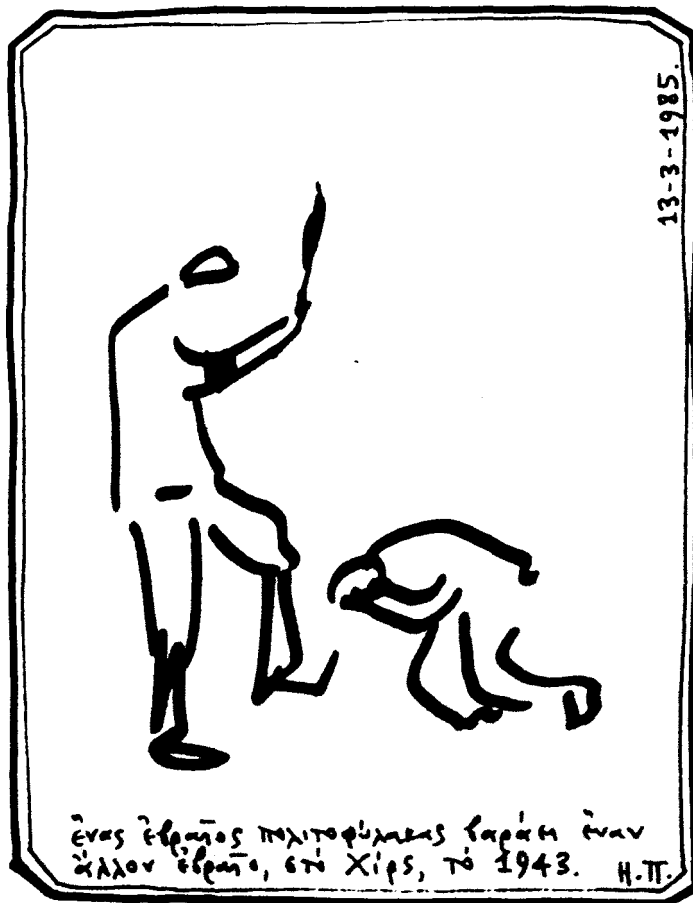
εκφράσεις, που ήσαν παροιμιόμυθοι: με το **«— Ζήτω το Κοντούλη! Ζήτω το Πλαστήρα!»** ειρωνευόντουσαν την πολιτική «αβουλία» των εβραίων, ενώ με το **«— Ωχ, το μάτι μου!»** (αυτός που το έλεγε έπιανε το πόδι του) σαρκάζανε την «δειλία» τους. Αργότερα, επί Κα-

τοχής, καταντήσαμε να τραγουδάμε το **«Π'ανάθεμα το γερμανό»**. Τότε πρωτοακούστηκε και το **«οι γερμανοί θα σας κάνουν σσπούνι»**. Οι θλιβεροί οπαδοί του 'Αρη επανέλαβαν τα ρατσιστικά ολισθήματα των πατεράδων τους. Εξάλλου, στην Παλιά Σαλονίκη ο δια-

φανής συμβολισμός των ποδοσφαιρικών ομάδων αντανakλούσε την δημογραφική πραγματικότητα της πόλης: **Μακαμπί** = τσιφούτηδες, **Ηρακλής** = μπαγιάτηδες (δηλαδή, βέροι σαλονικιοί από την Καμάρα), **'Αρης** = πρόσφυγες, **ΠΑΟΚ** = σταμπουλούδες (από την Ισταμπούλ), **Απόλλων** = πόντιοι... Δεν θα έγραφα τόσα, αν δεν έκριναν σαν πολύ κακό σημάδι τις κραυγές των αφρόνων. Είμαι ένας από τους λίγους επιζώντες που είδαν το Ολοκαύτωμα του '43. Και πρέπει να μιλήσω.

Θα τελειώσω με μια **τεχνική** λεπτομέρεια. Πολλοί συγγραφείς και αυτόπτες μάρτυρες περιγράψανε πώς ήτο το κίτρινο άστρο, που είχαν ραμμένο πάνω στην καρδιά τους οι φουκαράδες οι εβραίοι. Ωστόσο, πουθενά δεν εδιάβασα πώς ήσαν **οριοθετημένα** τα γκέτο. Κι όμως είναι απλό: στις γωνιές, όπου τέλειωνε κάθε γκέτο, είχανε βάψει με κίτρινη μπογιά μια επιφάνεια περίπου ενός τετραγωνικού μέτρου. Πάνω στο κίτρινο φόντο είχανε σχεδιάσει το άστρο του Δαβίδ. Οι εβραίοι δεν κατάγανε να ξεμυτίσουν από τα σύνορα. Όταν ήθελα να δω έναν εβραίο φίλο μου έμπαινα μέσα στο γκέτο.

Παρίσι, 20/21-3-1988
Η.Π.

Ένας εβραϊός πολιτοφύλακας έγραψε έναν άλλον εβραίο, επί Χίτλερ, το 1943. Η.Π.

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΟΥΕΙΣ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

■ Πολλοί είναι εκείνοι που πιστεύουν πως το τέλειο έγκλημα δεν υπάρχει. Στην πεποίθηση αυτή έχουν οδηγηθεί κυρίως κάτω από την επίδραση των βλαβερών συνεπειών της ανάγνωσης αστυνομικών μυθιστοριών ή της

παρακολούθησης πολυάριθμων τηλεταινιών και κινηματογραφικών έργων. Σ' όλη τη σχετική φιλολογία και τέχνη όλα τα εγκλήματα εντοπίζονται και οι δράστες, αφού αποκαλυφθούν, είτε αυτοκτονούν είτε εκτελούνται από

τους εκπροσώπους του νόμου είτε συλλαμβάνονται και οδηγούνται στα δικαστήρια. Το αστυνομικό μυθιστόρημα ιδιαίτερα έχει πείσει, υποσυνείδητα, τους αναγνώστες του πως κανένα έγκλημα δεν μένει τελικά στην αφάνεια και αρ-

γά ή γρήγορα θα αποκαλυφθεί όπως και οι δράστες του. Κατά βάθος, η Αγκάθα Κρίστι απειλεί τον αναγνώστη να μην παραβεί τους νόμους, γιατί θα αποκαλυφθεί.

Ο φόβος της αποκάλυψης για την παράβαση κάποιου κανόνα ή νόμου δεν έχει τις ρίζες του μόνο στην παιδική ηλικία κατά τη διάρκεια της πρωτογενούς και δευτερογενούς κοινωνικοποίησης (οικογένεια-σχολείο). Διαιωνίζεται και ενισχύεται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του πολίτη από τη δραστηριότητα ποικίλων θεσμών. Μεταξύ των άλλων, η αστυνομική λογοτεχνία έχει μια παρόμοια λειτουργικότητα: επειδή ταυτίζεται η ανθρωποκτονία ή η ληστεία με τη συνολική έννοια του εγκλήματος και επειδή ο γυμνισμός για παράδειγμα ή η χρήση του χασίς θεωρούνται εγκλήματα, ο φόβος της αποκάλυψης κρατά δέσμιους τους πολίτες μέσα στα ασφυκτικά πλαίσια της αστικής νομιμότητας. Έτσι, όπως θα έχουμε την ευκαιρία να δείξουμε και σ' ένα προσεχές άρθρο (ΜΙΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ), το αστυνομικό μυθιστόρημα στοχεύει στην εδραίωση και εσωτερικευση του ποινικού νόμου, στην αναπαραγωγή και δραματοποίηση του εγκληματικού προτύπου, στην ενίσχυση των κατασταλτικών μηχανισμών του κράτους και, τέλος, στη διαμόρφωση μιας ολοκληρωτικά παραμορφωμένης εικόνας της έννοιας του εγκλήματος και της εγκληματικότητας¹.

Στο παρόν άρθρο θα δείξουμε πως το τέλειο έγκλημα συνιστά το μεγαλύτερο μέρος της συνολικής εγκληματικότητας (γύρω στο 80 με 90%). Οι αναγνώστες θα πρέπει να έχουν στο μυαλό τους πως στο κείμενο αυτό θεωρούμε ως έγκλημα τις πράξεις εκείνες, τις συμπεριφορές και τους τρόπους ζωής που ο ποινικός νόμος τις ποινικοποιεί, δηλαδή τις χαρακτηρίζει ως εγκλήματα και καθορίζει ποινές.

Είναι πολύ λίγα τα εγκλήματα στα οποία οι δράστες εντοπίζονται και συλλαμβάνονται την ίδια στιγμή (επ' αυτοφώρω). Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι πορτοφολάδες: όταν συλλαμβάνονται, συλλαμβάνονται τη στιγμή που δρουν κυρίως σε χώρους με συνωστισμό, όπως στις στάσεις των λεωφορείων ή των τρόλεϊ. Ένας πολύ μικρός αριθμός καλλιεργητών της ινδικής κάνναβης (για εμπορικούς ή προσωπικούς λόγους) έχει την ίδια τύχη: εντοπίζονται και συλλαμβά-

νονται κατά τη διάρκεια του ποτίσματος ή της συγκομιδής μετά από πολυήμερη παρακολούθηση της φυτείας από τις δικτυικές αρχές. Το μεγαλύτερο μέρος του αριθμού των δραστών, που τελικά εντοπίζονται, συλλαμβάνονται και φέρονται ως δράστες μετά από πολυήμερες ή ακόμα και πολυετείς έρευνες των δικτυικών αρχών (αποτυπώματα, ανακρίσεις υπόπτων κλπ.). Οι ανθρωποκτονίες αποτελούν το χαρακτηριστικότερο παράδειγμα: πολύ σπάνια ο δράστης κάποιας ανθρωποκτονίας θα παραδοθεί στις δικτυικές αρχές αμέσως μετά την τέλεση του εγκλήματος. Οι περισσότεροι είτε θα παραδοθούν μετά από λίγες μέρες είτε θα ανακαλυφθούν μετά από κάποιο χρονικό διάστημα εξαιτίας της κινητοποίησης των δικτυικών αρχών, ενώ ένας σημαντικός αριθμός ανθρωποκτονιών θα παραμείνει τελικά ανεξιχνίαστος. Από το συνολικό αριθμό των δραστών που τελικά επισημαίνονται και συλλαμβάνονται, ένα μέρος παραπέμπεται στη δικαιοσύνη: από αυτούς μόνο ένα μικρό μέρος θα καταδικαστεί σε κάποια ποινή: σε κάθε 100 δράστες μόνο οι 39 καταδικάζονται². Οι καταδικαστικές αποφάσεις καταγράφονται στις επίσημες στατιστικές (Δικαστική Στατιστική) και αποτελούν το μέρος εκείνο της εγκληματικότητας που είναι γνωστή ως δήλη εγκληματικότητα³. Η γνωστή αυτή εγκληματικότητα περιλαμβάνει δηλαδή τα εγκλήματα εκείνα που οι δράστες τους επισημάνθηκαν και καταδικάστηκαν από το ποινικό σύστημα.

Υπάρχουν όμως και εγκλήματα που να μην υποπίπτουν στην αντίληψη τρίτων ή των δικτυικών αρχών, οι δράστες τους όμως δεν γίνονται γνωστοί και επομένως δεν εντοπίζονται. Οι κλοπές των αυτοκινήτων ή οι διαρρήξεις των σπιτιών είναι τα χαρακτηριστικότερα παραδείγματα. Όπως φαίνεται και στον πίνακα, μικρός μόνο αριθμός των δραστών συλλαμβάνονται, ενώ οι περισσότερες υποθέσεις αυτών των εγκλημάτων εκκρεμούν στους φακέλους των αστυνομικών αρχών⁴. Πολλά από τα αυτοκίνητα εντοπίζονται μετά από κάποιο χρονικό διάστημα και επιστρέφονται στον ιδιοκτήτη τους: άλλα εξαφανίζονται και γίνονται βίδες. Από τα κλοπιμαία των σπιτιών μικρό μόνο μέρος επιστρέφονται στους κατόχους τους.

Οι εμπρησμοί των δασών αποτελούν άλλο ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα. Ενώ κάθε χρόνο σ' ολόκληρο τον ελλαδικό χώρο λαμ-

βάνουν χώρα δεκάδες εμπρησμοί, ο αριθμός των δραστών που τελικά συλλαμβάνονται είναι πολύ μικρός. Επίσης, πολλές φορές οι δικτυικές αρχές εντοπίζουν φυτείες ινδικής κάνναβης, όχι όμως και τους δράστες που, αφού αντιληφθούν την παρακολούθηση της φυτείας, εξαφανίζονται αφήνοντας στα χέρια της αστυνομίας τις «φουντιές».

Η δράση των αντάρτικων ομάδων πόλης είναι άλλη μια χαρακτηριστική περίπτωση. Ενώ όλες τους οι πράξεις (τις οποίες ο ποινικός νόμος θεωρεί εγκλήματα) γίνονται αντιληπτές από τις δικτυικές αρχές (άλλωστε αυτός είναι και ο στόχος αυτών των ομάδων), οι αστυνομικές αρχές μόνο νεκρούς εντοπίζουν (Κασίμης και Τσουτσουβής). Οι δράστες αυτών των πράξεων (εκτελέσεις, βομβιστικές ενέργειες, εμπρησμοί πολυκαταστημάτων και αυτοκινήτων, κλπ.) δεν επισημαίνονται και δεν συλλαμβάνονται.

Έτσι λοιπόν, ενώ πολλά εγκλήματα γίνονται γνωστά, οι δράστες διαφεύγουν τόσο τον εντοπισμό όσο και τη σύλληψη. Το μέρος αυτό της εγκληματικότητας ονομάζεται φαινομένη εγκληματικότητα⁵. Τι μέρος της συνολικής εγκληματικότητας καταλαμβάνουν η φαινομένη και η δήλη είναι αδύνατον να καθοριστεί με ακρίβεια, για τον απλούστατο λόγο ότι είναι αδύνατον να καθοριστούν επακριβώς οι πραγματικές διαστάσεις του τρίτου και μεγαλύτερου μέρους της εγκληματικότητας, της αφανούς. Σύμφωνα όμως με εκτιμήσεις πληθώρας ερευνών και ερευνητών, τα δύο αυτά μέρη της εγκληματικότητας δεν θα πρέπει να καλύπτουν το 10 με 20% του συνολικού φάσματος της εγκληματικότητας⁶. Θα πρέπει στο σημείο αυτό να συμπληρώσουμε πως η φαινομένη εγκληματικότητα είναι ευρύτερη της δήλης...

Η συντριπτική όμως πλειοψηφία των ποινικών παραβάσεων δεν γίνεται γνωστή ούτε στην κοινή γνώμη ούτε στις δικτυικές αρχές. Καθημερινά, γίνονται εκατοντάδες χιλιάδες εγκλήματα, τα οποία όμως ποτέ δεν υποπίπτουν στην αντίληψη των δικτυικών αρχών. Φυσικά, ούτε και οι δράστες τους. Ο κατάλογος αυτών των εγκλημάτων είναι τεράστιος, αλλά θα αρκεστούμε μόνο στην παρουσίαση μερικών μόνο από αυτά και μάλιστα αυτά που απασχολούν καθημερινά την κοινή γνώμη και τα μαζικά μέσα ενημέρωσης.

Το έγκλημα της άμβλωσης και της μοιχείας, πριν αποποινικοποι-

ηθούν, αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα. Κάθε χρόνο, σύμφωνα με εκτιμήσεις γυναικείων οργανώσεων, γίνονταν γύρω στις 300.000 άμβλώσεις. Από αυτές κάθε χρόνο γίνονταν γνωστές μόνο 5-10, κατά μέσο όρο, για τη δεκαετία 1975-1984. Νομίζω πως είναι περιττό να αναφερθούμε στις πραγματικές διαστάσεις του εγκλήματος της μοιχείας. Ο αριθμός των έγγαμων Ελλήνων και Ελληνίδων που δεν έχει επιδοθεί κατ' επανάληψη σ' αυτή την εγκληματική δραστηριότητα είναι πολύ μικρός και μάλιστα στα αστικά κέντρα.

Η χρήση των ναρκωτικών και μη αλλά παράνομων ουσιών είναι άλλο ένα παράδειγμα. Κάθε μέρα καταναλώνονται στην Ελλάδα από τους χρήστες γύρω στα πέντε κιλά ηρωίνης. Παράλληλα, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Ιατρικού Συλλόγου της Θεσσαλονίκης και της ΕΣΕΑΝ, οι χρήστες του χασίς ανέρχονται στο ένα εκατομμύριο (έχουν κάποια εμπειρία, χρόνιοι, περιστασιακοί). Αυτό σημαίνει πως, καθημερινά, εκατοντάδες χιλιάδες πολίτες παραβαίνουν μόνο το νόμο για τα ναρκωτικά, ενώ ο αριθμός των δραστών που επισημαίνονται και συλλαμβάνονται από τις δικτυικές αρχές είναι αμελητέος⁷. Κάθε χρόνο μόνο ο ένας στους χίλιους δράστες αυτού του εγκλήματος εντοπίζεται και μόνο το 30% απ' αυτούς καταδικάζονται.

Η αφανής εγκληματικότητα ή σκοτεινός αριθμός της εγκληματικότητας⁸ περιλαμβάνει λοιπόν τον τεράστιο αριθμό των εγκλημάτων και άρα και των δραστών που δεν εντοπίζονται και δεν παραπέμπονται στην αστυνομία. Αλλά στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναρωτηθούμε: για ποιους λόγους τα αδικήματα αυτά και οι δράστες δεν γίνονται γνωστά στην ευρύτερη κοινή γνώμη και τις δικτυικές αρχές;

Πολλά από τα εγκλήματα είναι αδύνατον να μην υποπέσουν στην αντίληψη είτε της αστυνομίας είτε της κοινής γνώμης, ανεξάρτητα από το γεγονός αν τελικά συλληφθούν και δικαστούν οι δράστες. Μια ληστεία είναι αδύνατον να περάσει απαρατήρητη. Επίσης μια ανθρωποκτονία είναι αδύνατον να μην επισημανθεί από τη στιγμή που κάποιος, κάποια στιγμή, θα αναζητηθεί ή πιθανόν να βρει το πτώμα του δολοφονημένου. Η απουσία ενός ανθρώπου σε καμιά περίπτωση, όσο μοναχικός κι αν είναι, δεν είναι δυνατόν να περάσει απαρατήρητη. Η κλοπή ενός αυτοκινήτου θα υποπέσει αμέσως

στην αντίληψη του κατόχου, ο οποίος θα το αναζητήσει δηλώνοντας το στις αστυνομικές αρχές. Από την άλλη όμως, ο γυμνισμός σε μια απόμακρη παραλία ή η χρήση χασίς ή ηρωίνης μέσα στον ασφαλή χώρο της κατοικίας είναι αδύνατον να επισημανθούν. Ο γυμνισμός όμως σε μια λαϊκή λουτρόπολη δεν θα περάσει απαρατήρητος και ο δράστης, αν δεν ξυλοφορτωθεί, θα παραδοθεί πάραυτα στο πλησιέστερο αστυνομικό όργανο που караδοκεί. Παρατηρούμε λοιπόν πως το αν θα επισημανθεί ή όχι ένα έγκλημα δεν οφείλεται τόσο στην κινητοποίηση των αστυνομικών δυνάμεων, αλλά στο είδος του εγκλήματος ή στις συνθήκες τέλεσής του. Η ιδιότητα αυτή του εγκλήματος, το να υποπίπτει δηλαδή ή όχι στην αντίληψη τρίτων ή των διωκτικών αρχών, αποκαλείται *θεατότητα του εγκλήματος*⁹.

Μερικά από τα εγκλήματα έχουν μεγάλη, ίσως και απόλυτη, *θεατότητα*, όπως κλοπή, εξύβριση, οι ανθρωποκτονίες, οι εμπρησμοί, οι σωματικές βλάβες κλπ., δηλαδή τα εγκλήματα εκείνα που δημιουργούν κάποιο θύμα. Αντίθετα, τα εγκλήματα χωρίς θύμα (VICTIMLESS CRIME) παρουσιάζουν μηδαμινή *θεατότητα*, όπως η χρήση του χασίς.

Πολλές φορές συμβαίνει ένα έγκλημα να υποπίπτει στην αντίληψη τρίτων, αλλά να μην αναφέρεται στις διωκτικές αρχές. Υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός πολιτών που αν και γνωρίζουν άτομα — φίλοι, συγγενείς, γνωστοί κλπ. — που κάνουν χρήση παράνομων ναρκωτικών και μη ουσιών, δεν τους καταδίδουν όμως στις αστυνομικές αρχές είτε γιατί δεν επιδιώκουν να τιμωρηθούν και να στιγματιστούν ως εγκληματίες είτε γιατί δεν προσλαμβάνουν την πράξη αυτή ως έγκλημα. Επίσης, αν ένας υπάλληλος κάποιας επιχείρησης κλέψει, κατά πάσα πιθανότητα θα απολυθεί — είτε επιστρέψει τα κλοπιμαία είτε όχι — και δεν θα καταγγεληθεί στις αστυνομικές αρχές. Ο λόγος είναι προφανής: μια τέτοια ενέργεια πολλές φορές δυσφημεί την επιχείρηση και προτιμά να αντιδράσει η ίδια στο έγκλημα απολύοντας τον υπάλληλό της. Σε άλλες περιπτώσεις επέρχεται συμβιβασμός μεταξύ δράστη και θύματος, π.χ. επιτροφή κλοπιμαίων, δωροδοκία ή απειλές (βιασμός), ενώ σε άλλες τα θύματα και το κοινωνικό περιβάλλον του δράστη περιορίζονται σε νουθεσίες, προτροπές και εκφοβισμό, ιδίως αν ο δράστης είναι

ανήλικος. Στις ίδιες προτροπές και νουθεσίες περιορίζονται πολλές φορές και οι αστυνομικές δυνάμεις και έτσι ο δράστης δεν φτάνει τελικά στο εδωλίο του κατηγορουμένου.

Η ανακάλυψη του σκοτεινού αριθμού της εγκληματικότητας αποτέλεσε επανάσταση στο χώρο της εγκληματολογίας, γιατί κατέρριψε πολλούς μύθους που είχαν εδραιωθεί τον τελευταίο αιώνα — από το ξεκίνημα της εγκληματολογικής επιστήμης στα τέλη του προηγούμενου αιώνα. Μεταξύ των άλλων αποδείχθηκε περίτρανα πως δεν υπάρχει καμιά διαφορά ανάμεσα στον εγκληματία που τελικά επισημάνθηκε, καταδικάστηκε και κλείστηκε στη φυλακή από αυτόν που δεν επισημάνθηκε και άρα δεν στιγματίστηκε σαν εγκληματία. Ο μεγαλύτερος αριθμός αυτών που παραβαίνουν τους ποινικούς νόμους δεν εντοπίζονται ποτέ. Το να παραβείς κάποιο νόμο δεν σημαίνει πως εκλαμβάνεται και σαν εγκληματίας. Χαρακτηρίζεται μ' αυτό τον τρόπο μόνο εάν εντοπιστείς, καταδικαστείς και κλειστείς στη φυλακή. Πολλοί από τους δράστες που καταδικάζονται δεν καταλήγουν στη φυλακή είτε γιατί απαλλάσσονται είτε γιατί εξαγοράζουν τις ποινές τους. Εγκληματίας μπορεί ακόμα να χαρακτηριστεί κάποιος που δεν παρέβη το νόμο, όπως είμαστε σε θέση να παρατηρήσουμε από το με-

γάλο αριθμό των δικαστικών πλαισίων που λαμβάνουν χώρα κατά καιρούς.

Συστηματοποιώντας όλα αυτά που έχουμε αναφέρει ήδη, είμαστε σε θέση να δώσουμε μια συνοπτική, πλην όμως κατατοπιστική, εικόνα του συνολικού φάσματος της εγκληματικότητας: από το συνολικό αριθμό των παραβάσεων των ποινικών νόμων — που είναι αδύνατον να καθοριστεί με ακρίβεια — ο μεγαλύτερος αριθμός των αδικημάτων και των δραστών δεν γίνεται γνωστός ούτε στις διωκτικές αρχές ούτε στην ευρύτερη κοινή γνώμη (αφανής εγκληματικότητα). Ένα μέρος των παραβάσεων επισημαίνονται, όχι όμως και οι δράστες (φαινομένη εγκληματικότητα). Από τους δράστες που εντοπίζονται, δεν γίνονται όλοι γνωστοί: άλλοι απολύονται από την εργασία τους, άλλοι νοθεύονται, άλλοι εκφοβίζονται, άλλοι συμβιβάζονται με το θύμα, ενώ άλλοι δωροδοκούν ή απειλούν το θύμα για να μην τους καταγγείλει. Ένας μικρός αριθμός παραπέμπεται τελικά στη δικαιοσύνη. Μερικοί από αυτούς απαλλάσσονται με διάφορα βουλεύματα.

Από αυτούς που τελικά θα καθίσουν στο σκαμνί, άλλοι θα απαλλαγούν (61%) και άλλοι θα καταδικαστούν σε διάφορες ποινές. Από αυτούς που άκουσαν καταδικαστική απόφαση, άλλοι θα πάρουν α-

ναστολή, άλλοι θα εξαγοράσουν την ποινή τους και ένας πολύ μικρός αριθμός θα δει τα σίδερα της φυλακής. Από αυτούς η *συντριπτική πλειοψηφία είναι εργάτες, άγαμοι, ηλικίας 18 έως 29 χρονών, χαμηλού μορφωτικού επιπέδου, καταδικασμένοι για εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, για ναρκωτικά, σωματικές βλάβες, αλητεία, παράβαση της νομοθεσίας για τα αυτοκίνητα και σε ποινές που εξαγοράζονται αλλά που δεν είναι σε θέση να καταβάλουν το αντίτιμο της εξαγοράς*¹⁰. Αυτοί αποτελούν το μεγαλύτερο τμήμα των εγκληματιών. Η ύπαρξη κοινών χαρακτηριστικών σ' αυτούς τους εγκληματίες προδίδει και το πρότυπο του εγκληματία που ισχύει σήμερα στην ελληνική κοινωνία¹¹.

Φίλοι αναγνώστες, αν είστε νέοι, εργάτες, αν έχετε μοτισικλέτα και δεν έχετε πτυχίο κάποιοι Ανώτατου Εκπαιδευτικού Μπουρδέλου, μην πολυκυκλοφορείτε στους δρόμους: ενσαρκώνετε το εγκληματικό πρότυπο και όλες οι υποψίες κατ' αρχάς θα στραφούν στο πρόσωπό σας. Προσέχετε!

Θανάσης ΔΡΑΤΖΙΔΗΣ

1. Στην «Ανατομία του Αστυνομικού Μυθιστορήματος», που είναι μια συλλογή δοκιμίων πολλών συγγραφέων για το αστυνομικό μυθιστόρημα (εκδ. Άγρα, Αθήνα, 1986) δεν έχει επισημανθεί η ιδεολογική λειτουργικότητα της αστυνομικής φιλολογίας από κανένα συγγραφέα.

2. Βλ. Θανάση Δρατζιδή, «Το έγκλημα του Τύπου», *Σχολιαστής*, τ. 64, 1/4/1986, πίνακας I, σελ. 48.

3. Βλ. Ηλία Δασκαλάκη, «Η εγκληματολογική σημασία του σκοτεινού αριθμού της εγκληματικότητας», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, τ. 25, Γ' τετράμηνο 1975, σελ. 370-384.

4. Ο αριθμός των υποθέσεων που εκκρεμούν θα ήταν στην πραγματικότητα πολύ μεγαλύτερος αν οι διωκτικές αρχές δεν συνηθίζαν να φιλοδωρούν με περισσότερα αδικήματα τους δράστες που συλλαμβάνονται.

5. Ηλία Δασκαλάκη, *όπ. π.*

6. Ηλία Δασκαλάκη, *όπ. π.*

7. Θανάση Δρατζιδή, *όπ. π.*, πίνακας VII, σελ. 51.

8. Για το σκοτεινό αριθμό της εγκληματικότητας βλ. Ηλία Δασκαλάκη *όπ. π.* Επίσης, του ίδιου: «Η εγκληματολογία της κοινωνικής αντίδρασης», Εκδ. Α.Ν. Σάκουλα, Αθήνα, 1985, Σ. Αλεξιάδη, «Εγκληματολογία», εκδ. Σάκουλα, Θεσσαλονίκη 1985, του ίδιου «Η έρευνα της αφανούς εγκληματικότητας», Ποινική Επιθεώρησης, 1970, σελ. 1-11, Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, «Εγχειρίδιο Εγκληματολογίας», Αθήνα, 1984, Νομική Βιβλιοθήκη.

9. Βλ. Ηλία Δασκαλάκη: «Η εγκληματολογία της κοινωνικής αντίδρασης», *όπ. π.*, σελ. 85 κ.ε.

10. Η δικαστική αυθαιρεσία επιλέγει σε ποια άτομα θα δώσει το δικαίωμα να εξαγοράσουν την ποινή τους. Εννοείται ότι σε χρήστες χασίς, κλεφτρόνια, υπότροπους, μηχανόβιους κλπ. δεν δίνεται αυτό το δικαίωμα. Αυτοί έχουν επιλεγεί για να ενσαρκώσουν το ρόλο και το πρότυπο του εγκληματία. Η επανένταξη του εγκληματία δεν είναι παρά μια καλοστημένη φάρσα της κρατικής εξουσίας.

11. Βλ. Ηλία Δασκαλάκη, *όπ. π.*, σελ. 133 κ.ε.

έτος	αριθμός διαπραχθέντων αδικημάτων κατά της ιδιοκτησίας	αριθμός δραστών
1975	11.954	6.954
1976	12.161	7.456
1977	13.202	8.622
1978	13.954	8.733
1979	16.019	10.410
1980	18.716	11.530
1981	19.628	20.694
1982	23.423	6.707
1983	22.656	7.188
1984	24.148	6.929